

สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม
แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

นางสาวสิรินทร นรินทร์ศิลป์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LIVING CONDITIONS OF WORKERS IN LARGE-SCALE FOOD PROCESSING AND
FISHERY FACTORIES IN SAMUTSAKORN MUNICIPALITY, SAMUTSAKORN PROVINCE

Miss Sirinthorn Narinsilpa

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Housing

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเขต
เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

โดย

นางสาว สิรินทร นรินทร์ศิลป์

สาขาวิชา

เคหการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภาคี

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรียา หิรัญใจ, ศาสตราจารย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภาคี)

..... กรรมการ
(นาย ปรีดี บุรณศิริ, ศาสตราจารย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บรรณโคภิชฐ์ เมฆวิชัย, ศาสตราจารย์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นาง รัศมี ไชยนันท์)

สิรินทร นรินทรศิลป์ : สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร. (LIVING CONDITIONS OF WORKERS IN LARGE-SCALE FOOD PROCESSING AND FISHERY FACTORIES IN SAMUTSAKORN MUNICIPALITY, SAMUTSAKORN PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. กุณทลทิพย์ พานิชภักดิ์, 183 หน้า.

จังหวัดสมุทรสาครมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเป็นแหล่งอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรและแหล่งประมง ส่งผลให้มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทดังกล่าวตั้งอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก เกิดแรงงานที่มีความต้องการที่อยู่อาศัย ที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยศึกษาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงาน ลักษณะทางกายภาพและสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน ศึกษาปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยศึกษาแรงงานที่ทำงานในโรงงานขนาดใหญ่ 3 แห่งในเทศบาลนครสมุทรสาคร ซึ่งมีแรงงานรวมกันทั้งหมดประมาณ 3,997 คน โดยการสุ่มตัวอย่างทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติ จำนวน 400 ตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่าแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาครมีสัดส่วน เป็นแรงงานไทย ร้อยละ 60 และเป็นแรงงานข้ามชาติ ร้อยละ 40 ของแรงงานทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.8) อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 59.0) เป็นแรงงานไม่จดทะเบียน (ร้อยละ 52.0) มีระดับการศึกษาประถมศึกษา (ร้อยละ 35.8) มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 74.3) มีบุตร 1-2 คน (ร้อยละ 48.5) มีสมาชิกในที่พักอาศัย 3-4 คน (ร้อยละ 34.0) มีระดับรายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วง 5,000-10,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 52.0) ซึ่งร้อยละ 38.9 มีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายและสามารถเก็บออมได้ แรงงานไทยส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านมาก (ร้อยละ 56.3) และจะเข้าร่วมกิจกรรม (ร้อยละ 64.6) ในขณะที่แรงงานข้ามชาติ จะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านน้อย (ร้อยละ 55.0) และไม่เข้าร่วมกิจกรรม (ร้อยละ 79.4)

ที่อยู่อาศัยของแรงงานไทยส่วนใหญ่ เป็นการเช่าที่ปลูกบ้าน (ร้อยละ 44.2) โดยเสียค่าเช่าที่ดินประมาณ 2,000-3,000 บาท/ปี ในขณะที่แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จะอยู่อาศัยโดยการเช่าหอพัก/อพาร์ทเมนท์ (ร้อยละ 31.9) ค่าเช่าห้องประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน สภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบันของแรงงานทั้งสองประเภทอยู่ในสภาพพอใช้ (ร้อยละ 54.5) ส่วนใหญ่เป็นอาคาร 1-2 ชั้น (ร้อยละ 91.5) ก่อสร้างด้วยอิฐ/คอนกรีต (ร้อยละ 65.5) ส่วนใหญ่มีขนาดแปลงที่ดินน้อยกว่า 10 ตร.วา (ร้อยละ 38.6) และมีขนาดห้องที่อยู่อาศัยเพียง 3-10 ตร.ม (ร้อยละ 39.7) ที่มี 1 ห้องนอนประสงค์ใช้พักผ่อน/หลับนอน (ร้อยละ 57.5) และใช้ห้องนั่งร่วมกัน (ร้อยละ 65.0) ปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานทั้งสองกลุ่มคือ ปัญหาสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยที่เสื่อมโทรม โดยมีทั้งปัญหา น้ำขัง น้ำเน่าเสีย และขยะ (ร้อยละ 78) ปัญหาที่อยู่อาศัยมีสภาพไม่มั่นคงแข็งแรงและมีสภาพทรุดโทรมมาก (ร้อยละ 69.5) ปัญหาที่ต่างกันคือ แรงงานไทยจะมีปัญหาการเงินสำหรับที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 30.8) คือ ค่าเช่าสูงเกินกว่าร้อยละ 30 ของรายได้ ส่วนแรงงานข้ามชาติ มีปัญหาเรื่องความปลอดภัยมากที่สุด (ร้อยละ 34.9) ปัญหาความปลอดภัยนี้ก็ปัญหาของแรงงานไทยเช่นกัน

ผลการศึกษา สรุปได้ว่าการมีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เข้าไปตั้งกิจการในพื้นที่ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเมืองเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดที่อยู่อาศัยของแรงงานที่มักมีที่สภาพเสื่อมโทรม มีปัญหาความปลอดภัย ปัญหาคุณภาพชีวิต และสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัย ดังนั้นหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการรับรู้และแก้ไขปัญหาพร้อมกัน และควรต้องมีการวางแผนด้านที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานควบคู่กับเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมควรมีส่วนในการจัดให้มีที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานของตน

ภาควิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา.....2553.....

5274157725 : MAJOR HOUSING

KEYWORD : WORKERS / FOOD PROCESSING AND FISHERY FACTORIES / LIVING CONDITIONS

SIRINTHORN NARINSILPA: LIVING CONDITIONS OF WORKERS IN LARGE-SCALE FOOD PROCESSING AND FISHERY FACTORIES IN SAMUTSAKORN MUNICIPALITY, SAMUTSAKORN PROVINCE. ADVISOR: ASST. PROF. KUNDOLDIBYA PANICHAPAKDI, Ph.D., 183 pp.

Samutsakorn Province's developmental and strategic goals include expansion of the agricultural products processing industry and the fishery industry. This has led to the establishment of a significant number of factories in the area which has, in turn, stimulated demand for workers' housing near these factories. The provision of accommodation for workers in these factories is an important issue. This study explores the living conditions of workers at large-scale food processing and fishery factories in Samutsakorn City Municipality by examining their economic and social status, and other relevant demographic factors. Four hundred workers were randomly selected for the study from the 3,997 Thai and migrant workers at 3 large factories in Samutsakorn City Municipality. The study examines some of their problems and provides recommendations for improving and developing housing for factory workers.

The results indicate that Thais comprise 60 percent of the workforce, with the remaining 40 percent being made up of migrant workers. The majority of these factory workers are female (57.8 percent) in the 31-40-year old age group (59.0 percent). More than half of the workers are illegal migrants (52.0 percent). Many workers only have a primary school level of education (35.8 per cent) while 74.3 percent are married, 48.5 percent have 1-2 children, and 34.0 percent have 3-4 family members in their household. Just over half of the sampled workers have household incomes of 5,000-10,000 baht/month (52.0 percent), but only 38.9 percent indicated that their income was sufficient to cover their expenses and to allow them to save some money (38.9 per cent). In regard to the level of their relationships with neighbors, slightly more than half of the Thai workers reported high-level relationships with their neighbors (56.3 percent) and a willingness to participate in activities (54.6 percent), whereas migrant workers had lower level relationships with their neighbors (55.0 percent) and expressed a reluctance to participate in most activities (79.4 percent). Many Thai workers rent plots of land, construct their own houses (44.2 percent), and pay land rent of approximately 2,000-3,000 baht/year. All migrant workers pay rent for dormitory-style accommodation or an apartment (31.9 percent), at the rate of approximately 2,000-3,000 baht/month. Currently, the living conditions for both types of workers are rated as fair (54.5 percent). Their living spaces have 1-2 floors (91.5 percent), with brick walls that are plastered and painted, in a reinforced concrete skeleton (65.5 percent). Frequently the land is less than 40 square meters (38.6 percent). The size of the room may be only 3-10 square meters (39.7 percent), with 1 bedroom (57.5 percent) and a shared bathroom (65.0 percent). Significantly, 30.8 percent of Thai workers reported financial problems. They think that their rent is too costly, as it is greater than 30 percent of their income. Migrant workers face an additional problem regarding the lack of secure accommodation (34.9 percent) because they are unregistered (illegal) and are not protected by Thai laws. Migrant workers, therefore, are concerned about their personal security and that of their property. Security issues also concern Thai workers since the large number of illegal migrants living in these areas makes some Thais feel unsafe. In summary, the establishment of large-scale food processing and fishery factories in this area has had a significant local impact on the physical environment, economy, and society. The physical characteristic of workers' accommodation has resulted in feelings of insecurity, a reduction in the quality of life, and a decrease in the amenity of the residential environment. Therefore, the relevant organizations and agencies, including the government, the private sector and civil society, should participate in a process to define and solve these problems through appropriate and effective methods of planning, development and regulation.

Department :Housing..... Student's signature.....

Field of study :Housing..... Advisor's signature

Academic year :2010.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษพล ทิพย์พานิชภักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์มาโดยตลอด ทั้งความเมตตา ความเอาใจใส่ ความช่วยเหลือ และโอกาสที่ดีที่ท่านมอบให้กับผู้วิจัยเสมอมาต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สุปรินา หิรัญโร ประธานกรรมการสอบ ศาสตราจารย์ชานปริดี บุรณศิริ, รองศาสตราจารย์ ดร.บรรณโคภิชญ์ เมฆวิชัย และคุณรัศมี ไชยนันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ ข้อคิดเห็น และคำแนะนำต่างๆ ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ประจำภาควิชาเคหการที่อำนวยความสะดวก และให้คำปรึกษาด้านต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดาและมารดา ผู้ที่ทุ่มเททั้ง กำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ สนับสนุนผู้วิจัยมาจนถึงทุกวันนี้ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือในวิทยานิพนธ์นี้ ที่ผู้วิจัยไม่ได้เอ่ยนาม แต่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา.....	5
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	5
1.4 คำนียามศัพท์.....	7
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	9
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบตลาดที่อยู่อาศัย.....	11
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการที่อยู่อาศัย.....	13
2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย.....	17
2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่ตั้งของอุตสาหกรรม.....	21
2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้อยู่อาศัยในเขตอุตสาหกรรม.....	24
2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมประมง.....	26
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย.....	47
3.1 รูปแบบการวิจัย.....	47
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
3.3 ขั้นตอนการศึกษา.....	49
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52

3.5	ข้อจำกัดในการศึกษา.....	53
บทที่ 4	สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	54
4.1	สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	54
4.2	ตลาดที่อยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษา.....	59
4.3	ข้อมูลสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงใน เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	61
4.4	ยุทธศาสตร์นโยบายและแผนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา.....	72
บทที่ 5	สภาพและปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม.....	80
5.1	สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงาน.....	81
5.2	ลักษณะกายภาพที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน.....	85
5.3	ลักษณะแหล่งงานของแรงงาน.....	100
5.4	ลักษณะสังคมชุมชนของแรงงาน.....	104
5.5	ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัย.....	105
5.6	ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัย.....	108
5.7	ประเภทแรงงานที่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัยของ แรงงาน.....	109
5.8	ช่วงเวลาการทำงานที่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัยของ แรงงาน.....	125
5.9	ลักษณะสถานประกอบการอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยและ ปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน.....	141
บทที่ 6	สรุปสภาพและปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานและข้อเสนอแนะ.....	159
6.1	ปัญหาสภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยเสื่อมโทรม.....	161
6.2	ปัญหาสภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงแข็งแรง	163
6.3	ปัญหาแรงงานข้ามชาติ ที่ไม่จดทะเบียน.....	165
6.4	ปัญหาการเงินกับการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัย.....	166
6.5	สรุปประเด็นความเชื่อมโยงของปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างๆ.....	167
6.6	ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต.....	170

รายการอ้างอิง.....	172
ภาคผนวก.....	175
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	183

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่		หน้า
1.1	รายชื่อและข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	6
2.1	รายชื่อกระทรวงที่อยู่อาศัย, ที่ดิน และการก่อสร้างนานาชาติ.....	18
2.2	การรวบรวมตัวแปรจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
3.1	รายชื่อและข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	48
3.2	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
4.1	ความหนาแน่นและจำนวนประชากร จำแนกตามตำบล ในเทศบาลนคร สมุทรสาคร.....	56
4.2	สถานการณ์ที่อยู่อาศัยอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร.....	60
4.3	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงที่จดทะเบียนใน เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	63
4.4	สภาพทั่วไปสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	65
4.5	ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ใน เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยัง แหล่งงาน.....	67
4.6	ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานซีร็อบแอลในเทศบาลนคร สมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน...	68
4.7	ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานเจริญอุตสาหกรรมในเทศบาล นครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่ง งาน.....	69
4.8	สาธารณูปการในละแวกสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและ ประมงขนาดใหญ่ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตาม รัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน.....	71

ตารางที่	หน้า	
5.1	สัดส่วนและจำนวนการเก็บแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทแรงงาน และชื่อ โรงงาน.....	80
5.2	สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	83
5.3	ลักษณะกายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	86
5.4	สภาพการอยู่อาศัย ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	88
5.5	สัดส่วนการสำรวจลักษณะกายภาพและสภาพที่อยู่อาศัยในที่ตั้งจริง ในพื้นที่ ศึกษา.....	89
5.6	ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยดั้งเดิม (เจ้าของบ้านและ ที่ดิน) ที่ทำงานในโรงงานเจริญอุตสาหกรรม เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัด สมุทรสาคร.....	91
5.7	ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยดั้งเดิม (เช่าที่ปลูกบ้าน) ที่ ทำงานในโรงงานเจริญอุตสาหกรรม เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัด สมุทรสาคร.....	92
5.8	ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยดั้งเดิม (เช่าที่ปลูกบ้าน) ที่ ทำงานในโรงงานเจริญอุตสาหกรรม เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัด สมุทรสาคร.....	93
5.9	ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยต่างถิ่นที่ทำงานในโรงงาน เจริญอุตสาหกรรม เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	94
5.10	ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในโรงงานเจริญ อุตสาหกรรม เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	95
5.11	ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยที่ทำงานในโรงงานซีรอสแกล เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	96
5.12	ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในโรงงานซี รอสแกล เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	97

ตารางที่	หน้า	
5.13	ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในโรงงานเค แอนด์ยู เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	98
5.14	ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยที่ทำงานในโรงงานเคแอนด์ยู เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	99
5.15	ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยที่ทำงานในโรงงานเคแอนด์ยู เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	100
5.16	แหล่งงานของ แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและ ประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามประเภทแหล่ง งาน.....	101
5.17	ช่วงเวลาการทำงานของ แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	102
5.18	ระยะเวลาการทำงานของ แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	103
5.19	สัญญาว่าจ้างการทำงานของ แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรร ูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	104
5.20	ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรร ูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	104
5.21	การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของ แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรร ูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	105
5.22	ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนคร สมุทรสาคร.....	107
5.23	ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	109
5.24	สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตาม แรงงาน.....	112

ตารางที่	หน้า
5.25	ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตาม แรงงาน..... 115
5.26	สภาพการอยู่อาศัย ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตาม แรงงาน..... 117
5.27	ลักษณะแหล่งงาน ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตาม แรงงาน..... 119
5.28	ลักษณะสังคมชุมชน ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตาม แรงงาน..... 120
5.29	ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน..... 122
5.30	ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตาม แรงงาน..... 124
5.31	สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตาม ช่วงเวลาการทำงาน..... 127
5.32	ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงานในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน..... 131
5.33	สภาพการอยู่อาศัย ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลา ทำงาน..... 133

ตารางที่	หน้า	
5.34	ลักษณะแหล่งงาน ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลา ทำงาน.....	135
5.35	ลักษณะสังคมชุมชน ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลา การทำงาน.....	136
5.36	ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน.....	137
5.37	ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตาม ช่วงเวลาทำงาน.....	139
5.38	ช่วงเวลาการก่อตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	142
5.39	สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตาม โรงงาน.....	144
5.40	ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงานในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน.....	148
5.41	สภาพการอยู่อาศัย ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน.....	150
5.42	ลักษณะแหล่งงาน ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน.....	153
5.43	ลักษณะสังคมชุมชน ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน.....	154

ตารางที่	หน้า
5.44 ทักษะคิดต่อความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน.....	156
5.45 ทักษะคิดต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตาม โรงงาน.....	157

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	พัฒนาการของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง (โครงการเทศบาลนครสมุทรสาคร).....	1
1.2	การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2543-2550.....	2
1.3	จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงในจังหวัด สมุทรสาครจำแนกตามอำเภอ พ.ศ. 2553.....	3
1.4	ขอบเขตการศึกษาครอบคลุมพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาครจังหวัดสมุทรสาคร	6
2.1	กรอบการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี.....	12
2.2	องค์ประกอบของตลาดที่อยู่อาศัย.....	15
2.3	ลำดับขั้นความต้องการที่อยู่อาศัย ตามแนวคิดของ William Alonso.....	14
2.4	ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของ Maslow.....	16
2.5	“แผนที่อยู่อาศัย” เป็นส่วนหนึ่งของ แผนแม่บทผังเมืองรวม (Comprehensive Plan).....	17
2.6	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	45
2.7	ตัวแปรในการศึกษา.....	46
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา.....	48
4.1	ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	55
4.2	ประเภทที่อยู่อาศัย จังหวัดสมุทรสาคร.....	59
4.3	การถือครองที่อยู่อาศัย จังหวัดสมุทรสาคร.....	60
4.4	จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาครจำแนกตาม ประเภทอุตสาหกรรม พ.ศ. 2551-2552.....	62
4.5	จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและแหล่งประมงใน จังหวัดสมุทรสาครจำแนกตามอำเภอ พ.ศ. 2553.....	63
4.6	ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพร์คใน เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไป ยังแหล่งงาน.....	66

ภาพที่	หน้า	
4.7	ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานซีรอลแอสในเทศบาลนคร สมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน..	67
4.8	ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานเจริญอุตสาหกรรมใน เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไป ยังแหล่งงาน.....	68
4.9	สาธารณูปการในละแวกโรงงานอุตสาหกรรมเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพร์คใน เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไป ยังแหล่งงาน.....	70
4.10	สาธารณูปการในละแวกโรงงานอุตสาหกรรมซีรอลแอสในเทศบาลนคร สมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน...	70
4.11	สาธารณูปการในละแวกโรงงานอุตสาหกรรมเจริญอุตสาหกรรมในเทศบาล นครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่ง งาน.....	71
4.12	รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ภาคกลางภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิง พื้นที่ พ.ศ. 2565.....	74
4.13	ผังกลยุทธ์วางแผนภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ. 2600.....	76
4.14	ผังเมืองรวมเมืองสมุทรสาคร (ปรับปรุงครั้งที่ 2).....	78
5.1	ลักษณะข้อมูลการเก็บแบบสอบถาม.....	81
5.2	ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนของแรงงานในสถาน ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนคร สมุทรสาคร.....	82
5.3	แหล่งงานของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและ ประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามประเภทแหล่ง งาน.....	101
5.4	ช่วงเวลาการทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและ ประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแหล่งงาน.....	102

ภาพที่	หน้า	
5.5	ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนคร สมุทรสาคร.....	106
5.6	ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร.....	108
5.7	ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนของแรงงานในสถาน ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนคร สมุทรสาคร.....	111
6.1	ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุมระดมสมองในการร่วมรับฟัง และนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัย ของแรงงานใน สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร.....	160
6.2	ปัญหาสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยเสื่อมโทรม.....	161
6.3	ปัญหาสภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงแข็งแรง และทรุดโทรม.....	164
6.4	แรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้จดทะเบียนเข้ามาทำงานในโรงงานกับสภาพที่อยู่ อาศัย.....	165
6.5	ความเชื่อมโยงของปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างๆ.....	169

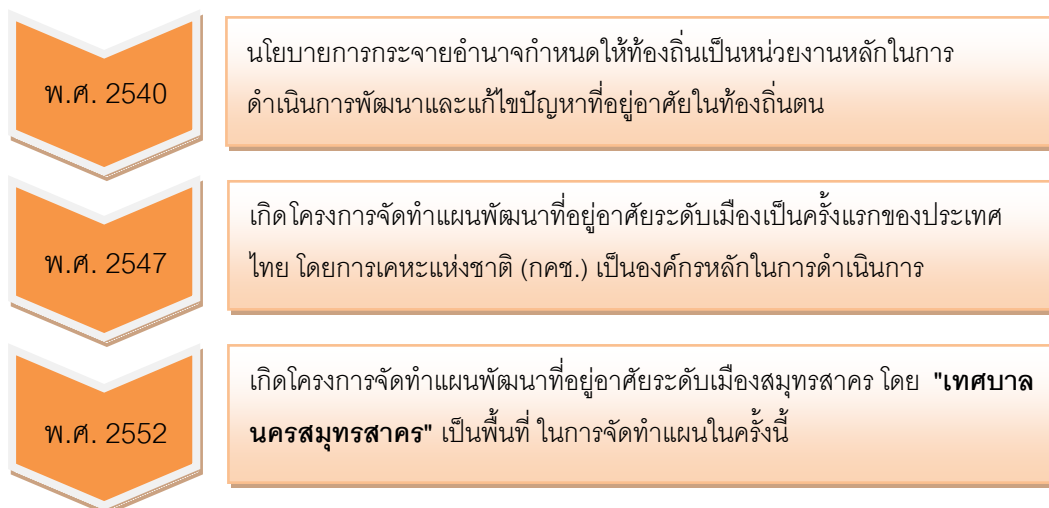
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

นโยบายการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2540 ได้มีการกำหนดให้ท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น การเคหะแห่งชาติ จึงได้ริเริ่มโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองเป็นครั้งแรกของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2547 และในการนี้จังหวัดสมุทรสาครก็ถือเป็นหนึ่งจังหวัดในโครงการที่กำลังจัดทำ แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองขึ้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 โดยมี "เทศบาลนครสมุทรสาคร" เป็น ส่วนหนึ่งของพื้นที่ ในการจัดทำแผนในครั้งนี้ (ดังแสดงในภาพที่ 1.1)

ภาพที่ 1.1 พัฒนาการของโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง
(โครงการเทศบาลนครสมุทรสาคร)

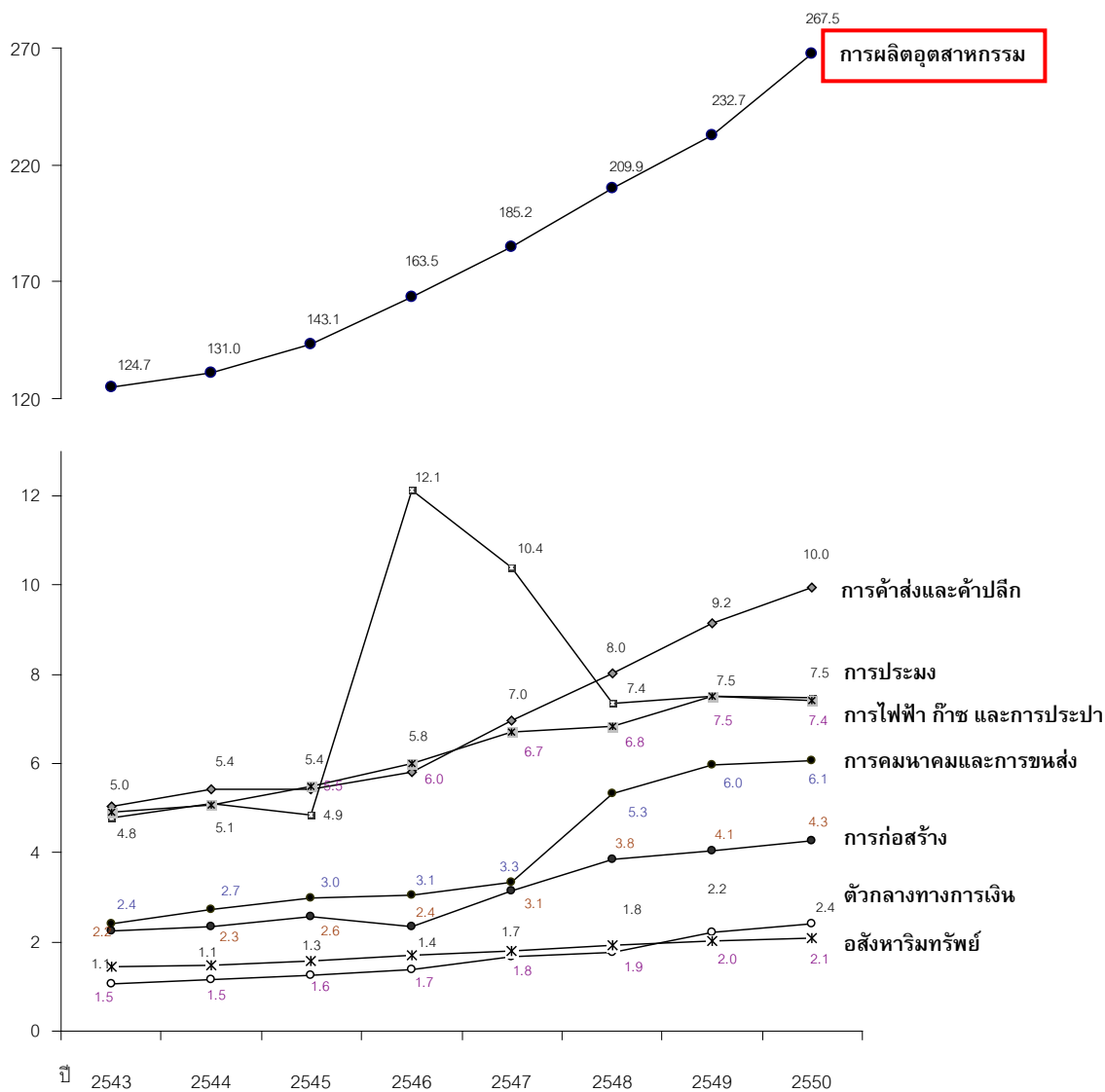
ที่มา : ข้อมูลโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดระดับพื้นที่ ภายใต้กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาที่อยู่อาศัย กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2

จังหวัดสมุทรสาคร ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตก เฉียงใต้ (ตอนล่าง) ของกรุงเทพมหานคร และเป็นหนึ่งในสามจังหวัดที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งพิจารณา จังหวัดสมุทรสาครมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวสูงเป็นอันดับสองของ

ประเทศ (รองจากจังหวัดระยอง) และเป็นอันดับหนึ่งของภาคพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี ของจังหวัดสมุทรสาคร เท่ากับ 544,949 บาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2550) อีกทั้งมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมระดับจังหวัดที่ผ่านมา ภาคอุตสาหกรรมเป็นสาขาหลักที่ยังคงมีความสำคัญและมีมูลค่าการผลิตมากที่สุด สำหรับจังหวัดสมุทรสาคร (ดังแสดงในภาพที่ 1.2)

ภาพที่ 1.2 การเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2543-2550

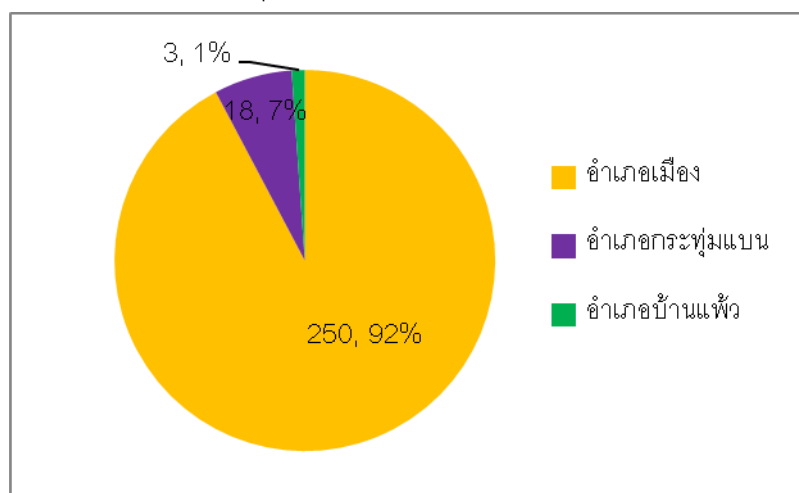
ผลิตภัณฑ์มวลรวม (พันล้านบาท)

ที่มา : ข้อมูลโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง แผนป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดระดับพื้นที่ ภายใต้กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาที่อยู่อาศัย กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาฐานอุตสาหกรรมการผลิตหลักในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร มีจำนวนโรงงานและจำนวนเงินลงทุนซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากที่สุด คือ มีโรงงานจำนวน 1,265 แห่ง และมีมูลค่าการลงทุนสูงถึง 9,672,413,0270 บาท (สำนักงานอุตสาหกรรม, พ.ศ. 2552) ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบพื้นที่ (Spatial Development Strategy) พ.ศ. 2551 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้กำหนดให้พื้นที่สมุทรสาคร -สมุทรสงคราม เป็นแหล่งอุตสาหกรรม SMEs อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรและแหล่งประมง โดยมีสมุทรสาครเป็นแกนนำ และเมื่อพิจารณาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง จำแนกตามพื้นที่ในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง จำนวน 271 โรงงาน โดยส่วนใหญ่จะกระจุกตัวบริเวณอำเภอเมืองมากที่สุด (จำนวน 250 โรงงาน, ร้อยละ 92) ซึ่งถือได้ว่าเป็นอำเภอหลักที่ต้องรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว นอกจากนี้พื้นที่ตำบลท่าฉลอม ในเทศบาลนครสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครยังถือได้ว่าเป็นบริเวณแห่งแรกที่มีการเกิดอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขึ้น ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญในการแปรรูปอาหารและประมง จึงส่งผลต่อการดึงดูดให้มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เข้าไปตั้งกิจการในพื้นที่จำนวนมาก

ภาพที่ 1.3 จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง
ในจังหวัดสมุทรสาครจำแนกตามอำเภอ พ.ศ. 2553

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร, พ.ศ. 2553

อย่างไรก็ตามในการวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยของเมือง จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการคาดการณ์ความต้องการที่อยู่อาศัยที่เกิดจากการมีแหล่งงานขนาดใหญ่มาตั้งในพื้นที่ ซึ่งถือเป็น

ข้อมูลที่สำคัญในการวางแผน และจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องมีแรงงานเป็นต้นทุนในการผลิต จึงส่งผลให้เกิดเป็นแหล่งศูนย์รวมแรงงานขึ้น ซึ่งแรงงานเหล่านี้ต้องการที่อยู่อาศัย จึงต้องมีการจัดหาที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงานเพื่อรองรับแรงงานที่เข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมเหล่านี้ นอกจากนี้แผนนโยบายและยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในอนาคต จะส่งผลให้มีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น และทำให้ความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาถึงกลุ่มแรงงานที่เข้ามาทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ โดยมีรายละเอียดสำหรับคำถามในการวิจัยได้ดังนี้

- (1) ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ แรงงาน มีที่อยู่อาศัยแบ่งได้เป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง และมีทำเลที่ตั้งที่ไหน อย่างไร
- (2) ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ แรงงานมีสภาพการอยู่อาศัย และปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงในจังหวัดสมุทรสาครจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่มีการศึกษาใดเลยที่ศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าว อีกทั้งยังไม่มี การศึกษาสภาพที่อยู่อาศัยในที่ตั้งจริง เป็นเพียงการเก็บข้อมูลแบบสอบถามในเบื้องต้นเท่านั้น ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสร้างฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานใน สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ใน เขต เทศบาลนครสมุทรสาคร และสอดคล้องกับเทศบาลนครสมุทรสาครที่กำลังเริ่มจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนจัดการพื้นที่รองรับการพัฒนาที่อยู่อาศัยในอนาคตต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ ของที่อยู่อาศัย และสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางเบื้องต้นในการวางแผน จัดการและแก้ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

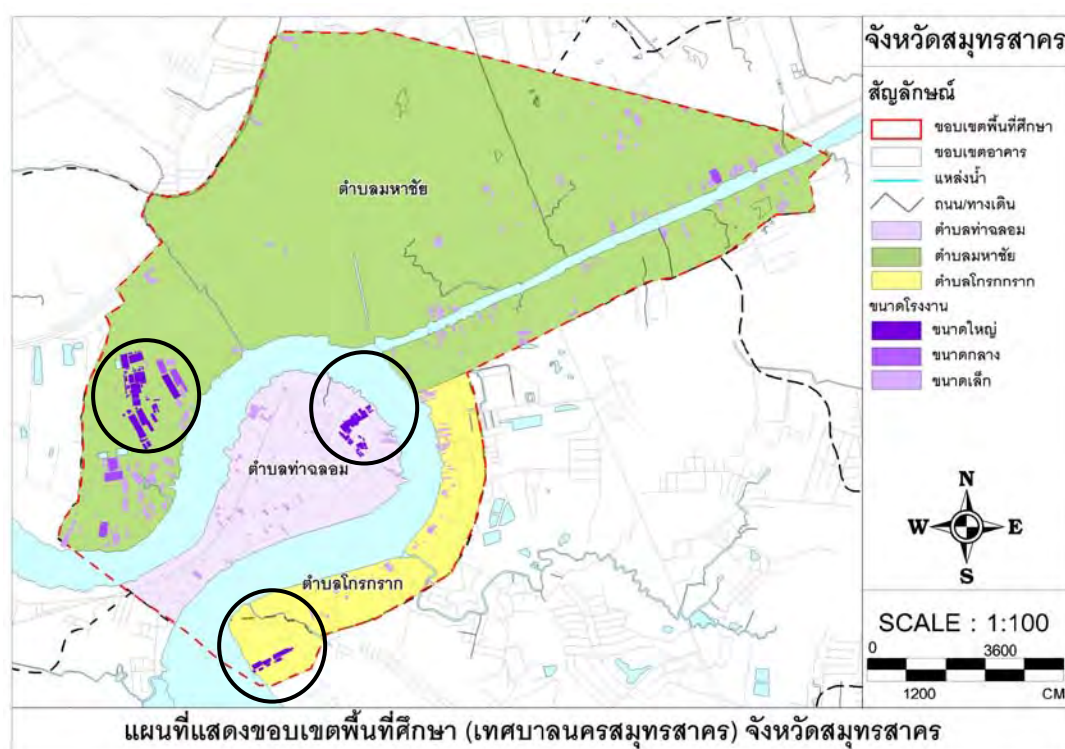
ในการศึกษานี้ได้มุ่งเน้นถึงการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ โดยได้เลือกกรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงที่มีขนาดใหญ่ (จำนวนคนงานมากกว่า 200 คนขึ้นไป, คำนิยามของสถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมกรเรียนรู้) ทั้งหมดในเทศบาลนครสมุทรสาครมาใช้เป็นกรณีศึกษา (3 โรงงาน) ซึ่งแรงงานที่ทำงานในโรงงานดังกล่าว ส่วนใหญ่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จึงส่งผลให้พื้นที่ศึกษา ครอบคลุม อยู่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ดังแสดงรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1.1 รายชื่อและข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่
ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ชื่อโรงงาน	ที่ตั้ง	จำนวนแรงงานทั้งหมด
เคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ บจก.	มหาชัย	1,970
ซีรียเอล อาหารทะเล บจก.	โกรกกราก	1,277
เจริญอุตสาหกรรม บจก.	ท่าฉลอม	750
รวม		3,997

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร, พ.ศ. 2552

ภาพที่ 1.4 ขอบเขตการศึกษาครอบคลุมพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

จากนั้นจะนำไปสู่กระบวนการสำรวจ การเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกของ
แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ข้างต้น ในประเด็น
สภาพการอยู่อาศัย และปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานต่อไป

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ได้ศึกษาสภาพ การอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และ ประมง ขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร โดยครอบคลุมเนื้อหาทั้งในด้านกายภาพ ของที่อยู่อาศัยของแรงงาน สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมของแรงงาน ในลักษณะข้อมูลเชิงพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัย ตลอดจนวิเคราะห์สภาพและปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และ ประมง ขนาดใหญ่ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนจัดการพื้นที่รองรับการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานในอนาคตต่อไป

1.4 คำนิยามศัพท์

1. **สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง** หมายถึง สถานประกอบการอุตสาหกรรมที่นำผลผลิตจากประมง มาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต โดยอาศัยเทคโนโลยีต่างๆ ในกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการบริโภค หรือการนำไปใช้ในขั้นต่อไป และเป็นการยืดอายุการเก็บรักษาผลผลิตจากแหล่งประมง โดยผ่านกระบวนการแปรรูปขั้นต้น หรือขั้นกลางเป็นสินค้าสำเร็จรูป หรือขั้นปลายที่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ซึ่งได้แก่ ปลากระป๋อง อาหารทะเลแช่แข็ง น้ำปลา เป็นต้น (สถิติอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร, พ.ศ. 2552)
2. **การจำแนกขนาดโรงงานอุตสาหกรรม** โดยใช้การจำแนกตามจำนวนคนงานและเงินลงทุน โดยสถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมและการเรียนรู้¹ ได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้
 - 2.1 **อุตสาหกรรมขนาดเล็ก** (Small – scale Industry) หมายถึง อุตสาหกรรมหรือโรงงานประเภทบริษัท ประเภทหัตถกรรม หรืออุตสาหกรรมขนาดครอบครัว ที่มีเงินลงทุนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ล้านบาทลงมา และมีการจ้างงานคนงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 คน
 - 2.2 **อุตสาหกรรมขนาดกลาง** (Medium – scale Industry) หมายถึง อุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนมากกว่า 10 ล้านบาท ถึง 100 ล้านบาท มีคนงาน

¹ สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมและการเรียนรู้. การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมแบ่งตามขนาด [ออนไลน์].ผ่านทาง : <http://jinda.fkw.ac.th/knowledge2.html>. [2010, ธันวาคม 20].

มากกว่า 50 คน ถึง 200 คน และมีเครื่องจักรอุปกรณ์การผลิตที่ทันสมัยกว่า
อุตสาหกรรมขนาดเล็ก

2.3 อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (Large – scale Industry) หมายถึง อุตสาหกรรม
ที่มีเงินลงทุนมากกว่า 100 ล้านบาทขึ้นไป มีเครื่องจักรและอุปกรณ์ขนาด
ใหญ่ที่ทันสมัยและมีการจ้างงานมากกว่า 200 คน การผลิตต้องใช้เทคโนโลยี
ระดับสูง มีอัตราการผลิตมากจึงจะคุ้มทุน มีระบบการบริหารงานภายใน
โรงงานที่ทันสมัย และมีการรวมขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ ไว้มากขึ้นตอนกว่า
อุตสาหกรรมขนาดอื่น ๆ

3. แรงงานไทย หมายถึง แรงงานที่มีสัญชาติไทย และทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูป
อาหารและประมงขนาดใหญ่ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งใน
การศึกษานี้ สามารถแบ่งแรงงานไทยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1 แรงงานดั้งเดิม หมายถึง แรงงานสัญชาติไทยที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในพื้นที่
เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

3.2 แรงงานต่างถิ่น หมายถึง แรงงานสัญชาติไทยที่มีภูมิลำเนาเดิมไม่ได้อยู่
ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

4. แรงงานข้ามชาติ หมายถึง แรงงานที่ไม่ได้มีสัญชาติไทย และทำงานในโรงงาน
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัด
สมุทรสาคร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

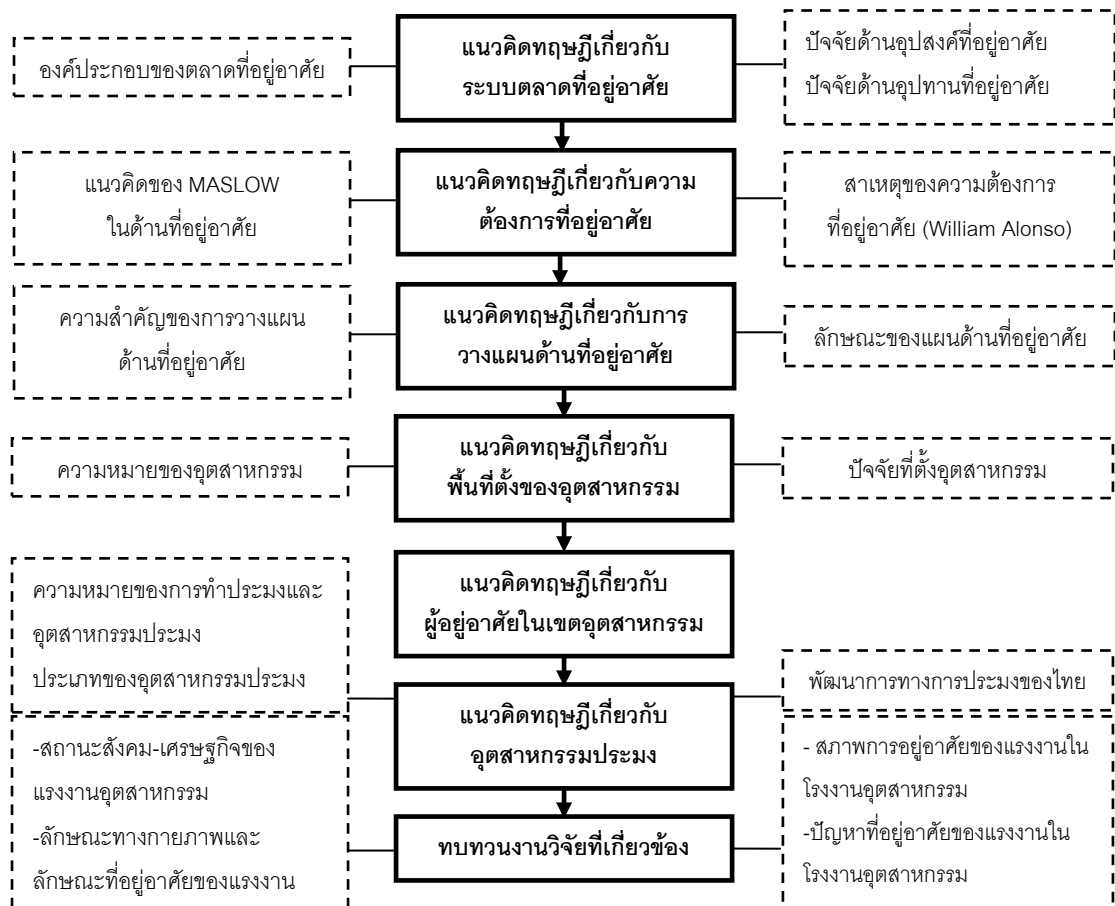
- 1) ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนจัดทำที่อยู่อาศัยและสิ่ง
อำนวยความสะดวก รวมทั้งระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการสำหรับพื้นที่ที่มีการพัฒนา
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา
- 2) เกิดแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัย สำหรับแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม อันเป็นแนวทาง
สำคัญเพื่อให้สอดคล้องรองรับกับการพัฒนาแหล่งงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาในการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในบทนี้ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้า รวบรวมเนื้อหาของแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับแนวคิดของการศึกษา เพื่อนำมาประมวลเป็นข้อมูลพื้นฐาน แนวทางการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลในการอภิปรายและวิเคราะห์ผลการวิจัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดของการศึกษาดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบตลาดที่อยู่อาศัย
 - 2.1.1 องค์ประกอบของตลาดที่อยู่อาศัย
 - 2.1.2 ปัจจัยด้านอุปสงค์ที่อยู่อาศัย
 - 2.1.3 ปัจจัยด้านอุปทานที่อยู่อาศัย
- 2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการที่อยู่อาศัย
 - 2.2.1 สาเหตุของความต้องการที่อยู่อาศัย (William Alonso)
 - 2.2.2 แนวคิดของ MASLOW ในด้านที่อยู่อาศัย
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย
 - 2.3.1 ความสำคัญของการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย
 - 2.3.2 ลักษณะของแผนด้านที่อยู่อาศัย
- 2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่ตั้งของอุตสาหกรรม
 - 2.4.1 ความหมายของอุตสาหกรรม
 - 2.4.2 ปัจจัยที่ตั้งอุตสาหกรรม
- 2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้อยู่อาศัยในเขตอุตสาหกรรม
- 2.6 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอุตสาหกรรมประมง
 - 2.6.1 ความหมายของการทำประมงและอุตสาหกรรมประมง
 - 2.6.2 ประเภทของอุตสาหกรรมประมง
 - 2.6.3 พัฒนาการทางการประมงของไทย
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.7.1 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม
 - 2.7.2 ปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม
 - 2.7.3 สรุปตัวแปรจากงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับระบบตลาดที่อยู่อาศัย¹

2.1.1 องค์ประกอบของตลาดที่อยู่อาศัย

องค์ประกอบของตลาดที่อยู่อาศัยประกอบด้วยปัจจัย 2 ด้านหลักได้แก่ ปัจจัยด้านอุปสงค์ และปัจจัยด้านอุปทาน ทั้งนี้บ้านและคนอยู่อาศัยจะมีปฏิสัมพันธ์กัน และจะถูกกำหนดโดยรูปแบบขององค์การบริหารจัดการ และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องเป็นตัวกลั่นกรอง ซึ่งในกระบวนการกลั่นกรองนี้ จะเกิดเป็นระบบการผลิตและส่งมอบที่อยู่อาศัยขึ้นมา เรียกว่า The Housing Delivery System ซึ่งปฏิสัมพันธ์ของระบบนี้จะเกิดผลลัพธ์ของปฏิกริยาทั้งหมด ออกมาในรูปของที่อยู่อาศัยทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อเนืองออกไปในวงกว้างทั้งด้าน เศรษฐกิจมหภาค การพัฒนาทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมรวมทั้งการพัฒนาสังคม และคุณภาพของชีวิตของประชาชน ดังนั้น หากมองเชิงลึก ระบบการจัดการที่อยู่อาศัย ที่เอาอุปสงค์และอุปทานมาเป็นพื้นฐานในการมอง แล้วค่อยๆ กรองเป็นขั้นๆ นั้น ก็ยังไม่สามารถเขียนนโยบายที่อยู่อาศัยแห่งชาติระยะยาวได้จนกว่าจะสามารถดูแลเรื่องปัจจัยทางด้านอุปสงค์ อุปทานและปัจจัยในเรื่องขององค์การบริหารจัดการได้อย่างชัดเจน เพราะแต่ละองค์ประกอบยังสามารถแยกเป็นรายละเอียดย่อยได้อีก และมีนโยบายเฉพาะของแต่ละด้าน

2.1.2 ปัจจัยด้านอุปสงค์ที่อยู่อาศัย

ปัจจัยด้านอุปสงค์ที่อยู่อาศัยที่ควรพิจารณาในการกำหนดนโยบายที่อยู่อาศัยที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลประชากรการเติบโตและเคลื่อนย้ายถิ่น, ระดับรายได้, สิทธิครอบครอง, สินเชื่อเคหะการ ความพอเพียง และการเข้าถึง, สภาวะของเศรษฐกิจมหภาค, ระบบภาษี และระบบการอุดหนุนโดยภาครัฐ

¹ อ้างถึงใน เอกสารคำสอนวิชานโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์, ภาควิชาเคหะการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2552.

2.1.3 ปัจจัยด้านอุปทานที่อยู่อาศัย

ปัจจัยด้านอุปทานที่อยู่อาศัย การตอบสนองของอุปสงค์ที่มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมายนั้น ผู้กำหนดนโยบายจะต้องเข้าใจปัจจัยทางด้านอุปทานด้วย เพื่อจะทำให้เกิดดุลยภาพระหว่างปฏิสัมพันธ์ของอุปสงค์และอุปทานไปด้วยกันได้ อุปทานที่ควรพิจารณาในการกำหนดนโยบายที่อยู่อาศัยที่สำคัญ ได้แก่ ความพอเพียงของที่ดิน, สาธารณูปโภคสาธารณูปการพื้นฐาน, สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ, อุตสาหกรรมการก่อสร้าง และแหล่งงานที่ประกอบอาชีพ

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบของตลาดที่อยู่อาศัย

ที่มา: เอกสารคำสอนวิชานโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์, ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2552

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการที่อยู่อาศัย

2.2.1 สาเหตุของความต้องการที่อยู่อาศัย

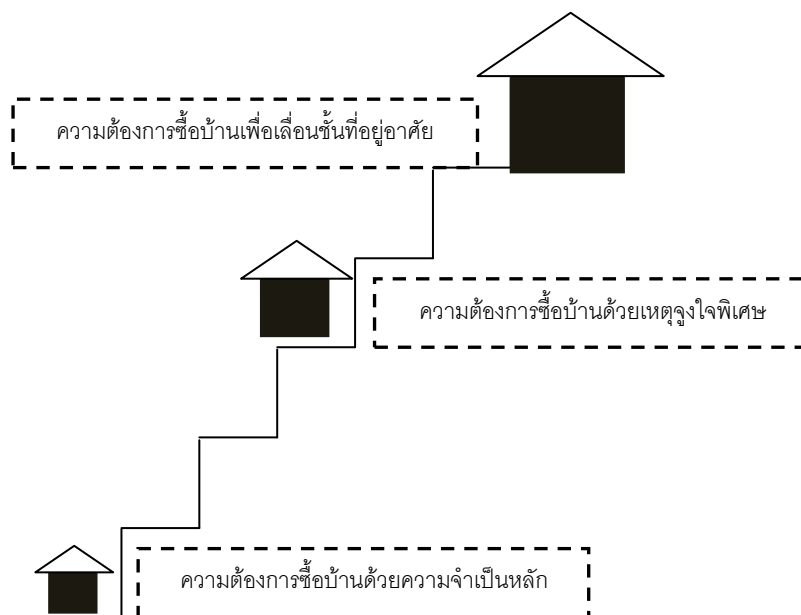
William Alonso (Murphy² 1975: 435) กล่าวว่าที่อยู่อาศัยเป็นสถาปัตยกรรมที่สนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยทั่วไปและพฤติกรรมการอยู่อาศัยของมนุษย์มีความต้องการพื้นฐานน้อยที่สุด คือ กิน นอน พักผ่อน ดังนั้นรูปแบบของที่อยู่อาศัยจึงถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานดังกล่าวในเบื้องต้น ที่อยู่อาศัยเป็นสินค้าที่สามารถตอบสนองความต้องการมนุษย์ได้ 3 ทาง คือ (1) ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย (2) ตอบสนองความต้องการทางสังคม และ (3) ตอบสนองความต้องการทางจิตใจ

สาเหตุที่ประชาชนต้องการซื้อบ้าน (Housing Want) ประชาชนต้องการซื้อบ้านด้วยสาเหตุที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการซื้อบ้านด้วยความจำเป็น ได้แก่ การซื้อหาที่อยู่อาศัยเพื่อเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเอง ทั้งนี้เพื่อการอยู่อาศัยของตนเองและครอบครัว ส่วนใหญ่การซื้อประเภทนี้มักจะเป็นการซื้อที่อยู่อาศัยเป็นบ้านหลังแรก (first time home buying) อาจยังไม่มีข้อจำกัดมากนัก ไม่ว่าจะในด้านใดๆ ก็ตาม อาจเนื่องจากติดปัญหาในด้านกำลังเงินที่มีอยู่
2. ความต้องการซื้อบ้านด้วยเหตุจูงใจพิเศษ ผู้ซื้อมักจะซื้อเพื่อสนองตอบความต้องการพิเศษอื่นๆ โดยมักจะซื้อบ้านเพิ่มเติมจากบ้านหลังแรกหรือบ้านหลังหลักของครอบครัว ทั้งนี้ด้วยจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน เช่น เพื่อการอยู่อาศัยและพักผ่อนหย่อนใจชั่วคราวได้แก่ บ้านกึ่งรีสอร์ทหรือบ้านพักอากาศ การซื้อเพื่อการรับรองแขกและญาติมิตร
3. การซื้อบ้านเพื่อเลื่อนขั้นที่อยู่อาศัยหรือเลื่อนคุณภาพชีวิตที่อยู่อาศัย นอกจากจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นของชีวิตแล้ว ยังจะเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของชีวิต รวมทั้งฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนด้วย ดังนั้น ประชาชนโดยทั่วไปถึงแม้ว่าจะมีบ้านอยู่แล้ว แต่ก็ยังจะพยายามยกฐานะของตนเองหรือเลื่อนขั้นตนเองขึ้นโดยการแสวงหาบ้านที่มีคุณภาพสูงขึ้นไปตามลำดับ ตามกำลังเงินที่จะซื้อได้ เช่น อาจเปลี่ยนจากห้องชุดเป็นทาวน์เฮาส์ เป็นบ้านเดี่ยวและเป็นคฤหาสน์ในที่สุด

² Murphy. The American City: An Urban Geography, 1975. อ้างถึงใน Alonso, W. Cities and City Planners, 1963.

ภาพที่ 2.3 ลำดับขั้นความต้องการที่อยู่อาศัย ตามแนวคิดของ William Alonso

2.2.2 แนวคิดของ MASLOW ในด้านที่อยู่อาศัย

MASLOW³ เป็นนักสังคมศาสตร์ที่สร้างแนวความคิดที่ว่าความต้องการของมนุษย์นั้นมีหลายระดับ เริ่มตั้งแต่ความต้องการเบื้องต้นแห่งชีวิตจนสูงขึ้นไปถึงความต้องการที่สูงไม่มีตัวตน และไม่มี การสัมผัสได้ โดยเสนอแนะระดับของความต้องการ คือ

- 1) **ความต้องการระดับต่ำสุดคือความต้องการทางกายภาพ (Physiological/Basic Physical Needs)** เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ปัจจัยสี่ ความต้องการทางเพศ น้ำดื่ม อากาศ ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค การพักผ่อนนอนหลับและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ที่ทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการพื้นฐานที่คนจะถูกจูงใจให้ทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อที่จะได้สิ่งจำเป็นเหล่านี้แต่เมื่อได้มาแล้วความต้องการเหล่านี้ก็ยุติที่จะเป็นตัวจูงใจหลัก (Prime Motivation) อีกต่อไป
- 2) **ความต้องการทางด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety and Security Needs)** เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้วจนเป็นที่พอใจ ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นอีก

³ อ้างถึงใน Abraham, M. A Theory of Human Motivation, 1943.

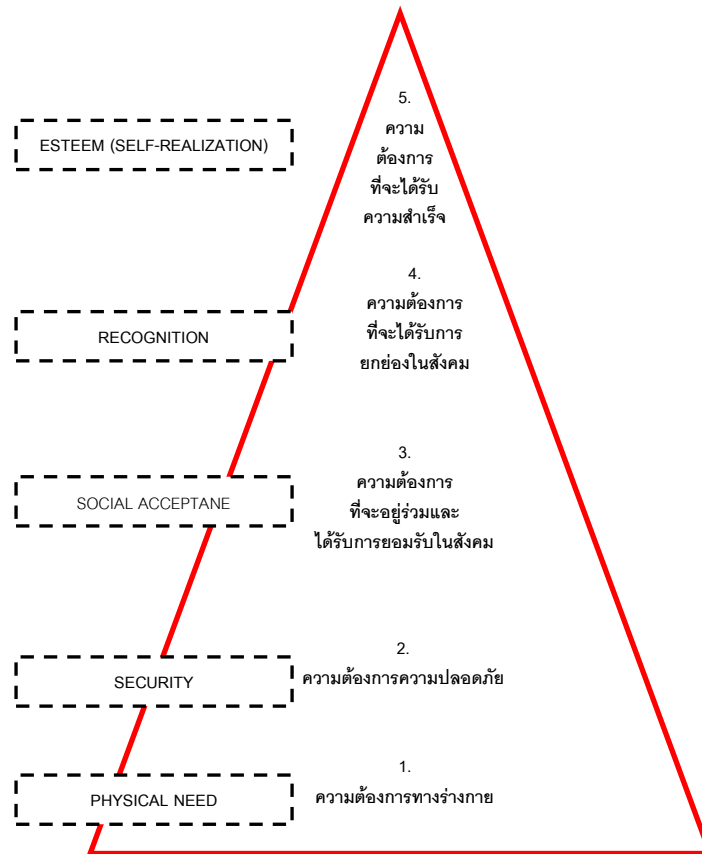
ประกอบด้วยความต้องการความปลอดภัย บรรณาที่จะได้รับควบคุมจากภัยอันตรายต่าง ๆ ที่มีต่อร่างกายเช่น อุบัติเหตุ อาชญากรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายถึงความต้องการความมั่นคงในการทำงานและมีเป้าหมายงานความต้องการทางด้านความมั่นคงปลอดภัยนี้เมื่อได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจของบุคคลแล้ว บุคคลก็จะเกิดความต้องการในลำดับขั้นที่สูงขึ้นไปอีก ลำดับขั้น

3) ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและองค์การยอมรับและรักใคร่ (Love/Belonging or Social Needs) เป็นความต้องการที่จะให้สังคมหรือองค์การยอมรับ และเห็นความสำคัญของเขาว่าเป็นสมาชิกขององค์การ ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นชอบตนเป็นผู้มีความสำคัญต่อบุคคลอื่น ในขั้นนี้มนุษย์ต้องการเพื่อน ต้องการคบค้าสมาคมต้องการมีครอบครัว มีความรัก และความเห็นใจจากเพื่อร่วมงาน

4) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่อง นับถือในตัวเอง และจากบุคคลอื่น (Esteem and Status Needs) หมายความว่ารวมถึงความต้องการให้เกิดความเคารพตนเอง (Self-Respect) ความรู้สึกที่ตนเองเป็นผู้ประสบผลสำเร็จและได้รับการยอมรับเช่นนั้น จากบุคคลอื่นต้องการสถานภาพ (Status) และความมีชื่อเสียงเกียรติยศ (Prestige) เป็นส่วนสำคัญของความต้องการยกย่องเคารพ การที่ความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองนำซึ่งความรู้สึกเชื่อมั่นในตัวเองในความสามารถและรู้สึกที่ตนเองเป็นผู้มีประโยชน์ และมีความสำคัญในสังคม

5) ความต้องการบรรลุเป้าหมาย และทำการให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือความต้องการทางความสำเร็จ (Self-actualization and Fulfillment Needs) เป็นความต้องการระดับสูงสุด หมายถึงการที่บุคคลนั้นได้ใช้ความสามารถของตนเองในทุกด้านได้ และเป็นทุกอย่างที่เขาอยากจะเป็น ซึ่งแต่ละคนจะไม่เหมือนกันสุดแต่ความสามารถของแต่ละบุคคลและความต้องการของเขาเป็นความต้องการที่จะได้รับทุกสิ่งทีตนปรารถนาต้องการกระทำสิ่งที่เหมาะสมและดีที่สุดที่จะกระทำได้

ภาพที่ 2.4 ลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของ Maslow

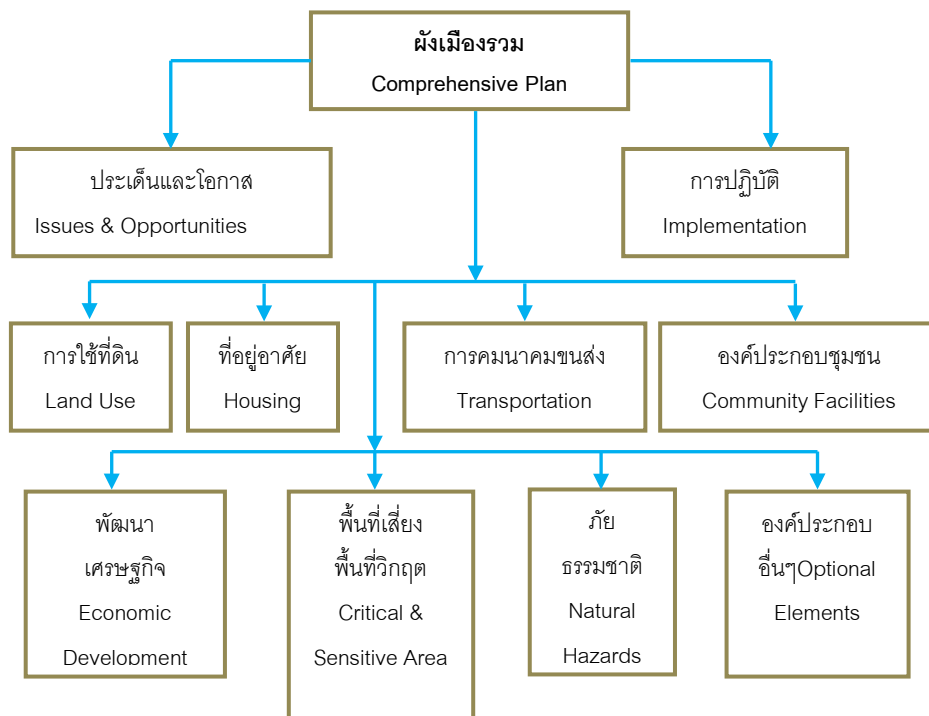
จากแนวความคิดนี้ คนทุกคนในสังคมจะผลักดันตัวเองจากความต้องการพื้นฐานด้านร่างกาย ซึ่งเป็นเรื่องของ “ปัจจัย 4” แห่งชีวิต และมี “ที่อยู่อาศัย” เป็นส่วนหนึ่งของความต้องการเบื้องต้นให้สูงขึ้นทุกขณะไปสู่ความพอใจที่ได้รับความสำเร็จในที่สุด

2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย

2.3.1 ความสำคัญของการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย⁴

ทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาต่างล้วนให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่อยู่อาศัย ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบของนโยบายและแผนพัฒนาเมืองในส่วนของกรวางผังเมืองเป็นหลัก และ“แผนด้านที่อยู่อาศัย” ถือเป็นหัวใจสำคัญของแผนแม่บท (Comprehensive Plan) ในการวางผังเมือง

ภาพที่ 2.5 “แผนที่อยู่อาศัย” เป็นส่วนหนึ่งของ แผนแม่บทผังเมืองรวม (Comprehensive Plan)

⁴ ผศ.ดร. กุณฑลทิพย์ พานิชภักดิ์. แผนด้านที่อยู่อาศัย : วิกฤตและโอกาสของสถาปัตยกรรมประเทศไทย , สารະศาสตร์ พ.ศ. 2553 อ้างถึงใน American Planning Association. Planning and Urban Design Standards. U.S.A.: John Wiley & Sons, Inc., New Jersey.2006. pp. 31.

และเกือบทุกประเทศจะมีการจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และการก่อสร้าง
ในระดับกระทรวงขึ้น ดังแสดงตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 รายชื่อกระทรวงที่อยู่อาศัย, ที่ดิน และการก่อสร้างนานาชาติ

ประเทศ	ชื่อกระทรวง
Australia	Ministry of Housing
China	Ministry of Construction
Egypt	Ministry of Housing, Utilities & Urban Communities
Ethiopia	Ministry of Works and Urban Development
India	Ministry for Housing and Urban Poverty alleviation
Indonesia	Ministry of Housing
Japan	Ministry of Land, Infrastructure and Transport
Korea	Ministry of Construction & Transportation
Malaysia	Ministry of Housing & Local Government
Netherlands	Ministry of Housing
New Zealand	Ministry of Housing
Nigeria	Ministry of Housing and Urban Development
Pakistan	Ministry of Housing and Works
South Africa	Ministry of Housing
Swaziland	Ministry of Housing and Urban Development
Sweden	Ministry of Housing
UK	Department of Communities & Local Government
USA	Department of Housing and Urban Development
Venezuela	Ministry of Infrastructure

ที่มา: พัลลภ กฤตยานวัช, การปรับเปลี่ยนนโยบายที่อยู่อาศัยในโลกยุคใหม่, วารสารธนาคารอาคารสงเคราะห์ ฉบับที่ 49

(1 มิถุนายน 2550): 68-71.

แต่เมื่อพิจารณาสำหรับประเทศไทยแล้ว พบว่ายังไม่มีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และการก่อสร้างในระดับกระทรวงขึ้นเลย มีเพียงหน่วยงานการเคหะแห่งชาติเท่านั้น ที่ทำหน้าที่องค์กรหลักในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง และกรมโยธาธิการและผังเมืองทำหน้าที่ในการวางแผนผังและกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่อาศัย อีกทั้งยังพบว่าสถานการณ์ที่อยู่อาศัยในประเทศไทยนั้นยังขาดความเป็นระบบระเบียบ และไม่มีนโยบายที่แน่นอน ดังนั้น จึงเกิดคำถามว่านโยบายการพัฒนาที่อยู่อาศัยของประเทศไทยสมควรที่จะต้องจัดตั้งหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบด้านที่อยู่อาศัยอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืน และนำไปสู่การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยที่มีประสิทธิภาพต่อไปหรือไม่

2.3.2 ลักษณะของแผนด้านที่อยู่อาศัย⁵

“แผนที่อยู่อาศัย” มีลักษณะเป็น แผนยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิบัติ (Strategic Action Plan) ประกอบด้วย

(1) **สถานการณ์ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต** รวมทั้งการกระจายตัวของที่อยู่อาศัยประเภทต่างๆ (ประเภทตามลักษณะกายภาพ เช่น บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ อาคารพักอาศัยรวมฯ ประเภทตามการถือครอง คือการเช่า หรือ เช่า ฯ) ระดับราคา ต่างๆ รวมทั้งที่พักอาศัยประเภทพิเศษต่างๆ เช่น หอพัก บ้านพักผู้สูงอายุ ฯลฯ ว่า มีปริมาณและคุณลักษณะอย่างไร ตั้งอยู่ที่ไหน รวมทั้งการคาดการณ์ในอนาคตทั้งด้านอุปสงค์ (ความต้องการ) และอุปทาน โดยต้องพิจารณา แนวโน้มในระดับภูมิภาค (regional and trends) การเพิ่มการจ้างงาน (job growth trends) ข้อมูลเรื่องที่อยู่อาศัยที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น ชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก จัดทำเป็น ระบบศูนย์ข้อมูลที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์(Housing & Property Information System)

(2) **การวิเคราะห์ความต้องการที่อยู่อาศัย** (Housing Need Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลจากสำรวจประชากรและเคหะ เพื่อวิเคราะห์หาความต้องการที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะครัวเรือนที่อยู่ในที่อยู่อาศัยที่มีสภาพไม่เหมาะสม หรือครัวเรือนที่มีรายได้น้อยเพียงพอกับการจ่ายด้านที่อยู่อาศัย ทำการสำรวจชุมชน ที่มีที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานการอยู่อาศัยสำรวจความต้องการ “ที่อยู่อาศัยที่จ่ายได้ (Affordable Housing)” ของครัวเรือนรายได้น้อยและรายได้อันกลาง เพื่อให้

⁵ ผศ.ดร. กุณทลทิพย์ พานิชภักดิ์. แผนด้านที่อยู่อาศัย : วิกฤตและโอกาสของสถาปัตยกรรมประเทศไทย , ธารศาสตร์ พ.ศ. 2553

การพัฒนาที่อยู่อาศัยเป็นไปตาม “หลักการการแบ่งปันที่ยุติธรรม” (The Fair-share Principle) (การที่สมาชิกในสังคมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต มีการแบ่งปันประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างยุติธรรม และไม่ลดสิทธิ์ของคนรุ่นหลัง)⁶

(3) การวิเคราะห์ตลาดที่อยู่อาศัย (Housing Market Analysis) ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับเมือง และระดับเทศบาล เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ในการวางแผนด้านที่อยู่อาศัย การวิเคราะห์ความสอดคล้องของอุปสงค์และอุปทานที่อยู่อาศัยสำหรับครัวเรือนระดับรายได้ต่างๆ เพื่อหาความขาดแคลน หรือ ภาวะล้นตลาดของที่อยู่อาศัยในแต่ละระดับราคาความไม่สมดุลของตลาดมักเกิดจากการที่ตลาดที่อยู่อาศัยในภาคเอกชนมีราคาสูงเกินกว่า

ความสามารถในการจ่ายของครัวเรือนผู้มีรายได้ปานกลางและรายได้น้อย ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของเมือง

(4) การกำหนดเป้าหมาย (Goal and Targets) แผนยุทธศาสตร์ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นเป้าหมายที่มีความเป็นไปได้ เช่น (1) การลดต้นทุนที่อยู่อาศัยที่เกิดจากกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่เกินความจำเป็น (2) จัดให้มีทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้มากขึ้น (3) การรักษาที่อยู่อาศัยที่มีอยู่ให้คงสภาพดี (4) ความต้องการที่อยู่อาศัยสำหรับครัวเรือนผู้มีรายได้น้อย และครัวเรือนแบบพิเศษ เช่น ที่พักคนชรา คนพิการ (5) การจูงใจให้ครัวเรือนรายได้ปานกลางเข้ามาอยู่อาศัยในเมือง (6) ใช้การพัฒนาที่อยู่อาศัยส่งเสริมยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของเมือง

(5) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ (Strategy Analysis) ศึกษาและประเมินยุทธศาสตร์ทางเลือกต่างๆ ว่าทางเลือกใดมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสถานการณ์ของชุมชนมากที่สุด กำหนดขั้นตอนการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย การมีที่อยู่อาศัยที่พอเพียงสำหรับทุกคน และเป้าหมาย ที่อยู่อาศัยที่จ่ายได้ (Affordable Housing) เช่น ยุทธศาสตร์การจัดซื้อที่ดินว่างทางกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ภาครัฐที่มีต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย ยุทธศาสตร์การจัดหาทรัพยากร เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยของเมือง เช่น ที่ดิน ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ เงินทุน เงินกู้ระยะยาว ฯลฯ ต้องมีการประเมินยุทธศาสตร์แต่ละอัน ว่ามีความเป็นไปได้ในการดำเนินการ

(6) แผนปฏิบัติ (Implementation Plan) แผนด้านที่อยู่อาศัยจะสำเร็จไม่ได้หากขาด แผนเพื่อการปฏิบัติ ที่กำหนดรายละเอียดโครงการที่ต้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย (1) ทรัพยากรทางการเงิน (2) พื้นที่เป้าหมาย ในการฟื้นฟูหรือพัฒนาที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง (3) มาตรฐานด้านการวางผังและออกแบบ ที่อยู่อาศัย

⁶ Richard B. Howarth. Sustainability and the Fair-Sharing Principle [Online]. Available : <http://www.epa.gov/Sustainability/pdfs/howarth-epa-ord-paper.pdf>. [2010, Feb 25].

และชุมชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และบริบทของพื้นที่ (4) ผู้ร่วมดำเนินการหลัก (Key Players) ที่จะดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบัน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (5) การแบ่งสรรและกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนที่มา ร่วมดำเนินการ (6) เป้าหมายและกำหนดระยะเวลาดำเนินการและแล้วเสร็จ ของแต่ละโครงการย่อย ตามยุทธศาสตร์

2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่ตั้งของอุตสาหกรรม

2.4.1 ความหมายของ อุตสาหกรรม

อุตสาหกรรม (Industry) ในความหมายของเศรษฐศาสตร์เมืองและภูมิศาสตร์ อุตสาหกรรม หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Activity) ทั้งหมด มิใช่หมายถึง อุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing) เพียงอย่างเดียว โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้

- (1) ต้องมีการนำวัตถุดิบมาเปลี่ยนสภาพเป็นสินค้าที่มีคุณภาพมากขึ้น (Value Added)
- (2) การดำเนินการในข้อ (1) ต้องทำใน “หน่วยผลิต” บางกรณีอาจเป็นที่พักอาศัยด้วยก็ได้
- (3) หน่วยผลิตมีตำแหน่งบนพื้นที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างแหล่งวัตถุดิบและตลาด
- (4) ต้องมีการใช้แรงงานมนุษย์จำนวนหนึ่ง
- (5) ต้องมีการผลิตสินค้าที่เป็นมาตรฐาน

ระดับของหน่วยงานอุตสาหกรรม แบ่งได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่

- (1) ระดับหน่วยงานย่อยภายในหน่วยงาน
- (2) ระดับหน่วยงาน (Firm)
- (3) ระดับหน่วยงานขนาดใหญ่ (Group หรือ Cooperation)
- (4) ระดับประเภทอุตสาหกรรม (Manufacturing type)
- (5) ระดับระบบอุตสาหกรรม (Manufacturing System)

2.4.2 ปัจจัยที่ตั้งอุตสาหกรรม (Location factors)

ปัจจัยที่ตั้งอุตสาหกรรม หมายถึง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับที่ตั้งของอุตสาหกรรมซึ่งส่วน หนึ่งเป็นปัจจัยการผลิตหลัก อีกส่วนหนึ่งเป็นปัจจัยอื่นๆ ในปัจจุบันยังไม่มี การจำแนกปัจจัยที่ตั้งที่

เป็นมาตรฐานแน่นอน Miller (1977)⁷ ได้แยกออกเป็นปัจจัยปฐมภูมิ (Primary Factors) 6 ปัจจัย ได้แก่ วัตถุดิบ พลังงาน ทุน แรงงาน การขนส่งและค่าขนส่ง และตลาด กับปัจจัยทุติยภูมิ (Secondary Factors) มีความสำคัญเป็นอันดับรอง แต่ในบางบริเวณอาจมีความสำคัญสูงก็ได้ ในการศึกษาศาสตร์อุตสาหกรรมระดับจุลภาคแบ่งปัจจัยที่ตั้งอุตสาหกรรมดังนี้ (นโรดม, 2532)⁸

(1) **ที่ดิน** เป็นทรัพยากรที่ไม่มีความคล่องตัวทางภูมิศาสตร์ แต่มีความคล่องตัวในการใช้สูง โดยสถานประกอบการจะใช้ที่ดินในการสร้างโรงงาน เก็บวัตถุดิบและสินค้า ทำสำนักงานและเตรียมสำหรับขยายกิจการ

ราคาที่ดินเป็นประเด็นสำคัญที่สุดและมีความผันแปรมาก โดยค่าเฉลี่ยที่ดินของเมืองต่างๆ จะมีลักษณะคล้ายกันคือ ลดลงเมื่อห่างจากศูนย์กลางเมือง โดยอัตราที่ลดลงมีลักษณะเป็น Convex Curve

การแข่งขันเพื่อการใช้ที่ดิน (Land use Competition) Hoover (1948) ระบุถึงสาเหตุการผันแปรของค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (Economic Rent) ว่ามีปัจจัยได้แก่ ระดับการเข้าถึง (accessibility) คุณสมบัติของทำเลที่ตั้ง (Site Characteristics) ค่าขนส่งรวมที่เกิดจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมและความคล่องตัวในการขนส่ง (Transferability)

(2) **ทุน (Capital)** แบ่งเป็นเงินทุน (Finance Capital) และทุนสินค้า (Capital Goods) โดยเงินทุนจะมีความคล่องตัวทางภูมิศาสตร์ และเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดกรณีความเฉื่อยทางภูมิศาสตร์ (geographic inertia) หรือ ความเฉื่อยทางอุตสาหกรรม (Industrial inertia) เกิดภาวะอุตสาหกรรมติดตรึงในพื้นที่จากสิ่งก่อสร้างซึ่งเคลื่อนที่ไม่ได้ นำไปสู่การเกิดการใช้สิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่เป็นที่เติบโตเริ่มแรกของอุตสาหกรรมอันใหม่ (Industrial Nurseries)

(3) **วัตถุดิบและพลังงาน** ก่อนศตวรรษที่ 20 แหล่งวัตถุดิบมีอิทธิพลต่อที่ตั้งอุตสาหกรรมสูงมาก เนื่องจากมีการพัฒนาการคมนาคมขนส่ง และกระบวนการผลิต ทำให้อิทธิพลของแหล่งวัตถุดิบน้อยลง แหล่งแรงงานและแหล่งตลาดมีอิทธิพลมากกว่า แต่ในบางอุตสาหกรรมที่วัตถุดิบมีน้ำหนักหรือมีลักษณะเทอะทะ (Bulky) มาก หรือค่าขนส่งวัตถุดิบแพงกว่าค่าขนส่งสินค้า แหล่งวัตถุดิบก็ยังมีอิทธิพลอยู่

⁷ อ้างถึงใน Miller, W. Manufacturing: a Study of Industrial Location. PA: The Pennsylvania State University, 1977.

⁸ อ้างถึงใน นโรดม ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา, ภูมิศาสตร์อุตสาหกรรม: แนววิเคราะห์ระดับจุลภาค, กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

แหล่งพลังงานก็เช่นกัน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการใช้พลังงาน ทำให้อิทธิพลของแหล่งพลังงานที่มีต่อที่ตั้งของอุตสาหกรรมมีน้อยลงอย่างมาก ยกเว้นกรณีที่เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้พลังงานมาก

(4) **แรงงาน** เป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งเป็นปัจจัยในการผลิตที่มีความสำคัญมากในทางภูมิศาสตร์อุตสาหกรรมแบ่งแรงงานออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

แรงงานที่ไม่มีบทบาทในการตัดสินใจ ได้แก่ คนงาน (Worker) โดยในการที่ผู้ประกอบการตัดสินใจเลือกที่ตั้งอุตสาหกรรมจะสนใจคุณภาพควมมีเสถียรภาพ และจำนวนแรงงานที่มีฝีมือเพศชายเป็นหลัก นอกจากนั้นจะพิจารณาค่าจ้าง จำนวนแรงงาน และอื่นๆ

แรงงานที่มีบทบาทในการตัดสินใจ ในช่วงต้นของการพัฒนาหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม สถานประกอบการบริหารงานด้วยบุคคลเดียว (1750-1850) ในช่วงที่ 2 (1850-1900) ผู้บริหารประกอบด้วยสมาชิกผู้ถือหุ้นและนักบริหารงานอาชีพ ในปัจจุบันใช้ผู้บริหารอาชีพและผู้มีวิสัยทัศน์ที่ถูกต้อง โดยแรงงานกลุ่มนี้จะกระจายตัวในพื้นที่โดยมี Community factors เป็นปัจจัยที่สำคัญ ดังนั้นอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงต้องการแรงงานระดับสูงนี้มาก จึงมีที่ตั้งตามความต้องการของแรงงานระดับนี้

(5) **กิจกรรมตติยภูมิ** แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มค้าส่งค้าปลีก กลุ่มการขนส่งสื่อสาร และกลุ่มบริการด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม รูปแบบการกระจายตัวของกิจกรรมตติยภูมิเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการกระจายตัวของอุตสาหกรรม

(6) **สิ่งแวดล้อมกายภาพทางธรรมชาติ** นอกจากภูมิประเทศ ภูมิอากาศ แหล่งน้ำและคุณภาพน้ำจะเป็นปัจจัยที่ตั้งอุตสาหกรรมแล้ว ปัจจุบันการกำหนดมาตรฐานสิ่งแวดล้อมและการร้องเรียนเรียกร้องในประเด็นสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยการเลือกที่ตั้งสำคัญของอุตสาหกรรมเช่นกัน

(7) **การพัฒนาเทคโนโลยี** มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและที่ตั้งอุตสาหกรรมมาก เพราะทำให้เกิดการเพิ่มชนิดสินค้า การเปลี่ยนกระบวนการผลิต ชนิดและคุณภาพวัตถุดิบ เกิดนวัตกรรมด้านการสื่อสารและขนส่ง การลดอุปสงค์ด้านแรงงาน การพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

(8) **สารสนเทศ (Information)** สถานประกอบการต้องใช้สารสนเทศในการตัดสินใจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มิติด้านการสื่อสารและคมนาคมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในปัจจุบันมี 3 มิติ ได้แก่ (1) การขนส่งสินค้า (2) การสื่อสารแบบเผชิญหน้า (3) การสื่อสารทางไกล การสื่อสารแบบเผชิญหน้าเป็นปัจจัยเสริมการเป็นเมือง (urbanization) และการเติบโตของมหานคร สถานประกอบการต้องมีการลงทุนเพื่อให้ได้สารสนเทศและบุคลากรที่มีความชำนาญและเงินเดือนสูง มหานครจึงมีระดับการเข้าถึงสารสนเทศสูงสุด

(9) การขนส่ง ประกอบด้วย

วิธีการขนส่ง เดิมใช้การขนส่งทางน้ำเป็นหลักต่อมามีทางรถไฟ ถนน ปัจจุบันมีเทคโนโลยีในการขนส่งใหม่ๆ โดยมีรูปแบบทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ ซึ่งแต่ละวิธีการขนส่งมีคุณลักษณะแตกต่างกันไป วิธีการขนส่งและระยะทางมีความสัมพันธ์กับค่าขนส่ง

อัตราขนส่ง มีการกำหนดอัตราได้ 3 แบบ ได้แก่ (1) อัตราเดียว (2) อัตราแบ่งเขต (3) อัตราตามระยะทาง โดยมีปัจจัยในการกำหนดโครงสร้างอัตราการขนส่ง ได้แก่ มูลค่าและปริมาณของสินค้าและวัตถุดิบ วิธีการขนส่ง ความยากง่ายในการขนส่ง การเปลี่ยนยานพาหนะ การขนส่งที่ย้อนกลับทิศทาง การแข่งขัน และคุณภาพการบริการ

การขนส่งกับการกำหนดราคาสินค้า มี 3 ระบบ (1) ระบบ FOB (Free-on-Board) ผู้ประกอบการกำหนดราคาสินค้าที่ “ประตู” (2) ระบบ CIF (Cost-Insurance-Freight) ผู้ผลิตเป็นผู้จ่ายค่าขนส่ง และระบบ Basing Point รัฐเป็นผู้กำหนดตำแหน่งฐานในการกำหนดราคาสินค้า

(10) ตลาด ในทางเศรษฐศาสตร์ หมายถึง การสื่อสารระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเกี่ยวกับอุปสงค์ของผู้ซื้อและอุปทานของผู้ขาย เป็นกระบวนการที่เป็นนามธรรม แต่ในทางภูมิศาสตร์ตลาดมีความหมายที่เป็นรูปธรรมในเชิงพื้นที่ มีศูนย์กลาง (Market Center or Place) และบริเวณพื้นที่ตลาด (Market Area) ตลาดอุตสาหกรรม หมายถึง พื้นที่ที่ประกอบด้วย ผู้บริโภคเป้าหมาย ซึ่งอาจเป็นสถานประกอบการอุตสาหกรรมด้วยกันหรือสถานประกอบการอื่น

บริเวณตลาด เป็นปัจจัยที่ตั้งอุตสาหกรรมที่เพิ่มความสำคัญขึ้นเรื่อยๆ ตามการเติบโตของแหล่งชุมชน โดยเฉพาะมหานครที่เติบโตอย่างรวดเร็ว

(11) บทบาทของภาครัฐ ขึ้นกับระบบและแนวคิดทางการเมือง และระดับการดำเนินการใน 2 แนวทาง คือ รัฐในฐานะผู้ประกอบการ จะเป็นผู้มีบทบาทเต็มที่ในการกำหนดที่ตั้งอุตสาหกรรมกับรัฐในฐานะเป็นผู้กำหนดนโยบาย ในกรณีนี้รัฐจะเป็นสิ่งแวดล้อมในการตัดสินใจของผู้ประกอบการ

2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้อยู่อาศัยในเขตอุตสาหกรรม

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยและแหล่งงาน พบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการใช้ที่ดินที่มีความแตกต่างกันออกไปตามประเภทของแหล่งงาน อีกทั้งยังส่งผลต่อรูปแบบและความถี่ในการเดินทางจากกิจกรรมของประชากรตามความสัมพันธ์ของพื้นที่

Lead และ Goodall⁹ (1966) กล่าวถึงความแตกต่างในการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีรายได้น้อยกับผู้ที่มีรายได้สูงว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยจะพยายามมีที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงาน เพราะจะประหยัดค่าเดินทาง โดยอาจจะเสียค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าบ้าน ส่วนผู้ที่มีรายได้สูง จะสามารถเลือกที่อยู่อาศัยได้หลายประเภทโดยไม่ต้องสนใจว่าที่อยู่อาศัยและแหล่งงานต้องมีความสัมพันธ์ต่อกัน เพราะผู้ที่มีรายได้สูงจะสามารถเดินทางได้รวดเร็ว โดยใช้เวลาเท่ากับผู้มีรายได้น้อยที่อยู่ใกล้แหล่งงาน

Needham¹⁰ (1977: 101-107) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยและที่ทำงานว่า ในระหว่างที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรมนั้น บรรดาโรงงานต้องการที่ตั้งในบริเวณใกล้กับกลุ่มที่อยู่อาศัย เพื่อให้สามารถดึงดูดคนงานเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมได้สะดวก โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องการคนงานหญิง

Seriregen¹¹ (1965: 31-32) ได้กล่าวถึงแหล่งงานที่จัดสร้างขึ้น ควรจะมีโครงการที่อยู่อาศัยควบคู่ไปด้วย และกล่าวว่า เมืองที่ได้รับการออกแบบอย่างดี แต่จะไม่มีประโยชน์อย่างแท้จริง เท่ากับเมืองที่ได้รับการออกแบบเพื่อการอยู่อาศัยของคนงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเมืองอุตสาหกรรมดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้โดยบริษัท หรือโรงงานอุตสาหกรรม เฉพาะกิจการที่มีทุนสูงเท่านั้น และแม้กระนั้นก็ตามก็ยังอยู่ภายใต้ความเสี่ยงของการลงทุนเช่นกัน

Wingo¹² (1969) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยและแหล่งงาน โดยให้ความสำคัญกับเรื่องการเดินทางไปทำงานมากที่สุด และสรุปผลการศึกษาว่า ราคาที่ดินของที่อยู่อาศัยจะยิ่งสูงขึ้น ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการเดินทางลดลง และพบว่ามีการเวียนยักย้ายที่อยู่อาศัยเข้าใกล้แหล่งงานเรื่อยๆ จนกระทั่งพบทำเลที่ตั้งที่พอใจ ซึ่งเงินที่เกิดขึ้นจากการประหยัดค่าใช้จ่ายจากการเดินทางที่ลดลงจะไปทดแทนส่วนของราคาที่ดินของที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้น

Kain (1975: 265)¹³ กล่าวถึงปัจจัยด้านระยะทางไปยังแหล่งงานมีผลต่อที่ตั้งของที่อยู่อาศัยว่า มีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ กล่าวคือระยะทางในการเดินทางไปทำงานจะเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ ผู้ที่มีรายได้สูงที่ทำงานอยู่ในบริเวณศูนย์กลางเมืองมีแนวโน้มในการเดินทางไปทำงาน

⁹ อ้างถึงใน Lean, W., and Goodal, B. Aspects of Land Economics. London : The Estate Gazette Limited, 1977.

¹⁰ อ้างถึงใน Needham, B. How Cities Work: an Introduction. Oxford: Pergaman Press, 1977.

¹¹ อ้างถึงใน Seriregen, P.D. Urban Design: The Architecture of Town and Tower and Cities. New York: McGraw-Hill, 1971.

¹² อ้างถึงใน Wingo, L. Transportation and Urban land. Washington D.C. Resource for the Fulfillment Chicago, 1969.

¹³ อ้างถึงใน Kain, J.F., and Quigley, J.M. Housing Markets and Racial Discrimination: A microeconomic Analysis, National Bureau of Economic Research and Columbia University Press, New York, 1975.

ในระยะเวลาที่ใกล้กว่าและจะอยู่อาศัยในเขตชานเมือง ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่ำจะเดินทางไปทำงานในระยะเวลาที่ใกล้กว่า และอาศัยอยู่ในบริเวณแหล่งงานโดยไม่คำนึงว่าแหล่งงานจะอยู่ที่ใด

2.6 แนวความคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมประมง

2.6.1 ความหมายของการทำประมงและอุตสาหกรรมประมง

- **การทำประมง**¹⁴ หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจในการจับ ดัก ล่อ ทำอันตราย ฆ่าหรือเก็บสัตว์น้ำที่ยังมีชีวิตอยู่ในที่จับสัตว์น้ำ ซึ่งเจริญเติบโตโดยธรรมชาติ และไม่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ด้วยเครื่องมือทำประมงหรือด้วยวิธีใดๆ เพื่อใช้บริโภค ขาย หรือแปรรูป ฯลฯ ไม่รวมการจับเพื่อการแข่งขัน การทดลอง การกีฬาหรือเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งประเภทการทำประมงดังนี้

- **ประมงทะเล** เป็นอาชีพที่สร้างรายได้มหาศาลให้กับจังหวัดสมุทรสาคร ด้วยเครื่องมือที่ใช้ประจำที่เช่น โป๊ะ , โพงพางไปจนถึงเครื่องมือที่วิ่งด้วยความเร็วสูง ใช้เครื่องยนต์ขนาด 1,250 แรงม้า มีขนาดเท่าตึกแถวขนาดใหญ่ในตลาดที่มีความยาว 40 เมตร ที่เรียกว่า "เรือดั่งเก"ซึ่งมีเครื่องมือประกอบยุคใหม่ทั้ง เรดาร์ , ซาวเดอร์, ดาวเทียม ฯลฯ เพื่อช่วยให้การจับสัตว์น้ำง่าย เร็ว และได้มากขึ้น สามารถจับสัตว์น้ำตั้งแต่อ่าวไทย , ทะเลจีนใต้, อินดามัน, ไปจนถึงอ่าวเบงกอล นับตั้งแต่ในประเทศ, ประเทศใกล้เคียง อาทิ เวียดนาม, เขมร, มาเลเซีย, อินโดนีเซีย, พม่า, บังกลาเทศ, อินเดีย และไกลไปจนถึง ไทหล่า , โอมาน, ซาอุด์, ออสเตรเลียแม้กระทั่งมาดากัสการ์ ชายฝั่งทวีปแอฟริกา

- **ประมงน้ำจืด** เป็นอาชีพที่ใช้เครื่องมือขนาดเล็กและง่ายกว่าประมงทะเล เช่น โพงพาง, เบ็ดราว เรือประมงลำย่อม รวมถึงการเลี้ยงปลา, กุ้ง ในกระชัง หรือในร่องสวน ตามแม่น้ำแม่กลอง และลำคลองสาขาที่มีอยู่ในทุกอำเภอ

- **การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง** เป็นอาชีพที่สร้างชื่อเสียงให้สมุทรสาครอย่างมากในอดีต คือ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ซึ่งปัจจุบันเหลืออยู่ไม่มากนัก นอกจากนั้นยังมีการทำคอกหอยแครง การปักษ์หอยแมลงภู่ และการเลี้ยงปู ปลา บางชนิด

- **อุตสาหกรรมประมง** หมายถึง อุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้สัตว์น้ำเป็นวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ชนิด ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง อุตสาหกรรม

¹⁴ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมประมง, สำมะโนประมงทะเล พ.ศ. 2529 ของประเทศไทย. หน้า 4

ถนอมและปรุงแต่งอาหารทะเล อุตสาหกรรมน้ำปลา อุตสาหกรรมปลาป่น และอุตสาหกรรมห้องเย็น (ข้อมูลสถิติอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร, 2552)

2.6.2 พัฒนาการทางประมงของประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพและอุตสาหกรรมด้านประมงเป็นอย่างยิ่งในระดับโลก โดยมีผลผลิตจากสัตว์ทะเลปีละประมาณ 2.0 ล้านตัน ในจำนวนนี้ร้อยละ 97 ของผลผลิตสัตว์ทะเลได้จากการจับจากแหล่งน้ำธรรมชาติทั้งอ่าวไทย และทะเลอันดามัน ส่วนอีกประมาณร้อยละ 3¹⁵ ได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยผลผลิตที่ได้ประมาณร้อยละ 27 ใช้บริโภคสดภายในประเทศ อีกร้อยละ 35 ใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมแปรรูปแช่แข็งและบรรจุกระป๋องเพื่อบริโภคภายในประเทศและส่งออกส่วนอีกประมาณร้อยละ 38 เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมแปรรูปเป็นปลาป่นและใช้เป็นอาหารสัตว์ในรูปปลาสด สำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำเป็นผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำส่งออกเป็นสินค้าออกจำหน่ายทั่วโลก จนได้เปรียบดุลการค้ามากกว่า 14,500 ล้านบาทในปี 2528 (บุญเลิศ ผาสุก ,2530) นอกจากนี้การประมงทะเลยังเป็นแหล่งอาหารโปรตีนราคาถูกของประชาชนของประเทศรวมทั้งเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศอีกด้วย สำหรับพัฒนาการของการประมงของไทยนั้นพอจะจำแนกได้เป็น 2 ช่วง คือ

(1) การประมงไทยในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2

(2) การประมงไทยในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

(1) การประมงไทยในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2

ในยุคนี้การทำประมงไทยอยู่ในสภาพที่ล้าหลัง เป็นการผลิตแบบดั้งเดิม (Primary Production) ชาวประมงส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 80 ยังทำการประมงแบบพื้นบ้าน (Artisanal Fisheries) ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพมากนักและมักจะเป็นเครื่องมือประจำที่ ในระหว่างรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นยุคแห่งการสร้างบ้านสร้างเมือง การประมงไทยในยุคนี้ยังมีรูปแบบเหมือนในอดีตที่ผ่านมา จะเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็เป็นผลพวงของการยกเลิกเก็บอากรค่าน้ำ คือเมื่อได้ยกเลิกเก็บภาษีอากรค่า

¹⁵ สมลักษณ์ ไตสกุล , อุตสาหกรรมประมงไทย , จุลสารธนาคารกรุงเทพ, 2521 หน้า 67.

น้ำไปนั้น ก็ทำให้มีการจับปลามากขึ้นจำนวนปลาที่เคยอุดมสมบูรณ์ก็มีจำนวนลดลงเพราะมีการจับปลากันโดยคำนึงถึงประโยชน์ของตนเป็นส่วนใหญ่ มีการทะเลาะวิวาทกันระหว่างชาวประมงในเรื่องเขตการจับสัตว์น้ำเป็นประจำ ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงให้รื้อฟื้นการจัดเก็บอากรค่าน้ำขึ้นอีกเมื่อปี พ.ศ. 2395 และใช้ปฏิบัติกันเรื่อยมา

การประมงในสมัยพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยแก้ไขวางระเบียบและตั้งอัตราเก็บเงินอากรค่าน้ำขึ้นในปี พ .ศ. 2456 และทรงให้ย้ายกรมสรรพากรในกรมสรรพากรนอกไปขึ้นอยู่กับกระทรวงพระคลังสมบัติในปี พ .ศ. 2457 และ พ.ศ. 2458 ตามลำดับ ทำให้การควบคุมบังคับบัญชาพระราชบัญญัติอากรค่าน้ำต้องย้ายขึ้นไปกับกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ จนกระทั่งปี พ .ศ. 2464 ทรงให้แยกอำนาจการบังคับบัญชาสัตว์น้ำเสียใหม่ โดยให้กระทรวงเกษตรธิการมีหน้าที่เฉพาะเลี้ยงดูแลรักษาสัตว์น้ำ แนะนำกำหนดฤดูจับสัตว์น้ำ กำหนดตาและขนาดเครื่องมือ ห้ามใช้เครื่องมือบางอย่างและห้ามทำอันตรายสัตว์น้ำ เช่น วางยาเบื่อ ใช้ระเบิดและวิดน้ำจนแห้ง (นอกจากบ่อปลา) เป็นต้น เพื่อป้องกันพันธุ์สัตว์น้ำ นับได้ว่าการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำของประเทศไทยได้เริ่มตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา กับให้กระทรวงพระคลังมหาสมบัติมีหน้าที่ในการปกครองที่จับสัตว์น้ำ การเก็บเงินอากรในที่จับและการจับสัตว์น้ำและการเก็บเงินอากรค่าน้ำ

ในยุคนี้มีเรือประมงต่างดาวเข้ามาทำการประมงในน่านน้ำไทยในบางฤดู เรือประมงเหล่านี้คือเรือดงเกของจีนเกาะไหหลำ ซึ่งเข้ามาจับปลาในอ่าวไทยเพื่อทำเป็นปลาทุเค็มส่งจำหน่ายที่ประเทศสิงคโปร์ แต่เมื่อประเทศไทยได้ออกกฎหมายว่าด้วยสิทธิการทำประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ. 2478 และ พ.ศ. 2482 เรือดงเกเหล่านี้ก็ยุติการเข้ามาทำการประมงในน่านน้ำไทย (สันต์ บัณฑกุล , 2524) และก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่สองเล็กน้อย กรมประมงได้จัดตั้งบริษัทประมงไทย จำกัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือชาวประมงชายฝั่งในการจัดหาทุนและตลาด แต่เนื่องจากกิจการของบริษัทประสบภาวะขาดทุน บริษัทประมงไทยนี้จึงจำเป็นต้องล้มเลิกกิจการไปในที่สุด

(2) การประมงไทยในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

ในสมัยระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง (ประมาณ พ .ศ. 2484- พ.ศ. 2488) การประมงไทยซบเซาลงไปมากเนื่องจากสงครามและภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรงภายในประเทศ เมื่อสงครามโลกได้สิ้นสุดลงการประมงทะเลก็เริ่มฟื้นตัวพร้อมด้วยแนวคิดใหม่ๆ ในการพัฒนาเกิดขึ้น ชาวประมงเริ่มสนใจในแผนการชักชวนให้ใช้เครื่องยนต์ติดตั้งในเรือประมงแทนการใช้ใบ (Mechanization)

เมื่อเรือประมงติดตั้งเครื่องยนต์เพิ่มมากขึ้นประสิทธิภาพในการทำประมงก็เพิ่มมากขึ้น นับว่าเป็นการพัฒนาขั้นสำคัญอย่างยิ่ง เป็นการก้าวเข้าสู่การประมงสมัยใหม่ และคู่ต่อเรือก็เพิ่มมากขึ้นตามชายฝั่งทะเล แม้ว่าเรือประมงเหล่านี้ยังเป็นขนาดเล็กไม่เกินขนาด 10-15 ตันกรอส นับว่ามีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นมากและทำการประมงได้ผลมากกว่าเดิมเช่นกัน

การพัฒนาที่สำคัญอีกขั้นหนึ่งคือกรมประมงได้เริ่มนำเส้นใยสังเคราะห์ (Synthetic Fiber) เข้ามาทดลองใช้ทำอวนลอยปลาอินทรี (ประมาณ พ .ศ. 2495) ปรากฏว่าอวนลอยเส้นใยสังเคราะห์มีประสิทธิภาพในการจับปลามากกว่าอวนลอยทำด้วยเส้นใยธรรมชาติ (Natural Fiber) หลายเท่า ทั้งยังมีความเหนียวแน่น ความทนทานและการเก็บรักษาง่ายขึ้นอีกด้วย นับตั้งแต่นั้นมาเส้นใยสังเคราะห์ก็เข้ามามีบทบาทแทนเส้นใยธรรมชาติ จนกระทั่งปัจจุบันนี้มีโรงงานทอแหอวนสมัยใหม่โดยเส้นใยสังเคราะห์ตั้งขึ้นในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ปลาขนาดเล็กที่จับได้ไม่เหมาะกับการบริโภค ชาวประมงจับได้ก็ทิ้งคืนทะเลไป ต่อมาสงครามสิ้นสุดลงกรมประมงได้ทดลองทำปลาปนเป็นอาหารสัตว์ (Fish Meal) โดยจัดตั้งโรงงานปลาปนขนาดเล็ก ใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ขึ้นที่เกาะบัดโพน ปากน้ำชุมพร เพื่อส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมปลาปนอาหารสัตว์ขึ้นในประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวทางให้อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ และประมาณ พ.ศ.2494 ได้มีการนำเครื่องมือประมงที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นหนึ่งเข้ามาทดลองใช้ทำการประมงสัตว์น้ำหน้าดิน (Demersal Fishes) ซึ่งเรียกกันว่า“อวนลากหน้าดิน” (Trawl Net) ในอ่าวไทยและทะเลอันดามันมีทั้งเรืออวนลากขนาดเล็กต่อด้วยไม้ในประเทศไทยและเรืออวนลากต่อด้วยเหล็กข้อสำเร็จรูปมาจากต่างประเทศ พร้อมกันนี้ได้มีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาฝึกสอนลูกเรือประมงไทยด้วย นอกจากนี้กรมประมงได้ยกเลิกประกาศห้ามทำการประมงด้วยอวนถูงมีปีก เพื่อเปิดโอกาสให้ใช้เรืออวนลากนำสัตว์น้ำหน้าดินขึ้นมาใช้ประโยชน์ และตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเรืออวนลากหน้าดิน (Trawl) ก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็วและผลที่ติดตามมาคือ ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

การประมงไทยได้มีการพัฒนาอย่างเต็มที่ จากการทำการประมงแบบยังชีพได้เปลี่ยนมาเป็นแบบประมงธุรกิจมากขึ้น และแนวความคิดในการพัฒนาใหม่ๆ ได้หลั่งไหลเข้ามา อีกทั้งยังมีความร่วมมือขององค์การระหว่างประเทศจำนวนมาก ได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nation Organization) และหลังจากนั้นไม่นานก็ได้มีการจัดตั้งองค์การอาหารและเกษตรกรรม (Food and Agriculture Organization) และได้มีการเปิดสาขาขององค์การขึ้นในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นกรมประมงจึงได้รับความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากองค์การนี้ ในการพัฒนาการประมงในประเทศด้วย ต่อมาได้มีการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญขึ้นในภูมิภาคตะวันออกไกลใน

ความอุปการะของ FAO คือ สภาการประมงภูมิภาคอินโดแปซิฟิก (Indo-Pacific Fishery Council : IPEC) ทั้งนี้ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การตั้งแต่ระยะแรก และประมาณปี พ.ศ.2510 ได้มีการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจเฉพาะภูมิภาคนี้ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกตั้งแต่เริ่มแรกและจากองค์การนี้เอง ได้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาการประมงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (South East Asian Fishery Development Center) ขึ้น

ส่วนการจัดตั้งองค์การในการประมงนั้น มีการจัดตั้งองค์การในรูปรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวกับการประมงขึ้น 2 องค์การประมาณปี พ.ศ.2495-2496 คือองค์การสะพานปลา และองค์การอุตสาหกรรมห้องเย็น โดยองค์การสะพานปลามีหน้าที่จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการนำประมงขึ้นบก (Landing Facility) แก่ชาวประมง เช่น สะพานปลา ท่าเทียบเรือ กระจังไฟ ทู่น และเครื่องหมายการเดินเรือประมง การจัดตั้งสมาคมประมงสหกรณ์และกลุ่มชาวประมง รวมทั้งการจัดสวัสดิการให้แก่ชาวประมง ปรับปรุงถนน ไฟฟ้า การประมงในหมู่บ้านชาวบ้านประมง ส่วนองค์การอุตสาหกรรมห้องเย็นมีหน้าที่ส่งเสริมเกี่ยวกับการทำเย็นสินค้าสัตว์น้ำเพื่อให้อายุคงทนส่งไปยังแหล่งบริโภคที่ห่างไกลจากทะเลและเป็นแนวทางให้เอกชนได้จัดตั้งโรงห้องเย็นเก็บสัตว์น้ำ เพื่อให้ส่งไปยังแหล่งบริโภคที่ห่างไกลจากทะเลและเป็นแนวทางให้เอกชนได้ตั้งโรงห้องเย็นเก็บสัตว์น้ำและอุตสาหกรรมห้องเย็นสินค้าสัตว์น้ำในประเทศก็ได้พัฒนาขึ้นเป็นต้นมา

2.6.3 การพัฒนาอุตสาหกรรมประมงตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การที่อุตสาหกรรมประมงได้พัฒนาอย่างรวดเร็วใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมา เกิดจากการที่การประมงอวนลากได้ถูกนำมาทำการประมงในน่านน้ำไทยในปี พ.ศ.2504 ซึ่งก่อนหน้านั้นการประมงได้พัฒนาอย่างช้าๆ โดยในช่วงปี พ.ศ.2496-พ.ศ.2503 ผลผลิตสัตว์น้ำอยู่ในระดับ 200,000 ตัน/ปี ซึ่งเป็นผลผลิตจากการประมงทะเลประมาณ 150,000 ตัน/ปี หลังจากปี พ.ศ.2504 เมื่อชาวประมงนำเครื่องมืออวนลากมาทำการประมงดังกล่าวแล้ว และเป็นปีแรกของการเริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (ระหว่างปี พ.ศ.2504-2509) ได้เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มปริมาณการผลิตโดย นโยบายในด้านการพัฒนาการประมงมุ่งปรับปรุงบำรุงรักษาและสร้างแหล่งผลิตสัตว์น้ำ และปรับปรุงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตสัตว์น้ำ และทำการส่งเสริมการทำประมง รวมทั้งมีแหล่งเงินทุนกู้ยืม จากการดำเนินการดังกล่าวทำให้มีปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้เพิ่มจำนวนจากปริมาณ 204,790 ตัน ในปี พ.ศ.2502 เพิ่มขึ้นเป็น 307,185 ตันในปี พ.ศ.2506 หลังจากสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ทำให้ผลผลิตที่ได้ตั้งเป้าหมายให้เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 10 กลับเพิ่มเกินเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ โดยมีปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ในปี พ.ศ.2509 ปริมาณ 720,082 ตัน ซึ่งเกินเป้าหมายถึงร้อยละ 80 (จุมพล นาคะลักษณะ และ สิริลักษณ์ สุวรรณรังสี ,2530) สาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลผลิตสัตว์น้ำเพิ่มเกินเป้าหมาย เป็นผลเนื่องมาจากกรมประมงส่งเสริมชาวประมงให้ใช้เครื่องมือจับปลาที่มีประสิทธิภาพสูง กล่าวคือได้ส่งเสริมการใช้เครื่องมืออวนลากทำการจับปลาน้ำดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรสัตว์น้ำที่ยังไม่เคยนำมาใช้ประโยชน์มาก่อน รวมทั้งส่งเสริมให้รู้จักนำปลาน้ำดินมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง จึงกล่าวได้ว่ากรมประมงได้ดำเนินการพัฒนาการประมงของประเทศบรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการประมงอย่างแท้จริง (สุมน เสวก สุวรรณ ,2523) นอกจากนี้ยังทำให้อุตสาหกรรมสัตว์น้ำได้รับการส่งเสริมให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ และรักษาคุณภาพสัตว์น้ำ ผลการดำเนินการดังกล่าวทำให้การส่งออกสินค้าสัตว์น้ำมีมูลค่า 30 ล้านบาท และขาดดุลในปี พ.ศ.2502 เป็นมูลค่า 66 ล้านบาท กลับส่งออกเป็นมูลค่า 235 ล้านบาท และเกินดุลถึง 171 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2509 จึงได้มีการแก้ไขและปรับปรุงแผนพัฒนาฯ ดังกล่าวใหม่ โดยเน้นการพัฒนาการประมงทะเลเพื่อใช้บริโภคภายในประเทศและส่งออกหลังจากพัฒนาได้เกินเป้าหมายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (ระหว่างปี พ.ศ.2510-พ.ศ.2514) เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ปรากฏว่าผลผลิตทางการประมงได้เกินเป้าหมายคือ สามารถจับสัตว์น้ำได้ถึง 1,587,077 ตัน เกินเป้าหมายถึงร้อยละ 85 ในปี พ.ศ.2514 และมีมูลค่าสัตว์น้ำที่ส่งออกเกินดุลตลอดแผนพัฒนาฯ โดยส่งออกมีมูลค่า 498 ล้านบาท หรือเกินดุล 415 ล้านบาท ในปีเดียวกัน และในช่วงนี้แผนกรมประมงได้ตระหนักถึงความสำคัญของประมงน้ำจืดที่มีต่อชีวิตประจำวันของชาวชนบทอย่างมาก เพราะชาวชนบทส่วนมากเป็นชาวนา ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้อาศัยอาหารโปรตีนจากสัตว์น้ำเป็นหลัก โดยมีราคาถูกและหาซื้อได้ง่าย และเนื่องจากมีประชากรเพิ่มขึ้นมีความต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย ที่ทำกินมากขึ้น ประกอบกับบ้านเมืองได้รับการพัฒนา มีการสร้างเขื่อน สร้างถนนมากขึ้นด้วย จึงทำให้แหล่งน้ำซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำเสื่อมโทรมลง การแพร่ขยายพันธุ์ตามธรรมชาติมีขอบเขตจำกัดลงดังนั้นกรมประมงในช่วงนี้จึงเน้นหนักในด้านการผลิตพันธุ์ปลาน้ำจืด โดยกรมประมงจำหน่ายแก่ราษฎรนำไปเลี้ยงเพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตและนำพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำที่ปรับปรุงแล้วเช่น อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

หลังจากสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ลง ถึงแม้ว่าจะบรรลุเป้าหมายก็ตาม แต่เกิดความแตกต่างและช่องว่างของรายได้ประชากรโดยเฉพาะประมงธุรกิจขนาดใหญ่และการประมงพื้นบ้านมากขึ้น ฉะนั้นแนวนโยบายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 นอกจากจะปรับปรุงโครงสร้างทาง

เศรษฐกิจและขยายขีดความสามารถของการผลิตและเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้นเพื่อมุ่งรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศแล้วได้เริ่มตระหนักถึงปัญหาความไม่สมดุลของการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความแตกต่างของรายได้ สำหรับการพัฒนาประมงในแผนพัฒนาฯฉบับที่ 3 จึงแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงการพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนรวมด้วย โดยตั้งเป้าหมายในการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำให้ได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ในปี พ.ศ.2514 ซึ่งมีปริมาณ 1,698,172 ตัน ในปี พ.ศ.2519

การพัฒนาประมงตามแผนพัฒนาฯฉบับที่ 3 เมื่อสิ้นสุดลงถึงแม้ว่าปริมาณการผลิตสัตว์น้ำจะเพิ่มขึ้นเป็น 1,699,068 ตัน ซึ่งสูงกว่าที่กำหนดไว้ แต่ปรากฏว่าในช่วงปี พ.ศ.2517 ผลผลิตสัตว์น้ำได้ลดลงจาก 1,678,901 ตัน ในปี พ.ศ.2516 ลดเหลือ 1,510,466 ตัน ในปี พ.ศ.2517 (ลดลงประมาณร้อยละ 10) แต่กลับเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2518 และเกินเป้าหมายในปี พ.ศ.2519 ดังกล่าวแล้ว สาเหตุเกิดจากราคาน้ำมันที่ใช้กับเรือประมงได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ.2516 และปี พ.ศ.2517 ทำให้ค่าใช้จ่ายค่าน้ำมันเรือเพิ่มขึ้นมาก ยังผลให้ชาวประมงขาดทุนและไม่สามารถออกทำการประมงได้ เหตุการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของโลก ประเทศพัฒนาแล้วได้ชะลอการจับสัตว์น้ำ ทำให้มูลค่าการส่งออกสัตว์น้ำลดลงจากปี พ.ศ.2516 มูลค่า 1,650 ล้านบาท ลดเหลือ 1,549 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2517 อย่างไรก็ตามเมื่อประเทศต่างๆ ได้ปรับเข้ากับสถานะเศรษฐกิจได้ ทำให้มูลค่าส่งออกกลับเพิ่มขึ้นเป็น 3,099 ล้านบาทในปี พ.ศ.2519

การที่สถานะการผลิตสัตว์น้ำในช่วงแผนพัฒนาฯฉบับที่ 3 เริ่มมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากปริมาณทรัพยากรสัตว์น้ำ ทำให้ชาวประมงต้องออกไปทำการประมงที่ห่างไกลออกไป จนเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมน้ำของประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนต้นทุนการทำประมงที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้กับเรือประมงซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการประมง ฉะนั้นแผนพัฒนาฯฉบับที่ 4 เห็นว่าการเพาะเลี้ยงชายฝั่งมีโอกาที่จะขยายเพิ่มได้อีก จึงได้เพิ่มนโยบายในการเพิ่มผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงชายฝั่งและการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำและได้ตั้งเป้าหมายในการบริโภคอาหารโปรตีนของประชาชนให้ได้เฉลี่ยคนละ 20 กิโลกรัมต่อปี การดำเนินงานของแผนดังกล่าวเมื่อสิ้นสุดลงในปี พ.ศ.2524 ปรากฏว่าได้บรรลุเป้าหมายที่จะให้ประชาชนได้บริโภคอาหารโปรตีนจากสัตว์น้ำโดยเฉลี่ยคนละ 20 กิโลกรัมต่อปี เป็น 20.3 กิโลกรัมต่อคนต่อปี และได้ผลิตการประมงเกินระดับ 2 ล้านตันครั้งแรกในปี พ.ศ.2520 คิดเป็นปริมาณ 2,189,907 ตัน สำหรับการส่งออก สัตว์น้ำก็ยังคงเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงโดยเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ในปี พ.ศ.2529 มูลค่าสูงถึง 8,776 ล้านบาท

การพัฒนาประมงตามแผนเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 5 นั้น เนื่องจากในช่วงนี้มีปัญหาต่างๆ เพิ่มขึ้นมากมาย เช่นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศโดยเฉพาะการผลิตเพื่อเป็นการค้า ทั้งขยายตัวทั้งภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม และการขยายตัวของปัจจัยพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ มีผลทำให้การขยายตัวของปัจจัยพื้นฐานเศรษฐกิจ มีผลทำให้การขยายตัวทางด้านการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำ นอกจากนี้ยังมีการบุกรุกแหล่งผลิตและแหล่งแพร่พันธุ์ของสัตว์น้ำจืด จากปัญหาดังกล่าว แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ การประมงจึงมุ่งจะรักษาระดับการผลิตสัตว์น้ำให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศและมีเหลือส่งออก โดยแผนดังกล่าวจะรักษาการผลิตสัตว์น้ำทะเลให้อยู่ระดับไม่ต่ำกว่าปีละ 1.7 ล้านตัน และให้เพิ่มการผลิตการเพาะเลี้ยงชายฝั่งและการประมงน้ำจืด ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพปลาเปิดให้มนุษย์สามารถบริโภคได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 100,000 ตัน

ผลจากการพัฒนาการประมงตลอดแผนดังกล่าว ซึ่งแต่เดิมคาดว่าผลผลิตทางการประมงจะลดลงต่ำกว่า 2 ล้านตันต่อปี แต่ปรากฏว่าตลอดช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ผลผลิตประมงสูงกว่าระดับ 2 ล้านตันทุกปี การที่ผลผลิตการประมงไม่ได้ลดลงตามที่คาดการณ์ไว้ เพราะตลอดช่วงดังกล่าวน้ำมันมีราคาลดลงทุกปี ทำให้ต้นทุนการทำประมงไม่เพิ่มขึ้น และการที่ราคาสัตว์น้ำราคาสูงขึ้นทำให้เกิดแรงจูงใจให้ชาวประมงออกไปทำประมงออกไปทำประมงในเขตเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้าน ถึงแม้ว่าต้องเสี่ยงภัยกับนานาประเทศก็ตาม จากเหตุผลนี้ทำให้ผลผลิตสัตว์น้ำเมื่อสิ้นปี พ.ศ.2528 มีปริมาณ 2.2 ล้านตัน โดยสามารถส่งออกมีมูลค่าสูงถึง 18,527 ล้านบาท

การที่อุตสาหกรรมประมงได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยมีผลผลิตสัตว์น้ำเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากภายในระยะเวลาเกือบ 30 ปี ทำให้มีผลกระทบต่อสภาพของทรัพยากรสัตว์น้ำซึ่งได้เสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด ทำให้ปริมาณจับสัตว์น้ำลดลงและสาเหตุอื่นที่กระทบต่อการจับสัตว์น้ำได้น้อยลงที่สำคัญคือ การประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะ 200 ไมล์ของประเทศเพื่อนบ้านทำให้เนื้อที่ทำการประมงลดลงถึงประมาณ 300,000 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 4 ของพื้นที่แหล่งทำการประมงทั้งหมด ดังนั้นเพื่อที่จะรักษาอุตสาหกรรมประมงให้อยู่รอดต่อไปรัฐบาลได้กำหนดแนวทางแก้ไขในแหล่งน้ำที่ปรับปรุงแล้วเช่น อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น ส่วนในด้านการประมงน้ำกร่อยนั้น กรมประมงได้พิจารณาเห็นว่าประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลที่เหมาะสมในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกร่อยโดยการรวบรวมพันธุ์สัตว์น้ำจำหน่ายแจกแก่ประชาชน ส่งเสริมการเลี้ยงหอยชนิดต่างๆ ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งทะเลซึ่งตลาดต่างประเทศมีความต้องการมาก

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ชรัตน์ หาญจงกล¹⁶ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงและความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรม : กรณีศึกษา บริเวณถนนเทพารักษ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าพนักงานที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมบริเวณถนนเทพารักษ์ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมีอายุเฉลี่ย ยมากกว่า 28 ปี มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาไม่เกินมัธยมปลาย ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนต่างจังหวัด มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนสูงสุด โดยจะพักอาศัยอยู่รวมกัน 2-3 คน รายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 6,220 บาทต่อเดือน และมีรายได้พิเศษล่วงเวลา เฉลี่ย 1,176 บาทต่อเดือน สำหรับค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4,746 บาทต่อเดือน ที่อยู่อาศัยของพนักงานส่วนใหญ่จะอยู่ห่างจากที่ทำงานในรัศมีไม่เกิน 5 กม. ใช้รถโดยสารประจำทางในการเดินทาง โดยใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 20 นาที ส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่า คือบ้านเช่า ห้องแบ่งให้เช่า และแฟลตหรืออพาร์ทเมนต์ โดยเฉลี่ยค่าเช่าห้องเท่ากับ 1,540 บาทต่อเดือน ขนาดที่พักอาศัยเฉลี่ย 23 ตารางเมตร สภาพปัญหาที่อยู่อาศัยได้แก่ ปัญหาเสียงดังรบกวนจากห้องใกล้เคียง ฝุ่นละออง น้ำเน่า ยุ้งขุม น้ำท่วม และที่อยู่อาศัยอยู่ในซอยลึกและเปลี่ยว

ศิริมานะ ศาตมัย¹⁷ ศึกษาเรื่องการจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในเขตอุตสาหกรรมของเอกชน กรณีศึกษาสวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒน์ฯ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่าลูกจ้างที่พักในที่อยู่อาศัยของโรงงานมีเพียงร้อยละ 5.4 ขณะที่ส่วนใหญ่ต้องเช่าที่พักอาศัยของเอกชน และพักอยู่ร่วมกับพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง โดยลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านแถวผนังก่ออิฐชั้นเดียวและบ้านไม้ชั้นเดียว ขนาดห้องพักเฉลี่ยประมาณ 8.3 ตารางเมตรต่อคน ลูกจ้างที่เช่าที่พักอาศัยอยู่เองจะเช่าอยู่ร่วมกับเพื่อนเพื่อเฉลี่ยค่าเช่า ซึ่งเป็นจำนวนเงินประมาณ 333 บาทต่อคนต่อเดือน และพบว่าแรงงานที่เช่าพักของเอกชนมีความพึงพอใจต่อลักษณะที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมทุก ๆ ด้านในระดับปานกลาง เนื่องจากเจ้าของขาดการดูแลเอาใจใส่ และลูกจ้างประสบปัญหาเกี่ยวกับความ

¹⁶ชรัตน์ หาญจงกล, การศึกษาการเปลี่ยนแปลงและความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรม: กรณีศึกษา บริเวณถนนเทพารักษ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ, วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 253, หน้า 127-128.

¹⁷ศิริมานะ ศาตมัย, การจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในเขตอุตสาหกรรมของเอกชน: กรณีศึกษาสวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒน์ฯ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี, วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538, หน้า 131.

ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งขาดบริการขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ ทางด้านผู้ประกอบการส่วนใหญ่มองเห็นประโยชน์และความจำเป็นของสวัสดิการที่อยู่อาศัยแต่สามารถจัดให้ลูกจ้างได้เพียงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากต้องใช้เงินลงทุนมาก โรงงานบางแห่งจึงต้องรับแรงงานเฉพาะคนในท้องถิ่น หรืออยู่ใกล้กับโรงงานซึ่งมีที่อยู่อาศัยอยู่แล้ว

วิภาวรรณ สัตตบุษย์สุทธิ (2538)¹⁸ สรุปคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานที่อาศัยอยู่ในบ้านเช่า พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นห้องแถวไม้ชั้นเดียว และอพาร์ทเมนต์ 2 ชั้น สภาพบ้านเช่าที่เป็นห้องแถวไม้ชั้นเดียวค่อนข้างทรุดโทรม แออัดคับแคบและค่อนข้างสกปรก ไม่ได้มาตรฐาน ถูกสุขลักษณะอย่างเพียงพอ สาธารณูปโภค - สาธารณูปการไม่ดี มีปัญหาเรื่องน้ำไม่พอใช้ ขนาดห้องประมาณ 12 ตารางเมตร มีความหนาแน่นในการอยู่อาศัยสูงเมื่อเทียบกับขนาดห้องคือประมาณ 4 คน/ห้อง ระดับราคาเช่าประมาณ 1,200-1,800 บาท/เดือน สำหรับอพาร์ทเมนต์ 2 ชั้น จะมีสภาพค่อนข้างใหม่ ขนาดห้องประมาณ 9 ตารางเมตร ความหนาแน่นในการอยู่อาศัยสูง เมื่อเทียบกับขนาดห้องคือประมาณ 4 คน/ห้องเช่นกัน การถ่ายเทของอากาศไม่ดีเท่าที่ควร และมีปัญหาเรื่องเสียงดังรบกวนและการทะเลาะวิวาท ค่าเช่าประมาณ 2,000-2,500 บาท/ห้อง

กฤษณทิพย์ พานิชภัคดี (2543)¹⁹ ได้ทำการศึกษาเรื่องพัฒนาการตามแนวแกนระหว่างเมืองในภาคมหานคร: กรณีศึกษาแนวแกนด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร พบว่าแหล่งที่อยู่อาศัยของแรงงานที่เกิดจากความเชื่อมโยงอุตสาหกรรมอยู่ในพื้นที่พัฒนาตามแนวแกนระหว่างเมืองมากกว่าในระบบเมืองนอกพื้นที่ ซึ่งลักษณะชุมชนที่เกิดจากความเชื่อมโยงอุตสาหกรรมจะเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายและผสมปะปน อีกทั้งยังส่งผลต่อการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ระบบระเบียบ (Urban Sprawl) นอกจากนี้การวางแผนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของพื้นที่อยู่อาศัยที่เกิดจากความเชื่อมโยงอุตสาหกรรมด้วย เนื่องจากความเชื่อมโยงอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันส่งผลให้แรงงานและความต้องการด้านที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน ดังนั้นในการวางแผนจึงต้องพิจารณาความต้องการทางพื้นที่ที่สอดคล้องกับความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงานแต่ละประเภท และตอบสนองความเชื่อมโยงทางพื้นที่ระหว่างที่อยู่อาศัยกับโรงงานและระหว่างที่อยู่อาศัยกับองค์ประกอบชุมชนด้วย

¹⁸ วิภาวรรณ สัตตบุษย์สุทธิ, ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้ที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรม: กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง, วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538, หน้า 164.

¹⁹ กฤษณทิพย์ พานิชภัคดี, พัฒนาการตามแนวแกนระหว่างเมืองในภาคมหานคร : กรณีศึกษา แนวแกนด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

กัมพล เกลิออนถนอม (2552)²⁰ ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยในการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัย และความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกของพนักงานระดับปริญญาตรีขึ้นไปในโรงงานอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปอาหารภายในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า กลุ่มพนักงานส่วนใหญ่ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จะอาศัยอยู่ในโครงการหมู่บ้านจัดสรรที่ไม่ห่างไกลแหล่งงานมากนัก ใช้ระยะเวลาเดินทาง 15-30 นาที โดยใช้รถยนต์ส่วนบุคคล และสำหรับปัจจัยในการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัย กลุ่มพนักงานจะให้ความสำคัญกับปัจจัยทำเลที่ตั้งของที่อยู่อาศัยที่ใกล้แหล่งงานอุตสาหกรรมและมีการคมนาคมที่สะดวก รองลงมาจะให้ความสำคัญกับชื่อเสียงของโครงการและผู้ประกอบการที่อยู่อาศัย และราคาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมตามลำดับ ส่วนปัญหาที่อยู่อาศัยที่มักพบ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาสภาพแวดล้อมและปัญหาความปลอดภัย เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีคนงานต่างชาติอาศัยอยู่จำนวนมาก

2.7.2 ปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

ประพจน์ ศรีสินทรัพย์²¹ ได้ทำการวิจัยเรื่องระบบการเงินที่เหมาะสมต่อการจัดการด้านที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อย พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาด้านที่อยู่อาศัย มีสาเหตุเนื่องจากรายได้เฉลี่ยที่ไม่เพียงพอในการผ่อนชำระค่าที่อยู่อาศัย วิธีการแก้ไขที่ผ่านมาคือการช่วยเหลือตนเองโดยการกู้ยืมเงินนอกระบบ และในปัจจุบันยังไม่มีสถาบันทางการเงินใดมีบทบาทในการสนับสนุนคนในกลุ่มนี้อย่างจริงจัง การแก้ไขขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างจริงจังของรัฐบาลจึงจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

วรพจน์ พงศ์สวัสดิรักษา²² ศึกษาเรื่องรูปแบบสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ กโทรนิ กส์และชิ้นส่วนในนิคมอุตสาหกรรมทางตอนเหนือของ

²⁰ กัมพล เกลิออนถนอม, ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยและความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกของพนักงานระดับปริญญาตรีขึ้นไปในโรงงานอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปอาหารภายในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร , วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ , สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2552.

²¹ ประพจน์ ศรีสินทรัพย์ , การจัดหาที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงานในโรงงานขนาดใหญ่บริเวณนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง , วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ , สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539, หน้า 28-29.

²² วรพจน์ พงศ์สวัสดิรักษา , รูปแบบสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนในนิคมอุตสาหกรรมทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร , วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ , สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541, หน้า 167.

กรุงเทพมหานคร พบว่า การพักอาศัยอยู่ร่วมกันของลูกจ้างจำนวนมากในรูปแบบการจัดสวัสดิการหอพัก ทำให้เกิดปัญหาพอสมควรโดยเฉพาะการส่งเสียงดังรบกวน การลักขโมยและการไม่รักษาความสะอาด ทำให้ผู้ประกอบการต้องมีการกำหนดระเบียบและควบคุมการพักอาศัยอย่างเข้มงวด และดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลการพักอาศัยซึ่งเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ประกอบการ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบการจัดสวัสดิการที่มีความเหมาะสมกับผู้ประกอบการและลูกจ้างดังนี้

1. สวัสดิการหอพัก ผู้ประกอบการและลูกจ้างมีความต้องการตรงกันมากที่สุด โดยเฉพาะการทำงานในระบบกะ และลูกจ้างที่ยังไม่มีครอบครัว เพราะเป็นการอยู่กับเพื่อนร่วมงาน และการพักที่มีหอพักมีระยะห่างจากโรงงานประมาณ 1 กิโลเมตร ซึ่งเป็นระยะทางที่ใกล้ ทำให้ลูกจ้างประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง มีเวลาพักผ่อนมากขึ้น ในด้านผู้ประกอบการสามารถควบคุมการผลิตได้ การทำงานมีประสิทธิภาพและประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องรถรับ-ส่ง
2. สวัสดิการเงินช่วยเหลือค่าเช่า สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ในกรณีผู้ประกอบการไม่สามารถจัดหอพักได้เพียงพอหรือไม่มีหอพักให้แก่ลูกจ้าง ส่งผลดีต่อลูกจ้างคือสามารถเช่าที่อยู่อาศัยได้ตามความต้องการและความเหมาะสมต่อครอบครัว
3. สวัสดิการเงินกู้ มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ซึ่งเป็นสวัสดิการเกี่ยวกับความผูกพันและความมั่นคงของโรงงาน อันหมายถึงลูกจ้างมีแนวคิดที่จะทำงานกับโรงงานนั้นตลอดไป เพราะเหตุจากรยะเวลากู้เงินตามสิทธิของสวัสดิการและจากข้อสังเกตพบว่า สวัสดิการเงินกู้มีความสัมพันธ์กับลูกจ้างที่มีภูมิลำเนาในภาคกลาง

ประภาศรี จิตพัฒน์ไพบูลย์²³ ศึกษาเรื่องการจัดหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานย่านอุตสาหกรรม กรณีศึกษา อำเภอพระประแดง จ .สมุทรปราการ ได้วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยย่านอุตสาหกรรมโดยแบ่งเป็นปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

²³ ประภาศรี จิตพัฒน์ไพบูลย์ , การจัดหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานย่านอุตสาหกรรม กรณีศึกษา อ .พระประแดง จ .สมุทรปราการ, วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537. หน้า 155-160.

1. ปัญหาเชิงเศรษฐกิจ

1.1 ปัญหาของกลุ่มลูกจ้างแรงงาน

- ด้านรายได้ และการออมทรัพย์ ส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 3,001-5,000 บาทต่อคนต่อเดือน โดยมีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าอาหาร ค่ายานพาหนะ เครื่องใช้ส่วนตัวต่าง ๆ การเล่นเกมพนันทั้งในระบบ นอก ระบบ เป็นต้น ประมาณ 2,000-4,000 บาทต่อคนต่อเดือน การออมทรัพย์ในรูปแบบการเล่นแชร์ การส่งเงินกลับภูมิลำเนา โดยมีวัตถุประสงค์การออมเพื่อไว้ใช้จ่ายในอนาคต การปลูกบ้านที่ภูมิลำเนาเดิม การส่งเงินเลี้ยงดูบิดา มารดา บุตร หรือช่วยพี่ชเชลผลการเกษตรของตนในภูมิลำเนา โดยไม่คำนึงถึงตนเอง ซึ่งสภาพการดำรงชีวิตของลูกจ้างแรงงาน มักอาศัยบ้านเช่าบริเวณใกล้เคียงโรงงานที่มีราคาถูก หรือบางส่วนอาศัยในโรงงาน แม้ว่าจะมีการปรับปรุงขึ้นค่าครองชีพเป็นระยะ ๆ ส่วนกลุ่มลูกจ้างแรงงานซึ่งไม่มีระบบการออมทรัพย์อย่างเป็นระบบ ก็นำรายได้ไปใช้จ่ายแทบทั้งสิ้น

1.2 ปัญหาเชิงเศรษฐกิจของกลุ่มโรงงาน

- ปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ การไม่ได้สำรองเงินทุนในการจัดสร้างที่อยู่อาศัย ขาดบุคลากรที่ชำนาญในการก่อสร้าง ขาดปัจจัยการผลิต (ที่ดิน) ในการจัดสร้างที่อยู่อาศัย ต้นทุนการเสียโอกาสของกลุ่มโรงงาน ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานหลังการปลูกสร้างที่พัก ส่วนกลุ่มโรงงานที่มีความจำเป็นในกรณีที่มีระบบการทำงานผลัด ก็จัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย หากกรณีที่สามารถหลีกเลี่ยงได้ก็จัดสวัสดิการในรูปรถรับ-ส่ง ซึ่งโรงงานไม่ต้องรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ต้นทุนการเสียโอกาสของที่ดิน และความปลอดภัย เป็นต้น ส่วนโรงงานที่ไม่มีระบบการทำงานผลัดก็ไม่ดำเนินการจัดหาที่อยู่อาศัย เนื่องจากที่อยู่อาศัยเป็นเสมือนต้นทุนในการผลิตแฝง ทำให้สินค้ามีต้นทุนสูง

2. ปัญหาสภาพที่อยู่อาศัย

2.1 กลุ่มลูกจ้างแรงงานพักอาศัยด้วยตนเอง

ลักษณะที่อยู่อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามอาคารแฟลต บ้านไม้สองชั้น และห้องแถว มีสภาพอาคารที่ทรุดโทรม เก่า บางแห่งตั้งอยู่บนทำเลที่ต่ำกว่าระดับพื้นถนน บางแห่งสร้างคร่อมร่องสวนไม่ได้มีการปรับพื้นดินก่อนปลูกสร้าง น้ำท่วมถึง ทำให้มีสัตว์เลื้อยคลานต่าง ๆ บางแห่งตั้งอยู่เข้าไปลึกจากถนนใหญ่ด้านหลังห้องแถว เมื่อราคาที่ดินสูงขึ้น อาคารที่อยู่อาศัยต่าง ๆ ก็ขยายเข้ามาอยู่ในซอย ทำให้ที่อยู่อาศัยด้านหลังอาคารห้องแถว มีทางออกสู่ถนนสาธารณะไม่เพียงพอ ประกอบกับเหตุผลด้านสาธารณสุขไปคไม่ทั่วถึง ทำให้สภาพพื้นที่อยู่อาศัยเสื่อมโทรมลง

ในที่สุด และพบว่า ลักษณะที่พักอาศัยไม่มีการวางแผนในการดำเนินการก่อน เมื่อคิดต่อเติมอาคารเพิ่มเติมก็ดำเนินการเลย สภาพที่พักอาศัยไม่ค่อยแข็งแรง ปลอดภัย อยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานที่อยู่อาศัยของการเคหะแห่งชาติ และค่าเช่าบ้าน อัตราถูก จากเหตุผลเชิงรายได้ กลุ่มลูกจ้างแรงงาน จำเป็นต้องประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าน้ำ มีการใช้น้ำบาดาล ซึ่งมีราคาถูกกว่าน้ำประปา ประกอบกับบริการน้ำประปาบังให้บริการได้ไม่ครอบคลุมพื้นที่ ส่วนค่าไฟฟ้า พบว่ามีการติดตั้งมิเตอร์ทั้งแบบพ่วง และมิเตอร์ไฟฟ้าของตนเอง ลูกจ้างแรงงานจึงติดตั้งไฟในห้องพักอาศัยเพียง 1-2 ดวง เพื่อให้แสงสว่างภายในห้องพักเท่านั้น ระบบไฟฟ้าที่ส่องสว่างจัดให้ไม่เพียงพอ

2.2 กลุ่มลูกจ้างแรงงานที่พักอาศัยอยู่กับโรงงาน

อาคารที่พักอาศัยแต่ละหลังส่วนมากสร้างขึ้นมาพร้อมกับโรงงาน แต่อาคารที่พักอาศัยไม่ได้ถูกดูแลรักษาเช่นเดียวกับอาคารโรงงาน ส่งผลต่อความปลอดภัยของที่อยู่อาศัย กลุ่มโรงงานส่วนใหญ่ มีระบบไฟฟ้าทั่วถึงเพียงพอกับการดำเนินการผลิต แต่สำหรับในอาคารที่พักอาศัย มีการกำหนดการใช้ไฟฟ้า สํารวจพบว่าภายในห้องพัก มีหลอดไฟฟ้าเพียง 1-2 ดวงเท่านั้น สําหรับสองทางเข้าที่นอน และส่วนใหญ่ไม่มีปลั๊กไฟ

ขนาดที่พักอาศัยประเภทแฟลต ภายในห้องพัก มีการจัดตั้งตู้เสื้อผ้าไว้สำหรับแบ่งสัดส่วนที่นอนของแต่ละคน ทำให้ขนาดที่พักอาศัยมีความคับแคบ (เทียบกับมาตรฐานเคหะแห่งชาติ) พบว่าขนาดที่พักอาศัยเฉลี่ยประมาณ 3 ตารางเมตรต่อคน กลุ่มลูกจ้างแรงงานบางกลุ่มพักอาศัยร่วมกันในห้องใหญ่มีทางเดินอยู่ตรงกลาง สองข้างทางเป็นเตียงนอน และมีเชือกโยงให้แขวนเสื้อผ้า สร้างปัญหาระบบการถ่ายเทอากาศภายในห้อง

3. ปัญหาสังคม

3.1 กลุ่มโรงงาน มีการจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัย โดยกำหนดเงื่อนไขสถานภาพของลูกจ้างแรงงานเป็นสัด เพื่อสะดวกต่อการจัดที่อยู่อาศัย และไม่มีภาระผูกพันครอบครัว ความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากนัก มีการกำหนดเวลาการเข้า -ออกโรงงาน เพื่อรักษาความปลอดภัย เนื่องจากพบกับปัญหาการลักขโมย การเล่นการพนัน และปัญหาการไม่เอาใจใส่ในที่พักอาศัย ปล่อยให้มิขยะมูลฝอยสกปรกอยู่ประจำในอาคารที่พักอาศัย

3.2 กลุ่มลูกจ้างแรงงาน อพยพเข้ามาเพื่อหางานทำเป็นจำนวนมาก เป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย มักพักอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มตามบริเวณใกล้เคียงโรงงาน ตามสวน อยู่อาศัยกันอย่างไม่เป็นระเบียบ

ดื่มสุรา เล่นการพนัน ลักขโมย ขาดความปลอดภัยจากแหล่งที่อยู่อาศัยร่วมกัน บางแห่งกลายเป็น แหล่งเสื่อมโทรมขนาดต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วไปตามที่ว่างระหว่างโรงงาน เนื่องจากกลุ่มลูกจ้าง แรงงาน มีรายได้น้อย แสวงหาที่พักอาศัยที่มีอัตราค่าเช่าราคาถูกลง ขาดสุขลักษณะ น้ำท่วมถึง

4. ปัญหาสิ่งแวดล้อม

4.1 มลภาวะทางเสียงและความสั่นสะเทือน เกิดจากเสียงของเครื่องจักรทำงาน โดยเฉพาะกลุ่ม โรงงานบางกลุ่ม มีการทำงานตลอด 24 ชั่วโมง การไม่มีระบบเก็บเสียง การใช้เครื่องจักร อุตสาหกรรมรุ่นเก่า เสียงทะเลาะเบาะแว้งของสามีภรรยาในที่พักอาศัย และการมีเสียงเอะอะจาก การดื่มสุรา เป็นต้น เนื่องจากที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้กับโรงงาน จะมีเสียงรบกวน ทำให้กลุ่มลูกจ้าง แรงงาน ไม่สามารถพักผ่อนได้เต็มที่

4.2 มลภาวะทางน้ำ กลุ่มโรงงานมักตั้งอยู่ปะปนกับแหล่งชุมชน เช่น โรงงานผลิตเหล็ก โรงงานทอผ้า ไชโยบพืชผล โรงงานดังกล่าวมักก่อปัญหาน้ำเสีย น้ำเน่าเหม็น ปัญหาการถ่ายเทสิ่งปฏิกูล ของเสียต่าง ๆ หรือ มีการระบายความร้อนของเครื่องจักรกลภายในโรงงาน ลงสู่อ่างน้ำลำคลอง โดยตรง มีการละเลยการบำบัดน้ำเสียก่อนออกจากโรงงาน ทำให้ปริมาณออกซิเจนในน้ำลดลง เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตในน้ำ นอกจากนี้ระบบกำจัดขยะมูลฝอย แม้ว่าหน่วยราชการ ดำเนินการ เก็บขยะเป็นประจำ แต่ปริมาณกำลังการจัดเก็บไม่เพียงพอ ทำให้บางส่วนต้องมีการปล่อยน้ำทิ้งลง ในแม่น้ำ คลองสาธารณะบ้าง การกำจัดขยะในรูปแบบการฝัง การเผา เป็นต้น ขยะมูลฝอยเหล่านี้ จะไปอุดตันตามท่อน้ำ คลอง ทำให้แม่น้ำตื้นเขิน

4.3 มลภาวะทางอากาศ ปัญหาด้านฝุ่นละออง เขม่าควัน อุตสาหกรรมที่ก่อเกิดปัญหานี้ ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตผลทางกลกรรม อาหารเบื้องต้น โดยเฉพาะการอบบด ร่อน เมล็ดพืชผลในไซโล อุตสาหกรรมไม้และเครื่องเรือน ส่วนมลพิษทางด้านกลิ่น ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง ทั้งจากยางธรรมชาติ และยางสังเคราะห์ สารระเหยหรือสารเคมีต่าง ๆ มักถูกปล่อยออกมาพร้อมกับน้ำทิ้ง กากสารพิษ ที่เกิดจากการใช้แร่ธาตุ และสารเคมีใน ภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และอื่น ๆ ด้วยวิธีการใช้ที่ไม่ถูกต้อง ไม่ระมัดระวังถึงอันตราย ทำให้ สารพิษกระจายไปในสิ่งแวดล้อม พบในอุตสาหกรรมฟอกย้อมผ้า อุตสาหกรรมผลิตสบู่ วัสดุสังเคราะห์สำหรับซักฟอก อุตสาหกรรมผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า อุตสาหกรรมผลิตถลุงหลอมโลหะ

จักรภพ กาบทอง²⁴ ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการจัดหาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ใช้งานในโรงงานอุตสาหกรรม กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมนวนคร อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่าปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน คือปัญหาการถ่ายเทอากาศภายในห้อง จะมีเพียงประตูทางเข้าด้านหน้าและประตูด้านหลัง ซึ่งเป็นระเบียบเท่านั้น ขนาดห้องพักจะมีเพียง 12 ตารางเมตร ส่วนห้องน้ำก็มีขนาดเล็กมาก 1.5 ตารางเมตร คับแคบมาก

ปัญหาทางสังคม จะมีปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่พักอาศัยอยู่ ได้แก่ ปัญหามีโจรผู้ร้ายและมีการลักขโมย การจี้ปล้นทรัพย์สิน รongลงมาเป็นอุบัติเหตุ เช่น รถชนกัน ทำให้มีการบาดเจ็บและล้มตาย รongลงมาการทะเลาะวิวาทชกต่อย ทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน มีการมั่วสุมเล่นการพนัน มีการมั่วสุมเสพยาเสพติดต่างๆ มีอาชญากรรมทางเพศ เช่น ข่มขืนผู้หญิง จากปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่นั้นแล้วปัญหาจะเกิดขึ้นกับทุกๆ ชุมชนที่มีแรงงานอาศัยอยู่

2.7.3 สรุปตัวแปรจากงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยต่างๆ สามารถสรุปตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ 5 ตัวแปรหลัก คือ ตัวแปรทางด้านลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย ตัวแปรทางด้านสังคม ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ ตัวแปรทางด้านประชากร และตัวแปรความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัย โดยแสดงรายละเอียดดังนี้

²⁴ จักรภพ กาบทอง, สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน สำหรับผู้ใช้งานในโรงงานผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมนวนคร , วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539, หน้า 172.

ตารางที่ 2.2 การรวบรวมตัวแปรจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

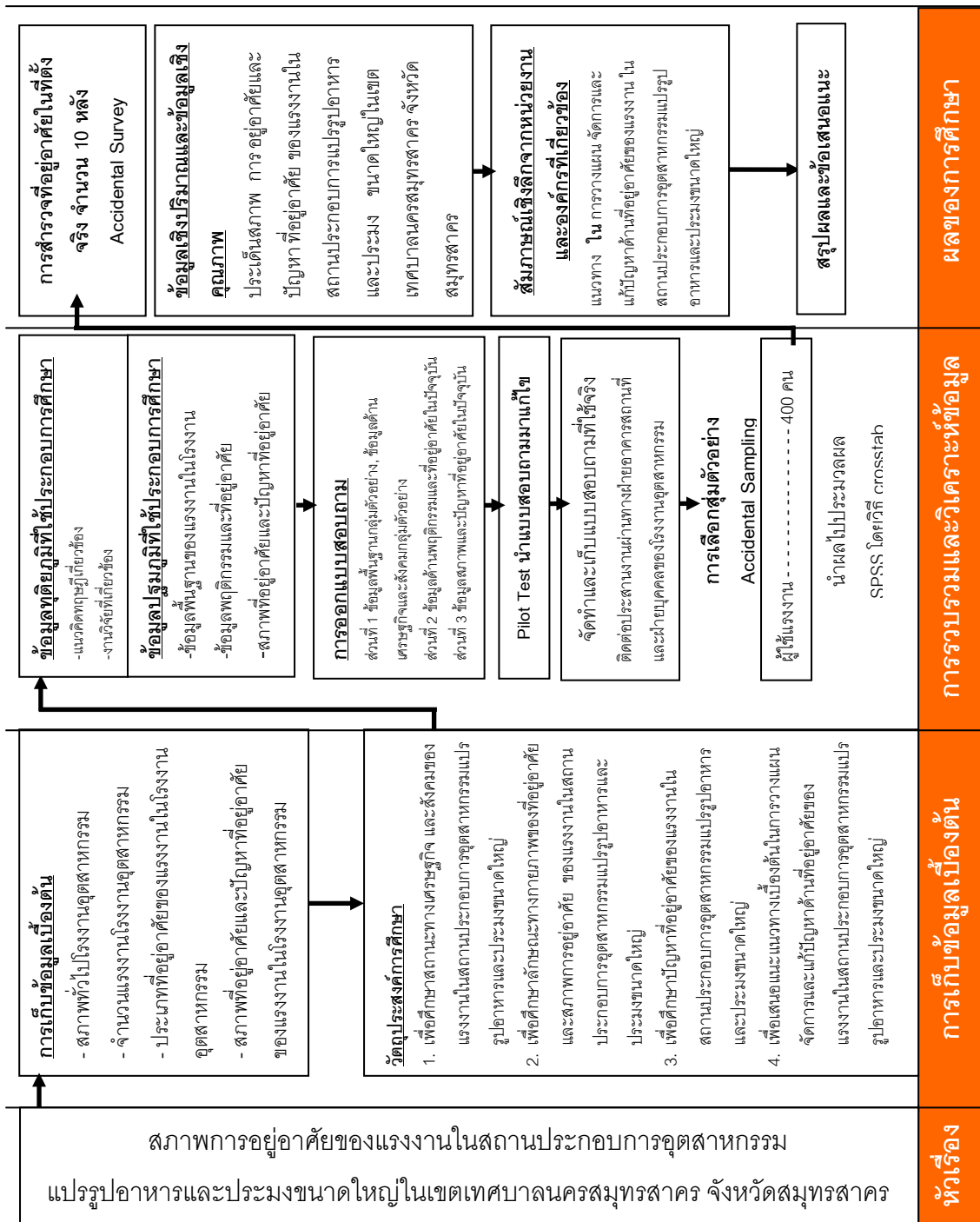
สังกัด ลำดับ ที่	ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย										
	ปีที่ทำ	2537	2538	2538	2538	2538	2539	2539	2545	2547	2552
	รายละเอียด	ประภาศรี	ชรัตน์	วิลาวรรณ	ศิริมานะ	สุชาติ	ประพจน์	จักรภพ	สุภาวดี	อลงกรณ์	กัมพล
ตัวแปรต้นประชากร	- จำนวนประชากร	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
	- จำนวนการเกิด						/				
	- จำนวนการย้ายถิ่น						/				
	- การกระจายตัวของประชากร	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
	- ความหนาแน่นของพื้นที่	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
ความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	- ความต้องการที่อยู่อาศัย	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
	- ความพึงพอใจในที่อยู่อาศัย	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
	- ปัญหาที่อยู่อาศัย	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/
	- การจัดหาสวัสดิการที่อยู่อาศัย	/		/	/		/	/		/	/
	- การดำเนินงานจัดหาที่อยู่อาศัย	/		/	/		/	/		/	/

หมายเหตุ*	ประภาศรี จิตพัฒน์ไพบูลย์	: การจัดหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานย่านอุตสาหกรรม กรณีศึกษาอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
ชรัตน์ นาญจงกล		: การศึกษาการเปลี่ยนแปลงและความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรม กรณีศึกษา บริเวณถนนเทพารักษ์ ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
วิลาวรรณ สัตตบุษย์สุทธิ		: ความต้องการของผู้ที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรม กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง
ศิริมานะ ศาตมัย		: การจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในเขตอุตสาหกรรมของเอกชน กรณีศึกษา สวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒน์ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี
สุชาติ วงศรินทร์เมธี		: การสำรวจสภาวะที่อยู่อาศัยซึ่งสร้างให้ผู้ประกอบอาชีพในและรอบๆ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จังหวัดระยอง
ประพจน์ ศรีสินทรัพย์		: การจัดหาที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงานขนาดใหญ่ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง
จักรภพ กาบทอง		: สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบันสำหรับผู้ใช้งานในโรงงานผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมนวนคร
สุภาวดี อนันฤทธิ์		: สภาพที่พักอาศัยและการพักอาศัยของลูกจ้างแรงงานในกลุ่มโรงงานขนาดใหญ่ ในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา
อลงกรณ์ จันทร์เกษม		: ปัจจัยการตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยของผู้ที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรม
กรณีศึกษา		ผู้ที่ทำงานในโรงงานขนาดใหญ่ในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมนวนคร จังหวัดปทุมธานี
กัมพล เกลิ์อนนอม		: ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยและความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกของพนักงานระดับปริญญาตรีขึ้นไปในโรงงานอุตสาหกรรม กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัยและตัวแปรในการศึกษา

จากการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

เมื่อได้กรอบแนวคิดในการวิจัยจึงได้นำไปสู่การกำหนดตัวแปรในการศึกษา รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังแสดงในภาพที่ 2.7

ภาพที่ 2.7 ตัวแปรในการศึกษา

วัตถุประสงค์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	เครื่องมือ	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	
เพื่อศึกษาสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่	- สถานะทางเศรษฐกิจ - ลักษณะทางสังคม	- สถานะทางเศรษฐกิจ - ระดับรายได้ของครัวเรือน - ความสามารถในการจ่ายของครัวเรือน - สถานะครอบครัว - ลักษณะการออม - หนี้สิน	- ลักษณะทางสังคม - เพศ - อายุ - อาชีพ -ระดับการศึกษา - จำนวนบุตร - จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	แบบสอบถาม	แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่
เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพที่อยู่ออาศัย และสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่	- ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย - สภาพการอยู่อาศัย	- ลักษณะทางกายภาพที่อยู่ออาศัย - ทำเลที่ตั้ง -ขนาดพื้นที่ - ประเภทที่อยู่ออาศัย - การจัดรูปแบบพื้นที่ใช้สอย - สาธารณูปโภค -สาธารณูปการ - สภาพแวดล้อม - สภาพการอยู่อาศัย - ลักษณะการครอบครอง - ราคาที่ดิน-ซื้อขาย-เช่า - ระยะเวลาการอยู่อาศัย - จำนวนผู้อยู่อาศัย	การสำรวจสังเกตและบันทึก	แบบสอบถาม	
เพื่อศึกษาปัญหาที่อยู่ออาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่	- ปัญหาที่อยู่ออาศัย	- ด้านทำเลที่ตั้ง -ด้านตัวบ้าน - ด้านการเงินการตลาด - ด้านโครงการที่อยู่ออาศัย - ด้านความมั่นคงปลอดภัย - ด้านสภาพแวดล้อม - ด้านเพื่อนบ้านและชุมชน	แบบสอบถาม		
เพื่อเสนอแนะแนวทางเบื้องต้นในการวางแผน จัดการและแก้ปัญหาที่อยู่ออาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่	ตัวแปรได้จากกรณีศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1-3		แบบสัมภาษณ์เชิงลึก	หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง	

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของ แรงงานในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัย และสภาพที่อยู่อาศัยรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยจะทำการศึกษาข้อมูลที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน และข้อมูลทั่วไปทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ โดยผลที่ได้จะสามารถนำมาใช้กำหนด เป็นแนวทางในการ วางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและ ประมงภายในพื้นที่ศึกษาเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งวิเคราะห์จาก ข้อมูลสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร, พ .ศ. 2552 ในภาพรวมเทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่า

- พื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาครมี ขนาด 10.33 ตร.กม. ประกอบด้วย 3 ตำบล (ตำบลท่าฉลอม, ตำบลมหาชัย และตำบลโคกกราก)
- จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่ทั้งหมดมี จำนวน 3 โรงงาน และมีจำนวนแรงงานทั้งหมด 3,997 คน

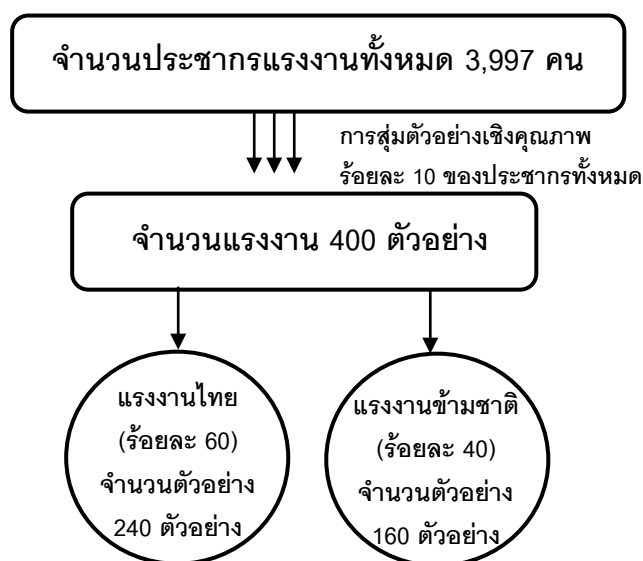
ตารางที่ 3.1 รายชื่อและข้อมูลโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่
ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ชื่อโรงงาน	ที่ตั้ง	จำนวนแรงงานทั้งหมด
เคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ บจก.	มหาชัย	1,970
ซีรอสเทล อาหารทะเล บจก.	โกรกกราก	1,277
เจริญอุตสาหกรรม บจก.	ท่าฉลอม	750
รวม		<u>3,997</u>

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร, พ.ศ. 2552

โดยเมื่อพิจารณาจำนวนประชากร แรงงานทั้งหมดในพื้นที่ศึกษา (ดังแสดงในตารางที่ 3.1) พบว่าตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยจำนวนแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยจะคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้จริงโดยการใช้ วิธีการสุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพตามเกณฑ์ คือ สุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด (สำหรับกลุ่มประชากรที่มีจำนวนหลักพันให้ใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10-15, นิภา เมธาวีชัย 2543:76) พบว่า จะได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา 400 ตัวอย่าง พบว่าเป็นแรงงานไทย 240 ตัวอย่าง (ร้อยละ 60) และเป็นแรงงานข้ามชาติ 160 ตัวอย่าง (ร้อยละ 40) ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวกำหนดจากผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงาน

ภาพที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

หมายเหตุ* ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม การสำรวจ สัมภาษณ์ และบันทึก วิธีการเก็บแบบ Accidental Sampling

3.3 ขั้นตอนการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร โดยอาศัยองค์ความรู้ทางด้านเคหกรรมมาใช้ในการศึกษาลักษณะและสภาพการอยู่อาศัย รวมถึงพฤติกรรมและทัศนคติต่อการอยู่อาศัย โดยจะสามารถนำมาซึ่งผลการศึกษาในเชิงลึก เพื่ออธิบายสภาพและปัญหาที่อยู่อาศัยจากผลกระทบดังกล่าว อันนำมาซึ่งแนวทางในการวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทำเลที่ตั้งแหล่งงานอุตสาหกรรม และปัจจัยที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานอุตสาหกรรม ในลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และประชากร โดยอาศัยข้อมูลเบื้องต้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอกสารวิชาการ งานวิจัยต่างๆ แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศและจากการสำรวจด้วยตนเอง
- 2) กำหนดปัจจัยในการสำรวจ ออกแบบส อบถามและวิเคราะห์พื้นที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพและปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
- 3) จัดทำแบบส อบถามสำหรับกลุ่มแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัย พร้อมทั้งเก็บข้อมูลแบบสอบถามในลักษณะ Pilot Test
- 4) ตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงแบบสอบถามหลังจากเก็บข้อมูลแบบส อบถามลักษณะ Pilot Test ในข้อ 4 เพื่อนำไปเก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้จริงอีกครั้ง
- 5) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างของแรงงานจำนวน 400 ตัวอย่าง และสำรวจสภาพที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยในพื้นที่ตั้งจริงซึ่งจากการสำรวจที่อยู่อาศัยได้เพียง 10 หลังคาเรือนเท่านั้น (รายละเอียดจะกล่าวต่อไปในบทที่ 5) เนื่องจากมีข้อจำกัดในการศึกษาทางด้านการให้อนุญาตเข้าสำรวจที่อยู่อาศัย
- 6) วิเคราะห์ข้อมูลแบบส อบถามและข้อมูลจากการสำรวจ โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC+ version 10.01 ในการวิเคราะห์ค่าตอบสถิติที่ใช้ การหาค่าร้อยละ (Percentage) และหาค่าเฉลี่ย (Means)

ร่วมกับวิธี Content Analysis เพื่อนำมาศึกษาถึงลักษณะของปัจจัยชี้วัดในการกำหนดสภาพที่อยู่อาศัย รวมถึงปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน

7) วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ซึ่งมีผลต่อสภาพที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาครโดยใช้วิธี crosstab ในโปรแกรม SPSS/PC+ version 10.01

8) สรุปผลการศึกษาและนำผลการศึกษาดังกล่าวไป จัดประชุมระดมสมองและสัมภาษณ์ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ณ ห้องประชุมสภาเทศบาลชั้น 2 สำนักงานเทศบาลนครสมุทรสาคร วันพฤหัสบดีที่ 10 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 13.00 -16.00 น. เพื่อหาแนวทางในการวางแผนจัดการและแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน (รายละเอียดจะกล่าวต่อไปในบทที่ 6)

9) เสนอแนะแนวทางการกำหนดมาตรการทางเคหการที่มีผลสืบเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ที่ส่งผลต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย สำหรับแรงงานตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้น

วิธีการรวบรวมเก็บข้อมูล (data collection method)

การเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถจำแนกประเภทข้อมูลได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ข้อมูลทุติยภูมิ ประกอบด้วย

- ข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ (3 โรงงาน) ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนหน่วยโรงงาน หน่วยการลงทุน จำนวน แรงงาน โดยการรวบรวมข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(2) ข้อมูลปฐมภูมิ ประกอบด้วย

- ข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ได้แก่

- ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ระดับรายได้ของครัวเรือน, ความสามารถในการจ่ายของครัวเรือน, สถานะครอบครัว, ลักษณะการออม, หนี้สิน

- ข้อมูลทั่วไปด้านสังคม ได้แก่ เพศ, อายุ, อาชีพ, ระดับการศึกษา, จำนวนบุตร, จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

- ข้อมูลลักษณะกายภาพที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัย
 - ข้อมูลสภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในด้านกายภาพ โดยการสำรวจ สังเกตและบันทึก ได้แก่ ด้านทำเลที่ตั้ง, ขนาดพื้นที่, ประเภทที่อยู่อาศัย, การจัดรูปแบบพื้นที่ใช้สอย และในด้านสภาพแวดล้อม
 - ข้อมูลสภาพการอยู่อาศัย โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ได้แก่ ลักษณะการครอบครอง, ราคาที่ดิน-ซื้อ-ขาย-เช่า, ระยะเวลาการอยู่อาศัย และจำนวนผู้อยู่อาศัย
- ข้อมูลปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ได้แก่ ด้านทำเลที่ตั้ง, ด้านตัวบ้าน, ด้านการเงินการตลาด, ด้านความมั่นคงปลอดภัย, ด้านสภาพแวดล้อมและด้านเพื่อนบ้านและชุมชน

ตารางที่ 3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเภทข้อมูล	ข้อมูลทุติยภูมิ	การสำรวจ	แบบสอบถาม
ข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่			
จำนวนหน่วยโรงงาน	/		
จำนวนหน่วยการลงทุน	/		
ทำเลที่ตั้งโรงงาน	/	/	
ขนาดพื้นที่โรงงาน	/	/	
จำนวนแรงงาน	/		/
ข้อมูลด้านกายภาพที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัย			
ทำเลที่ตั้ง		/	/
ขนาดพื้นที่		/	/
ประเภทที่อยู่อาศัย		/	/
รูปแบบพื้นที่ใช้สอย		/	/
ระบบสาธารณูปโภค		/	/
ระบบสาธารณูปการ		/	/
สภาพแวดล้อม		/	/
ลักษณะการครอบครอง			/
ราคาที่ดิน-ซื้อ-ขาย-เช่า			/
ระยะเวลาการอยู่อาศัย			/
จำนวนผู้อยู่อาศัย			/
ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม และความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ศึกษา			
ระดับรายได้ของครัวเรือน			/

ความสามารถในการจ่ายของครัวเรือน			/
สถานะครอบครัว			/
ลักษณะการออม			/
หนี้สิน			/
เพศ			/
อายุ			/
อาชีพ			/
ระดับการศึกษา			/
จำนวนบุตร			/
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			/
ข้อมูลปัญหาที่อยู่อาศัย			
ด้านทำเลที่ตั้ง		/	/
ด้านตัวบ้าน		/	/
ด้านการเงินการตลาด		/	/
ด้านโครงการที่อยู่อาศัย		/	/
ด้านความมั่นคงปลอดภัย		/	/
ด้านสภาพแวดล้อม		/	/
ด้านเพื่อนบ้านและชุมชน		/	/

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- การสำรวจพื้นที่ทางกายภาพและสภาพแวดล้อมในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ กล้องถ่ายรูป แบบสำรวจ และแผนที่ คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์สำนักงาน
- การสำรวจความคิดเห็น โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งประกอบด้วย การสอบถามข้อมูล 3 ส่วน กล่าวคือ
 - แบบสอบถาม ส่วนที่ 1 ศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสั มภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้-รายจ่าย อาชีพ ลักษณะครอบครัว ที่ตั้งแหล่งงานและที่อยู่อาศัย
 - แบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมและทัศนคติต่อ การเลือกที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัย
 - แบบสอบถาม ส่วนที่ 3 ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพที่อยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษา

3.5 ข้อจำกัดในการศึกษา

การเก็บข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามนั้นมีข้อจำกัด เนื่องจากแรงงานใน สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ มีระดับการศึกษาน้อย จึงส่งผลต่อความรู้ในการอ่านหนังสือ โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติไม่สามารถพูดและอ่านภาษาไทยได้เลย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นต้องออกแบบสอบถามเป็น 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาพม่า ซึ่งจะใช้การสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (face to face interview) ในการเก็บข้อมูลต่างๆ เท่านั้น ซึ่งมีการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างโดยการติดต่อประสานงานกับฝ่ายบุคคลของ สถานประกอบการ เพื่อให้ทราบทำเลที่ตั้งที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ อีกทั้งช่วงเวลาในการเลิกทำงาน ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ช่วงเวลา คือ 7.00-16.00 นาฬิกา ช่วงที่สองจากเวลา 16.00-24.00 นาฬิกา และช่วงที่สามจากเวลา 24.00-7.00 นาฬิกา ส่งผลต่อการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่ยากและความปลอดภัยในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัย จึงได้นัดเวลาเพื่อจะเข้าไปเก็บข้อมูลแบบ สอบถาม ด้วยตนเอง และการสำรวจสภาพที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยในที่ตั้งจริง ซึ่งคาดว่าจะได้รับตอบกลับไม่ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น เนื่องจากต้องได้รับอนุญาตในการเข้าเก็บข้อมูลและสำรวจสภาพที่อยู่อาศัยในที่ตั้งจริงก่อน ซึ่งอาจทำให้เกิดค่าความคาดเคลื่อนภายนอกได้ (External Validity)

อีกทั้งจากข้อจำกัดในด้านระยะเวลาในการศึกษา และการขออนุญาตในการเข้าเก็บข้อมูล เป็นไปได้ยาก จึงทำให้การคัดเลือกประชากรกำหนดเฉพาะในกลุ่มแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เท่านั้น ทำให้ผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรภายใน โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ได้ทั้งหมดในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ในการศึกษาวิเคราะห์ สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ กรณีศึกษา เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาในเรื่องของ ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงาน รวมถึงปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ดังนั้นในการศึกษานี้จึงได้ศึกษาภาพรวมเบื้องต้นของพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการวิเคราะห์ปัจจัย ต่างๆ ที่ส่งผลต่อ สภาพ การอยู่อาศัย ของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ดังแสดงรายละเอียดดังนี้

4.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

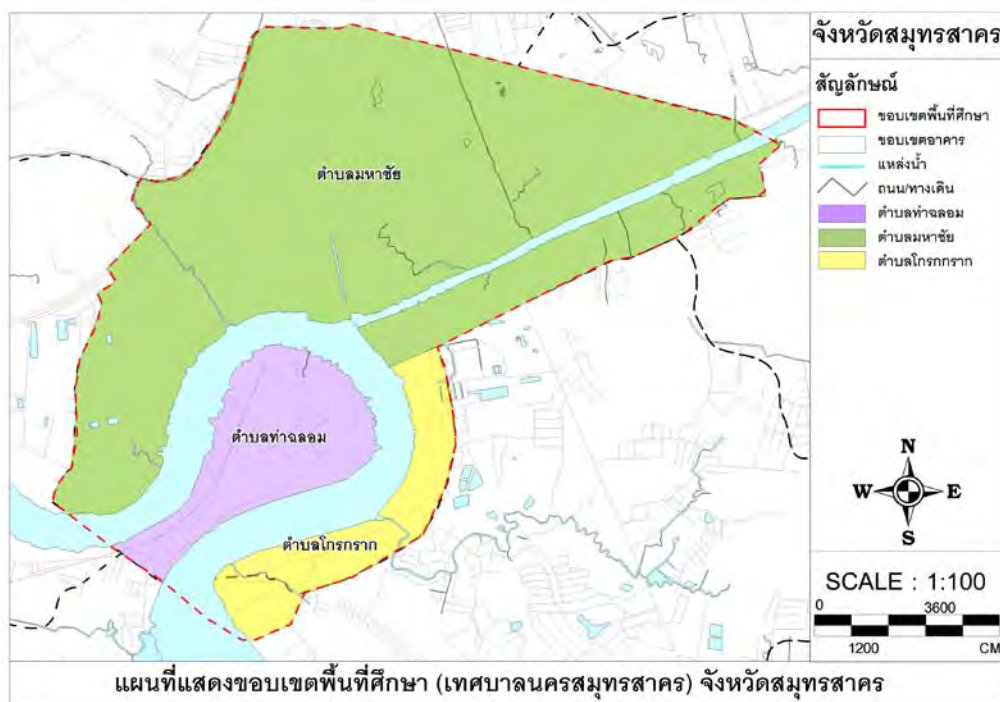
4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

เทศบาลนคร สมุทรสาคร เป็นเทศบาลแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร อดีตเคยเป็นสุขาภิบาลแห่งแรกของประเทศไทย มีชื่อว่า “สุขาภิบาลท่าฉลอม” มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 10.33 ตารางกิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลโคกขาม ตำบลท่าทราย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบางหญ้าแพรก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบางหญ้าแพรก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลท่าจีน

เทศบาลนครสมุทรสาคร มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่าฉลอม ตำบลมหาชัยและตำบลโคกกรวด

ภาพที่ 4.1 ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

4.1.2 ลักษณะทางประชากร

ในปี พ.ศ. 2552 เทศบาลนครสมุทรสาคร มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 54,693 คน หรือร้อยละ 11.3 ของประชากรจังหวัด โครงสร้างประชากรจำแนกตามอายุ เพศประชากร พบว่า เพศประชากรทั้งชายหญิง มีสัดส่วนใกล้เคียงกันมาก ส่วนใหญ่เป็นประชากรรวมอยู่ในวัยทำงานสูงสุดถึงร้อยละ 64 ของประชากรพื้นที่ศึกษา รองลงมาคือวัยเรียน ร้อยละ 23 ส่วนประชากรวัยเด็กก่อนวัยเรียน และวัยสูงอายุ มีสัดส่วนเท่ากันคือร้อยละ 7 คิดเป็นอัตราส่วนการเป็นภาระที่ประชากรวัยแรงงาน 100 คน ต้องรับภาระเลี้ยงดูเด็กและคนชราถึง 22 คน

เมื่อพิจารณาจำนวนประชากรแยกรายตำบลใน เทศบาลนครสมุทรสาคร ดังตารางที่ 4.1 พบว่า มีจำนวนประชากรกระจายอยู่ในตำบลมหาชัยมากที่สุดร้อยละ 73 รองลงมาอยู่ในตำบลท่าฉลอม และตำบลโกรกกราก จะเห็นได้ว่าจะมีประชากรกระจายตัวโดยรวมอยู่ตามพื้นที่ถนนสายหลัก และแม่น้ำลำคลองสายสำคัญ โดยเฉพาะแม่น้ำท่าจีน

หากพิจารณาถึงความหนาแน่นประชากรแล้ว พบว่าความหนาแน่นประชากรในเฉลี่ย 5,310 คน/ตร.กม. ประชากรส่วนใหญ่มีการกระจุกตัวอย่างหนาแน่น บริเวณปากแม่น้ำท่าจีน โดยเฉพาะพื้นที่ ตำบลท่าฉลอม มีการกระจุกตัวของประชากรรวมกันมากถึง 5,707 คน/ตร.กม. ต่อเนื่องขึ้นไปตามสองฝั่งของแม่น้ำท่าจีน

ตารางที่ 4.1 ความหนาแน่นและจำนวนประชากร จำแนกตามตำบล ในเทศบาลนครสมุทรสาคร

เทศบาลนครสมุทรสาคร	พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวนประชากร	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)
ตำบลท่าฉลอม	1.70	9,702	5,707
ตำบลมหาชัย	7.60	39,740	5,229
ตำบลโคกกราก	1.00	5,252	5,252
รวม	10.30	54,693	5,310

4.1.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

จังหวัดสมุทรสาคร เป็นหนึ่งในหกจังหวัดของภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นภาคศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศ และมีนโยบายกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกไปสู่จังหวัดในปริมณฑล โดยในปี พ.ศ. 2550 พบว่า สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรสาครขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสมุทรสาครมีมูลค่า 315,473 ล้านบาท ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 564,488 บาท มีสัดส่วนมูลค่าภาคการผลิตนอกภาคเกษตรมากถึงร้อยละ 97 สาขาการผลิตที่สร้างรายได้สูงสุด คือการผลิตอุตสาหกรรม มีมูลค่าร้อยละ 85 รองลงมาร้อยละ 3.2 คือสาขาการค้าส่ง การค้าปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและครัวเรือน ส่วนสาขาการประมง และการไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา มีสัดส่วนมูลค่าเท่ากันคือร้อยละ 24 ลำดับต่อมาคือสาขาการคมนาคมขนส่ง มีมูลค่าร้อยละ 1.9 นอกจากนี้สาขาก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ สร้างมูลค่าโดยรวมกัน คิดเป็นร้อยละ 2.2

เมื่อพิจารณาตลอดช่วงเวลา 8 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครมีความได้เปรียบด้านที่ตั้ง นโยบายของภาครัฐและจังหวัด ตลอดจนจนถึงโครงการพัฒนาเมือง อาทิเช่น นิคมอุตสาหกรรม และโครงการศึกษาการคมนาคมขนส่ง ส่งผลทำให้จังหวัดมีแนวโน้มการขยายการเติบโตด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว คิดเป็นอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11 ต่อปี โดยฐานเศรษฐกิจหลักขึ้นอยู่กับการลงทุนภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคการผลิต ที่สามารถสร้างมูลค่าสูงสุดให้กับจังหวัดมาโดยตลอด และมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องคิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 11.6 ต่อปี

ในขณะที่เดียวกันสาขาการผลิตประเภทอื่นมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นกัน จะเห็นว่าสาขาการผลิตที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงสุด ได้แก่ สาขาประมง และสาขาการคมนาคมขนส่ง มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเฉลี่ยใกล้เคียงกันคือร้อยละ 15.7 และ 15.4 ต่อปี

ตามลำดับ สาขาการค้าส่ง การค้าปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและครัวเรือน มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 10.35 ต่อปี สำหรับสาขาการก่อสร้าง และอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและการบริการทางธุรกิจพบการขยายตัวของภาคการก่อสร้างสูงกว่าการขยายตัวของภาคอสังหาริมทรัพย์ คิดเป็นอัตราการขยายตัวเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 10.34 และ 5.23 ตามลำดับ

ดังนั้น ภาคอุตสาหกรรม เป็นสาขาหลักที่ยังคงมีความสำคัญ โดยการพัฒนาในระดับทั้งระดับจังหวัดและภาคที่ผ่านมามีมูลค่าอุตสาหกรรมการผลิตมากที่สุด นอกจากนี้จังหวัดสมุทรสาคร ได้ประกาศให้เป็นเขตส่งเสริมการลงทุน เป็นผลทำให้เกิดการกระจุกตัวของโรงงานอุตสาหกรรมเกินกว่าครึ่งอยู่ในพื้นที่ศึกษา ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมยางและพลาสติก มากที่สุด รองลงมาได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์โลหะ สิ่งทอและโลหะตามลำดับ นอกจากนี้หมวดอุตสาหกรรมดังกล่าวยังมีการลงทุนสูงมากเกินกว่า 3 หมื่นล้านบาท โดยเฉพาะอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ มีจำนวนเงินลงทุน สูงสุดถึง 1.4 แสนล้านบาท

พาณิชย์กรรมหลัก มีการเติบโตโดยเฉพาะพื้นที่เมืองสมุทรสาคร เป็นผลทำให้ภาวะการลงทุนโดยรวมขยายตัว มีการส่งเสริมการจัดงานเทศกาลอาหารทะเล งานมหาชัยซีฟู้ดส์ ทำธุรกิจการจำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภค รวมทั้งธุรกิจอาหารสด และอาหารทะเลแปรรูป มีปริมาณการจำหน่ายสูง จึงเกิดการลงทุนปรับตัวสูงทั้งการลงทุนภาคเอกชนและการลงทุนภาครัฐ

เมืองสมุทรสาคร เป็นแหล่งประมงขนาดใหญ่ที่สำคัญของประเทศ มีศักยภาพการประมงสูงมากทั้งการประมง และธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับการซื้อขายและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ที่มีตลาดจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตร ส่วนใหญ่จึงมาจากสาขาการประมง มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพหลักในการทำประมง และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 5,628 ครัวเรือน หากพิจารณาการจ้างงานแยกตามรายพื้นที่ พบว่าทั้งคนทำงานและลูกจ้างส่วนใหญ่ร้อยละ 62 ของการจ้างงานทั้งจังหวัด กระจุกอยู่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร และมีจำนวนลูกจ้างนอกเขตเทศบาลถึง 1.7 แสนคน หรือร้อยละ 85 ของจำนวนการจ้างงานอำเภอเมือง และอีกร้อยละ 37 ของการจ้างงานทั้งจังหวัด อยู่ในอำเภอกระทุ่มแบน โดยมีลูกจ้างกระจุกอยู่ในเขตเทศบาลมากกว่านอกเขตเทศบาล เป็นจำนวน 71 ,000 คน ส่วนที่เหลือเพียงร้อยละ 1 ของการจ้างงานทั้งจังหวัด กระจายตัวอยู่อำเภอโนนบ้านแพ้ว

ดังนั้น การเติบโตทางเศรษฐกิจของเมืองสมุทรสาคร ส่งผลทำให้เกิดความต้องการแรงงานจำนวนมาก พบว่ามีแรงงานข้ามชาติ เข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมภายใต้การส่งเสริมการลงทุน ได้แก่ ชาวญี่ปุ่น และชาวไต้หวัน ที่เข้ามาทำงานในกิจการต่อเนื่องการประมง และมีผู้ประกอบการหรือนายจ้าง มีความต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติ ทำงานในกิจการประมง มากถึง

ร้อยละ 72 ของแรงงานข้ามชาติทั้งหมด รองลงมาร้อยละ 15 ทำงานในโรงงาน และอีกร้อยละ 7.3 เป็นกรรมกรทั่วไป ส่วนที่เหลือเป็นคณงานในแปลงเพาะปลูกพืช พาร์มเลี้ยงสัตว์ และเป็นผู้รับใช้ในบ้าน เป็นต้น ดังนั้นสถานภาพแรงงานในปัจจุบัน แม้จะเกิดความต้องการแรงงานจำนวนมาก แต่ยังคงประสบปัญหาขาดแคลนแรงงาน แต่ยังคงพบว่าแรงงานบางกลุ่ม ยังมีทักษะการทำงาน ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในปี พ.ศ. 2550 มีผู้ว่างงาน 3,100 คน คิดเป็นอัตราการว่างงาน 0.9 ต่อประชากรพันคน

4.1.4 ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ

การคมนาคม

เทศบาลมีถนนที่รับผิดชอบ 43 สาย ถนนซอย 35 ซอยการคมนาคมขนส่งระหว่างจังหวัด สมุทรสาคร มีเส้นทางสายหลักติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง 3 ทาง คือ ทางรถไฟ ทางรถยนต์ มีถนนสายหลักที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลขที่ 35 (ถนนพระรามที่ 2) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลขที่ 4 (ถนนเพชรเกษม) และ ทางน้ำ โดยใช้แม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นสาขาของแม่น้ำเจ้าพระยาไหล นอกจากนี้คลองสายสำคัญเชื่อมต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้อีกด้วย

การประปา

เทศบาลนครสมุทรสาครให้บริการประปาแก่ประชาชนในพื้นที่เทศบาล และในพื้นที่ อบต. ไกล่เคียงในรัศมี 1 กม. โดยผลิตน้ำประปาประมาณวันละ 38,000 – 40,000 ลบ.ม.ต่อวัน ซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการ นอกจากนี้ ยังมีการประปาภูมิภาคสมุทรสาคร ดำเนินการจ่ายน้ำในเขตเทศบาลบางส่วน และรอบนอกเขตเทศบาล ผลิตน้ำได้ประมาณ 150,000 ลบ.ม.ต่อวัน

การศึกษา

ในเขตเทศบาลสมุทรสาครมีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และ อาชีวศึกษา สำหรับการให้การศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาล มีสถานศึกษาอยู่ 6 แห่ง

การสาธารณสุข

มีศูนย์บริการสาธารณสุข 3 แห่ง คือ ศูนย์บริการสาธารณสุขตำบลมหาชัย ศูนย์บริการสาธารณสุขตำบลท่าฉลอม และศูนย์บริการสาธารณสุขตำบลโกรกกราก โดยให้บริการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก การป้องกันโรค การสัตว์แพทย์ การควบคุมโรคติดต่อ การพยาบาล เบื้องต้น และการประกันสุขภาพ นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลรัฐ 1 แห่ง เอกชน 2 แห่ง และคลินิก เอกชนอีกประมาณ 100 แห่ง ที่ให้บริการในเขตเทศบาล ศักยภาพในการดูแลประชาชนเมื่อเจ็บป่วยแล้ว และการกระจายบุคลากร พบว่าอัตราส่วนเตียงต่อประชากรเท่ากับ 1 เตียง ต่อ

ประชาชน 294 คน บุคลากรทางแพทย์ และสาธารณสุข 1 คน ดูแลประชาชน ในพื้นที่ดังนี้ อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1 :2,393 คน ทันตแพทย์ต่อประชากร เท่ากับ 1: 4,919 คน พยาบาลวิชาชีพต่อประชากร เท่ากับ 1:589 คน

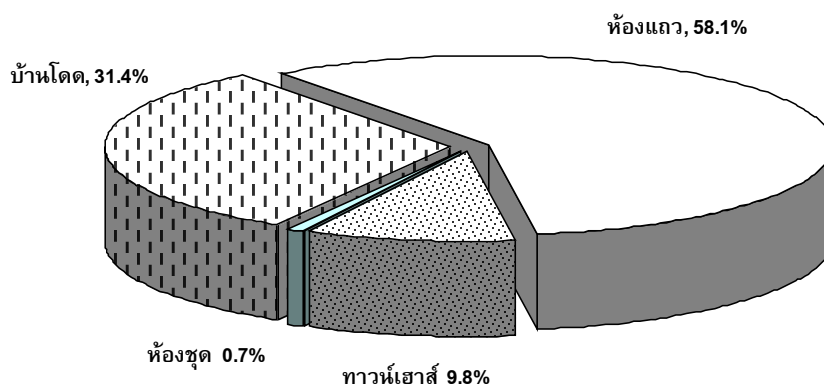
การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เทศบาลนครสมุทรสาครมีศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 4 สถานี และหน่วยเรือยนต์ดับเพลิงพร้อมบุคลากร ประกอบด้วยพนักงานประจำการและปฏิบัติการตลอด 24 ชั่วโมง ทุกสถานีดับเพลิง

4.2 ตลาดที่อยู่อาศัยในพื้นที่ศึกษา

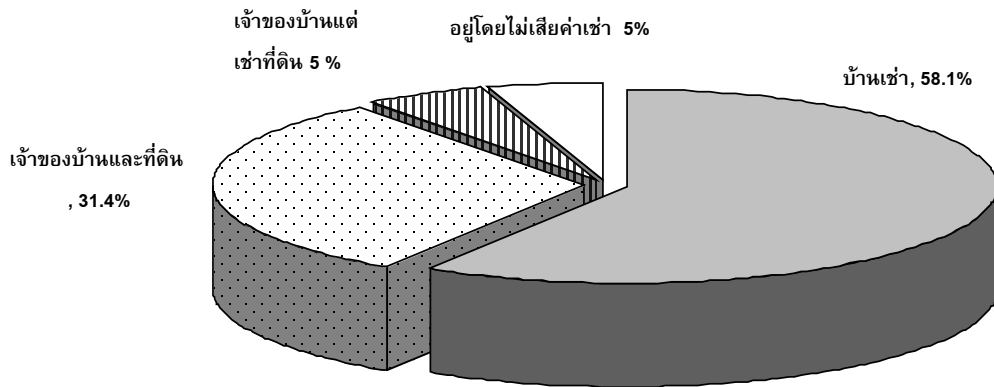
ในปี พ.ศ. 2551 จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวนที่อยู่อาศัยรวม 220,469 หลัง จากการรายงานสำรวจภาวะเศรษฐกิจ และสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550 (ภาพที่ 4.2) จังหวัดสมุทรสาคร มีที่อยู่อาศัยประเภทหลักๆ 4 ประเภท ส่วนใหญ่ร้อยละ 58 เป็นประเภทห้องแถว รองลงมาคือบ้านโตด ร้อยละ 31.4 และที่เป็นทาวน์เฮ้าส์ อีกร้อยละ 9.8 ส่วนที่เหลือเป็นห้องชุด ร้อยละ 0.7 นอกจากนี้ลักษณะถือครองที่อยู่อาศัย (ภาพที่ 4.3) โดยอยู่ในบ้านเช่ามากที่สุดร้อยละ 58 ส่วนผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน มีร้อยละ 31.4 นอกจากนี้เป็นการอยู่อาศัยโดยไม่เสียค่าเช่า และเป็นเจ้าของบ้านในที่ดินเช่า มีสัดส่วนเท่ากัน คือร้อยละ 5 สำหรับวัสดุที่ใช้ก่อสร้างที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ร้อยละ 75 เป็นที่อยู่อาศัยประเภทตึก รองลงมาร้อยละ 14 เป็นวัสดุจากไม้ และอีกร้อยละ 11 เป็นที่อยู่อาศัยประเภทครึ่งตึกครึ่งไม้

ภาพที่ 4.2 ประเภทที่อยู่อาศัย จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550

ภาพที่ 4.3 การถือครองที่อยู่อาศัย จังหวัดสมุทรสาคร

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550

จากการสำรวจสถานการณ์ที่อยู่อาศัย สามารถแบ่งประเภทที่อยู่อาศัย และมีการกระจายที่อยู่อาศัยประเภทต่างๆ ซึ่งบริเวณอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีสถานการณ์ที่อยู่อาศัย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 สถานการณ์ที่อยู่อาศัยอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

อำเภอ	ประเภทที่อยู่อาศัย	ลักษณะ	บริเวณ
เมืองสมุทรสาคร	ที่อยู่อาศัยโดยเอกชน (สร้างเอง+จัดสรร)	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารพาณิชย์กรรม - ห้องแถว (เช่า) - บ้านโคก เช่น บ้านไม้, บ้านตึก, บ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ฯลฯ - โครงการจัดสรร - ทาวน์เฮาส์ และบ้านเดี่ยว - โครงการแฟคทอรีเฮาส์ และมินิแฟคทอรี - อาคารชุด - โครงการบ้านเอื้ออาทรสมุทรสาคร 2 (เลียบบลองส์วาทาสวัสดิ์) - โครงการบ้านเอื้ออาทรสมุทรสาคร (นาดี) - โครงการบ้านเอื้ออาทรสมุทรสาคร 3 (ติดนิคม) 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร โดยมีจำนวนมากอยู่ในบริเวณตลาดมหาชัย ถนนศรีศักดิ์ ถนนนรสิงห์ ถนนบ้านเช่า ถนนรถไฟ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นที่ราชพัสดุประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่ - กระจายตัวอยู่ทั่วไปในพื้นที่ เทศบาลนครสมุทรสาคร เทศบาลตำบลท่าทราย เทศบาลตำบลท่าจีน ตำบลโคกขาม ตำบลโกรกกราก ตำบลบางหญ้าแพรก ตำบลนาดี ตำบลคอกกระบือ ตำบลบางน้ำจืด ซึ่งเป็นบริเวณที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ - การอยู่อาศัยจะกระจายตัวกันทั่วไปในพื้นที่ ซึ่งจะมีการอยู่อาศัยหนาแน่นบริเวณใกล้วัดต่าง ๆ - โครงการจัดสรรประเภททาวน์เฮาส์และบ้านเดี่ยวจะมีอยู่มากจะกระจายตัวตามถนนพระราม 2 และถนนเจษฎาภิวัตน์ บริเวณตำบลโคกขาม และตำบลพันท้ายนรสิงห์ - ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณชอยแยกจากถนนเอกชัย บริเวณตำบลนาดี ตำบลคอกกระบือ และตำบลบางน้ำจืด - ถนนเลียบบลองส์วาทาสวัสดิ์ ตำบลนาดี อำเภอเมืองสมุทรสาคร - ตำบลนาดี อำเภอเมืองสมุทรสาคร - บริเวณใกล้วัดกลางอ่าแก้ว ถนนพระราม 2 อำเภอเมืองสมุทรสาคร
	ที่อยู่อาศัยโดยรัฐ		

	<p>ชุมชนแออัด</p> <p>เอกสารสิทธิ์</p>	<p>อุตสาหกรรมสมุทรสาคร</p> <p>- โครงการบ้านเอื้ออาทรสมุทรสาคร (ท่าจีน)</p> <p>- โครงการบ้านเอื้ออาทรสมุทรสาคร (บางกระเจ้า)</p> <p>- บ้านโคก เช่น บ้านไม้, บ้านตึก, บ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ ฯลฯ</p> <p>- อาคารพาณิชย์กรรม, ทาวน์เฮาส์, บ้านเดี่ยว, บ้านไม้, บ้านตึก, บ้านครึ่งตึกครึ่งไม้, คอนโดมิเนียม ฯลฯ</p> <p>- ห้องแถว</p>	<p>- ตำบลท่าจีน อำเภอเมืองสมุทรสาคร</p> <p>- ถนนพระราม 2 กม. 37 ตำบลบางกระเจ้า อำเภอเมืองสมุทรสาคร</p> <p>- การอยู่อาศัยจะกระจายตัวกัน แต่ลักษณะของชุมชนไม่ชัดเจน เนื่องจากการอยู่อาศัยร่วมกันเกิดจากแรงงานพลัดถิ่น และแรงงานต่างด้าว พบมากบริเวณเทศบาลนครสมุทรสาคร และตำบลโคกกราก</p> <p>- การอยู่อาศัยจะกระจายตัวกัน แต่ลักษณะของชุมชนไม่ชัดเจน เนื่องจากการอยู่อาศัยร่วมกันเกิดจากแรงงานพลัดถิ่น และแรงงานต่างด้าว พบมากบริเวณเทศบาลนครสมุทรสาคร และตำบลโคกกราก</p> <p>- ส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์เป็นของตนเอง ยกเว้นที่อยู่อาศัยบางส่วนที่อาศัยอยู่ริมคลอง จะเป็นการเช่าที่เพื่ออยู่อาศัยและบุกรุก</p> <p>- การอยู่อาศัยจะเป็นแบบเช่าห้องเพื่ออยู่อาศัย ผู้อาศัยไม่มีเอกสารสิทธิ์</p>
--	---------------------------------------	--	--

ที่มา : โครงการการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน / แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ปีงบประมาณ 2552

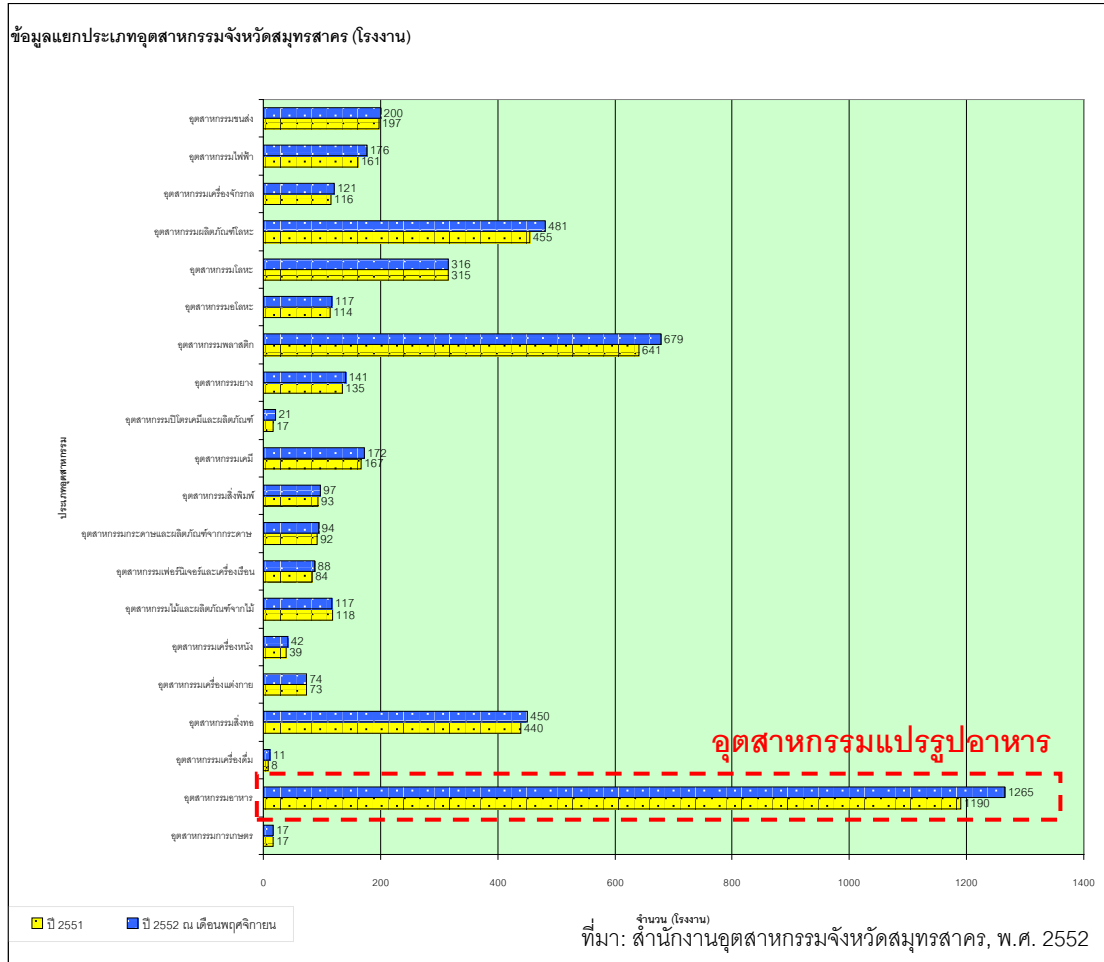
กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2

4.3 สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

4.3.1 สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ระดับจังหวัด

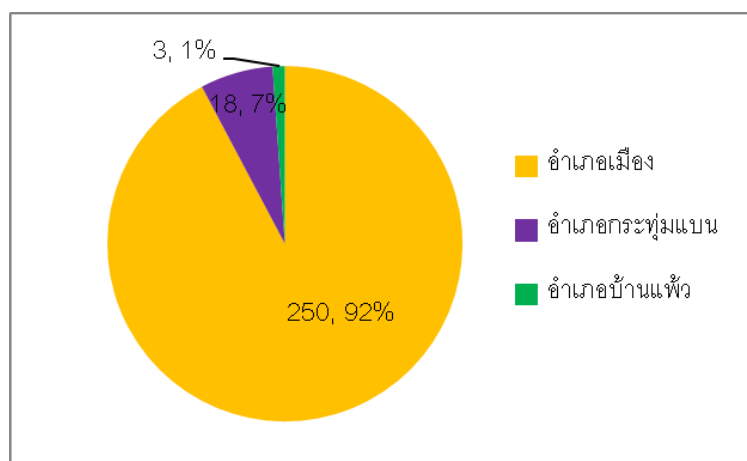
ฐานอุตสาหกรรมการผลิตหลักในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร โดยดูจากจำนวนโรงงาน และจำนวนเงินลงทุนซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากที่สุด คือ โรงงานจำนวน 1,265 แห่ง และมีมูลค่าการลงทุนสูงถึง 9,672,413,0270 บาท (ข้อมูลสำนักงานอุตสาหกรรม, พ.ศ. 2552) ดังแสดงในภาพที่ 4.4 ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบพื้นที่ (Spatial Development Strategy) พ.ศ. 2551 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ได้กำหนดให้พื้นที่สมุทรสาคร -สมุทรสงคราม เป็นแหล่งอุตสาหกรรม SMEs อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรและแหล่งประมง โดยมีสมุทรสาครเป็นแกนนำ

ภาพที่ 4.4 จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรสาคร
จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม พ.ศ. 2551-2552

และเมื่อพิจารณาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและแหล่งประมง จำแนกตามพื้นที่ในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า มีโรงงานแปรรูปอาหารและแหล่งประมง จำนวน 271 โรงงาน โดยส่วนใหญ่จะกระจุกตัวบริเวณอำเภอเมือง (จำนวน 250 โรงงาน, ร้อยละ 92) ซึ่งถือได้ว่าเป็นอำเภอหลักที่ต้องรองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมากมาตั้งฐานการผลิตสินค้า อีกทั้งมีความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งในการเข้าถึงและคมนาคมสัญจร (ดังแสดงในภาพที่ 4.5)

ภาพที่ 4.5 จำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและแหล่งประมง
ในจังหวัดสมุทรสาครจำแนกตามอำเภอ พ.ศ. 2553

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร, พ.ศ. 2553

4.3.2 สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ระดับเทศบาล

เทศบาลนครสมุทรสาคร มีมูลค่าการผลิตและรายได้จากภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ซึ่งพบว่าในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาครมีสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงที่จดทะเบียนจำนวน 6 แห่ง ซึ่งประกอบไปด้วย

ตารางที่ 4.3 สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงที่จดทะเบียน
ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ชื่อสถานประกอบการ	ลักษณะประกอบกิจการ	ทำเลที่ตั้ง (ตำบล)	ขนาด โรงงาน	จำนวน แรงงาน
เคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ บจก.	ผลิตหรือถนอมอาหารทะเลแช่แข็งและสิ่งปรุงแต่ง	มหาชัย	ใหญ่	1,970
ซีรอสเอด อาหารทะเล บจก.	ผลิตเนื้อปลาบดแช่แข็ง	โกรกกราก	ใหญ่	1,277
เจริญอุตสาหกรรม บจก.	ผลิตอาหารกระป๋อง น้ำปลา	ท่าฉลอม	ใหญ่	750
พรานทะเล มาร์เก็ตติ้ง บจก.	ทำผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปและอาหารแช่เยือกแข็ง	มหาชัย	กลาง	153
อ.วัฒน์ชัยฟรเซิน โปรดักส์ บจก.	ชำแหละ แคะ ล้าง กุ้ง ปลา ปลาหมึก	โกรกกราก	กลาง	150
ไอ เอ็ม จี โฟรเซินฟู้ดส์ บจก.	แปรรูปสัตว์น้ำ ล้าง ชำแหละ และทำห้องเย็น	โกรกกราก	กลาง	100

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร, พ.ศ. 2553

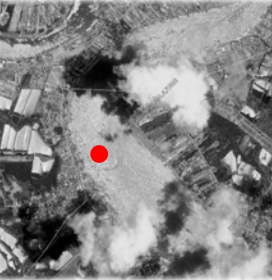
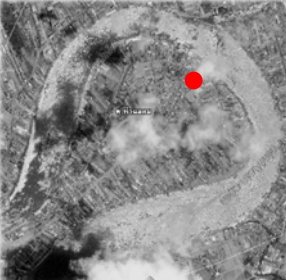

4.3.3 สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ระดับพื้นที่ศึกษา

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ จะศึกษาสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งประกอบไปด้วย 3 โรงงาน คือ โรงงาน เคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ บจก. , โรงงาน ซีรอลเอด อาหารทะเล บจก. และโรงงาน เจริญอุตสาหกรรม บจก. โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) สภาพทั่วไปของสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

จากตารางที่ 4.4 แสดงสภาพทั่วไปสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่ มีจำนวน 3 โรงงาน โดยในแต่ละโรงงานมีช่วงเวลาในการก่อตั้งที่แตกต่างกัน กล่าวคือ โรงงานเจริญอุตสาหกรรม เป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกของเทศบาลนครสมุทรสาคร ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2515 นับได้ว่าเป็นยุคแรกของการเกิดอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงในจังหวัดสมุทรสาคร ต่อมาในปี พ .ศ. 2530 ได้มีการก่อตั้งโรงงานซีรอลเอด ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงยุคกลาง และในปัจจุบันได้ก่อตั้งโรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ ในปี พ.ศ. 2548 โดยช่วงระยะเวลาในการก่อตั้งโรงงานทั้งสามแห่งได้ส่งผลต่อจำนวนแรงงานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ โรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคแรกจะมีจำนวนแรงงาน และจำนวนหน่วยการลงทุนที่น้อยกว่าโรงงานในปัจจุบัน รวมทั้งขนาดพื้นที่โรงงานยังมีขนาดพื้นที่ที่น้อยกว่าด้วย (จากการสำรวจ) เนื่องจากโรงงานในยุคแรกส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่บริเวณตำบลท่าฉลอม ซึ่งเป็นบริเวณที่มีแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญต่อการแปรรูปอาหารและประมง จึงทำให้พื้นที่ที่มีความหนาแน่นของโรงงานและพื้นที่อยู่อาศัยสูง ส่งผลต่อการขยายกิจการในอนาคต แต่บริเวณตำบลมหาชัย และตำบลโกรกรากยังถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นที่น้อยกว่า โรงงานในช่วงยุคกลางและปัจจุบัน จึงสามารถสร้างและขยายโรงงานได้มากกว่า นอกจากนี้จากการสำรวจช่วงเวลาในการทำงานของโรงงานยังแตกต่างกันอีกด้วย โดยโรงงานในยุคแรกและยุคกลางจะม้การทำงาน 3 ช่วงเวลา คือ 7.00-16.00 นาฬิกา ช่วงที่สองจากเวลา 16.00-24.00 นาฬิกา และช่วงที่สามจากเวลา 24.00-7.00 นาฬิกา ในขณะที่โรงงานในปัจจุบันมีช่วงเวลาการทำงานเดียว คือ 7.00-16.00 นาฬิกา

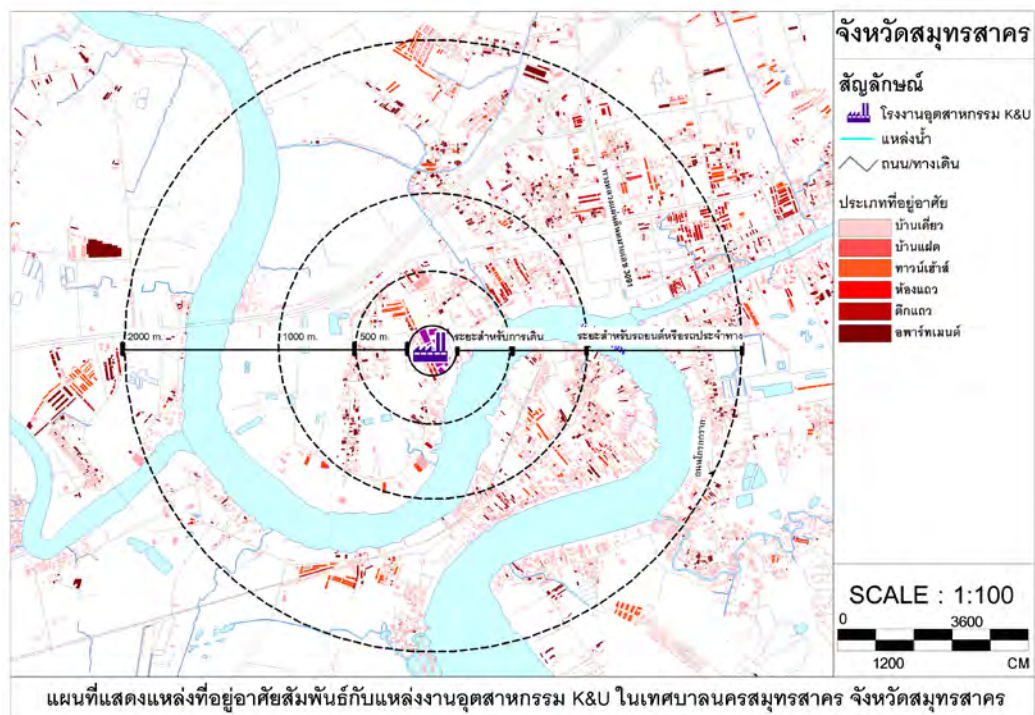
ตารางที่ 4.4 สภาพทั่วไปสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่
ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

สภาพทั่วไป	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร		
	โรงงานเคแอนด்யู เอ็นเตอร์ไพรส์ บจก.	พื้นที่โรงงานซีโรแอล อาหาร ทะเล บจก.	พื้นที่โรงงานเจริญอุตสาหกรรม บจก.
ทำเลที่ตั้ง	ตำมาห้วย	ตำบลโคกกราก	ตำบลท่าฉลอม
			
ภาพถ่ายทางอากาศ			
สภาพทั่วไปของ โรงงาน		 	
ปีที่ ก่อตั้ง	6 พฤษภาคม พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2530	พ.ศ. 2515
ขนาด พื้นที่	ไม่สามารถระบุได้	ไม่สามารถระบุได้	19,000 ตร.ม.
จำนวน แรงงาน	1,970 คน	1,277 คน	750 คน
จำนวน หน่วย ลงทุน	120,000,000 บาท	30,700,000 บาท	27,000,000 บาท
ช่วงเวลาทำงาน	1 ช่วงเวลา 7.00-16.00 น.	3 ช่วงเวลา 7.01-16.00 น., 16.01-24.00 น., 24.01-7.00 น.	3 ช่วงเวลา 7.01-16.00 น., 16.01-24.00 น., 24.01-7.00 น.

(2) ประเภทที่อยู่อาศัยในละแวกสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

จากภาพที่ 4.6-4.8 และตารางที่ 4.5-4.7 แสดงประเภทที่อยู่อาศัยในละแวกสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน พบว่า ประเภทที่อยู่อาศัยที่ใกล้แหล่งงานมากที่สุด (รัศมี 500 เมตร) ในแต่ละโรงงานของแรงงานส่วนใหญ่เป็นประเภทบ้านเดี่ยว ในขณะที่ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานที่ต้องการส่วนใหญ่จะเป็นประเภทห้องแบ่งให้เช่า/อพาร์ทเมนต์ และห้องแถว เนื่องจากแรงงานมีความต้องการเช่าที่อยู่อาศัยมากกว่าต้องการถือครองหรือมีกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยที่อยู่อาศัยดังกล่าวส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่บริเวณตำบลท่าฉลอม จึงส่งผลให้แรงงานที่ทำงานในโรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ บริเวณตำบลมหาชัย และแรงงานที่ทำงานในโรงงานซีร็อบแยล (ตำบลโกรกกราก) ต่างก็เข้ามาอยู่อาศัยในบริเวณตำบลท่าฉลอม เนื่องจากมีประเภทที่อยู่อาศัยที่รองรับความต้องการของแรงงานมากกว่าบริเวณอื่น ส่งผลให้บริเวณตำบลท่าฉลอม ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงงานเจริญอุตสาหกรรม มีความหนาแน่นของพื้นที่อยู่อาศัยอย่างมาก อันส่งผลต่อปัญหาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัย

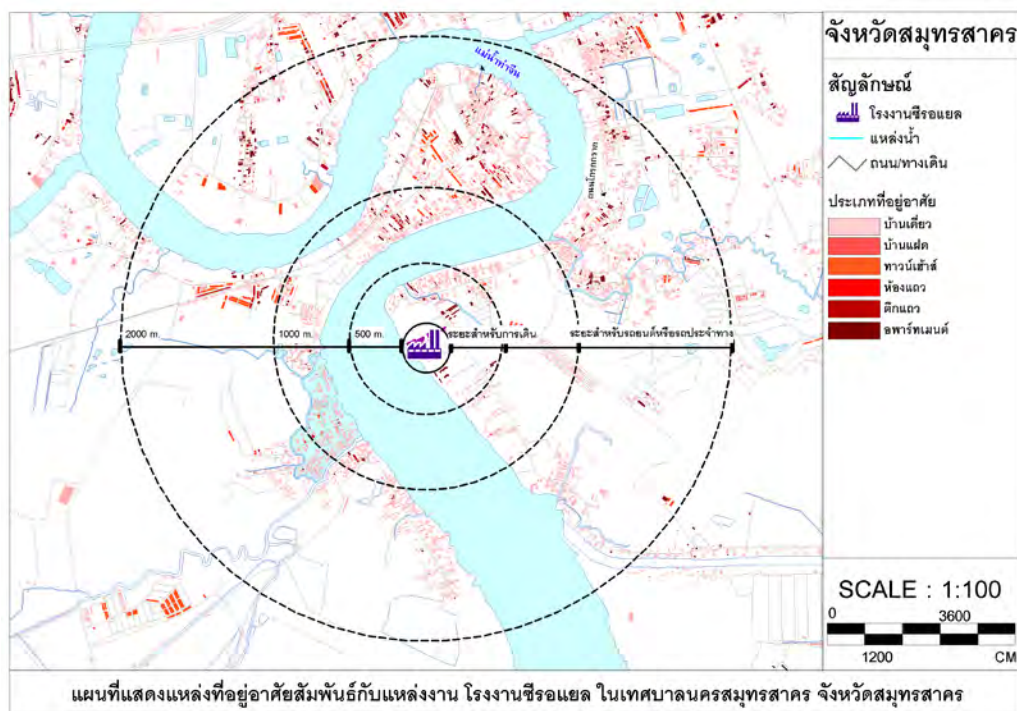
ภาพที่ 4.6 ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานอุตสาหกรรมเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน

ตารางที่ 4.5 ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานอุตสาหกรรมเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพร์คในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน

รัศมี 500 ม.	รัศมี 1000 ม.	รัศมี 2000 ม.	จำนวนที่อยู่อาศัยทั้งหมด
บ้านเดี่ยว : 333 หลัง	บ้านเดี่ยว : 1,147 หลัง	บ้านเดี่ยว : 4,893 หลัง	6,373 หลัง
บ้านแฝด : 3 หลัง	บ้านแฝด : 14 หลัง	บ้านแฝด: 124 หลัง	141 หลัง
ทาวน์เฮ้าส์ : 199 หลัง	ทาวน์เฮ้าส์ : 187 หลัง	ทาวน์เฮ้าส์ : 793 หลัง	1,179 หลัง
ห้องแถว : 0 หลัง	ห้องแถว : 9 หลัง	ห้องแถว : 87 หลัง	96 หลัง
ตึกแถว : 95 หลัง	ตึกแถว : 264 หลัง	ตึกแถว : 1,033 หลัง	1,392 หลัง
อพาร์ทเมนต์ : 45 หลัง	อพาร์ทเมนต์ : 122 หลัง	อพาร์ทเมนต์ : 454 หลัง	621 หลัง

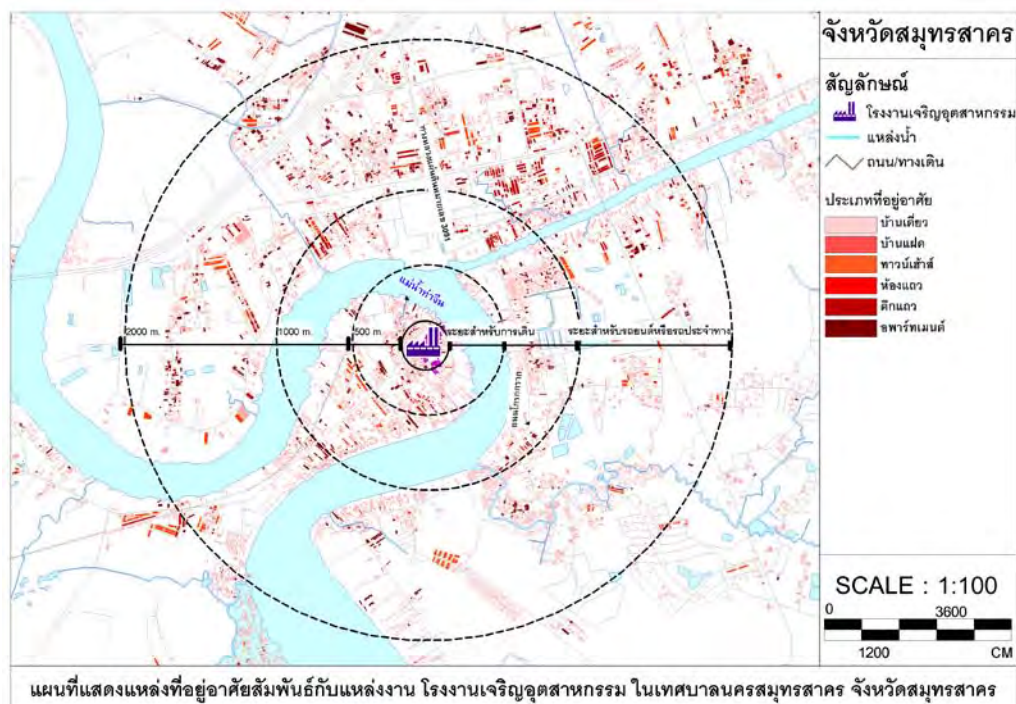
ภาพที่ 4.7 ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานซีรอลแยล ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน

ตารางที่ 4.6 ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานซีรอลแอล
ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน

รัศมี 500 ม.	รัศมี 1000 ม.	รัศมี 2000 ม.	จำนวนที่อยู่อาศัยทั้งหมด
บ้านเดี่ยว : 302 หลัง	บ้านเดี่ยว : 1,467 หลัง	บ้านเดี่ยว : 4,165 หลัง	5,934 หลัง
บ้านแฝด : 0 หลัง	บ้านแฝด : 1 หลัง	บ้านแฝด : 12 หลัง	13 หลัง
ทาวน์เฮ้าส์ : 0 หลัง	ทาวน์เฮ้าส์ : 174 หลัง	ทาวน์เฮ้าส์ : 504 หลัง	678 หลัง
ห้องแถว : 0 หลัง	ห้องแถว : 1 หลัง	ห้องแถว : 35 หลัง	36 หลัง
ตึกแถว : 0 หลัง	ตึกแถว : 68 หลัง	ตึกแถว : 189 หลัง	257 หลัง
อพาร์ทเมนต์ : 30 หลัง	อพาร์ทเมนต์ : 46 หลัง	อพาร์ทเมนต์ : 272 หลัง	348 หลัง

ภาพที่ 4.8 ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานเจริญอุตสาหกรรม
ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน

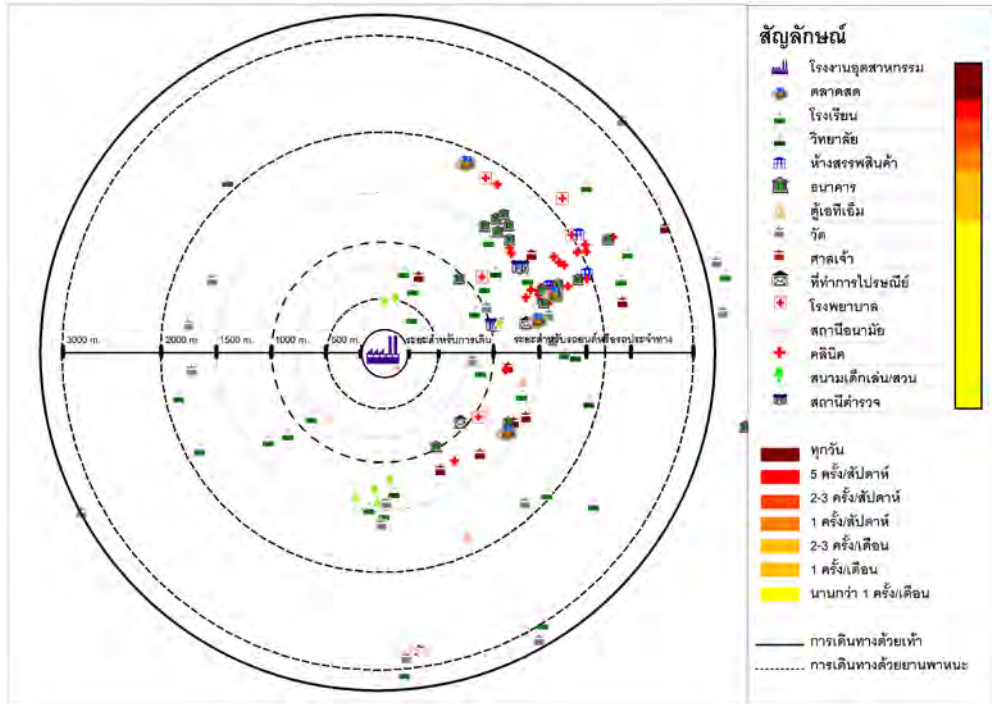
ตารางที่ 4.7 ประเภทที่อยู่อาศัยของแรงงานในละแวกโรงงานเจริญอุตสาหกรรม
ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน

รัศมี 500 ม.	รัศมี 1000 ม.	รัศมี 2000 ม.	จำนวนที่อยู่อาศัยทั้งหมด
บ้านเดี่ยว : 997 หลัง	บ้านเดี่ยว : 1,978 หลัง	บ้านเดี่ยว : 4,818 หลัง	7,793 หลัง
บ้านแฝด : 1 หลัง	บ้านแฝด : 1 หลัง	บ้านแฝด : 59 หลัง	61 หลัง
ทาวน์เฮ้าส์ : 45 หลัง	ทาวน์เฮ้าส์ : 164 หลัง	ทาวน์เฮ้าส์ : 1,184 หลัง	1,393 หลัง
ห้องแถว : 25 หลัง	ห้องแถว : 15 หลัง	ห้องแถว : 56 หลัง	96 หลัง
ตึกแถว : 58 หลัง	ตึกแถว : 352 หลัง	ตึกแถว : 1,578 หลัง	1,988 หลัง
อพาร์ทเมนต์ : 62 หลัง	อพาร์ทเมนต์ : 155 หลัง	อพาร์ทเมนต์ : 497 หลัง	714 หลัง

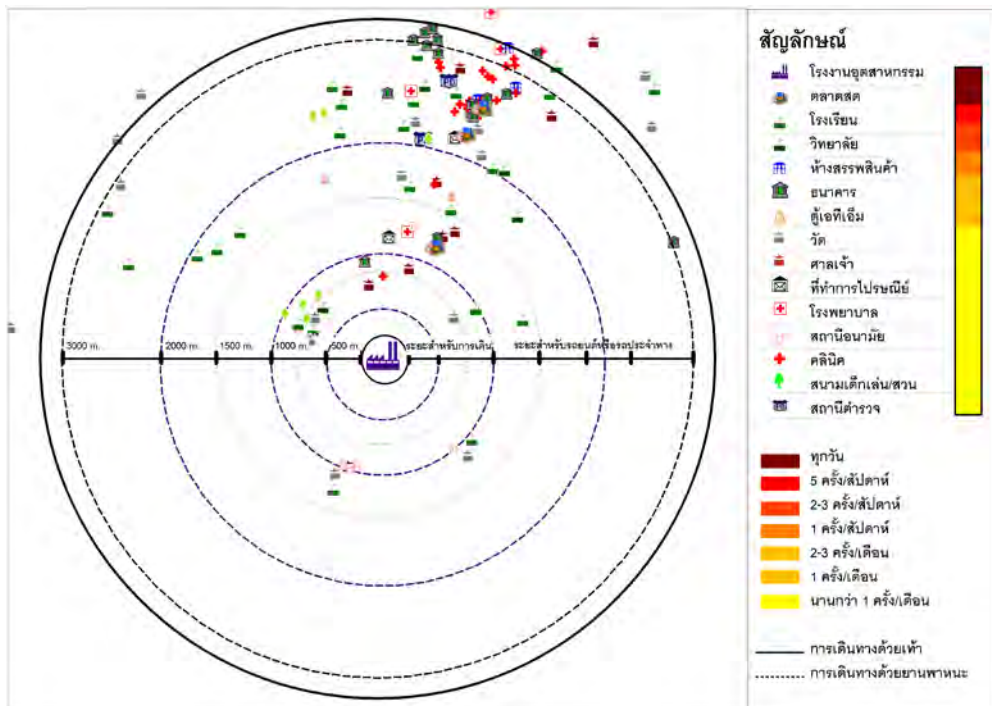
(3) สาธารณูปการในละแวกสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

จากภาพที่ 4.9-4.11 แสดงสาธารณูปการในละแวกสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน พบว่า สาธารณูปการที่สำคัญที่แรงงานจะต้องใช้บริการทุกวัน เช่น ตลาดสด และสถาบันการศึกษาจะกระจุกตัวอยู่บริเวณตำบลท่าฉลอม ซึ่งมีรัศมีการเดินทางเพียง 500 เมตร โดยแรงงานจะใช้รูปแบบการเดินทางด้วยการเดินเท้าเป็นส่วนใหญ่ ทำให้แรงงานไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง รองลงมาคือ ห้างสรรพสินค้า ธนาคารและสถานพยาบาล (ใช้บริการ 2-5 ครั้ง/สัปดาห์) พบว่ามีการกระจุกตัวอยู่บริเวณตำบลท่าฉลอมเช่นกัน โดยเฉพาะคลินิก พบว่ามีการกระจายตัวอยู่เป็นจำนวนมาก สันนิษฐานได้ว่าเพื่อจะตอบสนองต่อความต้องการการใช้บริการสำหรับแรงงานข้ามชาติ ซึ่งไม่สามารถไปใช้บริการยังโรงพยาบาลได้ ส่งผลให้แรงงานที่ทำงานในโรงงานแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ทั้ง 3 แห่งในเทศบาลจะมีการเลือกที่อยู่อาศัย ซึ่งอยู่บริเวณตำบลท่าฉลอมเป็นจำนวนมาก เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนมากกว่าตำบลมหาชัยและตำบลโกรกกราก อีกทั้งการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยบริเวณดังกล่าว ยังส่งผลต่อการลดค่าใช้จ่ายในส่วนของคุณค่าเดินทางได้มากขึ้น

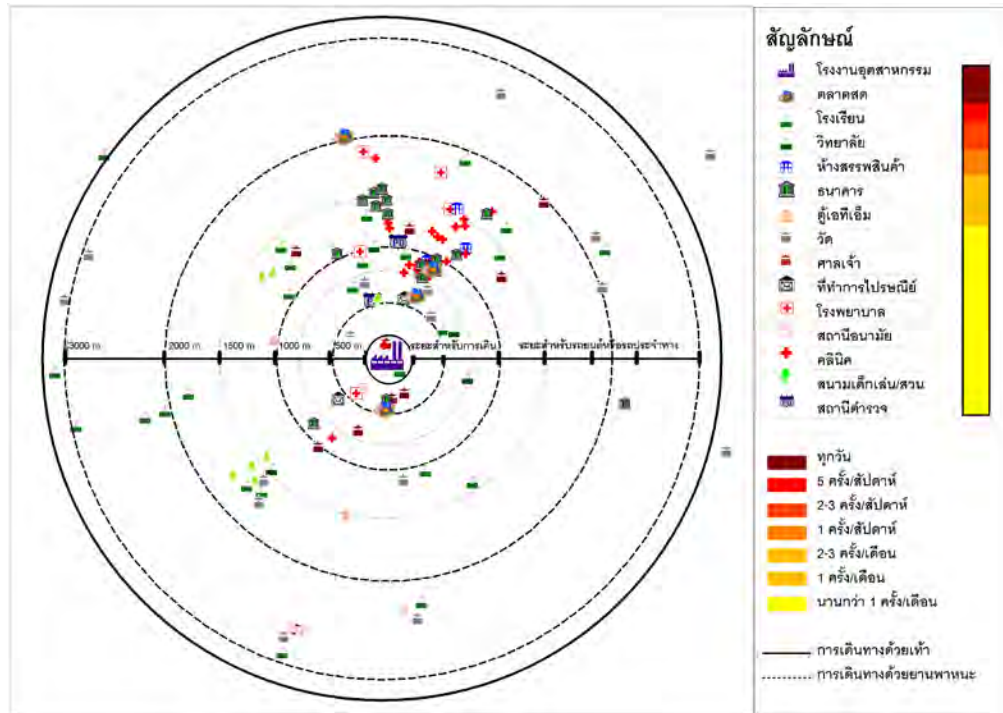
ภาพที่ 4.9 สาธารณูปการในละแวกโรงงานอุตสาหกรรมเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน

ภาพที่ 4.10 สาธารณูปการในละแวกโรงงานอุตสาหกรรมซีรือแอล ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน

ภาพที่ 4.11 สาธารณูปการในละแวกโรงงานอุตสาหกรรมเจริญอุตสาหกรรม
ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน

ตารางที่ 4.8 สาธารณูปการในละแวกสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง
ขนาดใหญ่ในเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
จำแนกตามรัศมีการเดินทางไปยังแหล่งงาน

รัศมี 1500 ม. (รัศมีที่สามารถเดินทางได้)		
โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ บจก.	โรงงานซีรอลแอล อาหารทะเล บจก.	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม บจก.
- ตลาดสด 4 แห่ง	- ตลาดสด 1 แห่ง	- ตลาดสด 4 แห่ง
- โรงเรียน 22 แห่ง	- โรงเรียน 15 แห่ง	- โรงเรียน 19 แห่ง
- ห้างสรรพสินค้า 3 แห่ง	- ห้างสรรพสินค้า 0 แห่ง	- ห้างสรรพสินค้า 2 แห่ง
- ธนาคาร 10 แห่ง ตู้เอทีเอ็ม 5 แห่ง	- ธนาคาร 1 แห่ง ตู้เอทีเอ็ม 2 แห่ง	- ธนาคาร 13 แห่ง ตู้เอทีเอ็ม 5 แห่ง
- ศาสนสถาน 15 แห่ง	- ศาสนสถาน 11 แห่ง	- ศาสนสถาน 15 แห่ง
- ที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง	- ที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง	- ที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง
- สถานีตำรวจ 2 แห่ง	- สถานีตำรวจ 0 แห่ง	- สถานีตำรวจ 1 แห่ง
- โรงพยาบาล 4 แห่ง คลินิก 20 แห่ง	- โรงพยาบาล 1 แห่ง คลินิก 2 แห่ง	- โรงพยาบาล 5 แห่ง คลินิก 20 แห่ง
- สนามเด็กเล่น 7 แห่ง	- สนามเด็กเล่น 4 แห่ง	- สนามเด็กเล่น 7 แห่ง

4.4 ยุทธศาสตร์นโยบายและแผนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา

4.4.1 แผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องด้านอุตสาหกรรม

แนวทางการพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมา นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2503-2509) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้มีการมุ่งเน้นในการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม ส่งผลให้ประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ซึ่งเป็นผลมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของเมือง โดยเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4-7 ที่มุ่งเน้นเรื่องการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยมุ่งขยายการผลิตสาขาเกษตร ปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรม ให้เป็นอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อส่งออก การกระจายรายได้และการสร้างงานในภูมิภาค รวมทั้งการแก้ปัญหาความยากจนในชนบทล้าหลัง

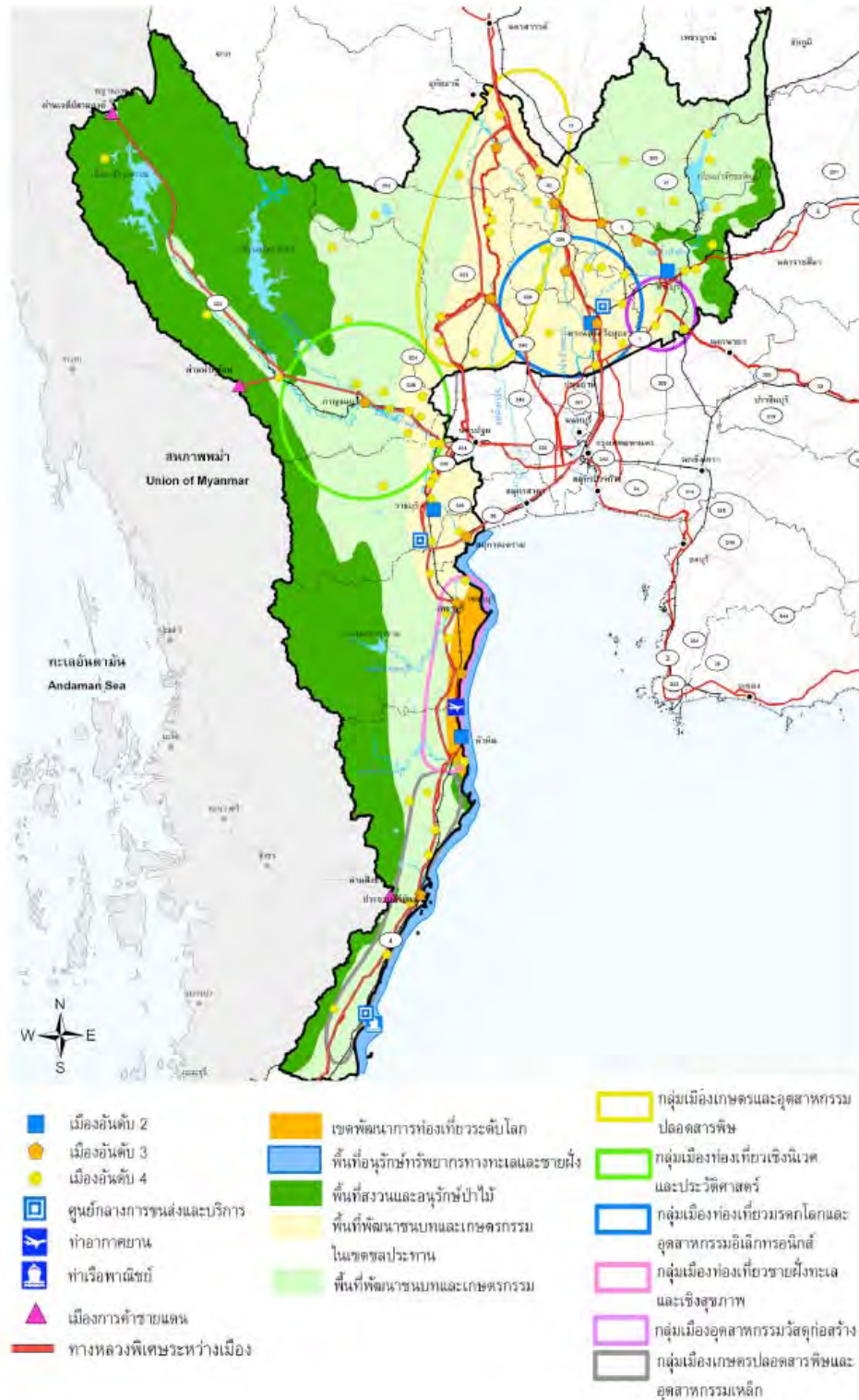
ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6-8 จะเน้นการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจโดยมุ่งปรับโครงสร้างการผลิตและการตลาดของประเทศไทยให้กระจายตัวมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค พัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคเป็นฐานเศรษฐกิจและการจ้างงาน เพื่อให้ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนชนบท เกิดการพัฒนาอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิตคนยากจนในเมือง และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นประตูเศรษฐกิจของภูมิภาค ลดปัญหาความยากจนโดยกระจายการลงทุนสู่ชนบท สร้างผู้ประกอบการขนาดเล็ก และสร้างผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัว เพื่อให้ประเทศไทยคงความเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของโลก (ที่มา: กลุ่มปัจจัยการผลิต, สำนักนโยบายอุตสาหกรรมมหภาค, พ.ศ. 2552)

4.4.2 กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ (Spatial Development Strategy) พ.ศ. 2548 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นการชี้แนะรูปแบบ บทบาทระบบ โครงข่ายการพัฒนาพื้นที่ที่เหมาะสมกับศักยภาพและโอกาสในการพัฒนา ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2548-2551) ซึ่งจะเป็นตัวช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางด้านแหล่งงานและที่อยู่อาศัยตามมา โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) พัฒนาพื้นที่สมุทรสาคร-สมุทรสงคราม เป็นแหล่งอุตสาหกรรม SMEs อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรและแหล่งประมง โดยมีสมุทรสาครเป็นแกนนำ
- 2) พัฒนาระบบโครงข่ายการขนส่งสมัยใหม่ ได้แก่ การพัฒนาระบบรถไฟฟ้าชานเมือง เชื่อมโยงปริมณฑล-กรุงเทพมหานคร ปรับปรุงเส้นทางรถไฟรางคู่
- 3) พัฒนาระบบการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ เพิ่มประสิทธิภาพการเชื่อมโยงโครงข่ายการขนส่งทุกรูปแบบ และการพัฒนาจุดเชื่อมต่อระบบที่สำคัญ
- 4) พัฒนาระบบโลจิสติกส์และอุตสาหกรรม JIT จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านโลจิสติกส์ จัดระบบขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบเพื่อสนับสนุนระบบโลจิสติกส์สำหรับสินค้าและการท่องเที่ยว
- 5) พัฒนาระบบการศึกษาและ R&D ให้เชื่อมโยงกับการผลิตและความต้องการของตลาด รวมทั้งพัฒนาระดับฝีมือแรงงานในกิจกรรมสมัยใหม่
- 6) พัฒนาระบบบริการทางสังคม ให้เอื้อต่อการจัดบริการเชิงพาณิชย์ และบริการสำหรับผู้ด้อยโอกาสทุกระดับ
- 7) บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาพที่ 4.12 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ภาคกลางภายใต้กรอบยุทธศาสตร์
การพัฒนาเชิงพื้นที่ พ.ศ. 2565

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, พ.ศ. 2552

4.4.3 ผังเค้าโครงพัฒนาภาคสำหรับประเทศ

จากการที่จังหวัดสมุทรสาครตั้งอยู่ในพื้นที่บริเวณของกรุงเทพมหานคร จึงมีบทบาทในการเป็นพื้นที่เพื่อรองรับการกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจและกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจและระบบชุมชน โดยที่ถูุกำหนดให้มีการพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพและโอกาสในการเป็นแหล่งอุตสาหกรรม SMEs และอื่นๆ รวมถึงการพัฒนาาระบบการศึกษาและ R&D ให้เชื่อมโยงกับการผลิตและความต้องการของตลาด รวมทั้งพัฒนาระดับฝีมือแรงงานในกิจกรรมสมัยใหม่ โดยมีบทบาทสนับสนุนเมืองสมุทรสาคร ดังนั้นในการพัฒนาพื้นที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานในอนาคตจึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับบทบาทดังกล่าว

4.4.4 ผังประเทศและผังภาค

จากการกำหนดแนวคิดการวางผังภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กำหนดให้เทศบาลเมืองอ้อมน้อย และเทศบาลเมืองกระทุ่มแบนซึ่งอยู่ในอำเภอกระทุ่มแบน มีบทบาทชุมชนศูนย์กลางบริการด้านเศรษฐกิจและสังคมภายในภาค ได้แก่ บทบาทด้านการศึกษา การค้นคว้าวิจัย การผลิตและอุตสาหกรรมการขนส่งเป็นชุมชนที่มีแนวโน้มการขยายตัวสูง และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรองจากเทศบาลนครสมุทรสาคร ดังนั้น จึงควรที่จะต้องมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาดังกล่าว รวมถึงการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับประชากรที่จะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามความเจริญจากการพัฒนาและขยายตัวดังกล่าวด้วย

4.4.5 การวางและจัดทำผังเมืองในพื้นที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำผังเมืองรวมที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา มี 2 ระดับ คือ ผังเมืองรวมจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีขอบเขตครอบคลุมจังหวัด และผังเมืองรวมเมือง/ชุมชน ที่มีขอบเขตครอบคลุมพื้นที่เมือง (เทศบาล) และพื้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของผังเมืองรวม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่างๆ ได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่ดินและทรัพย์สิน การคมนาคมขนส่ง ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ บริการสาธารณะและสภาพแวดล้อมในจังหวัด ให้เหมาะสมต่อสภาพทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากร ตลอดจนมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อเป็นนโยบายสำหรับท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนโดยมีหนึ่งในหลายเป้าหมายหลัก คือ การให้จังหวัดสมุทรสาครมีลักษณะเป็นพื้นที่ที่รองรับการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นแหล่งงานให้กับประชาชนทั้งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และแรงงานต่างถิ่น

4.4.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด

การจัดทำและปรับปรุงผังเมือง จะต้องเสริมบทบาทและกิจกรรมให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทั้งของกลุ่มจังหวัดและจังหวัดในการเป็นศูนย์กลางผลิตและแปรรูป สินค้าประมง เป็นแหล่งเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่ได้มาตรฐาน โดยการพัฒนาศักยภาพของ เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพทางการตลาดและเป็นจุดแข็งของพื้นที่ ให้สามารถเป็น ฐานเศรษฐกิจที่สำคัญ ภายใต้การสร้างสภาพแวดล้อมเมืองที่ดี ให้เป็นเมืองน่าอยู่อาศัย และเป็น ระเบียบในการจัดสรรการใช้ประโยชน์ในพื้นที่

4.4.7 ผังเมืองรวมเมืองสมุทรสาคร

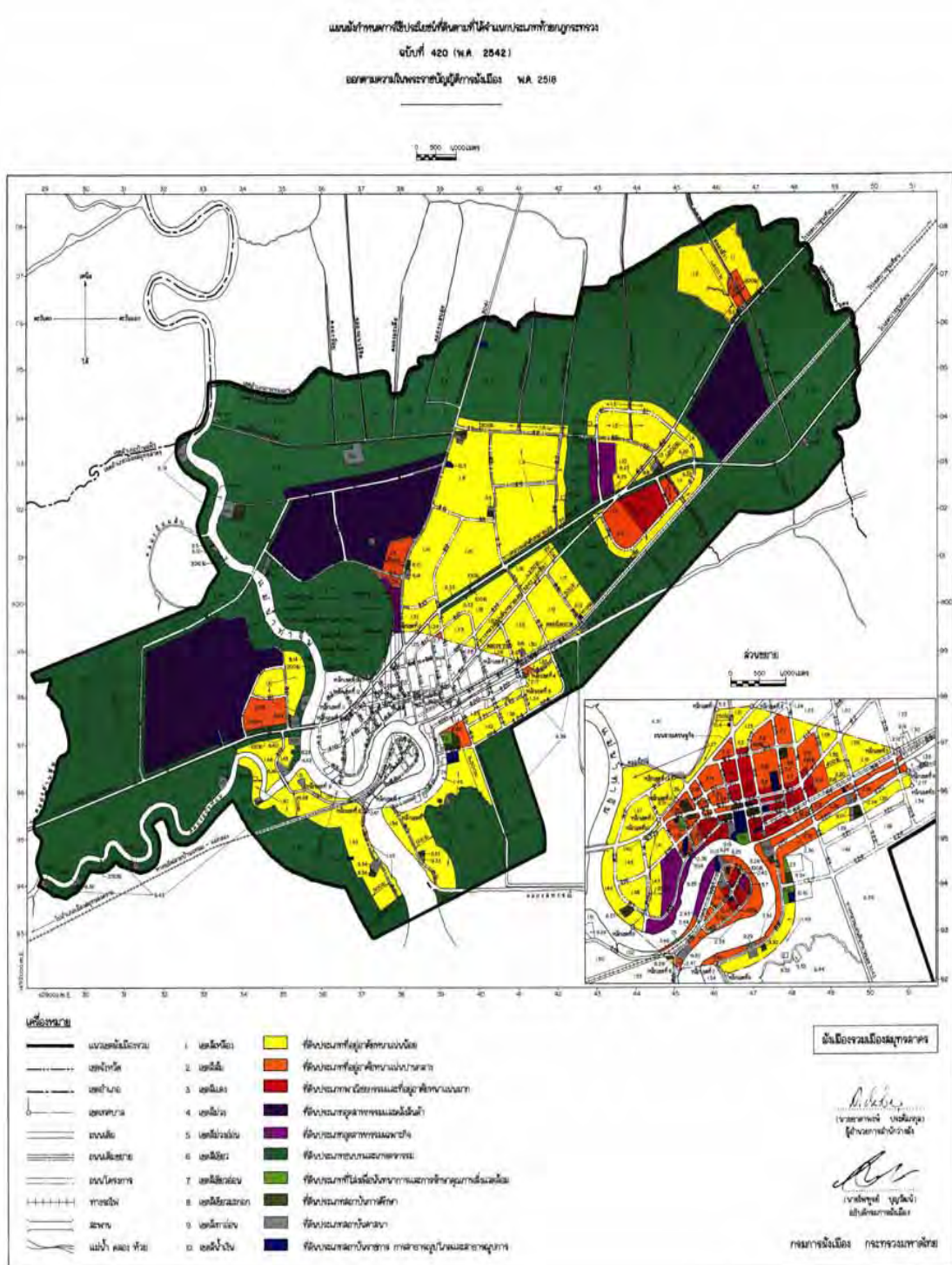
พื้นที่ดำเนินการศึกษาภายในเขตผังเมืองรวมเมืองสมุทรสาคร ครอบคลุมท้องที่ในเขต เทศบาลนครสมุทรสาคร และบางตำบลในอำเภอเมืองสมุทรสาคร ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงผัง เมืองรวมเมืองสมุทรสาคร ครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2550) โดยประกาศเป็นกฎกระทรวง ฉบับที่ 124 ใช้บังคับ เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2550 และจะสิ้นสุดการบังคับใช้ในวันที่ 5 ธันวาคม 2555 มีพื้นที่วางผัง ประมาณ 159.63 ตารางกิโลเมตร โดยมีนโยบายและมาตรการเพื่อจัดระบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงข่ายคมนาคมขนส่งและบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพสามารถรองรับและสอดคล้องกับ การขยายตัวของชุมชนในอนาคต รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเมืองให้เป็นศูนย์กลางบริหาร การปกครอง และพาณิชย์กรรม ของจังหวัดสมุทรสาคร
2. ส่งเสริมอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมง
3. ส่งเสริมการพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย และพาณิชย์กรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนา อุตสาหกรรม
4. ส่งเสริมการพัฒนาบริการทางสังคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและ ได้มาตรฐาน
5. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โบราณสถานทางประวัติศาสตร์และ ศิลปวัฒนธรรมไทย

ผังเมืองรวมเมืองสมุทรสาครมีเป้าหมายด้านประชากรในปีพ.ศ. 2556 ประมาณ 372,581 คน โดยมีอัตราการขยายตัว ร้อยละ 4.02 ต่อ ปี

ดังแสดงในภาพที่ 4.14

ภาพที่ 4.14 ผังเมืองรวมเมืองสมุทรสาคร (ปรับปรุงครั้งที่ 2)

ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสมุทรสาคร กระทรวงมหาดไทย, พ.ศ. 2552

4.4.8 แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกันแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ปีงบประมาณ 2552 : กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2 จังหวัดสมุทรสาคร

ภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2540 ได้มีการกำหนดให้ท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นตน จึงได้ริเริ่มโครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองเป็นครั้งแรกของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2547 และในการนี้ จังหวัดสมุทรสาครก็ถือเป็นหนึ่งจังหวัดในโครงการที่กำลังจัดทำ แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมืองขึ้น ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 โดยมี "เทศบาลนครสมุทรสาคร" เป็นพื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยระดับเมืองในการจัดทำแผนในครั้งนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ

(1) แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง

- 1) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ บทบาท ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาภายในกลุ่มจังหวัด และระดับภาค เพื่อนำมาบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด
- 2) เพื่อศึกษาสถานการณ์ และปัญหาที่อยู่อาศัย สภาพการพัฒนาเมืองในปัจจุบัน ตลอดจนนโยบาย แผนงาน และโครงการพัฒนาต่างๆ
- 3) เพื่อคาดการณ์ความต้องการที่อยู่อาศัย และพื้นที่รองรับการพัฒนาที่อยู่อาศัยในอนาคต
- 4) จัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง เพื่อใช้เป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย และมุ่งหวังให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ สอดคล้องตามยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)
- 5) แผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ฐานข้อมูล แนวทางที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาบูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาจังหวัดต่อไป

(2) แผนป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษชุมชน ระดับพื้นที่

- 1) เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานท้องถิ่น ชุมชน ในการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจ วางแผน และกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาชุมชนแบบองค์รวม
- 2) เพื่อเกิดโครงการนำร่อง ในกระบวนการเรียนรู้การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยอย่างเป็นรูปธรรม จากการมีส่วนร่วมของภาคีทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 3) เพื่อให้หน่วยงานท้องถิ่นมีแผนงาน และแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษชุมชน สร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัย และยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนต่อไป

บทที่ 5

สภาพและปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม

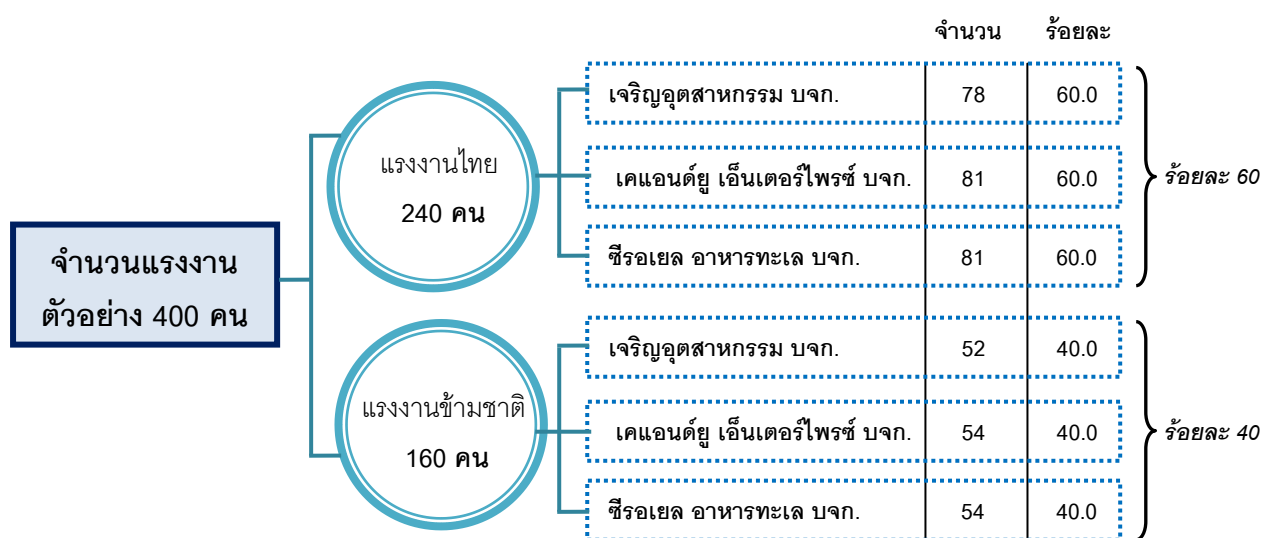
การศึกษา นี้ได้มาจากการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม ของแรงงานในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัด สมุทรสาคร โดยได้มีการพิจารณาการใช้แบบสอบถาม เพื่อทราบถึงสภาพการอยู่อาศัย และปัญหา ที่อยู่อาศัย รวมไปถึงพฤติกรรมและทัศนคติของแรงงานต่อการอยู่อาศัย ซึ่งได้มีการเก็บข้อมูล แบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์สภาพและปัญหาการอยู่อาศัย ตลอดจน จัดลำดับสาเหตุของปัญหาที่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัย เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังนี้

การเก็บข้อมูลแบบสอบถามได้เก็บข้อมูลโดยจำแนกประเภทของแรงงาน และโรงงาน ซึ่ง เก็บข้อมูลแบบสอบถามของแรงงานไทย สัดส่วนร้อยละ 60 และสัดส่วนแรงงานข้ามชาติ ร้อยละ 40 ของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งหมดโดยกระจายไปยัง 3 โรงงานในพื้นที่ศึกษาสัดส่วนอย่าง เท่าๆ กัน ดังแสดงตารางที่ 5.1 และภาพที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 สัดส่วนและจำนวนการเก็บแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทแรงงาน และชื่อโรงงาน

ชื่อแหล่งงาน	แรงงานไทย		แรงงานข้ามชาติ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เจริญอุตสาหกรรม บจก.	78	60.0	52	40.0	130	32.6
เคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ บจก.	81	60.0	54	40.0	135	33.7
ซีรียล อาหารทะเล บจก.	81	60.0	54	40.0	135	33.7
รวม	240	60.0	160	40.0	400	100.00

ภาพที่ 5.1 ลักษณะข้อมูลการเก็บแบบสอบถาม

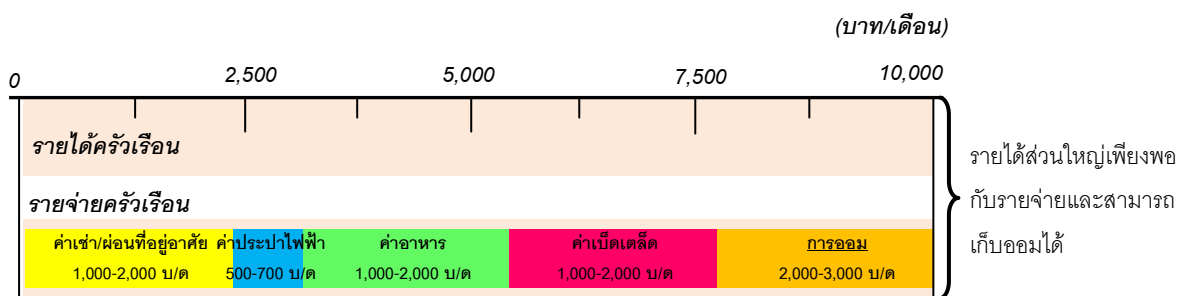
5.1 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จำนวน 400 คน ซึ่งแบ่งกลุ่มแรงงานออกเป็นทั้งแรงงานไทย 240 คนและแรงงานข้ามชาติ 160 คน โดยกลุ่มแรงงานมีลักษณะเศรษฐกิจและสังคมคือ (ดังแสดงในตารางที่ 5.2)

- กลุ่มเพศส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.8) และเพศชาย (ร้อยละ 42.2)
- กลุ่มอายุส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วง 31-40 ปี (ร้อยละ 59.0)
- กลุ่มการจดทะเบียนแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานไม่จดทะเบียน (ร้อยละ 52.0) และจดทะเบียน (ร้อยละ 48.0)
- กลุ่มระดับการศึกษาส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาประถมศึกษา (ร้อยละ 35.8)
- กลุ่มสถานภาพสมรสส่วนใหญ่จะสมรสแล้ว (ร้อยละ 74.3)
- สมาชิกในที่พักอาศัยส่วนใหญ่จะมีสมาชิก 3 คน (ร้อยละ 34.0)
- จำนวนบุตรในที่พักอาศัยส่วนใหญ่จะมีบุตร 1-2 คน (ร้อยละ 48.5)
- กลุ่มอาชีพในครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 40.0)
- รายได้ครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีรายได้ช่วง 5,000-10,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 52.0)

- รายจ่ายของครัวเรือน จะประกอบไปด้วย (ดังแสดงในภาพที่ 5.2)
 - > ค่าใช้จ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย 1,000-2,000 บาทต่อเดือน
 - > ค่าประปา-ไฟฟ้า 500-1,500 บาทต่อเดือน
 - > ค่าอาหาร 1,000-3,500 บาทต่อเดือน
 - > ค่าเบ็ดเตล็ด 1,000-4,000 บาทต่อเดือน
- รายได้ส่วนใหญ่เพียงพอกับรายจ่ายและสามารถเก็บออมได้(ร้อยละ 38.9) ซึ่งจะออมได้ประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน โดยจะเก็บไว้ธนาคารและบ้าน

ภาพที่ 5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร

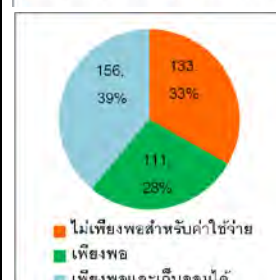
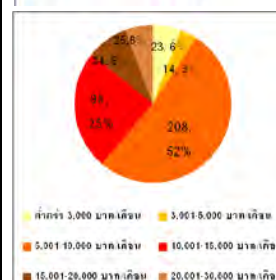
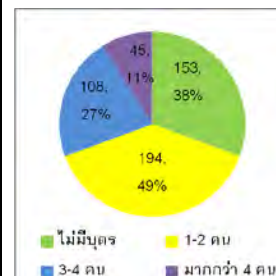
ตารางที่ 5.2 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร

สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	169	42.2
	หญิง	231	57.8
รวม		400	100.0
อายุ	18-30 ปี	94	23.5
	31-40 ปี	236	59.0
	41-50 ปี	70	17.5
รวม		400	100.0
สัญชาติ	ไทย	240	60.0
	ข้ามชาติ	160	40.0
รวม		400	100.0
การจดทะเบียนแรงงาน	ไม่จดทะเบียน	208	52.0
	จดทะเบียน	192	48.0
รวม		400	100.0
ระดับการศึกษา	ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน	39	9.8
	ประถมศึกษา	143	35.8
	มัธยมศึกษาตอนต้น	128	32.0
	มัธยมศึกษาตอนปลาย □	73	18.3
	อนุปริญญา	12	3.0
	ปริญญาตรี	5	1.3
รวม		400	100.0
สถานภาพ	โสด	98	24.5
	สมรสแล้ว	297	74.3
	ม่าย	5	1.3
รวม		400	100.0
สมาชิกในที่พักอาศัย	อยู่คนเดียว	27	6.8
	2 คน	119	29.8
	3 คน	136	34.0
	4 คน	75	18.8
	มากกว่า 4 คน	43	10.8
รวม		400	100.0

ตารางที่ 5.2 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เขตบาลนครสมุทรสาคร (ต่อ)

สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม		จำนวน	ร้อยละ
จำนวนบุตร	ไม่มีบุตร	153	38.3
	1-2 คน	194	48.5
	3-4 คน	108	27.0
	มากกว่า 4 คน	45	11.3
รวม		400	100.0
อาชีพ	ไม่ได้ทำงาน	10	2.5
	เกษตรกรรม	95	23.8
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	12	3.0
	พนักงานบริษัท	35	8.8
	ค้าขาย	88	22.0
	รับจ้าง	160	40.0
รวม		400	100.0
รายได้ครัวเรือน	ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน	23	5.8
	3,001-5,000 บาท/เดือน	14	3.5
	5,001-10,000 บาท/เดือน	208	52.0
	10,001-15,000 บาท/เดือน	98	24.5
	15,001-20,000 บาท/เดือน	34	8.5
	20,001-30,000 บาท/เดือน	23	5.8
รวม		400	100.0
ความสัมพันธ์รายได้กับรายจ่าย	ไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่าย	133	33.3
	เพียงพอ	111	27.8
	เพียงพอและเก็บออมได้	156	38.9
รวม		400	100.0
สถานที่เก็บออมเงิน	เก็บไว้ในบ้าน	160	40.0
	ฝากธนาคาร	240	60.0
รวม		400	100.0

5.2 ลักษณะที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน

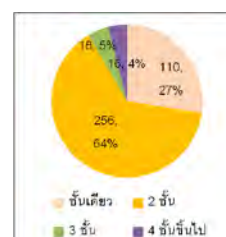
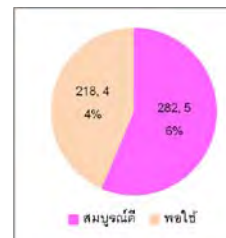
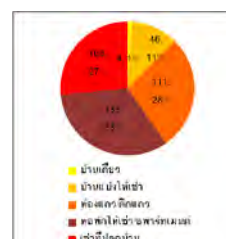
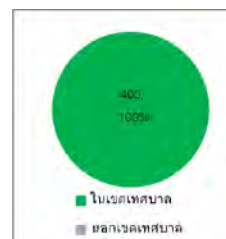
จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จำนวน 400 คน ซึ่งแบ่งกลุ่มแรงงานออกเป็นทั้งแรงงานไทย 240 คนและแรงงานข้ามชาติ 160 คน โดยกลุ่มแรงงานมีลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัย คือ (ดังแสดงในตารางที่ 5.3-5.4)

(1) ลักษณะที่อยู่อาศัยของแรงงาน

- ภูมิลำเนาเดิมของแรงงานส่วนใหญ่จะอยู่นอกเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร (ร้อยละ 59.3)
- ที่อยู่อาศัยของแรงงานปัจจุบันส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร (ร้อยละ 100.0)
- ลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในปัจจุบันของแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะห้องแบ่งให้เช่า/อพาร์ทเมนต์ (ร้อยละ 33.3) รองลงมา คือ ห้องแถว (ร้อยละ 27.8)
- ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยปัจจุบันของแรงงานส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะเช่าห้อง (ร้อยละ 61.1) โดยจะเสียค่าเช่า 1,000-2,000 บาท/เดือน รองลงมาจะเป็นลักษณะเป็นเจ้าของตัวบ้านแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน (ร้อยละ 26.5) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเช่าที่ดินระยะสั้น มีสัญญาเช่า 2,000-3,000 บาท/ปี (ร้อยละ 22.2)
- สภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานส่วนใหญ่มีทัศนคติว่าอยู่ในสภาพพอใช้ (ร้อยละ 54.5) รองลงมา คือ มีทัศนคติว่าอยู่ในสภาพสมบุรณ์ดี (ร้อยละ 45.5)
- จำนวนชั้นอาคารที่อยู่อาศัยของแรงงานส่วนใหญ่ มีจำนวน 2 ชั้น (ร้อยละ 64.0) รองลงมา คือ ชั้นเดียว (ร้อยละ 27.5)
- วัสดุอาคารที่อยู่อาศัยของแรงงานส่วนใหญ่ ใช้วัสดุก่ออิฐ/คอนกรีต (ร้อยละ 65.5) รองลงมา คือ ครึ่งปูนครึ่งไม้ (ร้อยละ 34.5)
- ขนาดแปลงที่ดินที่อยู่อาศัยของแรงงานส่วนใหญ่ จะมีขนาดน้อยกว่า 10 ตร.วา (ร้อยละ 52.7)
- ขนาดห้องที่อยู่อาศัยของแรงงานส่วนใหญ่จะมีขนาด 3-10 ตร.ม (ร้อยละ 39.7)
- จำนวนห้องที่อยู่อาศัยของแรงงานส่วนใหญ่จะมี 1 ห้องนอน (ร้อยละ 57.5) และใช้ห้องน้ำร่วมกัน (ร้อยละ 65.0)

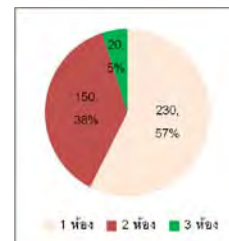
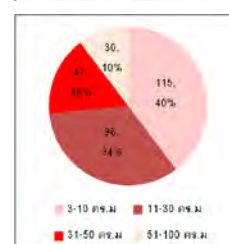
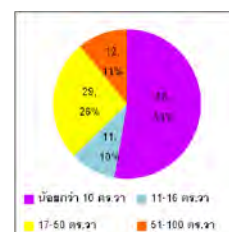
ตารางที่ 5.3 ลักษณะกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร

ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย		จำนวน	ร้อยละ
ภูมิลำเนาเดิม	ในเขตเทศบาล	163	40.8
	นอกเขตเทศบาล	237	59.3
รวม		400	100.0
ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	ในเขตเทศบาล	400	100.0
	นอกเขตเทศบาล	0	0.0
รวม		400	100.0
ลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	บ้านเดี่ยว	4	0.9
	บ้านแบ่งให้เช่า	46	11.5
	ห้องแถว	111	27.8
	ห้องแบ่งเช่า/อพาร์ทเมนต์	133	33.3
	เช่าที่ปลูกบ้าน	106	26.5
รวม		400	100.0
ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน	4	0.9
	เป็นเจ้าของตัวบ้านแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน	106	26.5
	เช่าบ้าน	46	11.5
	เช่าห้อง	244	61.1
รวม		400	100.0
สภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	สมบูรณ์ดี	182	45.5
	พอใช้	218	54.5
รวม		400	100.0
จำนวนชั้นอาคาร	ชั้นเดียว	110	27.5
	2 ชั้น	256	64.0
	3 ชั้น	18	4.5
	4 ชั้นขึ้นไป	16	4.0
รวม		400	100.0

ตารางที่ 5.3 ลักษณะกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เขตบาเลนครสมุทรสากร (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย		จำนวน	ร้อยละ
วัสดุอาคาร	ครึ่งปูนครึ่งไม้	138	34.5
	ก่ออิฐฉาบปูน	262	65.5
รวม		400	100.0
ขนาดแปลงที่ดิน (ตร.วา)	น้อยกว่า 10 ตร.วา	58	52.7
	11-16 ตร.วา	11	10.0
	17-50 ตร.วา	29	26.4
	51-100 ตร.วา	12	10.9
รวม		110	100.0
ขนาดที่อยู่อาศัย (ตร.ม.)	3-10 ตร.ม	115	39.7
	11-30 ตร.ม	98	33.8
	31-50 ตร.ม	47	16.2
	51-100 ตร.ม	30	10.3
รวม		290	100.0
จำนวนห้องนอน	1 ห้อง	230	57.5
	2 ห้อง	150	37.5
	3 ห้อง	20	5.0
รวม		400	100.0
จำนวนห้องน้ำ	ใช้ห้องน้ำร่วม	260	65.0
	1 ห้องน้ำ	140	35.0
รวม		400	100.0

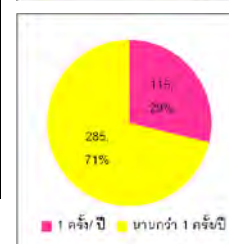
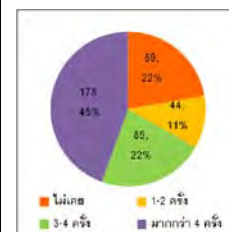
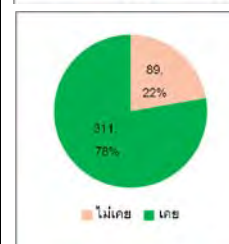
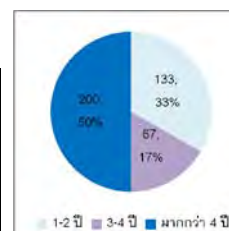

(2) สภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน

- ระยะเวลาในการอยู่อาศัยที่อยู่อาศัยปัจจุบันของแรงงานส่วนใหญ่จะอยู่นานกว่า 4 ปี (ร้อยละ 50.0)
- ประวัติการย้ายที่อยู่อาศัยของแรงงาน พบว่า ส่วนใหญ่เคยย้ายที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 77.8) โดยมีจำนวนในการย้ายมากกว่า 4 ครั้ง (ร้อยละ 44.4) ซึ่งช่วงระยะเวลาความถี่ในการย้ายจะนานกว่า 1 ครั้ง/ปี โดยสาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีสาเหตุเพื่อมาหางานทำ
- การคาดการณ์ในอนาคตสำหรับการย้ายที่อยู่อาศัยของแรงงาน คาดว่าส่วนใหญ่จะมีการย้ายที่อยู่อาศัย (ร้อยละ 77.8) โดยจะย้ายอีก 5-10 ปีข้างหน้า (ร้อยละ 51.7) ซึ่งสาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีสาเหตุเพื่อมาหางานทำ

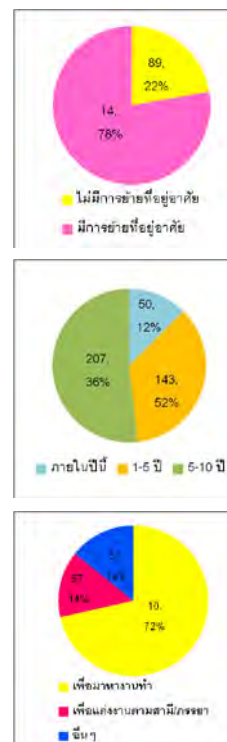
ตารางที่ 5.4 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร

สภาพการอยู่อาศัย		จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาในการอยู่อาศัยที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	1-2 ปี	133	33.3
	3-4 ปี	67	16.7
	มากกว่า 4 ปี	200	50.0
รวม		400	100.0
การย้ายที่อยู่อาศัย	ไม่เคย	89	22.2
	เคย	311	77.8
รวม		400	100.0
จำนวนความถี่ในการย้ายที่อยู่อาศัย	ไม่เคย	89	22.2
	1-2 ครั้ง	44	11.1
	3-4 ครั้ง	89	22.2
	มากกว่า 4 ครั้ง	178	44.4
รวม		400	100.0
ช่วงเวลาความถี่ในการย้าย	1 ครั้ง/ปี	115	28.6
	นานกว่า 1 ครั้ง/ปี	285	71.4
รวม		400	100.0

ตารางที่ 5.4 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เขตบาลนครสมุทรสาคร (ต่อ)

สภาพการอยู่อาศัย		จำนวน	ร้อยละ
การย้ายที่อยู่อาศัยใน อนาคต	ไม่มี	89	22.2
	มี	311	77.8
รวม		400	100.0
ระยะเวลาที่คาดว่าจะ ย้ายในอนาคต	ภายในปีนี้	50	12.6
	1-5 ปี	143	35.7
	5-10 ปี	207	51.7
รวม		400	100.0
สาเหตุในการย้ายที่อยู่ อาศัย	เพื่อมาหางานทำ	286	71.4
	เพื่อแต่งงานตามสามี/ ภรรยา	57	14.3
	อื่นๆ	57	14.3
รวม		400	100.0

(3) การสำรวจลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง ผู้วิจัยได้มีการเข้าสำรวจลักษณะทางกายภาพและสภาพที่อยู่อาศัยในพื้นที่ตั้งจริงด้วย ซึ่งสามารถสำรวจได้เพียง 10 หลังคาเรือน เนื่องจากมีข้อจำกัดในการศึกษา ทางด้านการให้อนุญาตเข้าสำรวจที่อยู่อาศัย จึงสามารถเก็บข้อมูลจากการสำรวจได้ดังแสดงในตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 สัดส่วนการสำรวจลักษณะกายภาพและสภาพที่อยู่อาศัยในที่ตั้งจริง ในพื้นที่ศึกษา

ประเภทที่อยู่อาศัย	จำนวนการสำรวจ (หลังคาเรือน)
บ้านเดี่ยว (เจ้าของเอง)	1
บ้านเดี่ยว (เช่าที่ปลูกบ้าน)	3
ห้องแถว / ตึกแถว	3
อพาร์ทเมนต์	3
รวม	10

จากการสำรวจลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงาน ในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่า ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานในแต่ละโรงงานมีลักษณะทางกายภาพและสภาพที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน ดังแสดงรายละเอียดดังนี้

โรงงานเจริญอุตสาหกรรม เป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นเป็นแห่งแรก และนับได้ว่าเป็นยุคแรกของการเกิดอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2515 และอยู่บริเวณตำบลท่าฉลอมซึ่งเป็นบริเวณที่มีแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญต่อการแปรรูปอาหารและประมง ปัจจุบันพื้นที่ตำบลท่าฉลอมจึงมีความหนาแน่นของโรงงานและพื้นที่อยู่อาศัยสูงส่งผลกระทบต่อขยายกิจการโรงงานเป็นอย่างมาก ปัจจุบันโรงงานเจริญอุตสาหกรรมมีแรงงานที่ทำงานในโรงงานจำนวน 750 คน แบ่งเป็นแรงงานไทย (ร้อยละ 60) และแรงงานข้ามชาติ (ร้อยละ 40) ซึ่งจากการสำรวจและสอบถามลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานในโรงงานดังกล่าว พบว่ามีความแตกต่างกันดังนี้

- แรงงานไทยที่ทำงานในโรงงานเจริญอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นคนในเทศบาล ซึ่งถือได้ว่าเป็นแรงงานดั้งเดิมในพื้นที่ (ร้อยละ 75.4) โดยแรงงานไทยจะมีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่าที่ปลูกบ้าน (ร้อยละ 44.2) ซึ่งมีการครอบครองโดยเป็นเจ้าของบ้าน แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน มีค่าเช่าที่ดินประมาณ 2,000-3,000 บาท/ปี ในขณะที่แรงงานไทยที่เป็นคนต่างถิ่น (ร้อยละ 24.6) จะมีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่าห้องแถว ตึกแถว ห้องแบ่งเช่าและอพาร์ทเมนต์ โดยมีค่าเช่าห้องประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน ในปัจจุบันสภาพที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพทรุดโทรมสำหรับที่อยู่อาศัยประเภทเช่าที่ปลูกบ้าน แต่สำหรับเช่าห้องจะมีลักษณะพอใช้ วัสดุอาคารส่วนใหญ่เป็นครึ่งปูนครึ่งไม้ มีจำนวน 1-2 ชั้น นอกจากนี้ขนาดแปลงที่ดินส่วนใหญ่จะมีขนาดน้อยกว่า 10 ตร.วา โดยมีขนาดห้องที่อยู่อาศัย ประมาณ 11-30 ตร.ม (ร้อยละ 30.5) มีห้องนอน 1 ห้อง และใช้ห้องน้ำร่วมกัน (ร้อยละ 62.3) ดังแสดงในตารางที่ 5.6-5.9

ตารางที่ 5.6 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยดั้งเดิม (เจ้าของบ้านและที่ดิน) ที่ทำงานในโรงงานเจริญอุตสาหกรรม เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย		ภาพแปลนที่อยู่อาศัยของแรงงานไทยดั้งเดิม
ลักษณะอาคาร	เจ้าของบ้านและที่ดิน	
สมาชิกในครัวเรือน	10 คน	
ขนาดแปลงที่ดิน	27.5 ตร.วา	
ขนาดตัวบ้าน	72 ตร.ม.	
จำนวนห้องนอน	3 ห้องนอน	
จำนวนห้องน้ำ	1 ห้องน้ำ	
จำนวนชั้น	1 ชั้น	
วัสดุอาคาร	ครึ่งปูนครึ่งไม้	
สภาพที่อยู่อาศัย	สภาพในบ้าน : พอใช้ สภาพตัวบ้าน : พอใช้ สภาพโดยรอบชุมชน : เลื่อมโทรม	
ปัญหาที่อยู่อาศัย	1) ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะโดยรอบที่อยู่อาศัย 2) ปัญหาน้ำเน่าเสีย 3) ปัญหาขยะ	

ตารางที่ 5.7 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยดั้งเดิม (เช่าที่ปลูกบ้าน) ที่ทำงานในโรงงานเจริญอุตสาหกรรม เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย		ภาพแปลนที่อยู่อาศัยของแรงงานไทยดั้งเดิม
ลักษณะอาคาร	เช่าที่ดินปลูกบ้าน	
ขนาดแปลงที่ดิน	8.9 ตร.วา	
ขนาดตัวบ้าน	28 ตร.ม.	
จำนวนห้องนอน	1 ห้องนอน	
จำนวนห้องน้ำ	1 ห้องน้ำ	
จำนวนชั้น	1 ชั้น	
วัสดุอาคาร	ครึ่งปูนครึ่งไม้	
สภาพที่อยู่อาศัย	สภาพในบ้าน : พอใช้ สภาพตัวบ้าน : พอใช้ สภาพโดยรอบชุมชน : เสื่อมโทรม	
ปัญหาที่อยู่อาศัย	1) ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะโดยรอบที่อยู่อาศัย 2) ปัญหาน้ำเน่าเสีย 3) ปัญหาน้ำขัง 4) ปัญหาท้องร่วง	

ตารางที่ 5.8 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยดั้งเดิม (เช่าที่ปลูกบ้าน) ที่ทำงานในโรงงานเจริญอุตสาหกรรม เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย		ภาพแปลนที่อยู่อาศัยของแรงงานไทยดั้งเดิม
ลักษณะอาคาร	เช่าที่ดินปลูกบ้าน	
ขนาดแปลงที่ดิน	6.5 ตร.วา	
ขนาดตัวบ้าน	24.5 ตร.ม.	
จำนวนห้องนอน	1 ห้องนอน	
จำนวนห้องน้ำ	1 ห้องน้ำ	
จำนวนชั้น	1 ชั้น	
วัสดุอาคาร	ครึ่งปูนครึ่งไม้	
สภาพที่อยู่อาศัย	สภาพในบ้าน : ทนุดีโทรม สภาพตัวบ้าน : ทนุดีโทรม สภาพโดยรอบชุมชน : เสื่อมโทรม	
ปัญหาที่อยู่อาศัย	1) ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะโดยรอบที่อยู่อาศัย 2) ปัญหาน้ำเน่าเสีย 3) ปัญหาน้ำขัง 4) ปัญหาท้องร่วง	

ตารางที่ 5.9 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทยต่างถิ่น
ที่ทำงานในโรงงานเจริญอุตสาหกรรม เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย		ภาพแปลนที่อยู่อาศัยของแรงงานไทยต่างถิ่น (แรงงานอีสาน)
ลักษณะอาคาร	อพาร์ทเมนต์	
ขนาดแปลงที่ดิน	-	
ขนาดตัวบ้าน	30 ตร.ม.	
จำนวนห้องนอน	1 ห้องนอน	
จำนวนห้องน้ำ	ห้องน้ำร่วมกัน	
จำนวนชั้น	2 ชั้น	
วัสดุอาคาร	ก่ออิฐคอนกรีต	
สภาพที่อยู่อาศัย	สภาพในบ้าน : สมบูรณ์ สภาพตัวบ้าน : สมบูรณ์ สภาพโดยรอบชุมชน : พอใช้	

- แรงงานข้ามชาติที่ทำงานในโรงงานเจริญอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นคนสัญชาติพม่าและมอญ โดยแรงงานข้ามชาติจะมีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่าห้องแถว ตึกแถว ห้องแบ่งเช่า และอพาร์ทเมนต์ (ร้อยละ 40) โดยมีค่าเช่าห้องประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน ในปัจจุบันสภาพที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพสมบูรณ์ วัสดุอาคารเป็นก่ออิฐคอนกรีต มีจำนวน 1-2 ชั้น นอกจากนี้มีขนาดห้องที่อยู่อาศัยประมาณ 11-30 ตร.ม มีห้องนอน 1 ห้อง และใช้ห้องน้ำร่วมกัน ดังแสดงในตารางที่ 5.10

ตารางที่ 5.10 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติ
ที่ทำงานในโรงงานเจริญอุตสาหกรรม เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย		ภาพแปลนที่อยู่อาศัยของแรงงานข้ามชาติ
ลักษณะอาคาร	อพาร์ทเมนต์	
ขนาดแปลงที่ดิน	-	
ขนาดตัวบ้าน	24.5 ตร.ม.	
จำนวนห้องนอน	1 ห้องนอน	
จำนวนห้องน้ำ	ห้องน้ำร่วมกัน	
จำนวนชั้น	2 ชั้น	
วัสดุอาคาร	ก่ออิฐคอนกรีต	
สภาพที่อยู่อาศัย	สภาพในบ้าน : สมบูรณ์ สภาพตัวบ้าน : สมบูรณ์ สภาพโดยรอบชุมชน : พอใช้	

โรงงานซีรอสแกล เป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคกลาง ช่วงปี พ.ศ. 2530 อยู่บริเวณตำบล
โกรกกรากปัจจุบันโรงงานซีรอสแกลมีแรงงานที่ทำงานในโรงงานจำนวน 1,277 คน แบ่งเป็นแรงงาน
ไทย (ร้อยละ 60) และแรงงานข้ามชาติ (ร้อยละ 40) ซึ่งจากการสำรวจและสอบถาม ลักษณะทาง
กายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงาน ในโรงงานดังกล่าว พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ทั้ง
แรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในโรงงานซีรอสแกลส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นเหมือนกัน
โดยจะมีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่าห้องแถว ตึกแถว ห้องแบ่งเช่า และอพาร์ทเมนต์
โดยมีค่าเช่าห้องประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน ในปัจจุบันสภาพที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพ
สมบูรณ์ดี วัสดุอาคารเป็นก่ออิฐคอนกรีต มีจำนวน 1-2 ชั้น นอกจากนี้มีขนาด ห้องที่อยู่อาศัย
ประมาณ 11-30 ตร.ม มีห้องนอน 1 ห้อง และใช้ห้องน้ำร่วมกัน (ดังแสดงในตารางที่ 5.11-12)

ตารางที่ 5.11 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทย
ที่ทำงานในโรงงานซีรอลแกล เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย		ภาพแปลนที่อยู่อาศัยของแรงงานไทยต่างถิ่น
ลักษณะอาคาร	ห้องแถว	
ขนาดแปลงที่ดิน	-	
ขนาดตัวบ้าน	25 ตร.ม.	
จำนวนห้องนอน	1 ห้องนอน	
จำนวนห้องน้ำ	1 ห้องน้ำ	
จำนวนชั้น	1 ชั้น	
วัสดุอาคาร	ก่ออิฐคอนกรีต	
สภาพที่อยู่อาศัย	สภาพในบ้าน : สมบูรณ์ สภาพตัวบ้าน : สมบูรณ์ สภาพโดยรอบชุมชน : พอใช้	

ตารางที่ 5.12 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติ
ที่ทำงานในโรงงานซีรอล แอล เทคบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย		ภาพแปลนที่อยู่อาศัยของแรงงานไทยและข้ามชาติ
ลักษณะอาคาร	ห้องแถว	
ขนาดแปลงที่ดิน	-	
ขนาดตัวบ้าน	28.7 ตร.ม.	
จำนวนห้องนอน	1 ห้องนอน	
จำนวนห้องน้ำ	ห้องน้ำร่วมกัน	
จำนวนชั้น	2 ชั้น	
วัสดุอาคาร	ก่ออิฐคอนกรีต	
สภาพที่อยู่อาศัย	สภาพในบ้าน : สมบูรณ์ สภาพตัวบ้าน : สมบูรณ์ สภาพโดยรอบชุมชน : พอใช้	

โรงงานเคแอนด์ยู เป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคปัจจุบัน ช่วงปี พ.ศ. 2548 อยู่บริเวณ ตำบลมหาชัยปัจจุบันโรงงานเคแอนด์ยูมีแรงงานที่ทำงานในโรงงานจำนวน 1,970 คน แบ่งเป็น แรงงานไทย (ร้อยละ 60) และแรงงานข้ามชาติ (ร้อยละ 40) ซึ่งจากการสำรวจและสอบถาม ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงาน ในโรงงานดังกล่าว พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ทั้งแรงงานไทยและข้ามชาติที่ทำงานในโรงงานเคแอนด์ยูส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น เหมือนกัน โดยจะมีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่าห้องแถว ตึกแถว ห้องแบ่งเช่า และ อพาร์ทเมนต์ โดยมีค่าเช่าห้องประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน ในปัจจุบันสภาพที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพสมบูรณ์ดี วัสดุอาคารเป็นก่ออิฐคอนกรีต มีจำนวน 1-2 ชั้น นอกจากนี้มีขนาด ห้องที่อยู่อาศัยประมาณ 11-30 ตร.ม มีห้องนอน 1 ห้อง และใช้ห้องน้ำร่วมกัน (ดังแสดงในตารางที่ 5.13-15)

ตารางที่ 5.13 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานข้ามชาติ
ที่ทำงานในโรงงานเคแอนด์ยู เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย		ภาพแปลนที่อยู่อาศัยของแรงงานข้ามชาติ
ลักษณะอาคาร	ห้องแถว	
ขนาดแปลงที่ดิน	-	
ขนาดตัวบ้าน	25 ตร.ม.	
จำนวนห้องนอน	1 ห้องนอน	
จำนวนห้องน้ำ	1 ห้องน้ำ	
จำนวนชั้น	1 ชั้น	
วัสดุอาคาร	ก่ออิฐคอนกรีต	
สภาพที่อยู่อาศัย	สภาพในบ้าน : สมบูรณ์ สภาพตัวบ้าน : สมบูรณ์ สภาพโดยรอบชุมชน : พอใช้	

ตารางที่ 5.15 ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัยแรงงานไทย
ที่ทำงานในโรงงานเคแอนด์ยู เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย		ภาพแปลนที่อยู่อาศัยของแรงงานไทย
ลักษณะอาคาร	อพาร์ทเมนต์	
ขนาดแปลงที่ดิน	-	
ขนาดตัวบ้าน	24.5 ตร.ม.	
จำนวนห้องนอน	1 ห้องนอน	
จำนวนห้องน้ำ	ห้องน้ำร่วมกัน	
จำนวนชั้น	2 ชั้น	
วัสดุอาคาร	ก่ออิฐคอนกรีต	
สภาพที่อยู่อาศัย	สภาพในบ้าน : สมบูรณ์ สภาพตัวบ้าน : สมบูรณ์ สภาพโดยรอบชุมชน : พอใช้	

5.3 ลักษณะแหล่งงานของแรงงาน

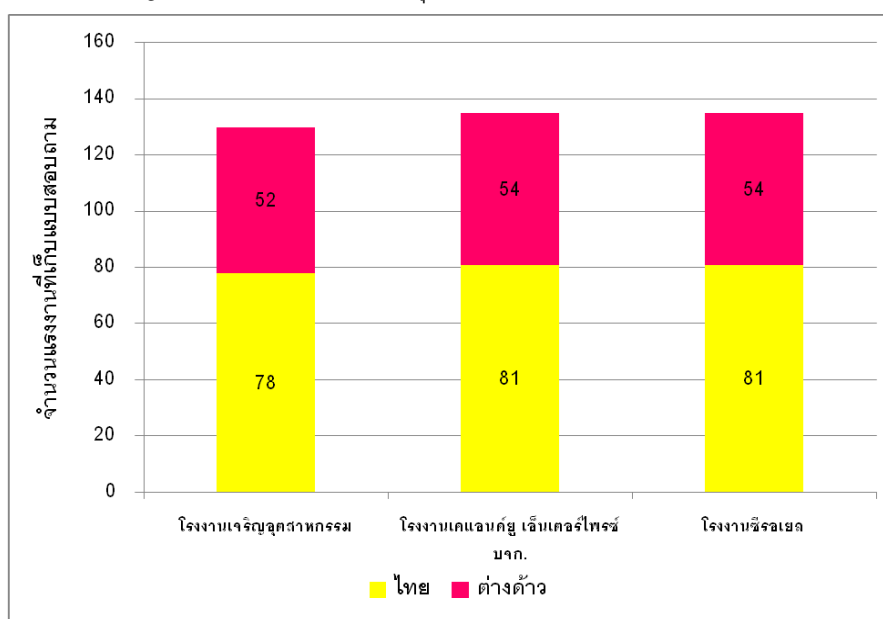
(1) ทำเลที่ตั้งแหล่งงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จำนวน 400 คน ซึ่งแบ่งกลุ่มแรงงานออกเป็นทั้งแรงงานไทย 240 คนและแรงงานข้ามชาติ 160 คน โดยกลุ่มแรงงานมีลักษณะแหล่งงานของ สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ อยู่ 3 บริเวณ คือ โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ โรงงานซีรอสแอนด์ และโรงงานเจริญอุตสาหกรรม (ดังแสดงในตารางที่ 5.16 และภาพที่ 5.3)

ตารางที่ 5.16 แหล่งงานของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง
ขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามประเภทแหล่งงาน

ประเภทแรงงาน	ชื่อแหล่งงาน					
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม		โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ บจก.		โรงงานซีรอล	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไทย	78	60.0	81	60.0	81	60.0
ข้ามชาติ	52	40.0	54	40.0	54	40.0
รวม	130	100.0	135	100.0	135	100.0

ภาพที่ 5.3 แหล่งงานของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง
ขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามประเภทแหล่งงาน

(2) ช่วงเวลาในการทำงาน

จากการสำรวจและสอบถามแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่าช่วงเวลาในการทำงานของแรงงานในแต่ละโรงงานจะแตกต่างกัน กล่าวคือ โรงงานเจริญอุตสาหกรรม และโรงงานซีรอลจะมีการทำงานสามารถแบ่งได้ 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงเวลา 7.00-16.00 น., 16.00-24.00 น., 24.00-7.00 น. ในขณะที่โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ จะมีช่วงเวลาการทำงานช่วงเดียว คือ ช่วง 7.00-16.00 น. (ดังแสดงในภาพที่ 5.4)

ภาพที่ 5.4 ช่วงเวลาการทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง
ขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแหล่งงาน

ช่วงเช้า 7.00-16.00 น.

ช่วงเย็น 16.00-24.00 น.

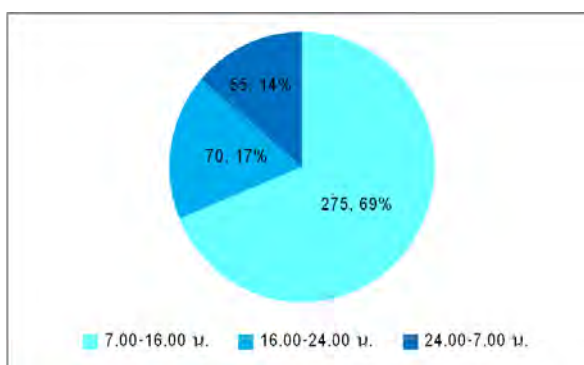
ช่วงกลางคืน 24.00-7.00 น.

จากการเก็บแบบสอบถามช่วงเวลาในการทำงานในโรงงานของแรงงานทั้งหมด พบว่า
แรงงานส่วนใหญ่จะทำงานในช่วงเวลา 7.00-16.00 น. คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 68.7 (275
ตัวอย่าง) รองลงมาคือช่วงเวลา 16.00-24.00 น. (70 ตัวอย่าง, ร้อยละ 17.5) และ ช่วงเวลา
24.00-7.00 น. (55 ตัวอย่าง, ร้อยละ 13.8) ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 5.17)

ตารางที่ 5.17 ช่วงเวลาการทำงานของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม
แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร

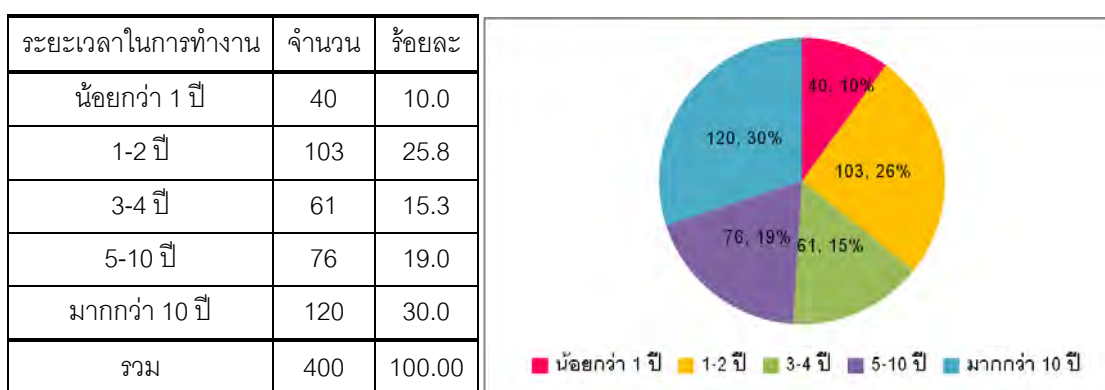
ช่วงเวลาการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
7.00-16.00 น.	275	68.7
16.00-24.00 น.	70	17.5
24.00-7.00 น.	55	13.8
รวม	400	100.00

(3) ระยะเวลาในการทำงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่าระยะเวลาในการทำงานของแรงงานส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาการทำงานที่มากกว่า 10 ปี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30.0 (120 ตัวอย่าง) รองลงมาคือ ช่วง 1-2 ปี (103 ตัวอย่าง, ร้อยละ 25.8) และช่วง 5-10 ปี (76 ตัวอย่าง, ร้อยละ 19.0) ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 5.18)

ตารางที่ 5.18 ระยะเวลาการทำงานของแรงงานในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร

(4) สัญญาว่าจ้างในการทำงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่าแรงงานส่วนใหญ่มีสัญญาว่าจ้างในการทำงาน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.5 (238 ตัวอย่าง) โดยระยะเวลาของสัญญาว่าจ้างจะอยู่ในช่วง 12-24 เดือน รองลงมาคือไม่มีสัญญา (162 ตัวอย่าง, ร้อยละ 40.5) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.19 สัญญาว่าจ้างการทำงานของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร

สัญญาว่าจ้างในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีสัญญา	162	40.5
มีสัญญา	238	59.5
รวม	400	100.00

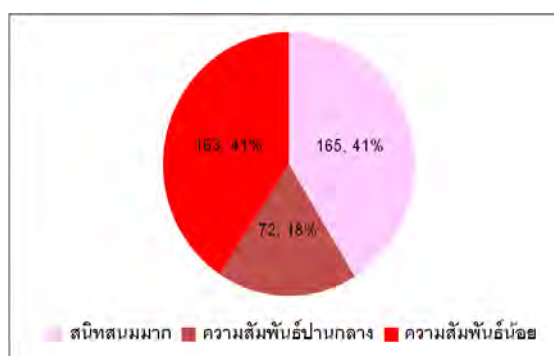
5.4 ลักษณะสังคมชุมชนของแรงงาน

(1) ความสัมพันธ์ของชุมชน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่าแรงงานทุกคนต่างรู้จักเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียงเหมือนกัน (ร้อยละ 100) โดยจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านมาก (165 ตัวอย่าง, ร้อยละ 41.3) รองลงมาจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านน้อย (163 ตัวอย่าง, ร้อยละ 40.8) และจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านปานกลาง (72 ตัวอย่าง, ร้อยละ 18.0) ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 5.20)

ตารางที่ 5.20 ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร

ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน	จำนวน	ร้อยละ
สนิทสนมมาก	165	41.3
ความสัมพันธ์ปานกลาง	72	18.0
ความสัมพันธ์น้อย	163	40.8
รวม	400	100.00

(2) กิจกรรมชุมชน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่า ในชุมชนของแรงงานมีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมชุมชน โดยส่วนใหญ่จะมีการรวมกลุ่มในช่วงวันหยุดเทศกาล และวันสำคัญต่างๆ แต่ลักษณะการเข้าร่วมของกิจกรรม ส่วนใหญ่จะไม่เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเข้าร่วมกิจกรรม (212 ตัวอย่าง, ร้อยละ 53.0) ดังแสดงในตารางที่ 5.21

ตารางที่ 5.21 การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร

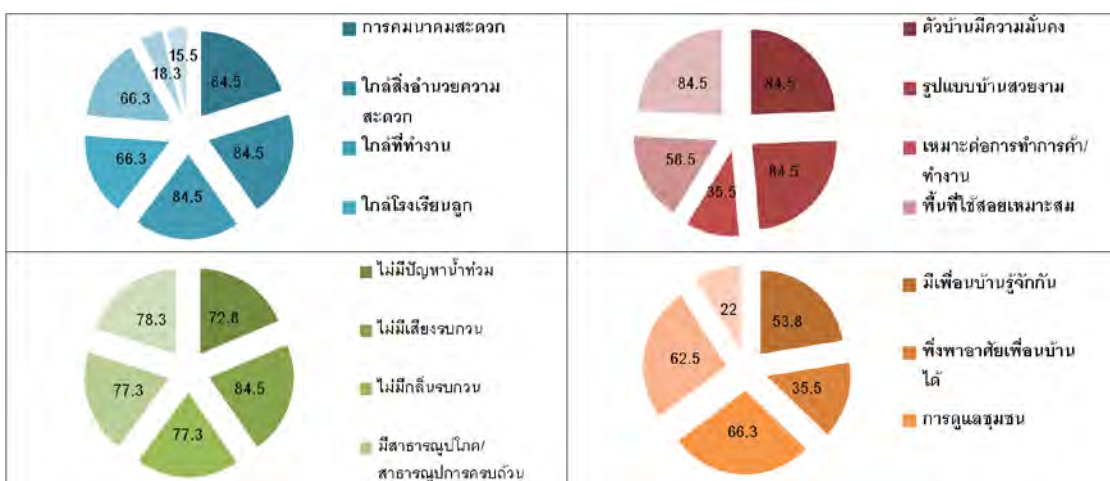
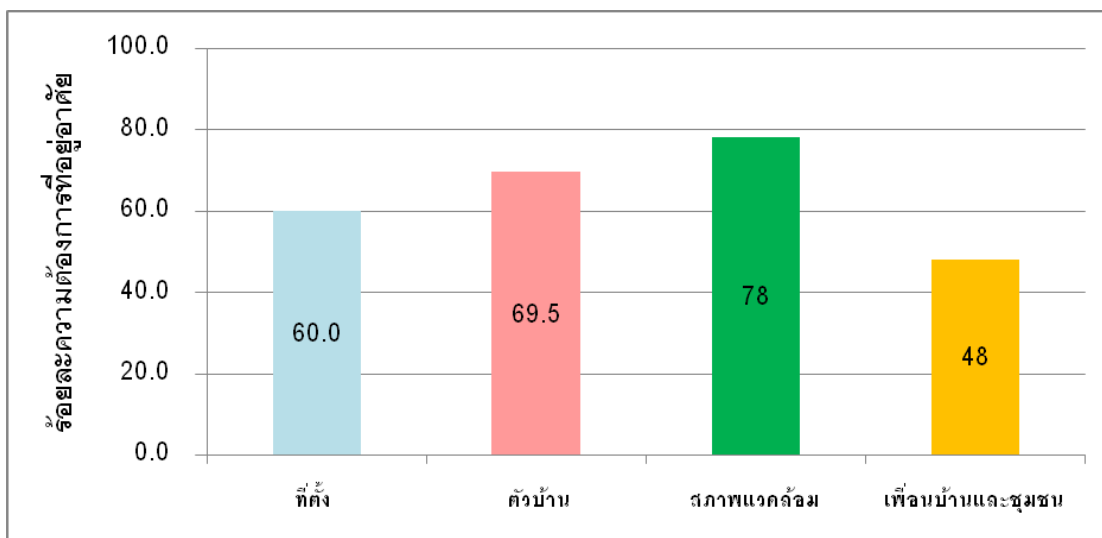
การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เข้าร่วม	212	53.0
เข้าร่วม	188	47.0
รวม	400	100.00

5.5 ทักษะติดต่อความต้องการที่อยู่อาศัย

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่องทักษะติดต่อความต้องการที่อยู่อาศัย พบว่า แรงงานส่วนใหญ่มีความต้องการที่อยู่อาศัยในด้านสภาพแวดล้อมที่ดีมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 78 โดยอยากให้พื้นที่อยู่อาศัยไม่มีเสียงรบกวน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่มีกลิ่นรบกวนและมีสาธารณูปโภคสาธารณูปการครบครัน รองลงมาคือ ความต้องการด้านตัวบ้าน (ร้อยละ 69.5) โดยอยากให้ตัวบ้านมีความมั่นคง ราคาเหมาะสม และรูปแบบสวยงาม และความต้องการด้านที่ตั้ง (ร้อยละ 60.0) โดยอยากให้อยู่อาศัยอยู่ใกล้ที่ทำงาน มีการคมนาคมสะดวก และอยู่ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 5.22 และภาพที่ 5.5)

ภาพที่ 5.5ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร

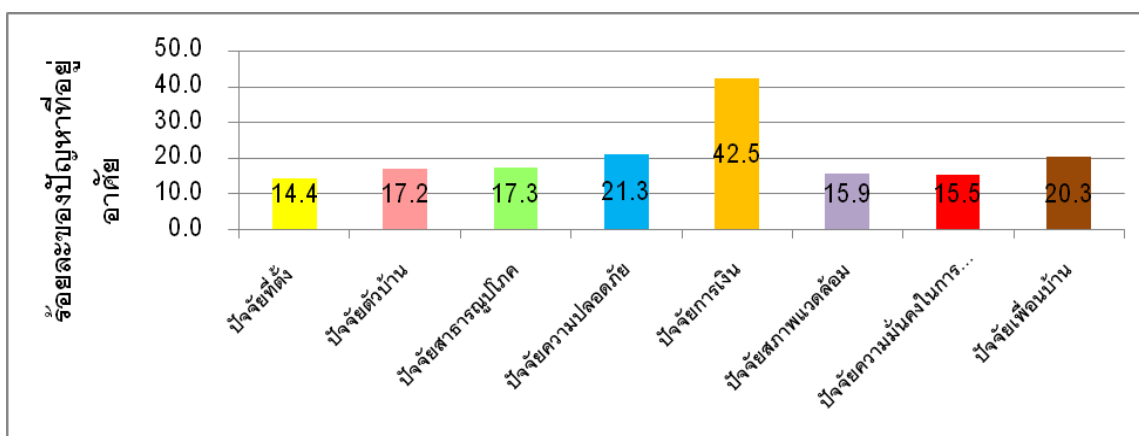
ตารางที่ 5.22 ทักษะคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรม
แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร

ประเด็นความต้องการที่อยู่อาศัย	สัดส่วนความต้องการ (ร้อยละ)
1) ที่ตั้ง (ค่าเฉลี่ย = 60.0)	
(1.1) การคมนาคมสะดวก	84.5
(1.2) ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก	84.5
(1.3) ใกล้ที่ทำงาน	84.5
(1.4) ใกล้โรงเรียนลูก	66.3
(1.5) ใกล้บ้านญาติ	66.3
(1.6) ใกล้ที่อยู่อาศัยเดิม	18.3
(1.7) ใกล้ศาสนสถาน	15.5
2) ตัวบ้าน (ค่าเฉลี่ย = 69.5)	
(2.1) ตัวบ้านมีความมั่นคง	84.5
(2.2) รูปแบบบ้านสวยงาม	84.5
(2.3) เหมาะต่อการทำการค้า/ทำงาน	35.5
(2.4) พื้นที่ใช้สอยเหมาะสม	58.5
(2.5) ราคาเหมาะสม	84.5
3) สภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 78.0)	
(3.1) ไม่มีปัญหาน้ำท่วม	72.8
(3.2) ไม่มีเสียงรบกวน	84.5
(3.3) ไม่มีกลิ่นรบกวน	77.3
(3.4) มีสาธารณูปโภค/สาธารณูปการครบถ้วน	77.3
(3.5) มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	78.3
4) เพื่อนบ้านและชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 48.0)	
(4.1) มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน	53.8
(4.2) ฟังพาอาศัยเพื่อนบ้านได้	35.5
(4.3) การดูแลชุมชน	66.3
(4.4) ชุมชนโดยรอบน่าอยู่	62.5
(4.5) สามารถบริหารได้โดยองค์กรชุมชน	22.0

5.6 ทศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัย

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่องทัศนคติต่อ ปัญหาที่อยู่อาศัย พบว่า แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาที่อยู่อาศัยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.0 ของแรงงานทั้งหมด โดยส่วนมากจะมีปัญหาการเงินสำหรับที่อยู่อาศัย มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 42.5 ซึ่งมีความเห็นว่าค่าเช่าสำหรับที่อยู่อาศัยสูงเกินไปกล่าวคือสูงเกินกว่าร้อยละ 30 ของรายได้แรงงาน (ค่าที่อยู่อาศัย = 2,000-3,000 บาท/เดือน, รายได้ครัวเรือน = 5,000-10,000 บาท/เดือน) รองลงมาคือ ปัญหาความปลอดภัย (ร้อยละ 21.3) อันได้แก่ปัญหาภัยธรรมชาติ อาชญากรรม และปัญหาเพลิงไหม้ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเกิดจากการที่พื้นที่มีแรงงานข้ามชาติ ซึ่งไม่จดทะเบียนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก อันก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่ยากต่อการควบคุม และปัญหาจากเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 20.3) โดยส่วนมากจะเป็นปัญหาทะเลาะวิวาทและปัญหารู้จักเพื่อนบ้านน้อย สันนิษฐานได้ว่าเกิดจากแรงงานข้ามชาติที่มาอาศัย มีความขัดแย้งในเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงสังคมวัฒนธรรมกับสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานไทย ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 5.23 และภาพที่ 5.6)

ภาพที่ 5.6 ทศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร

ตารางที่ 5.23 ทศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป
อาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร

ปัญหาที่อยู่อาศัย	ร้อยละ	ปัญหาที่อยู่อาศัย	ร้อยละ
1) ปัจจัยที่ตั้ง (ค่าเฉลี่ย = 14.4)		4) ปัจจัยความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย = 21.3)	
(1.1) ไกลจากที่ทำงาน	10.0	(4.1) เสียงต่อเพลิงไหม้	15.5
(1.2) ไกลจากโรงเรียนลูก	10.0	(4.2) เสียงต่ออาชญากรรม	15.5
(1.3) ไกลจากตลาด	37.5	(4.3) เสียงต่อภัยธรรมชาติ	33.0
(1.4) ไกลจากสิ่งอำนวยความสะดวก	0.0	5) ปัจจัยการเงิน (ค่าเฉลี่ย = 42.5)	
(1.5) ไกลจากศาสนสถาน	17.5	(5.1) ค่าผ่อน/ค่าเช่าสูงเกินความสามารถในการจ่าย	42.5
(1.6) ติดถนนมากเกินไป	10.0	6) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 15.9)	
(1.7) เสียเวลาค่าใช้จ่ายเดินทางมาก	15.5	(6.1) น้ำท่วม	15.5
2) ปัจจัยตัวบ้าน (ค่าเฉลี่ย = 17.2)		(6.2) ชะงักค้าง	17.5
(2.1) โครงสร้างไม่แข็งแรง/ไม่ถาวร	29.3	(6.3) เสียงรบกวน	15.5
(2.2) มีความแออัด	12.0	(6.4) กลิ่นเหม็น	15.5
(2.3) หลังคารั่ว	5	(6.5) น้ำเน่าขัง	15.5
(2.4) ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ	22.3	7) ปัจจัยความมั่นคงในการถือครอง (ค่าเฉลี่ย = 15.5)	
3) ปัจจัยสาธารณูปโภค (ค่าเฉลี่ย = 17.3)		(7.1) กำลังถูกไล่อื้อ	15.5
(3.1) ประปา	15.5	(7.2) กำลังบอกเลิกสัญญาเช่า	15.5
(3.2) ไฟฟ้า	15.5	(7.3) ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน	15.5
(3.3) โทรศัพท์	5.0	(7.4) กำลังถูกเวนคืนเพื่อสร้างถนน	15.5
(3.4) การรักษาความปลอดภัย	12.5	8) ปัจจัยเพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย = 20.3)	
(3.5) การกำจัดขยะ	39.5	(8.1) ทะเลาะวิวาท	25.0
(3.6) การบำบัดน้ำเสีย	15.5	(8.2) รู้จักเพื่อนบ้านน้อย	20.5
		(8.3) ที่จอดรถ	15.5

5.7 ประเภทแรงงานที่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสำรวจและการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่า มีแรงงานอยู่ 2 ประเภทหลัก คือ แรงงานไทยซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 60 ของแรงงานทั้งหมด (240 คนจากการสุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลแบบสอบถาม) และแรงงานข้ามชาติ ซึ่งมีทั้งสัญชาติพม่าและมอญคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40 ของแรงงานทั้งหมด (160 คนจากการสุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลแบบสอบถาม)

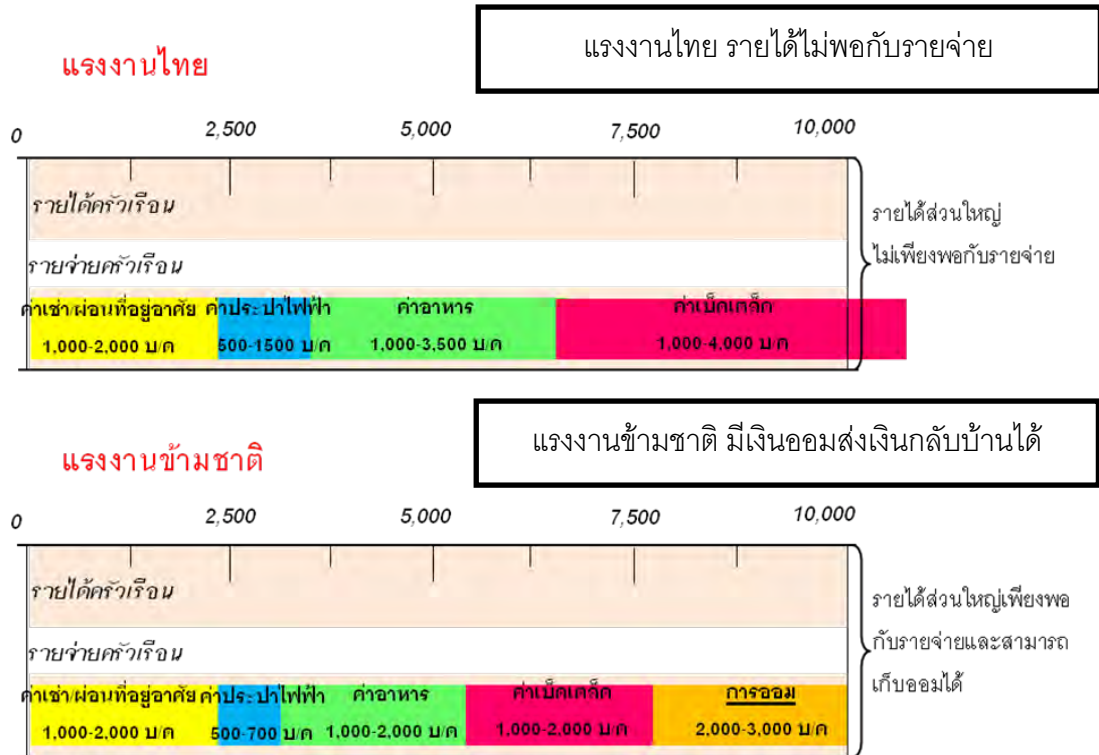
จากข้อมูลข้างต้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา ถึงความสำคัญว่า ประเภทแรงงาน ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัยแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยจำแนกเป็น ประเด็นดังนี้

5.7.1 ประเภทแรงงานที่ส่งผลต่อสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ของแรงงาน จำแนกตามประเภทแรงงาน พบว่า ประเภทแรงงานส่งผลต่อสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของ แรงงาน เนื่องจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนใหญ่จะแตกต่างกัน กล่าวคือ

- แรงงานไทยที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60.4) อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 61.7) เป็นแรงงานจดทะเบียน (ร้อยละ 78.8) มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ประถมศึกษา (ร้อยละ 33.8) และอยู่ในสถานภาพสมรส (ร้อยละ 80.0) มีสมาชิกในที่พักอาศัย 2 คน (ร้อยละ 49.6) มีจำนวนบุตร 3-4 คน (ร้อยละ 45.0) อาชีพในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 40.4) และรายได้ครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีรายได้ช่วง 5,000-10,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 35.4) แต่สำหรับรายจ่ายจะมี ค่าใช้จ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย 1,000-2,000 บาทต่อเดือน, ค่าประปา-ไฟฟ้า 500-1,500 บาทต่อเดือน, ค่าอาหาร 1,000-3,000 บาทต่อเดือน, ค่าเบ็ดเตล็ด 3,000-5,000 บาทต่อเดือน อีกทั้งรายได้ส่วนใหญ่ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ขาดประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน
- แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.8) อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 55.0) เป็นแรงงานไม่จดทะเบียน (ร้อยละ 98.1) มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่มัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 41.9) และอยู่ในสถานภาพสมรส (ร้อยละ 65.6) มีสมาชิกในที่พักอาศัย 3 คน (ร้อยละ 42.5) อาชีพในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 39.4) และรายได้ครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีรายได้ช่วง 5,000-10,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 76.9) แต่สำหรับรายจ่ายจะมี ค่าใช้จ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย 1,000-2,000 บาทต่อเดือน, ค่าประปา-ไฟฟ้า 500-700 บาทต่อเดือน, ค่าอาหาร 1,000-2,000 บาทต่อเดือน, ค่าเบ็ดเตล็ด 1,000-2,000 บาทต่อเดือน อีกทั้ง รายได้ส่วนใหญ่เพียงพอกับรายจ่ายและสามารถเก็บออมได้ ซึ่งจะออมได้ประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน โดยจะเก็บไว้ในบ้าน (ดังแสดงในตารางที่ 5.24)

ภาพที่ 5.7 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร

ตารางที่ 5.24 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม	ประเภทแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร			
	แรงงานไทย (240)		แรงงานข้ามชาติ (160)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย (169)	95	39.6	74	46.3
หญิง (231)	145	60.4	86	53.8
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
อายุ				
18-30 ปี (94)	41	17.1	53	33.1
31-40 ปี (236)	148	61.7	88	55.0
41-50 ปี (70)	51	21.3	19	11.9
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
การจดทะเบียนแรงงาน				
ไม่จดทะเบียน (208)	51	21.3	157	98.1
จดทะเบียน (192)	189	78.8	3	1.9
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน (39)	25	10.4	14	8.8
ประถมศึกษา (143)	81	33.8	62	38.8
มัธยมศึกษาตอนต้น (128)	61	25.4	67	41.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย (73) □	63	26.3	10	6.3
อนุปริญญา (12)	5	2.1	7	4.4
ปริญญาตรี (5)	5	2.1	0	0.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
สถานภาพ				
โสด (98)	45	18.8	53	33.1
สมรสแล้ว (297)	192	80.0	105	65.6
ม่าย (5)	3	1.3	2	1.3
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
จำนวนบุตร				
ไม่มีบุตร (153)	53	22.1	100	62.5
1-2 คน (94)	34	14.2	60	37.5
3-4 คน (108)	108	45.0	0	0.0
มากกว่า 4 คน (45)	45	18.8	0	0.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0

ตารางที่ 5.24 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม	ประเภทแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร			
	แรงงานไทย (240)		แรงงานข้ามชาติ (160)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกในที่พักอาศัย				
อยู่คนเดียว (27)	27	11.3	0	0.0
2 คน (119)	119	49.6	0	0.0
3 คน (136)	68	28.3	68	42.5
4 คน (75)	22	9.2	53	33.1
มากกว่า 4 คน (43)	4	1.7	39	24.4
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
อาชีพในครัวเรือน				
ไม่ได้ทำงาน (10)	4	1.7	6	3.8
เกษตรกรรม (95)	39	16.3	56	35.0
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (12)	9	3.8	3	1.9
พนักงานบริษัท (35) □	20	8.3	15	9.4
ค้าขาย (88)	71	29.6	17	10.6
รับจ้าง (160)	97	40.4	63	39.4
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
รายได้ครัวเรือน				
ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน (23)	16	6.7	7	4.4
3,001-5,000 บาท/เดือน (14)	11	4.6	3	1.9
5,001-10,000 บาท/เดือน (208)	85	35.4	123	76.9
10,001-15,000 บาท/เดือน (98)	80	33.3	18	11.3
15,001-20,000 บาท/เดือน (34)	25	10.4	9	5.6
20,001-30,000 บาท/เดือน (23)	23	9.6	0	0.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
ความสัมพันธ์รายได้กับรายจ่าย				
ไม่เพียงพอ (133)	133	55.4	0	0.0
เพียงพอ (111)	80	33.3	31	19.4
เพียงพอและสามารถเก็บออมได้ (156)	27	11.3	129	80.6
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
สถานที่เก็บออมเงิน				
เก็บไว้ในบ้าน (160)	0	0.0	160	100.0
ฝากธนาคาร (240)	240	100.0	0	0.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0

5.7.2 ประเภทแรงงานที่ส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามประเภทแรงงาน พบว่า ประเภทแรงงานส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงาน คือ

- แรงงานไทยที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นคนในเทศบาล โดยมีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่าที่ปลูกบ้าน (ร้อยละ 44.2) ซึ่งมีการครอบครองโดยเป็นเจ้าของบ้าน แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน มีค่าเช่าที่ดินประมาณ 2,000-3,000 บาท/ปี นอกจากนี้ยังมีการเช่าห้องบางส่วน (ร้อยละ 46.3) ในปัจจุบันสภาพที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพพอใช้ (ร้อยละ 72.1) วัสดุอาคารเป็นก่ออิฐคอนกรีต (ร้อยละ 68.8) มีจำนวน 2 ชั้น (ร้อยละ 67.1) นอกจากนี้ขนาดแปลงที่ดินส่วนใหญ่จะมีขนาดน้อยกว่า 10 ตร.วา (ร้อยละ 38.6) โดยมีขนาดห้องที่อยู่อาศัยประมาณ 3-10 ตร.ม (ร้อยละ 33.1) มีห้องนอน 1 ห้อง (ร้อยละ 46.3) และใช้ห้องน้ำร่วมกัน (ร้อยละ 52.9)
- แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นคนนอกเขตเทศบาล โดยมีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่าห้องแบ่งให้เช่า/อพาร์ทเมนต์ (ร้อยละ 31.9) ซึ่งมีค่าเช่าห้องประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน ในปัจจุบันสภาพที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพสมบูรณ์ดี (ร้อยละ 71.9) วัสดุอาคารเป็นก่ออิฐคอนกรีต (ร้อยละ 60.6) มีจำนวน 2 ชั้น (ร้อยละ 59.4) นอกจากนี้ขนาดแปลงที่ดินส่วนใหญ่จะมีขนาดน้อยกว่า 10 ตร.วา (ร้อยละ 96.3) โดยมีขนาดห้องที่อยู่อาศัยประมาณ 3-10 ตร.ม (ร้อยละ 47.4) มีห้องนอน 1 ห้อง (ร้อยละ 74.4) และใช้ห้องน้ำร่วมกัน (ร้อยละ 83.1)

(ดังแสดงในตารางที่ 5.25)

ตารางที่ 5.25 ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

ลักษณะทางกายภาพ ที่อยู่อาศัย	ประเภทแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัด สมุทรสาคร			
	แรงงานไทย (240)		แรงงานข้ามชาติ (160)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยปัจจุบัน				
บ้านเดี่ยว (4)	4	1.7	0	0.0
บ้านแบ่งให้เช่า (46)	19	7.9	27	16.9
ห้องแถว/ตึกแถว (111)	29	12.1	82	51.3
ห้องแบ่งให้เช่า/อพาร์ทเมนต์ (133)	82	34.2	51	31.9
เช่าที่ปลูกบ้าน (106)	106	44.2	0	0.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยปัจจุบัน				
เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน (4)	4	1.7	0	0.0
เป็นเจ้าของตัวบ้านแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน (106)	106	44.2	0	0.0
เช่าบ้าน (46)	19	7.9	27	16.9
เช่าห้อง (244)	111	46.3	133	83.1
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
สภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบัน				
สมบูรณ์ดี (182)	67	27.9	115	71.9
พอใช้ (218)	173	72.1	45	28.1
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
วัสดุอาคาร				
ครึ่งปูนครึ่งไม้ (138)	75	31.3	63	39.4
ก่ออิฐคอนกรีต (262)	165	68.8	97	60.6
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
จำนวนชั้นอาคารที่อยู่อาศัย				
ชั้นเดียว (110)	64	26.7	46	28.8
2 ชั้น (256)	161	67.1	95	59.4
3 ชั้น (18)	9	3.8	9	5.6
4 ชั้นขึ้นไป (16)	6	2.5	10	6.3
รวม (400)	240	100.0	160	100.0

ตารางที่ 5.25 ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

ลักษณะทางกายภาพ ที่อยู่อาศัย	ประเภทแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร			
	แรงงานไทย (240)		แรงงานข้ามชาติ (160)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ขนาดแปลงที่ดิน (ตร.วา)				
น้อยกว่า 10 ตร.วา (58)	32	38.6	26	96.3
11-16 ตร.วา (11)	10	12.0	1	3.7
17-50 ตร.วา (29)	29	34.9	0	0.0
51-100 ตร.วา (12)	12	14.5	0	0.0
รวม (110)	83	100.0	27	100.0
ขนาดห้องที่อยู่อาศัย (ตร.ม.)				
3-10 ตร.ม (115)	52	33.1	63	47.4
11-30 ตร.ม (98)	47	29.9	51	38.3
31-50 ตร.ม (47)	36	22.9	11	8.3
51-100 ตร.ม (30)	22	14.0	8	6.0
รวม (290)	157	100.0	133	100.0
จำนวนห้องนอน				
1 ห้อง (230)	111	46.3	119	74.4
2 ห้อง (150)	109	45.4	41	25.6
3 ห้อง (20)	20	8.3	0	0.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
จำนวนห้องน้ำ				
ใช้ห้องน้ำร่วม (260)	127	52.9	133	83.1
1 ห้อง (140)	113	47.1	27	16.9
รวม (400)	240	100.0	160	100.0

5.7.3 ประเภทแรงงานที่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง สภาพการอยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามประเภทแรงงาน พบว่า ประเภทแรงงานไม่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน เนื่องจากสภาพการอยู่อาศัยส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ทั้งแรงงานไทยและข้ามชาติ จะมีระยะเวลาการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยปัจจุบันนานกว่า 4 ปี และมีประวัติการย้ายที่อยู่อาศัย ซึ่งเคยย้ายมา มากกว่า 4 ครั้ง และช่วงระยะเวลาความถี่ในการย้ายจะนานกว่า 1 ครั้ง/ปี โดยสาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีสาเหตุเพื่อมาหางานทำ สำหรับในอนาคตคาดว่าจะมีการย้ายที่อยู่อาศัยของแรงงานอีก โดยจะย้ายอีก 5-10 ปีข้างหน้าซึ่งสาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีสาเหตุเพื่อหางานทำ (ดังแสดงในตารางที่ 5.26)

ตารางที่ 5.26 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

สภาพการอยู่อาศัย	ประเภทแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร			
	แรงงานไทย (240)		แรงงานข้ามชาติ (160)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาในการอยู่อาศัยที่อยู่อาศัยปัจจุบัน				
1-2 ปี (133)	65	27.1	68	42.5
3-4 ปี (67)	49	20.4	18	11.3
มากกว่า 4 ปี (200)	126	52.5	74	46.3
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
การย้ายที่อยู่อาศัย				
ไม่เคย (89)	89	37.1	0	0.0
เคย (311)	151	62.9	160	100.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
ช่วงระยะเวลาความถี่ในการย้าย				
1 ครั้ง/ปี (115)	17	7.1	98	61.3
นานกว่า 1 ครั้ง/ปี (285)	223	92.9	62	38.8
รวม (400)	240	100.0	160	100.0

ตารางที่ 5.26 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

สภาพการอยู่อาศัย	ประเภทแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร			
	แรงงานไทย (240)		แรงงานข้ามชาติ (160)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนความถี่ในการย้ายที่อยู่อาศัย				
ไม่เคย (89)	89	37.1	0	0.0
1-2 ครั้ง (44)	19	7.9	25	15.6
3-4 ครั้ง (89)	33	13.8	56	35.0
มากกว่า 4 ครั้ง (178)	99	41.3	79	49.4
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
การย้ายที่อยู่อาศัยในอนาคต				
ไม่มี (89)	89	37.1	0	0.0
มี (311)	151	62.9	160	100.0
รวม (400)	240	100	160	100
ระยะเวลาที่คาดว่าจะย้ายในอนาคต				
ภายในปีนี้ (50)	45	18.8	5	3.1
1-5 ปี (143)	108	45.0	35	21.9
5-10 ปี (207)	87	36.3	120	75.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
สาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัย				
เพื่อมาทำงานทำ (286)	143	59.6	143	89.4
เพื่อแต่งงานตามสามี/ภรรยา (57)	40	16.7	17	10.6
อื่นๆ (57)	57	23.8	0	0.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0

5.7.4 ประเภทแรงงานที่ส่งผลต่อลักษณะแหล่งงานของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ลักษณะแหล่งงาน ของแรงงาน จำแนกตามประเภทแรงงาน พบว่า ประเภทแรงงานไม่ส่งผลต่อลักษณะแหล่งงาน ของแรงงาน เนื่องจากลักษณะแหล่งงานส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติ ส่วนใหญ่จะทำงานในโรงงาน แปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ ในช่วงเวลา 7.00-16.00 น. และมี

สัญญาว่าจ้างการทำงานในโรงงาน แต่จะต่างกันในเรื่องระยะเวลาในการทำงาน เนื่องจากแรงงานไทยจะมีอายุการทำงานนานกว่าแรงงานข้ามชาติ คือ แรงงานไทยมีอายุการทำงานนานกว่า 10 ปี (ร้อยละ 40.8) แต่แรงงานข้ามชาติจะมีอายุงานเพียง 1-2 ปี เท่านั้น (ร้อยละ 35) (ดังแสดงในตารางที่ 5.27)

ตารางที่ 5.27 ลักษณะแหล่งงานของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

ลักษณะแหล่งงาน	ประเภทแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร			
	แรงงานไทย (240)		แรงงานข้ามชาติ (160)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเวลาการทำงาน				
7.01-16.00 น. (275)	155	64.6	120	75.0
16.01-24.00 น. (70)	56	23.3	14	8.8
24.01-7.00 น. (55)	29	12.1	26	16.3
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
ระยะเวลาในการทำงาน				
น้อยกว่า 1 ปี (40)	18	7.5	22	13.8
1-2 ปี (103)	47	19.6	56	35.0
3-4 ปี (61)	30	12.5	31	19.4
5-10 ปี (76)	47	19.6	29	18.1
มากกว่า 10 ปี (120)	98	40.8	22	13.8
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
สัญญาว่าจ้างในการทำงาน				
ไม่มีสัญญา (162)	106	44.2	56	35.0
มีสัญญา (238)	134	55.8	104	65.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0

5.7.5 ประเภทแรงงานที่ส่งผลต่อลักษณะสังคมชุมชนของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ลักษณะสังคมชุมชนของแรงงาน จำแนกตามประเภทแรงงาน พบว่า ประเภทแรงงานส่งผลต่อลักษณะสังคมชุมชนของแรงงาน กล่าวคือ แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ ทุกคนต่างรู้จักเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียงเหมือนกัน แต่จะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านต่างกัน โดยแรงงานไทยส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านมาก (ร้อยละ 56.3) ในขณะที่แรงงานข้ามชาติจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านน้อย (ร้อยละ 55.0) อีกทั้งในชุมชนของแรงงานมีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมชุมชน โดยส่วนใหญ่จะมีการรวมกลุ่มในช่วงวันหยุดเทศกาล และวันสำคัญต่างๆ แต่ลักษณะการเข้าร่วมของกิจกรรมต่างกัน แรงงานไทยส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า (ร้อยละ 64.6) แรงงานข้ามชาติที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม (ร้อยละ 79.4) (ดังแสดงในตารางที่ 5.28)

ตารางที่ 5.28 ลักษณะสังคมชุมชนของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

ลักษณะสังคมชุมชน	ประเภทแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร			
	แรงงานไทย (240)		แรงงานข้ามชาติ (160)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน				
สนิทสนมมาก (165)	135	56.3	30	18.8
ความสัมพันธ์ปานกลาง (72)	30	12.5	42	26.3
ความสัมพันธ์น้อย (163)	75	31.3	88	55.0
รวม (400)	240	100.0	160	100.0
การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน				
ไม่เข้าร่วม (212)	85	35.4	127	79.4
เข้าร่วม (188)	155	64.6	33	20.6
รวม (400)	240	100.0	160	100.0

5.7.6 ประเภทแรงงานที่ส่งผลต่อทัศนคติความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามประเภทแรงงาน พบว่า ประเภทแรงงานไม่ส่งผลต่อ ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัย เนื่องจากทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ทั้งแรงงานไทยและข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีความต้องการที่อยู่อาศัยในด้านสภาพแวดล้อมที่ดีมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 92 โดยอยากให้มีพื้นที่อยู่อาศัยไม่มีเสียงรบกวน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่มีกลิ่นรบกวนและมีสาธารณูปโภคสาธารณูปการครบครัน รองลงมาคือ ความต้องการด้านที่ตั้ง (ร้อยละ 88-89) โดยอยากให้อยู่ใกล้ที่ทำงาน มีการคมนาคมสะดวก และอยู่ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก และความต้องการด้านตัวบ้าน (ร้อยละ 81-83) โดยอยากให้ตัวบ้านมีความมั่นคง ราคาเหมาะสม และรูปแบบสวยงาม (ดังแสดงในตารางที่ 5.29)

ตารางที่ 5.29 ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรม
แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

ประเด็นความต้องการที่อยู่อาศัย	ประเภทแรงงาน	
	แรงงานไทย	แรงงานข้ามชาติ
1) ที่ตั้ง (ค่าเฉลี่ย)	89.4	88.2
(1.1) การคมนาคมสะดวก	100.0	100.0
(1.2) ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก	100.0	100.0
(1.3) ใกล้ที่ทำงาน	100.0	100.0
(1.4) ใกล้โรงเรียนลูก	100.0	100.0
(1.5) ใกล้บ้านญาติ	100.0	100.0
(1.6) ใกล้ที่อยู่อาศัยเดิม	25.6	17.5
(1.7) ใกล้ศาสนสถาน	100.0	100.0
2) ตัวบ้าน (ค่าเฉลี่ย)	81.0	83.5
(2.1) ตัวบ้านมีความมั่นคง	100.0	100.0
(2.2) รูปแบบบ้านสวยงาม	100.0	100.0
(2.3) เหมาะต่อการทำการค้า/ทำงาน	37.2	47.0
(2.4) พื้นที่ใช้สอยเหมาะสม	68.0	70.5
(2.5) ราคาเหมาะสม	100.0	100.0
3) สภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย)	92.1	92.5
(3.1) ไม่มีปัญหาน้ำท่วม	83.7	88.6
(3.2) ไม่มีเสียงรบกวน	100.0	100.0
(3.3) ไม่มีกลิ่นรบกวน	94.2	88.6
(3.4) มีสาธารณูปโภค/สาธารณูปการครบถ้วน	94.2	88.6
(3.5) มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	88.4	97.0
4) เพื่อนบ้านและชุมชน (ค่าเฉลี่ย)	50.9	62.9
(4.1) มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน	62.8	64.5
(4.2) พึ่งพาอาศัยเพื่อนบ้านได้	37.2	47.0
(4.3) การดูแลชุมชน	74.4	82.5
(4.4) ชุมชนโดยรอบน่าอยู่	68.6	79.5
(4.5) สามารถบริหารจัดการได้โดยองค์กรชุมชน	11.6	41.0

5.7.7 ประเภทแรงงานที่ส่งผลต่อทัศนคติปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามประเภทแรงงาน พบว่า ประเภทแรงงานส่งผลต่อ ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัย กล่าวคือ

- แรงงานไทยที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะมีปัญหาการเงินสำหรับที่อยู่อาศัยมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 30.8 ซึ่งมีความเห็นว่าค่าเช่าสำหรับที่อยู่อาศัยสูงเกินไปกล่าวคือสูงเกินกว่าร้อยละ 30 ของรายได้แรงงาน รองลงมาคือ ปัญหาความปลอดภัย (ร้อยละ 15.9) อันได้แก่ปัญหาภัยธรรมชาติ อาชญากรรม และปัญหาเพลิงไหม้ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเกิดจากการที่พื้นที่มีแรงงานข้ามชาติ ซึ่งไม่จดทะเบียนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก อันก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่ยากต่อการควบคุม และปัญหาตัวบ้าน (ร้อยละ 14.7) โดยส่วนมากจะเป็นปัญหา ตัวบ้านไม่มีความมั่นคง ราคา บ้านไม่เหมาะสม และรูปไม่แบบสวยงาม ตามลำดับ
- แรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะมีปัญหาความปลอดภัยสำหรับที่อยู่อาศัย มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.9 ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเกิดจากการที่แรงงานข้ามชาติ เป็นแรงงานไม่จดทะเบียนและจะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย แรงงานข้ามชาติจึงมีความกังวลและกลัวต่อการเกิดปัญหาต่างๆ อันส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหารองลงมาคือ ปัญหาการเงินสำหรับที่อยู่อาศัยมีความเห็นว่าค่าเช่าสำหรับที่อยู่อาศัยสูงเกินไปกล่าวคือสูงเกินกว่าร้อยละ 30 ของรายได้แรงงาน และปัญหาตัวบ้าน (ร้อยละ 22.4) โดยส่วนมากจะเป็นปัญหาตัวบ้านไม่มีความมั่นคง ราคาบ้านไม่เหมาะสม และรูปไม่แบบสวยงาม ตามลำดับ

(ดังแสดงในตารางที่ 5.30)

ตารางที่ 5.30 ทศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป
อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

ประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัย	ประเภทแรงงาน	
	แรงงานไทย	แรงงานข้ามชาติ
1) ที่ตั้ง (ค่าเฉลี่ย)	13.3	15.5
(1.1) ไกลจากที่ทำงาน	23.3	0.0
(1.2) ไกลจากโรงเรียนลูก	23.3	0.0
(1.3) ไกลจากตลาด	29.1	60.2
(1.4) ไกลจากสิ่งอำนวยความสะดวก	0.0	0.0
(1.5) ไกลจากศาสนสถาน	5.8	36.1
(1.6) ติดถนนมากเกินไป	11.6	12.0
(1.7) เสียเวลาค่าใช้จ่ายเดินทางมาก	0.0	0.0
2) ตัวบ้าน (ค่าเฉลี่ย)	14.7	22.4
(2.1) โครงสร้างไม่แข็งแรง/ไม่ถาวร	11.0	59.0
(2.2) มีความแออัด	14.0	14.5
(2.3) หลังคารั่ว	0.0	12.0
(2.4) ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ	43.0	9.0
3) สาธารณูปโภค (ค่าเฉลี่ย)	5.2	17.5
(3.1) ประปา	0.0	0.0
(3.2) ไฟฟ้า	0.0	0.0
(3.3) โทรศัพท์	0.0	12.0
(3.4) การรักษาความปลอดภัย	5.8	24.1
(3.5) การกำจัดขยะ	25.6	68.7
(3.6) การบำบัดน้ำเสีย	0.0	0.0
4) ความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย)	15.9	34.9
(4.1) เสี่ยงต่อเพลิงไหม้	14.0	22.9
(4.2) เสี่ยงต่ออาชญากรรม	14.0	22.9
(4.3) เสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ	19.8	59.0

ตารางที่ 5.30 ทศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามแรงงาน

ประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัย	ประเภทแรงงาน	
	แรงงานไทย	แรงงานข้ามชาติ
5) การเงิน (ค่าเฉลี่ย)	30.8	33.1
(5.1) ค่าผ่อน/ค่าเช่าสูงเกินความสามารถในการจ่าย	30.8	33.1
6) สภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย)	1.2	7.2
(6.1) น้ำท่วม	0.0	0.0
(6.2) ขยะตกค้าง	5.8	36.1
(6.3) เสียงรบกวน	0.0	0.0
(6.4) กลิ่นเหม็น	0.0	0.0
(6.5) น้ำเน่าขัง	0.0	0.0
7) ความมั่นคงในการถือครอง (ค่าเฉลี่ย)	0.0	0.0
(7.1) กำลังถูกไล่อื้อ	0.0	0.0
(7.2) กำลังบอกเลิกสัญญาเช่า	0.0	0.0
(7.3) ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน	0.0	0.0
(7.4) กำลังถูกเวนคืนเพื่อสร้างถนน	0.0	0.0
8) เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย)	1.9	9.6
(8.1) ทะเลาะวิวาท	5.8	16.9
(8.2) รู้จักเพื่อนบ้านน้อย	0.0	12.0
(8.3) ที่จอดรถ	0.0	0.0

5.8 ช่วงเวลาการทำงานที่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสำรวจและการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่า ส่วนใหญ่มีการแบ่งช่วงระยะเวลาทำงานออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงเวลา 7.00-16.00 น., 16.00-24.00 น., 24.00-7.00 น. ของโรงงานเจริญอุตสาหกรรม และโรงงานซีรอสแอล ในขณะที่โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ จะมีช่วงเวลาการทำงานช่วงเดียว คือ ช่วง 7.00-16.00 น.

จากข้อมูลข้างต้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา ถึงความสำคัญว่า ช่วงเวลาการทำงาน ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัยแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยจำแนกเป็นประเด็นดังนี้

5.8.1 ช่วงเวลาการทำงานของแรงงานที่ส่งผลต่อสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ของแรงงาน จำแนกตามช่วงเวลาการทำงาน พบว่า ช่วงเวลาการทำงานไม่ส่งผลต่อสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของแรงงาน เนื่องจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานทั้งสามช่วงเวลาส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี เป็นแรงงานไม่จดทะเบียน มีระดับการศึกษาประถมศึกษาและอยู่ในสถานภาพสมรส มีสมาชิกในที่พักอาศัย 2-3 คน และรายได้ครัวเรือนส่วนใหญ่จะมีรายได้ช่วง 5,000-10,000 บาท/เดือน แต่สำหรับรายจ่ายจะมีค่าใช้จ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย 1,000-2,000 บาทต่อเดือน, ค่าประปา-ไฟฟ้า 500-700 บาทต่อเดือน, ค่าอาหาร 1,000-2,000 บาทต่อเดือน, ค่าเบ็ดเตล็ด 1,000-2,000 บาทต่อเดือน อีกทั้งรายได้ส่วนใหญ่เพียงพอกับรายจ่ายและสามารถเก็บออมได้ ซึ่งจะออมได้ประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน โดยจะฝากธนาคารและเก็บไว้ที่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามก็มีความแตกต่างในบางประเด็น ได้แก่ แรงงานในช่วงเช้า (7.00-16.00 น.) จะมีบุตร จำนวน 1-2 คน ในขณะที่แรงงานในช่วงกลางคืน (24.00-7.00 น.) จะไม่มีบุตร นอกจากนี้ อาชีพในครัวเรือนของแรงงานในช่วงเช้าจะเป็นอาชีพค้าขาย ช่วงกลางวันจะเป็นอาชีพเกษตรกรรม และช่วงกลางคืนจะเป็นอาชีพรับจ้าง (ดังแสดงในตารางที่ 5.31)

ตารางที่ 5.31 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาการทำงาน

สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม	ช่วงเวลาทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	7.01-16.00 น. (275)		16.01-24.00 น. (70)		24.01-7.00 น. (55)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
ชาย (169)	113	41.1	35	50.4	21	37.8
หญิง (231)	162	58.9	35	49.6	34	62.2
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
อายุ						
18-30 ปี (94)	62	22.5	11	16.3	21	38.5
31-40 ปี (236)	153	55.6	59	83.7	24	43.0
41-50 ปี (70)	80	29.1	0	0.0	10	18.5
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
การจดทะเบียนแรงงาน						
ไม่จดทะเบียน (208)	144	52.4	35	50.4	29	52.6
จดทะเบียน (192)	131	47.6	35	49.6	26	47.4
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
ระดับการศึกษา						
ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน (39)	24	8.7	15	21.5	0	0.0
ประถมศึกษา (143)	94	34.2	21	29.6	28	50.4
มัธยมศึกษาตอนต้น (128)	85	30.9	16	23.0	27	49.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย (73) ☐	61	22.2	12	17.0	0	0.0
อนุปริญญา (12)	6	2.2	6	8.9	0	0.0
ปริญญาตรี (5)	5	1.8	0	0.0	0	0.0
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0

ตารางที่ 5.31 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน (ต่อ)

สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม	ช่วงเวลาทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	7.01-16.00 น. (275)		16.01-24.00 น. (70)		24.01-7.00 น. (55)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ						
โสด (98)	66	24.0	23	33.3	9	17.0
สมรสแล้ว (297)	204	74.2	47	66.7	46	83.0
ม่าย (5)	5	1.8	0	0.0	0	0.0
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
สมาชิกในที่พักอาศัย						
อยู่คนเดียว (27)	15	5.5	11	16.3	1	1.8
2 คน (119)	77	28.0	11	16.3	31	57.0
3 คน (136)	91	33.1	36	51.1	9	16.3
4 คน (75)	57	20.7	11	16.3	7	13.3
มากกว่า 4 คน (43)	35	12.7	1	1.4	7	13.3
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
จำนวนบุตร						
ไม่มีบุตร (153)	98	35.6	35	50.4	20	36.3
1-2 คน (94)	79	28.7	0	0.0	15	26.7
3-4 คน (108)	75	27.3	18	25.2	15	28.1
มากกว่า 4 คน (45)	23	8.4	17	24.4	5	8.9
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0

ตารางที่ 5.31 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน (ต่อ)

สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม	ช่วงเวลาทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	7.01-16.00 น. (275)		16.01-24.00 น. (70)		24.01-7.00 น. (55)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพในครัวเรือน						
ไม่ได้ทำงาน (10)	10	3.6	0	0.0	0	0.0
เกษตรกรรม (95)	48	17.5	47	66.7	0	0.0
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (12)	7	2.5	0	0.0	5	8.9
พนักงานบริษัท (35) □	35	12.7	0	0.0	0	0.0
ค้าขาย (88)	77	28.0	0	0.0	11	20.7
รับจ้าง (160)	98	35.6	23	33.3	39	70.4
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
รายได้ครัวเรือน						
ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน (23)	11	4.0	12	17.0	0	0.0
3,001-5,000 บาท/เดือน (14)	8	2.9	0	0.0	6	10.4
5,001-10,000 บาท/เดือน (208)	167	60.7	12	17.0	29	51.9
10,001-15,000 บาท/เดือน (98)	55	20.0	34	48.9	9	16.3
15,001-20,000 บาท/เดือน (34)	18	6.5	12	17.0	4	8.1
20,001-30,000 บาท/เดือน (23)	16	5.8	0	0.0	7	13.3
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
ความสัมพันธ์รายได้กับรายจ่าย						
ไม่เพียงพอ (133)	93	33.8	20	28.1	20	36.3
เพียงพอ (111)	76	27.6	15	20.7	20	35.6
เพียงพอและสามารถเก็บออมได้ (156)	106	38.5	35	50.0	15	28.1
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
สถานที่เก็บออมเงิน						
เก็บไว้ในบ้าน (160)	108	39.3	30	43.0	22	40.7
ฝากธนาคาร (240)	167	60.7	40	57.0	33	59.3
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0

5.8.2 ช่วงเวลาการทำงานที่ส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามช่วงเวลาการทำงาน พบว่า ช่วงเวลาทำงานไม่ส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงาน เนื่องจากลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานทั้งสามช่วงเวลา มีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะห้องแถว/ตึกแถว ห้องแบ่งให้เช่า/อพาร์ทเมนต์ โดยมีค่าเช่าห้องประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน ในปัจจุบันสภาพที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพพอใช้ วัสดุอาคารเป็นก่ออิฐคอนกรีต มีจำนวน 2 ชั้น นอกจากนี้ขนาดแปลงที่ดินส่วนใหญ่จะมีขนาดน้อยกว่า 10 ตร.วา โดยมีขนาดห้องที่อยู่อาศัย ประมาณ 3-10 ตร.ม มีห้องนอน 1 ห้อง และใช้ห้องน้ำร่วมกัน แต่จะต่างกันประเด็นภูมิลำเนาของแรงงาน คือ ช่วงเวลากลางคืน 16.00-24.00 น. และ 24.01-7.00 น. ส่วนใหญ่แรงงานจะเป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่ (ดังแสดงในตารางที่ 5.32)

5.8.3 ช่วงเวลาการทำงานที่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง สภาพการอยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามช่วงเวลาการทำงาน พบว่า ช่วงเวลาการทำงานไม่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน เนื่องจากสภาพการอยู่อาศัยส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานทั้งสามเวลาที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยปัจจุบันนานกว่า 4 ปี และมีประวัติการย้ายที่อยู่อาศัย ซึ่งเคยย้ายมากกว่า 4 ครั้ง และช่วงระยะเวลาความถี่ในการย้ายจะนานกว่า 1 ครั้ง/ปี โดยสาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีสาเหตุเพื่อมาหางานทำ สำหรับในอนาคตคาดว่าจะมีการย้ายที่อยู่อาศัยของแรงงานอีก โดยจะย้ายอีก 5-10 ปีข้างหน้าซึ่งสาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีสาเหตุเพื่อมาหางานทำ (ดังแสดงในตารางที่ 5.33)

ตารางที่ 5.32 ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน

ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย	ช่วงเวลาการทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	7.01-16.00 น. (275)		16.01-24.00 น. (70)		24.01-7.00 น. (55)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภูมิลำเนาเดิม						
ในเขตเทศบาล (163)	66	24.0	54	77.1	43	78.2
นอกเขตเทศบาล (237)	209	76.0	16	22.9	12	21.8
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
ลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยปัจจุบัน						
บ้านเดี่ยว (4)	4	1.5	0	0.0	0	0.0
บ้านแบ่งให้เช่า (46)	37	13.5	9	12.9	0	0.0
ห้องแถว/ตึกแถว (111)	84	30.5	18	25.7	9	16.4
ห้องแบ่งให้เช่า/อพาร์ทเมนต์ (133)	44	16.0	43	61.4	46	83.6
เช่าที่ปลูกบ้าน (106)	106	38.5	0	0.0	0	0.0
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยปัจจุบัน						
เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน (4)	4	1.5	0	0.0	0	0.0
เป็นเจ้าของตัวบ้านแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน (106)	106	38.5	0	0.0	0	0.0
เช่าบ้าน (46)	37	13.5	9	12.9	0	0.0
เช่าห้อง (244)	128	46.5	61	87.1	55	100.0
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
สภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบัน						
สมบูรณ์ดี (182)	108	39.3	54	77.1	20	36.4
พอใช้ (218)	167	60.7	16	22.9	35	63.6
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
วัสดุอาคาร						
ครึ่งปูนครึ่งไม้ (138)	92	33.5	31	44.3	15	27.3
ก่ออิฐคอนกรีต (262)	183	66.5	39	55.7	40	72.7
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0

ตารางที่ 5.32 ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน

ลักษณะทางกายภาพ ที่อยู่อาศัย	ช่วงเวลาการทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรม แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	7.01-16.00 น. (275)		16.01-24.00 น. (70)		24.01-7.00 น. (55)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนชั้นอาคารที่อยู่อาศัย						
ชั้นเดียว (110)	60	21.8	42	60.0	8	14.5
2 ชั้น (256)	195	70.9	25	35.7	36	65.5
3 ชั้น (18)	4	1.5	3	4.3	11	20.0
4 ชั้นขึ้นไป (16)	16	5.8	0	0.0	0	0.0
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
ขนาดแปลงที่ดิน (ตร.วา)						
น้อยกว่า 10 ตร.วา (58)	58	52.7	0	0	0	0
11-16 ตร.วา (11)	11	10.0	0	0	0	0
17-50 ตร.วา (29)	29	26.4	0	0	0	0
51-100 ตร.วา (12)	12	10.9	0	0	0	0
รวม (110)	110	100.0	0	100	0	100
ขนาดห้องที่อยู่อาศัย (ตร.ม.)						
3-10 ตร.ม (115)	39	23.6	34	48.6	42	76.4
11-30 ตร.ม (98)	70	42.4	19	27.1	9	16.4
31-50 ตร.ม (47)	38	23.0	5	7.1	4	7.3
51-100 ตร.ม (30)	18	10.9	12	17.1	0	0.0
รวม (290)	165	100.0	70	100.0	55	100.0
จำนวนห้องนอน						
1 ห้อง (230)	171	62.2	30	42.9	29	52.7
2 ห้อง (150)	92	33.5	32	45.7	26	47.3
3 ห้อง (20)	12	4.4	8	11.4	0	0.0
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
จำนวนห้องน้ำ						
ใช้ห้องน้ำร่วม (260)	182	66.2	46	65.7	32	58.2
1 ห้อง (140)	93	33.8	24	34.3	23	41.8
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0

ตารางที่ 5.33 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและ
ประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน

สภาพการอยู่อาศัย	ช่วงเวลาการทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	7.01-16.00 น. (275)		16.01-24.00 น. (70)		24.01-7.00 น. (55)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาในการอยู่อาศัยที่อยู่อาศัยปัจจุบัน						
1-2 ปี (133)	79	28.7	32	45.9	22	40.0
3-4 ปี (67)	51	18.5	7	10.4	9	15.6
มากกว่า 4 ปี (200)	145	52.7	31	43.7	24	44.4
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
การย้ายที่อยู่อาศัย						
ไม่เคย (89)	70	25.5	9	12.6	10	17.8
เคย (311)	205	74.5	61	87.4	45	82.2
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
จำนวนความถี่ในการย้ายที่อยู่อาศัย						
ไม่เคย (89)	70	25.5	9	12.6	10	17.8
1-2 ครั้ง (44)	28	10.2	9	12.6	7	11.9
3-4 ครั้ง (89)	56	20.4	27	38.5	6	11.1
มากกว่า 4 ครั้ง (178)	46	16.7	25	36.3	33	59.3
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
ช่วงเวลาความถี่ในการย้าย						
1 ครั้ง/ปี (115)	79	28.7	35	50.4	1	2.2
นานกว่า 1 ครั้ง/ปี (285)	196	71.3	35	49.6	54	97.8
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
การย้ายที่อยู่อาศัยในอนาคต						
ไม่มี (89)	67	24.4	13	19.3	9	17.0
มี (311)	208	75.6	57	80.7	46	83.0
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0

ตารางที่ 5.33 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและ
ประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน

สภาพการอยู่อาศัย	ช่วงเวลาการทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	7.01-16.00 น. (275)		16.01-24.00 น. (70)		24.01-7.00 น. (55)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาที่คาดว่าจะย้ายในอนาคต						
ภายในปีนี้ (50)	34	12.3	13	18.5	4	6.7
1-5 ปี (143)	95	34.5	25	35.6	23	42.2
5-10 ปี (207)	147	53.5	32	45.9	28	51.1
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
สาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัย						
เพื่อมาหางานทำ (286)	211	76.7	37	52.6	38	69.6
เพื่อแต่งงานตามสามี/ ภรรยา (57)	34	12.4	10	14.1	13	24.4
อื่นๆ (57)	31	11.3	23	33.3	3	5.9
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0

5.8.4 ช่วงเวลาทำงานที่ส่งผลต่อลักษณะแหล่งงานของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ลักษณะแหล่งงาน ของแรงงาน จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน พบว่า ช่วงเวลาทำงานไม่ส่งผลต่อลักษณะแหล่งงาน ของแรงงาน คือ แรงงานทั้งสามช่วงเวลา โดยส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาการทำงานในโรงงานมานานกว่า 10 ปี โดยที่มีสัญญาการว่าจ้างงาน 12-24 เดือน (ดังแสดงในตารางที่ 5.34)

ตารางที่ 5.34 ลักษณะแหล่งงานของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและ
ประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน

ลักษณะแหล่งงาน	ช่วงเวลาการทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	7.01-16.00 น. (275)		16.01-24.00 น. (70)		24.01-7.00 น. (55)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาในการทำงาน						
น้อยกว่า 1 ปี (40)	23	8.4	12	17.1	5	9.1
1-2 ปี (103)	57	20.7	28	40.0	18	31.9
3-4 ปี (61)	35	12.7	15	20.7	11	19.3
5-10 ปี (76)	58	21.1	10	14.1	8	14.1
มากกว่า 10 ปี (120)	102	37.1	5	6.7	13	23.7
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
สัญญาว่าจ้างในการทำงาน						
ไม่มีสัญญา (162)	109	39.6	35	49.6	18	32.6
มีสัญญา (238)	166	60.4	35	50.4	37	67.4
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0

5.8.5 ช่วงเวลาการทำงานที่ส่งผลต่อลักษณะสังคมชุมชนของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ลักษณะสังคมชุมชน ของแรงงาน จำแนกตามช่วงเวลาการทำงาน พบว่า ช่วงเวลาการทำงานส่งผลต่อลักษณะสังคมชุมชนของแรงงาน กล่าวคือ แรงงานส่วนใหญ่ ทุกคนต่างรู้จักเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียงเหมือนกัน แต่จะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านแตกต่างกัน โดยแรงงานที่เข้าทำงานในช่วงเช้า (7.00-16.00 น.) จะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านมากกว่าแรงงานที่เข้าทำงานในช่วงกลางคืน (16.00-7.00 น.) อีกทั้งจะมีการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าด้วย (ดังแสดงในตารางที่ 5.35)

ตารางที่ 5.35 ลักษณะสังคมชุมชนของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาการทำงาน

ลักษณะสังคมชุมชน	ช่วงเวลาการทำงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	7.01-16.00 น. (275)		16.01-24.00 น. (70)		24.01-7.00 น. (55)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน						
สนิทสนมมาก (165)	149	54.2	16	22.9	0	0.0
ความสัมพันธ์ปานกลาง (72)	20	7.3	29	41.4	23	41.8
ความสัมพันธ์น้อย (163)	106	38.5	25	35.7	32	58.2
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0
การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน						
ไม่เข้าร่วม (212)	127	46.2	35	50.0	50	90.9
เข้าร่วม (188)	148	53.8	35	50.0	5	9.1
รวม (400)	275	100.0	70	100.0	55	100.0

5.8.6 ช่วงเวลาการทำงานที่ส่งผลต่อทัศนคติความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามช่วงการทำโรงงาน พบว่า ช่วงเวลาการทำงานไม่ส่งผลต่อ ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัย เนื่องจากทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานทั้งสามช่วงเวลาเข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีความต้องการที่อยู่อาศัยในด้านสภาพแวดล้อมที่ดีมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 88-96 โดยอยากให้อาศัยไม่มีเสียงรบกวน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่มีกลิ่นรบกวนและมีสาธารณูปโภคสาธารณูปการครบครัน รองลงมาคือ ความต้องการด้านที่ตั้ง (ร้อยละ 62-71) โดยอยากให้อยู่อาศัยอยู่ใกล้ที่ทำงาน มีการคมนาคมสะดวก และอยู่ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก และความต้องการด้านตัวบ้าน (ร้อยละ 57-71) โดยอยากให้อาศัยมีความมั่นคง ราคาเหมาะสม และรูปแบบสวยงาม (ดังแสดงในตารางที่ 5.36)

ตารางที่ 5.36 ทิศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรม
แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน

ประเด็นความต้องการที่อยู่อาศัย	ช่วงเวลาทำงาน		
	7.01-16.00 น.	16.01-24.00 น.	24.01-7.00 น.
1) ที่ตั้ง (ค่าเฉลี่ย)	71.4	69.9	62.1
(1.1) การคมนาคมสะดวก	100.0	100.0	100.0
(1.2) ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก	100.0	100.0	100.0
(1.3) ใกล้ที่ทำงาน	100.0	100.0	100.0
(1.4) ใกล้โรงเรียนลูก	100.0	89.4	34.9
(1.5) ใกล้บ้านญาติ	100.0	89.4	34.9
(1.6) ใกล้ที่อยู่อาศัยเดิม	0.0	10.6	65.1
(1.7) ใกล้ศาสนสถาน	0.0	0.0	0.0
2) ตัวบ้าน (ค่าเฉลี่ย)	62.1	71.9	57.7
(2.1) ตัวบ้านมีความมั่นคง	100.0	100.0	100.0
(2.2) รูปแบบบ้านสวยงาม	0.0	0.0	0.0
(2.3) เหมาะต่อการทำการค้า/ทำงาน	20.8	78.7	11.6
(2.4) พื้นที่ใช้สอยเหมาะสม	89.6	80.9	76.7
(2.5) ราคาเหมาะสม	100.0	100.0	100.0
3) สภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย)	88.8	96.2	95.8
(3.1) ไม่มีปัญหาน้ำท่วม	81.3	80.9	79.1
(3.2) ไม่มีเสียงรบกวน	100.0	100.0	100.0
(3.3) ไม่มีกลิ่นรบกวน	81.3	100.0	100.0
(3.4) มีสาธารณูปโภค/สาธารณูปการครบถ้วน	81.3	100.0	100.0
(3.5) มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	100.0	100.0	100.0
4) เพื่อนบ้านและชุมชน (ค่าเฉลี่ย)	44.6	77.4	42.3
(4.1) มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน	20.8	89.4	76.7
(4.2) พึ่งพาอาศัยเพื่อนบ้านได้	20.8	78.7	11.6
(4.3) การดูแลชุมชน	100.0	89.4	34.9
(4.4) ชุมชนโดยรอบน่าอยู่	62.5	100.0	76.7
(4.5) สามารถบริหารจัดการได้โดยองค์กรชุมชน	18.8	29.8	11.6

5.8.7 ช่วงเวลาการทำงานที่ส่งผลต่อทัศนคติปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามช่วงเวลาการทำงาน พบว่า ช่วงเวลาการทำงานส่งผลต่อ ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัย กล่าวคือ

- แรงงานที่ทำงานในช่วงเช้า (7.00-16.00 น.) ส่วนใหญ่จะมีปัญหาตัวบ้านมากที่สุด (ร้อยละ 41) โดยส่วนมากจะเป็นปัญหาตัวบ้านไม่มีความมั่นคง ราคาบ้านไม่เหมาะสม และรูปแบบสวยงาม รองลงมาคือ ปัญหาความปลอดภัย (ร้อยละ 39.9) และปัญหาสาธารณูปโภค (ร้อยละ 31.3) ตามลำดับ
- แรงงานที่ทำงานในช่วงเย็น (16.00-24.00 น.) ส่วนใหญ่จะมีปัญหาการเงินสำหรับที่อยู่อาศัยมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80.8 รองลงมาคือ ปัญหาเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 63.3) และ ปัญหาความปลอดภัย (ร้อยละ 40.4) ตามลำดับ
- แรงงานที่ทำงานในช่วงกลางคืน (24.00-7.00 น.) ส่วนใหญ่จะมีปัญหาความปลอดภัย มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 55.8 รองลงมาคือ ปัญหาที่ตั้ง (ร้อยละ 46.5) และปัญหาตัวบ้าน (ร้อยละ 38.4) ตามลำดับ

(ดังแสดงในตารางที่ 5.37)

ตารางที่ 5.37 ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป
อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน

ประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัย	ช่วงเวลาทำงาน		
	7.01-16.00 น.	16.01-24.00 น.	24.01-7.00 น.
1) ที่ตั้ง (ค่าเฉลี่ย)	20.8	0.0	46.5
(1.1) ไกลจากที่ทำงาน	0.0	0.0	0.0
(1.2) ไกลจากโรงเรียนลูก	0.0	0.0	0.0
(1.3) ไกลจากตลาด	0.0	0.0	0.0
(1.4) ไกลจากสิ่งอำนวยความสะดวก	0.0	0.0	0.0
(1.5) ไกลจากศาสนสถาน	20.8	0.0	46.5
(1.6) ติดถนนมากเกินไป	20.8	0.0	46.5
(1.7) เสียเวลาค่าใช้จ่ายเดินทางมาก	0.0	0.0	0.0
2) ตัวบ้าน (ค่าเฉลี่ย)	41.0	36.8	38.4
(2.1) โครงสร้างไม่แข็งแรง/ไม่ถาวร	50.0	48.9	0.0
(2.2) มีความแออัด	31.3	29.8	44.2
(2.3) หลังคารั่ว	0.0	0.0	0.0
(2.4) ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ	41.7	31.9	32.6
3) สาธารณูปโภค (ค่าเฉลี่ย)	31.3	40.4	32.6
(3.1) ประปา	0.0	0.0	0.0
(3.2) ไฟฟ้า	0.0	0.0	0.0
(3.3) โทรศัพท์	0.0	0.0	0.0
(3.4) การรักษาความปลอดภัย	0.0	0.0	0.0
(3.5) การกำจัดขยะ	31.3	40.4	32.6
(3.6) การบำบัดน้ำเสีย	0.0	0.0	0.0
4) ความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย)	39.9	40.4	55.8
(4.1) เสี่ยงต่อเพลิงไหม้	0.0	0.0	0.0
(4.2) เสี่ยงต่ออาชญากรรม	39.6	40.4	55.8
(4.3) เสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ	39.6	40.4	55.8

ตารางที่ 5.37 ทศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป
อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามช่วงเวลาทำงาน

ประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัย	ช่วงเวลาทำงาน		
	7.01-16.00 น.	16.01-24.00 น.	24.01-7.00 น.
5) การเงิน (ค่าเฉลี่ย)	7.4	80.0	30.0
(5.1) ค่าผ่อน/ค่าเช่าสูงเกินความสามารถในการจ่าย	7.4	80.0	30.0
6) สภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย)	0.0	0.0	0.0
(6.1) น้ำท่วม	0.0	0.0	0.0
(6.2) ขยะตกค้าง	0.0	0.0	0.0
(6.3) เสียงรบกวน	0.0	0.0	0.0
(6.4) กลิ่นเหม็น	0.0	0.0	0.0
(6.5) น้ำเน่าขัง	0.0	0.0	0.0
7) ความมั่นคงในการถือครอง (ค่าเฉลี่ย)	0.0	0.0	0.0
(7.1) กำลังถูกไล่อื้อ	0.0	0.0	0.0
(7.2) กำลังบอกเลิกสัญญาเช่า	0.0	0.0	0.0
(7.3) ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน	0.0	0.0	0.0
(7.4) กำลังถูกเวนคืนเพื่อสร้างถนน	0.0	0.0	0.0
8) เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย)	1.9	63.3	28.0
(8.1) ทะเลาะวิวาท	1.9	63.3	28.0
(8.2) รู้จักเพื่อนบ้านน้อย	0.0	0.0	0.0
(8.3) ที่จอดรถ	0.0	0.0	0.0

5.9 ลักษณะสถานประกอบอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสำรวจและการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม สถานประกอบอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร พบว่า มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่จำนวน 3 โรงงาน โดยในแต่ละโรงงานมีช่วงเวลาในการก่อตั้งที่แตกต่างกัน กล่าวคือ โรงงานเจริญอุตสาหกรรม เป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกของเทศบาลนครสมุทรสาคร ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2515 นับได้ว่าเป็นยุคแรกของการเกิดอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงในจังหวัดสมุทรสาคร ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 ได้มีการก่อตั้งโรงงานซีรอสแกล ซึ่งถือได้ว่าเป็น ช่วงยุคกลาง และในปัจจุบันได้ก่อตั้งโรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ ในปี พ.ศ. 2548 โดยช่วงระยะเวลาในการก่อตั้งโรงงานทั้งสามแห่งได้ส่งผลต่อจำนวนแรงงานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ โรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคแรกจะมีจำนวนแรงงาน และจำนวนหน่วยการลงทุนที่น้อยกว่าโรงงานในปัจจุบัน รวมทั้งขนาดพื้นที่โรงงานยังมีขนาดพื้นที่ที่น้อยกว่าด้วย (จากการสำรวจ)

เนื่องจากโรงงานในยุคแรกส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่บริเวณตำบลท่าฉลอม ซึ่งเป็นบริเวณที่มีแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญต่อการแปรรูปอาหารและประมง จึงทำให้พื้นที่ที่มีความหนาแน่นของโรงงานและพื้นที่อยู่อาศัยสูง ส่งผลต่อการขยายกิจการในอนาคต แต่บริเวณตำบลมหาชัย และตำบลโกรกรากยังถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นที่น้อยกว่า โรงงานในช่วงยุคกลางและปัจจุบัน จึงสามารถสร้างและขยายโรงงานได้มากกว่า นอกจากนี้จากการสำรวจช่วงเวลาในการทำงานของโรงงานยังแตกต่างกันอีกด้วย โดยโรงงานในยุคแรกและยุคกลางจะมีการทำงาน 3 ช่วงเวลา คือ 7.00-16.00 นาฬิกา ช่วงที่สองจากเวลา 16.00-24.00 นาฬิกา และช่วงที่สามจากเวลา 24.00-7.00 นาฬิกา ในขณะที่โรงงานในปัจจุบันมีช่วงเวลาการทำงานเดียว คือ 7.00-16.00 นาฬิกา ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5.38

ตารางที่ 5.38 ช่วงเวลาการก่อตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม
แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร

สภาพทั่วไปของ โรงงาน	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร		
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม	โรงงานซีร็อยแยล	โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์
สถานที่ตั้ง	ตำบลท่าฉลอม	ตำบลโคกกราก	ตำบลมหาชัย
ปีที่ก่อตั้ง	พ.ศ. 2515	พ.ศ. 2530	พ.ศ. 2548
จำนวนแรงงาน	750 คน	1,277 คน	1,970 คน
จำนวนหน่วยลงทุน	27,000,000 บาท	30,700,000 บาท	120,000,000 บาท
ช่วงเวลาในการ ทำงาน	3 ช่วง <ul style="list-style-type: none"> • 7.01-16.00 น. • 16.01-24.00 น. • 24.01-7.00 น. 	3 ช่วง <ul style="list-style-type: none"> • 7.01-16.00 น. • 16.01-24.00 น. • 24.01-7.00 น. 	1 ช่วง <ul style="list-style-type: none"> • 7.01-16.00 น.

จากข้อมูลข้างต้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา ถึงความสำคัญว่า ช่วงระยะเวลาในการ
ก่อตั้งโรงงาน ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัยแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดย
จำแนกเป็นประเด็นดังนี้

5.9.1 ลักษณะสถานประกอบการอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของ แรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง
ขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ของแรงงาน
จำแนกตามช่วงระยะเวลาการก่อตั้งโรงงาน พบว่า ช่วงระยะเวลาการก่อตั้งของโรงงาน ไม่ส่งผล
ต่อสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของแรงงาน เนื่องจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมส่วนใหญ่
จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและ
ประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี เป็นแรงงานไม่จดทะเบียน
และอยู่ในสถานภาพสมรส มีสมาชิกในที่พักอาศัย 2-3 คน และรายได้ครัวเรือนส่วนใหญ่จะมี
รายได้ช่วง 5,000-10,000 บาท/เดือน แต่สำหรับรายจ่ายจะมี ค่าใช้จ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย 1,000-

2,000 บาทต่อเดือน, ค่าประปา-ไฟฟ้า 500-700 บาทต่อเดือน, ค่าอาหาร 1,000-2,000 บาทต่อเดือน, ค่าเบ็ดเตล็ด 1,000-2,000 บาทต่อเดือน อีกทั้ง รายได้ส่วนใหญ่เพียงพอกับรายจ่ายและสามารถเก็บออมได้ ซึ่งจะออมได้ประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน โดยจะฝากธนาคารและเก็บไว้ในบ้าน แต่อย่างไรก็ตามก็จะมี ความแตกต่างในบางประเด็น ได้แก่ แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคแรก จะมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าโรงงานยุคกลางและโรงงานในปัจจุบัน อีกทั้งแรงงานในโรงงานยุคแรกจะมีบุตร จำนวน 1-2 คน ในขณะที่โรงงานในปัจจุบันจะไม่มีบุตร นอกจากนี้ อาชีพในครัวเรือนของแรงงานในโรงงานยุคแรก จะเป็นอาชีพค้าขาย ยุคกลางจะเป็นอาชีพเกษตรกรรม และโรงงานปัจจุบันจะเป็นอาชีพรับจ้าง (ดังแสดงในตารางที่ 5.39)

ตารางที่ 5.39 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน

สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม (130)		โรงงานซีรอลแยล (135)		โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ (135)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
ชาย (169)	50	38.5	68	50.4	51	37.8
หญิง (231)	80	61.5	67	49.6	84	62.2
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
อายุ						
18-30 ปี (94)	20	15.4	22	16.3	52	38.5
31-40 ปี (236)	65	50.0	113	83.7	58	43.0
41-50 ปี (70)	45	34.6	0	0.0	25	18.5
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
การจดทะเบียนแรงงาน						
ไม่จดทะเบียน (208)	69	53.1	68	50.4	71	52.6
จดทะเบียน (192)	61	46.9	67	49.6	64	47.4
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
ระดับการศึกษา						
ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน (39)	10	7.7	29	21.5	0	0.0
ประถมศึกษา (143)	35	26.9	40	29.6	68	50.4
มัธยมศึกษาตอนต้น (128)	30	23.1	31	23.0	67	49.6
มัธยมศึกษาตอนปลาย (73) ☐	50	38.5	23	17.0	0	0.0
อนุปริญญา (12)	0	0.0	12	8.9	0	0.0
ปริญญาตรี (5)	5	7.7	0	21.5	0	0.0
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0

ตารางที่ 5.39 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน (ต่อ)

สถานะทางเศรษฐกิจ และสังคม	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม (130)		โรงงานซีร็อบแยล (135)		โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ (135)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ						
โสด (98)	30	23.1	45	33.3	23	17.0
สมรสแล้ว (297)	95	73.1	90	66.7	112	83.0
ม่าย (5)	5	3.8	0	0.0	0	0.0
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
สมาชิกในที่พักอาศัย						
อยู่คนเดียว (27)	5	3.8	22	16.3	0	0.0
2 คน (119)	20	15.4	22	16.3	77	57.0
3 คน (136)	45	34.6	69	51.1	22	16.3
4 คน (75)	35	26.9	22	16.3	18	13.3
มากกว่า 4 คน (43)	25	19.2	0	0.0	18	13.3
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
จำนวนบุตร						
ไม่มีบุตร (153)	36	27.7	68	50.4	49	36.3
1-2 คน (94)	58	44.6	0	0.0	36	26.7
3-4 คน (108)	36	27.7	34	25.2	38	28.1
มากกว่า 4 คน (45)	0	0.0	33	24.4	12	8.9
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0

ตารางที่ 5.39 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน (ต่อ)

สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม (130)		โรงงานซีรอสแยล (135)		โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ (135)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพในครัวเรือน						
ไม่ได้ทำงาน (10)	10	7.7	0	0.0	0	0.0
เกษตรกรรม (95)	5	3.8	90	66.7	0	0.0
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (12)	0	0.0	0	0.0	12	8.9
พนักงานบริษัท (35) □	35	26.9	0	0.0	0	0.0
ค้าขาย (88)	60	46.2	0	0.0	28	20.7
รับจ้าง (160)	20	15.4	45	33.3	95	70.4
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
รายได้ครัวเรือน						
ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน (23)	0	0.0	23	17.0	0	0.0
3,001-5,000 บาท/เดือน (14)	0	0.0	0	0.0	14	10.4
5,001-10,000 บาท/เดือน (208)	115	88.5	23	17.0	70	51.9
10,001-15,000 บาท/เดือน (98)	10	7.7	66	48.9	22	16.3
15,001-20,000 บาท/เดือน (34)	0	0.0	23	17.0	11	8.1
20,001-30,000 บาท/เดือน (23)	5	3.8	0	0.0	18	13.3
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
ความสัมพันธ์รายได้กับรายจ่าย						
ไม่เพียงพอ (133)	46	35.4	38	28.1	49	36.3
เพียงพอ (111)	35	26.9	28	20.7	48	35.6
เพียงพอและสามารถเก็บออมได้ (156)	49	37.7	69	51.1	38	28.1
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
สถานที่เก็บออมเงิน						
เก็บไว้ในบ้าน (160)	47	36.2	58	43.0	55	40.7
ฝากธนาคาร (240)	83	63.8	77	57.0	80	59.3
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0

5.9.2 ลักษณะสถานประกอบอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามช่วงระยะเวลาการก่อตั้งโรงงาน พบว่า ช่วงระยะเวลาการก่อตั้งของโรงงาน ส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงาน คือ

- โรงงานเจริญอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคแรกๆ นั้น ส่วนใหญ่แรงงานที่ทำงานในโรงงานจะเป็นคนในเทศบาล (ร้อยละ 75.4) โดยมีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่าที่ปลูกบ้าน (ร้อยละ 51.5) ซึ่งมีการครอบครองโดยเป็นเจ้าของบ้าน แต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน มีค่าเช่าที่ดินประมาณ 2,000-3,000 บาท/ปี ในปัจจุบันสภาพที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพพอใช้ (ร้อยละ 65.4) วัสดุอาคารเป็นครึ่งปูนครึ่งไม้ (ร้อยละ 56.9) มีจำนวนชั้นเดียว (ร้อยละ 47.7) นอกจากนี้ขนาดแปลงที่ดินส่วนใหญ่จะมีขนาดน้อยกว่า 10 ตร.วา (ร้อยละ 69.4) โดยมีขนาดห้องที่อยู่อาศัยประมาณ 31-50 ตร.ม (ร้อยละ 30.5) มีห้องนอน 2 ห้อง (ร้อยละ 47.7) และใช้ห้องน้ำร่วมกัน (ร้อยละ 62.3)
- โรงงานซีรอสแกล เป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคกลาง ส่วนใหญ่แรงงานที่ทำงานในโรงงานจะเป็นคนนอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 91.1) โดยมีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่าห้องแบ่งให้เช่า/อพาร์ทเมนท์ (ร้อยละ 49.6) มีค่าเช่าประมาณ 1,000-2,000 บาท/เดือน ในปัจจุบันสภาพที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพพอใช้ (ร้อยละ 57.0) วัสดุอาคารเป็นก่ออิฐคอนกรีต (ร้อยละ 65.9) มีจำนวน 2 ชั้น (ร้อยละ 80.0) นอกจากนี้ขนาดแปลงที่ดินส่วนใหญ่จะมีขนาดน้อยกว่า 10 ตร.วา (ร้อยละ 78.6) โดยมีขนาดห้องที่อยู่อาศัยประมาณ 11-30 ตร.ม (ร้อยละ 31.4) มีห้องนอน 1 ห้อง (ร้อยละ 71.5) และใช้ห้องน้ำร่วมกัน (ร้อยละ 65.2)
- โรงงานเคแอนดียู เป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคปัจจุบัน ส่วนใหญ่แรงงานที่ทำงานในโรงงานจะเป็นคนนอกเขตเทศบาล (ร้อยละ 60.0) โดยมีลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในลักษณะเช่าห้องแบ่งให้เช่า/อพาร์ทเมนท์ (ร้อยละ 48.9) มีค่าเช่าประมาณ 1,000-2,000 บาท/เดือน ในปัจจุบันสภาพที่อยู่อาศัยอยู่ในสภาพสมบูรณ์ดี (ร้อยละ 64.4) วัสดุอาคารเป็นก่ออิฐคอนกรีต (ร้อยละ 86.7) มีจำนวน 2 ชั้น (ร้อยละ 64.4) นอกจากนี้ขนาดแปลงที่ดินส่วนใหญ่จะมีขนาดน้อยกว่า 10 ตร.วา (ร้อยละ 76.0) โดยมีขนาดห้องที่อยู่อาศัยประมาณ 3-10 ตร.ม (ร้อยละ 60.9) มีห้องนอน 1 ห้อง (ร้อยละ 62.2) และใช้ห้องน้ำร่วมกัน (ร้อยละ 67.4) (ดังแสดงในตารางที่ 5.40)

ตารางที่ 5.40 ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน

ลักษณะทางกายภาพ ที่อยู่อาศัย	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม (130)		โรงงานซีรอลแยล (135)		โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ (135)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภูมิลำเนาเดิม						
ในเขตเทศบาล (163)	98	75.4	11	8.1	54	40.0
นอกเขตเทศบาล (237)	32	24.6	124	91.9	81	60.0
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
ลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยปัจจุบัน						
บ้านเดี่ยว (4)	4	3.1	0	0.0	0	0.0
บ้านแบ่งให้เช่า (46)	35	26.9	11	8.1	0	0.0
ห้องแถว/ตึกแถว (111)	24	18.5	43	31.9	44	32.6
ห้องแบ่งเช่า/อพาร์ทเมนท์ (133)	0	0.0	67	49.6	66	48.9
เช่าที่ปลูกบ้าน (106)	67	51.5	14	10.4	25	18.5
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัยปัจจุบัน						
เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน (4)	4	3.1	0	0.0	0	0.0
เป็นเจ้าของตัวบ้านแต่ไม่มี กรรมสิทธิ์ที่ดิน (106)	67	51.5	14	10.4	25	18.5
เช่าบ้าน (46)	35	26.9	11	8.1	0	0.0
เช่าห้อง (244)	24	18.5	110	81.5	110	81.5
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
สภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบัน						
สมบูรณ์ดี (182)	45	34.6	58	43.0	87	64.4
พอใช้ (218)	85	65.4	77	57.0	56	41.5
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
วัสดุอาคาร						
ครึ่งปูนครึ่งไม้ (138)	74	56.9	46	34.1	18	13.3
ก่ออิฐคอนกรีต (262)	56	43.1	89	65.9	117	86.7
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0

ตารางที่ 5.40 ลักษณะทางกายภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน

ลักษณะทางกายภาพ ที่อยู่อาศัย	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม (130)		โรงงานซีรอลแอส (135)		โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ (135)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนชั้นอาคารที่อยู่อาศัย						
ชั้นเดียว (110)	62	47.7	12	8.9	36	26.7
2 ชั้น (256)	61	46.9	108	80.0	87	64.4
3 ชั้น (18)	4	3.1	9	6.7	5	3.7
4 ชั้นขึ้นไป (16)	3	2.3	6	4.4	7	5.2
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
ขนาดแปลงที่ดิน (ตร.วา)						
น้อยกว่า 10 ตร.วา (58)	28	39.4	11	78.6	19	76.0
11-16 ตร.วา (11)	6	8.5	3	21.4	2	8.0
17-50 ตร.วา (29)	25	35.2	0	0.0	4	16.0
51-100 ตร.วา (12)	12	16.9	0	0.0	0	0.0
รวม (110)	71	100.0	14	100.0	25	100.0
ขนาดห้องที่อยู่อาศัย (ตร.ม.)						
3-10 ตร.ม (115)	14	23.7	34	28.1	67	60.9
11-30 ตร.ม (98)	17	28.8	38	31.4	43	39.1
31-50 ตร.ม (47)	18	30.5	29	24.0	0	0.0
51-100 ตร.ม (30)	10	16.9	20	16.5	0	0.0
รวม (290)	59	100.0	121	100.0	110	100.0
จำนวนห้องนอน						
1 ห้อง (230)	53	40.8	93	71.5	84	62.2
2 ห้อง (150)	62	47.7	42	31.1	46	34.1
3 ห้อง (20)	15	11.5	0	0.0	5	3.7
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
จำนวนห้องน้ำ						
ใช้ห้องน้ำร่วม (260)	81	62.3	88	65.2	91	67.4
1 ห้อง (140)	49	37.7	47	34.8	44	32.6
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0

5.9.3 ลักษณะสถานประกอบอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง สภาพการอยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตาม ช่วงระยะเวลาการก่อตั้งโรงงาน พบว่า ช่วงระยะเวลาการก่อตั้งของโรงงาน ไม่ส่งผลต่อสภาพการอยู่อาศัยของแรงงาน เนื่องจากสภาพการอยู่อาศัยส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะมี ระยะเวลาการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยปัจจุบันนานกว่า 4 ปี และมีประวัติการย้ายที่อยู่อาศัย ซึ่งเคยย้ายมา มากกว่า 4 ครั้ง และช่วงระยะเวลาความถี่ในการย้ายจะนานกว่า 1 ครั้ง/ปี โดยสาเหตุในการย้ายที่ อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีสาเหตุเพื่อมาหางานทำ สำหรับในอนาคตคาดว่าจะมีการย้ายที่อยู่อาศัยของ แรงงานอีก โดยจะย้ายอีก 5-10 ปีข้างหน้าซึ่งสาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีสาเหตุเพื่อหา งานทำ (ดังแสดงในตารางที่ 5.41)

ตารางที่ 5.41 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน

สภาพการอยู่อาศัย	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม (130)		โรงงานซีรอสแกล (135)		โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ (135)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาในการอยู่อาศัยที่อยู่อาศัยปัจจุบัน						
1-2 ปี (133)	17	13.1	62	45.9	54	40.0
3-4 ปี (67)	32	24.6	14	10.4	21	15.6
มากกว่า 4 ปี (200)	81	62.3	59	43.7	60	44.4
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
การย้ายที่อยู่อาศัย						
ไม่เคย (89)	48	36.9	17	12.6	24	17.8
เคย (311)	82	63.1	118	87.4	111	82.2
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0

ตารางที่ 5.41 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน

สภาพการอยู่อาศัย	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม (130)		โรงงานซีร็อบแยล (135)		โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ (135)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนความถี่ในการย้ายที่อยู่อาศัย						
ไม่เคย (89)	48	36.9	17	12.6	24	17.8
1-2 ครั้ง (44)	11	8.5	17	12.6	16	11.9
3-4 ครั้ง (89)	22	16.9	52	38.5	15	11.1
มากกว่า 4 ครั้ง (178)	49	37.7	49	36.3	80	59.3
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
ช่วงเวลาความถี่ในการย้าย						
1 ครั้ง/ปี (115)	44	33.8	68	50.4	3	2.2
นานกว่า 1 ครั้ง/ปี (285)	86	66.2	67	49.6	132	97.8
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
การย้ายที่อยู่อาศัยในอนาคต						
ไม่มี (89)	40	30.8	26	19.3	23	17.0
มี (311)	90	69.2	109	80.7	112	83.0
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
ระยะเวลาที่คาดว่าจะย้ายในอนาคต						
ภายในปีนี้ (50)	16	12.3	25	18.5	9	6.7
1-5 ปี (143)	38	29.2	48	35.6	57	42.2
5-10 ปี (207)	76	58.5	62	45.9	69	51.1
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
สาเหตุในการย้ายที่อยู่อาศัย						
เพื่อมาทำงานทำ (286)	121	93.1	71	52.6	94	69.6
เพื่อแต่งงานตามสามี/ ภรรยา (57)	5	3.8	19	14.1	33	24.4
อื่นๆ (57)	4	3.1	45	33.3	8	5.9
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0

5.9.4 ลักษณะสถานประกอบอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อลักษณะแหล่งงานของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่องลักษณะแหล่งงานของแรงงาน จำแนกตามช่วงระยะเวลาการก่อตั้งโรงงาน พบว่า ช่วงระยะเวลาการก่อตั้งของโรงงาน ส่งผลต่อลักษณะแหล่งงานของแรงงาน คือ

- โรงงานเจริญอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคแรกๆ นั้น จะมีการแบ่งช่วงระยะเวลาในการทำงานออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ช่วง 7.00-16.00 น., 16.00-24.00 น., 24.00-7.00 น. โดยส่วนใหญ่แรงงานจะทำงานในช่วงเช้า คือ 7.00-16.00 น. (ร้อยละ 52.3) อีกทั้งระยะเวลาการทำงานในโรงงานแห่งนี้ของแรงงานส่วนใหญ่จะทำงานกับโรงงานมานานกว่า 10 ปี (ร้อยละ 50.8) โดยที่มีสัญญาการว่าจ้างงาน 12-24 เดือน (ร้อยละ 60.8)
- โรงงานซีร็อยแอล เป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคกลาง จะมีการแบ่งช่วงระยะเวลาในการทำงานออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ช่วง 7.00-16.00 น., 16.00-24.00 น., 24.00-7.00 น. โดยส่วนใหญ่แรงงานจะทำงานในช่วงเช้า คือ 7.00-16.00 น. (ร้อยละ 53.3) อีกทั้งระยะเวลาการทำงานในโรงงานแห่งนี้ของแรงงานส่วนใหญ่จะทำงานกับโรงงานประมาณ 1-2 ปี (ร้อยละ 40.0) โดยที่มีสัญญาการว่าจ้างงาน 12-24 เดือน (ร้อยละ 50.4)
- โรงงานเคแอนด์ยู เป็นโรงงานที่ก่อตั้งขึ้นในยุคปัจจุบัน จะมีการแบ่งช่วงระยะเวลาในการทำงานออกเป็นช่วงเวลาเดียว คือ ช่วง 7.00-16.00 น. อีกทั้งระยะเวลาการทำงานในโรงงานแห่งนี้ของแรงงานส่วนใหญ่จะทำงานกับโรงงานประมาณ 1-2 ปี (ร้อยละ 31.9) โดยที่มีสัญญาการว่าจ้างงาน 12-24 เดือน (ร้อยละ 67.4)

(ดังแสดงในตารางที่ 5.42)

ตารางที่ 5.42 ลักษณะแหล่งงานของแรงงานในสถานประกอบการ
อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน

ลักษณะแหล่งงาน	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม (130)		โรงงานซีรอสแยล (135)		โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์ (135)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเวลาการทำงาน						
7.01-16.00 น. (275)	68	52.3	72	53.3	135	100.0
16.01-24.00 น. (70)	39	30.0	31	23.0	0	0.0
24.01-7.00 น. (55)	23	17.7	32	23.7	0	0.0
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
ระยะเวลาในการทำงาน						
น้อยกว่า 1 ปี (40)	0	0.0	25	18.5	15	11.1
1-2 ปี (103)	6	4.6	54	40.0	43	31.9
3-4 ปี (61)	7	5.4	28	20.7	26	19.3
5-10 ปี (76)	38	29.2	19	14.1	19	14.1
มากกว่า 10 ปี (120)	66	50.8	9	6.7	32	23.7
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
สัญญาว่าจ้างในการทำงาน						
ไม่มีสัญญา (162)	51	39.2	67	49.6	44	32.6
มีสัญญา (238)	79	60.8	68	50.4	91	67.4
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0

5.9.5 ลักษณะสถานประกอบอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อลักษณะสังคมชุมชนของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ลักษณะสังคมชุมชนของแรงงาน จำแนกตามช่วงระยะเวลาการก่อตั้งโรงงาน พบว่า ช่วงระยะเวลาการก่อตั้งของโรงงาน ไม่ส่งผลต่อลักษณะสังคมชุมชนของแรงงาน เนื่องจากลักษณะสังคมชุมชนส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ ทุกคนต่างรู้จักเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียงเหมือนกัน โดยจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านมาก อีกทั้งในชุมชนของแรงงานมีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมชุมชน โดยส่วนใหญ่จะมีการรวมกลุ่มในช่วงวันหยุดเทศกาล และวันสำคัญต่างๆ แต่ลักษณะการเข้าร่วมของกิจกรรม ส่วนใหญ่จะไม่เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเข้าร่วมกิจกรรม (ดังแสดงในตารางที่ 5.43)

ตารางที่ 5.43 ลักษณะสังคมชุมชนของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน

ลักษณะสังคมชุมชน	สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร					
	โรงงานเจริญอุตสาหกรรม (130)		โรงงานซีรอสแกลด (135)		โรงงานเคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรซ์ (135)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน						
สนิทสนมมาก (165)	60	46.2	50	37.0	55	40.7
ความสัมพันธ์ปานกลาง (72)	25	19.2	21	15.6	26	19.3
ความสัมพันธ์น้อย (163)	45	34.6	64	47.4	54	40.0
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0
การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน						
ไม่เข้าร่วม (212)	72	55.4	71	52.6	69	51.1
เข้าร่วม (188)	58	44.6	64	47.4	66	48.9
รวม (400)	130	100.0	135	100.0	135	100.0

5.9.6 ลักษณะสถานประกอบอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อทัศนคติความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามช่วงระยะเวลาการก่อตั้งโรงงาน พบว่า ช่วงระยะเวลาการก่อตั้งของโรงงาน ไม่ส่งผลต่อทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัย เนื่องจาก ทัศนคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีความต้องการที่อยู่อาศัยในด้านสภาพแวดล้อมที่ดีมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 83-100 โดยอยากให้อำเภอที่อยู่อาศัยไม่มีเสียงรบกวน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่มีกลิ่นรบกวนและมีสาธารณูปโภคสาธารณูปการครบครัน รองลงมาคือ ความต้องการด้านที่ตั้ง (ร้อยละ 82-83) โดยอยากให้อำเภอที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้ที่ทำงาน มีการคมนาคมสะดวก และอยู่ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก และความต้องการด้านตัวบ้าน (ร้อยละ 81-83) โดยอยากให้ตัวบ้านมีความมั่นคง ราคาเหมาะสม และรูปแบบสวยงาม (ดังแสดงในตารางที่ 5.44)

5.9.7 ลักษณะสถานประกอบอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อทัศนคติปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน

จากการสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในพื้นที่เทศบาลนครสมุทรสาคร ในเรื่อง ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัย ของแรงงาน จำแนกตามช่วงระยะเวลาการก่อตั้งโรงงาน พบว่า ช่วงระยะเวลาการก่อตั้งของโรงงาน ไม่ส่งผลต่อทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัย กล่าวคือ แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะมีปัญหาการเงินสำหรับที่อยู่อาศัย มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 27-66 ซึ่งมีความเห็นว่าค่าเช่าสำหรับที่อยู่อาศัยสูงเกินไปกล่าวคือสูงเกินกว่าร้อยละ 30 ของรายได้แรงงาน รองลงมาคือ ปัญหาความปลอดภัย (ร้อยละ 20-50) อันได้แก่ปัญหายักรวรรชาติ อาชญากรรม และปัญหาเพลิงไหม้ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเกิดจากการที่พื้นที่มีแรงงานข้ามชาติ ซึ่งไม่จดทะเบียนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก อันก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่ยากต่อการควบคุม และปัญหาตัวบ้าน (ร้อยละ 18-25) โดยส่วนมากจะเป็นปัญหาตัวบ้านไม่มีความมั่นคง ราคา บ้านไม่เหมาะสม และรูปแบบสวยงาม ตามลำดับ (ดังแสดงในตารางที่ 5.45)

ตารางที่ 5.44 ทักษะคติต่อความต้องการที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรม
แปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน

ประเด็นความต้องการที่อยู่อาศัย	ชื่อแหล่งงาน		
	โรงงาน เจริญอุตสาหกรรม	โรงงาน ซีโรแยล	โรงงาน เคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์
1) ที่ตั้ง (ค่าเฉลี่ย)	82.4	83.3	83.1
(1.1) การคมนาคมสะดวก	100.0	100.0	100.0
(1.2) ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก	100.0	100.0	100.0
(1.3) ใกล้ที่ทำงาน	100.0	100.0	100.0
(1.4) ใกล้โรงเรียนลูก	77.1	83.3	82.0
(1.5) ใกล้บ้านญาติ	22.9	16.7	18.0
(1.6) ใกล้ที่อยู่อาศัยเดิม	77.1	83.3	82.0
(1.7) ใกล้ศาสนสถาน	100.0	100.0	100.0
2) ตัวบ้าน (ค่าเฉลี่ย)	82.2	83.3	81.6
(2.1) ตัวบ้านมีความมั่นคง	100.0	100.0	100.0
(2.2) รูปแบบบ้านสวยงาม	100.0	100.0	100.0
(2.3) เหมาะต่อการทำการค้า/ทำงาน	42.2	50.0	36.0
(2.4) พื้นที่ใช้สอยเหมาะสม	69.0	66.7	72.0
(2.5) ราคาเหมาะสม	100.0	100.0	100.0
3) สภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย)	93.1	100.0	83.6
(3.1) ไม่มีปัญหาน้ำท่วม	88.8	100.0	64.0
(3.2) ไม่มีเสียงรบกวน	100.0	100.0	100.0
(3.3) ไม่มีกลิ่นรบกวน	92.2	133.3	82.0
(3.4) มีสาธารณูปโภค/สาธารณูปการครบถ้วน	92.2	133.3	82.0
(3.5) มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	92.2	100.0	90.0
4) เพื่อนบ้านและชุมชน (ค่าเฉลี่ย)	56.9	63.3	52.4
(4.1) มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน	65.1	66.7	54.0
(4.2) พึ่งพาอาศัยเพื่อนบ้านได้	42.2	50.0	36.0
(4.3) การดูแลชุมชน	77.1	83.3	82.0
(4.4) ชุมชนโดยรอบน่าอยู่	76.7	83.3	54.0
(4.5) สามารถบริหารได้โดยองค์กรชุมชน	23.3	33.3	36.0

ตารางที่ 5.45 ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป
อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน

ประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัย	ชื่อแหล่งงาน		
	โรงงาน เจริญอุตสาหกรรม	โรงงาน ซีรอสแกล	โรงงาน เคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์
1) ที่ตั้ง (ค่าเฉลี่ย)	17.7	4.8	2.9
(1.1) ไกลจากที่ทำงาน	15.5	0.0	0.0
(1.2) ไกลจากโรงเรียนลูก	15.5	0.0	0.0
(1.3) ไกลจากตลาด	58.1	0.0	0.0
(1.4) ไกลจากสิ่งอำนวยความสะดวก	0.0	0.0	0.0
(1.5) ไกลจากศาสนสถาน	23.3	16.7	10.0
(1.6) ติดถนนมากเกินไป	11.6	16.7	10.0
(1.7) เสียเวลาค่าใช้จ่ายเดินทางมาก	0.0	0.0	0.0
2) ตัวบ้าน (ค่าเฉลี่ย)	20.2	25.0	18.0
(2.1) โครงสร้างไม่แข็งแรง/ไม่ถาวร	34.5	33.3	36.0
(2.2) มีความแออัด	11.2	33.3	18.0
(2.3) หลังคารั่ว	7.8	0.0	0.0
(2.4) ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ	27.1	33.3	18.0
3) สาธารณูปโภค (ค่าเฉลี่ย)	12.9	11.1	3.0
(3.1) ประปา	0.0	0.0	0.0
(3.2) ไฟฟ้า	0.0	0.0	0.0
(3.3) โทรศัพท์	7.8	0.0	0.0
(3.4) การรักษาความปลอดภัย	19.4	0.0	0.0
(3.5) การกำจัดขยะ	50.0	66.7	18.0
(3.6) การบำบัดน้ำเสีย	0.0	0.0	0.0
4) ความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย)	20.3	50.0	36.0
(4.1) เสี่ยงต่อเพลิงไหม้	11.2	50.0	36.0
(4.2) เสี่ยงต่ออาชญากรรม	11.2	50.0	36.0
(4.3) เสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ	38.4	50.0	36.0

ตารางที่ 5.45 ทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงาน ในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป
อาหารและประมงขนาดใหญ่ เทศบาลนครสมุทรสาคร จำแนกตามโรงงาน

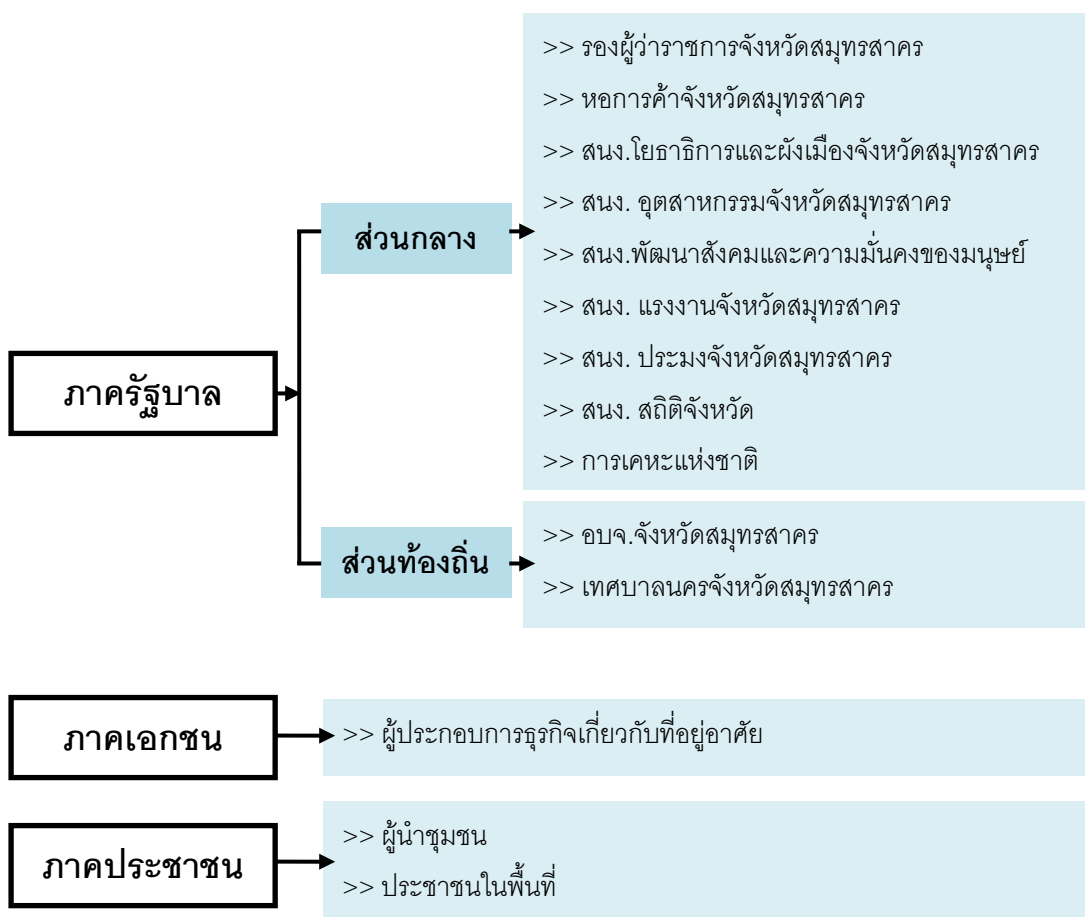
ประเด็นปัญหาที่อยู่อาศัย	ชื่อแหล่งงาน		
	โรงงาน เจริญอุตสาหกรรม	โรงงาน ซีรอสแกล	โรงงาน เคแอนด์ยู เอ็นเตอร์ไพรส์
5) การเงิน (ค่าเฉลี่ย)	27.1	66.7	36.0
(5.1) ค่าผ่อนค่าเช่าสูงเกินความสามารถในการจ่าย	27.1	66.7	36.0
6) สภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย)	5.4	0.0	0.0
(6.1) น้ำท่วม	0.0	0.0	0.0
(6.2) ขยะตกค้าง	27.1	0.0	0.0
(6.3) เสียงรบกวน	0.0	0.0	0.0
(6.4) กลิ่นเหม็น	0.0	0.0	0.0
(6.5) น้ำเน่าขัง	0.0	0.0	0.0
7) ความมั่นคงในการถือครอง (ค่าเฉลี่ย)	0.0	0.0	0.0
(7.1) กำลังถูกไล่อื้อ	0.0	0.0	0.0
(7.2) กำลังบอกเลิกสัญญาเช่า	0.0	0.0	0.0
(7.3) ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน	0.0	0.0	0.0
(7.4) กำลังถูกเวนคืนเพื่อสร้างถนน	0.0	0.0	0.0
8) เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย)	6.2	5.6	3.3
(8.1) ทะเลาะวิวาท	10.9	16.7	10.0
(8.2) รู้จักเพื่อนบ้านน้อย	7.8	0.0	0.0
(8.3) ที่จอดรถ	0.0	0.0	0.0

บทที่ 6

สรุปสภาพและปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานและข้อเสนอแนะ

จังหวัดสมุทรสาครมีฐานอุตสาหกรรมการผลิตหลักจากอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนสูงถึง 9,672,413,0270 บาท (ข้อมูลสำนักงานอุตสาหกรรม, พ.ศ. 2552) อีกทั้งยังถือได้ว่าเป็นบริเวณแห่งแรกที่เกิดอุตสาหกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญ จึงส่งผลต่อการดึงดูดให้มีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เข้าไปตั้งกิจการในพื้นที่จำนวนมาก ส่งผลต่อความต้องการแรงงาน และความ ต้องการที่อยู่อาศัยที่ใกล้แหล่งงาน อย่างไรก็ตามในการวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยของเมือง จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยที่เกิดจากการมีแหล่งงานขนาดใหญ่มาตั้งในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางแผน ดังนั้นในการศึกษารั้งนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในเขต เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีกลุ่มตัวอย่างรวม 400 ตัวอย่าง ซึ่งผลการศึกษาได้นำไปสู่ข้อมูลปัญหาที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานใน สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ในปัจจุบัน จากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำผลการศึกษาดังกล่าวจัดประชุมระดมสมองและสัมภาษณ์ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร โดยการประชุมดังกล่าวได้รับการสนับสนุนงบประมาณและความอนุเคราะห์จาก **โครงการการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยและแผนป้องกัน / แก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ปีงบประมาณ 2552 : กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2: สมุทรสาคร** โดยศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีรายละเอียดของผู้เข้าร่วมประชุมดังนี้

ภาพที่ 6.1 ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุมระดมสมองในการร่วมรับฟังและ
นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานใน
สถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่
ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ในการจัดประชุมระดมสมองและสัมภาษณ์ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ณ ห้องประชุมสภาเทศบาลชั้น 2 สำนักงานเทศบาลนครสมุทรสาคร วันพฤหัสบดีที่ 10 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 13.00 -16.00 น. ได้ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังนี้

6.1 ปัญหาสภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยเสื่อมโทรม

จากการศึกษาทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยพบว่าแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงส่วนใหญ่ มีความต้องการสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยที่ดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ยิ่งขึ้น (ร้อยละ 78) ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจ เนื่องด้วยปัจจุบันสภาพแวดล้อมของชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีความเสื่อมโทรมมาก โดยมีทั้งปัญหาน้ำขัง น้ำเน่าเสีย กลิ่นเหม็นจากขยะ อันส่งผลต่อการเกิดโรคระบาด และสุขอนามัยในการอยู่อาศัย โดยเฉพาะโรคไข้เลือดออก (ยุงลาย) โรคท้องร่วง และโรคอหิวาตกโรค ซึ่งปัญหาเหล่านี้ จะพบได้โดยทั่วไปในชุมชนที่อยู่อาศัยของแรงงาน โดยเฉพาะบริเวณที่อยู่อาศัยของแรงงานที่มีการเช่าที่ดินปลูกบ้าน บริเวณริมแม่น้ำท่าจีน ในขณะที่ที่อยู่อาศัยประเภทดีแถว ห้องแถว ห้องแบ่งเช่าและอพาร์ทเมนต์ปัญหาดังกล่าวจะพบในสัดส่วนน้อยกว่า (ดังแสดงในภาพที่ 6.2)

ภาพที่ 6.2 ปัญหาสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยเสื่อมโทรม

สาเหตุปัญหาความเสื่อมโทรมในพื้นที่ที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของจำนวนแรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงาน รวมทั้งขาดการวางแผนในเรื่องระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขปการในการรองรับการเพิ่มขึ้นของแรงงานดังกล่าว นอกจากนี้ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เองยังขาดความตระหนักในการดูแลสุขภาพสภาพสิ่งแวดล้อมชุมชนที่อยู่อาศัยของตน จึงได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังนี้

(1) **ผู้นำชุมชนต่างๆ เสนอว่า** “ประชาชนในท้องถิ่นต้องร่วมมือกันฟื้นฟูสภาพที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมชุมชนของตนเองเป็นลำดับแรก เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมในการอยู่อาศัยที่ดีและได้มาตรฐานยิ่งขึ้น”

(2) **ผู้นำชุมชนต่างๆ เสนอว่า** “ปัญหาสำหรับเรื่องสาธารณสุขของแรงงานเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เนื่องจาก แรงงานที่มีสุขภาพลักษณะอนามัยในการอยู่อาศัยที่ไม่ดี และคุณภาพชีวิตที่ไม่ได้มาตรฐาน ย่อมนำไปสู่การเกิดโรคมภัยไข้เจ็บตามมา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและรายได้ของพื้นที่ เพราะไม่สามารถเป็นกำลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ ดังนั้นภาครัฐและหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องควรมีความตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน รวมถึงการวางแผนสาธารณสุขปการที่ได้มาตรฐาน ตัวอย่างเช่น สถานพยาบาลประเภทคลินิก ควรมีกฎหมายและข้อกำหนดที่ให้ได้มาตรฐานต่อการรักษาพยาบาลแรงงานทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติที่มีชีมีแต่จำนวนที่เพียงพอเท่านั้น แต่ต้องได้มาตรฐานในการเข้าถึงและใช้บริการด้วย”

(3) **รองผู้ว่าราชการจังหวัด เสนอว่า** “เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรมีการกำหนดงบประมาณจากรายได้ท้องถิ่น (รายได้จากการผลิตอุตสาหกรรม) และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ในการใช้ฟื้นฟูสภาพที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของชุมชนในการอยู่อาศัยอันเกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วย”

(4) **รองนายกเทศมนตรี เทศบาลนครสมุทรสาคร เสนอว่า** “เทศบาลนครสมุทรสาคร ควรต้องมีการวางแผนและคาดการณ์ความเพียงพอของระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขปการที่ได้มาตรฐานให้สามารถรองรับการเพิ่มขึ้นของแรงงานเพื่อการอยู่อาศัยที่ดีมากยิ่งขึ้น”

(5) **รองนายกเทศมนตรี เทศบาลนครสมุทรสาคร เสนอว่า** “ปัญหาการวางแผนระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขปการที่ไม่ได้ประสิทธิภาพในปัจจุบัน มีสาเหตุหนึ่งมาจากการไม่สามารถคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่ที่แท้จริงได้ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีแรงงานต่างถิ่นและแรงงานข้ามชาติอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้น **เทศบาลนครสมุทรสาคร** ควรร่วมมือกันระหว่าง **สำนักงานสถิติจังหวัด** และ **ภาคประชาชน** ในการจัดทำจำนวนประชากรที่จดทะเบียน

และไม่จดทะเบียนอย่างเข้มงวด เพื่อที่จะตรวจตราและคาดการณ์ประชากร สำหรับวางแผนในเรื่องต่างๆ ได้”

(6) สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด เสนอว่า “ในการกำหนดนโยบาย หรือการวางแผนเกี่ยวกับแหล่งงานอุตสาหกรรม ควรมีการวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานควบคู่ไปด้วย ที่มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยมีปัจจัยที่ต้องพิจารณาทั้งในเรื่องทำเลที่ตั้งของแหล่งงาน ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ระยะเวลาในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และรูปแบบของการเดินทาง โดยเฉพาะนักผังเมืองในการวางผังเมือง ควรให้ความสำคัญกับการวางแผน บริหารจัดการที่อยู่อาศัยดังกล่าวให้มากขึ้นด้วย และควรมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการเกิดแหล่งงานอุตสาหกรรมแต่ละประเภท และแต่ละบริบทของพื้นที่ ไม่เพียงแต่เป็นแค่แผนหรือผัง หรือนโยบายในการชี้แนะแนวทางในการพัฒนาพื้นที่เท่านั้น แต่ควรเป็นแผน/ผัง และนโยบายที่จะนำไปสู่การพัฒนาจังหวัดของตนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน”

6.2 ปัญหาสภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงแข็งแรง

จากการศึกษาทัศนคติต่อปัญหาที่อยู่อาศัยพบว่าแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงส่วนใหญ่ มี ปัญหาที่อยู่อาศัยทรุดโทรมไม่มั่นคงแข็งแรง โดยเฉพาะปัญหาโครงสร้างตัวบ้าน (ร้อยละ 29.3) และปัญหาขนาดและพื้นที่ใช้สอยสำหรับการอยู่อาศัยไม่เพียงพอ (ร้อยละ 22.3) ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจ โดยปัญหาดังกล่าวจะพบมากสำหรับแรงงานไทย ที่มีลักษณะของการเช่าที่ดินปลูกบ้าน (ร้อยละ 44.2) เนื่องจากมีจำนวนบุตรมากกว่าแรงงานข้ามชาติ คือ 3-4 คน (ร้อยละ 45) อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายสำหรับการอยู่อาศัยมากขึ้นตามไปด้วย จึงส่งผลต่อการมีปัญหาในเรื่องของการเงินสำหรับการอยู่อาศัย (ร้อยละ 30.8) และส่งผลต่อการเลือกใช้วัสดุในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยตามมา อันก่อให้เกิดปัญหาสภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงแข็งแรงดังกล่าว (ดังแสดงในภาพที่ 6.3)

ภาพที่ 6.3 ปัญหาสภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงแข็งแรง และทรุดโทรม

สาเหตุปัญหาในพื้นที่ที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากการขาดการวางแผนสำหรับเรื่องที่อยู่อาศัย สำหรับแรงงาน จึงได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังนี้

(1) **การเคหะแห่งชาติ เสนอว่า** “การเคหะแห่งชาติ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนรับผิดชอบและดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง ดังนั้น ควรร่วมสนับสนุนให้ท้องถิ่นหลายๆ ท้องถิ่น เริ่มตระหนักในเรื่องการวางแผนสำหรับที่อยู่อาศัยของแรงงานด้วยทั้งในเรื่องของการตั้งถิ่นฐาน และสภาพการอยู่อาศัยซึ่งควรคำนึงถึงคุณภาพในการอยู่อาศัยที่ดี ควบคู่

ไปกับความสามารถในการจ่ายสำหรับที่อยู่อาศัยด้วยเพื่อจะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยของแรงงานไทยและข้ามชาติที่ดีขึ้นอย่างเท่าเทียม”

(2) **รองผู้ว่าราชการจังหวัด** **เสนอว่า** “**สำนักงานจัดหางานจังหวัด** ควรร่วมมือกับ **สำนักงานแรงงาน** และ **สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด** ในการจัดระบบและระเบียบการเข้ามาทำงานของแรงงาน มากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงการจัดหาที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานเหล่านี้ด้วย โดยอาจจะมี **มาตรการหรือนโยบายสำหรับการตั้งถิ่นฐานทั้งในระดับชาติ ระดับภาค และระดับท้องถิ่น** เพื่อให้แรงงานมีสภาพการอยู่อาศัย มาตรฐานในการอยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตที่ดี อีกทั้งทุกภาคส่วนควรมีการดำเนินการในลักษณะที่โปร่งใสด้วย”

6.3 ปัญหาแรงงานข้ามชาติ ที่ไม่จดทะเบียน

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และประมงส่วนใหญ่ เป็นแรงงานไม่จดทะเบียน (ร้อยละ 52) โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติ และจากการสอบถามพบว่า แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จะมีปัญหาความปลอดภัยในการอยู่อาศัยมากที่สุด (ร้อยละ 34.9) ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเกิดจากการที่แรงงานข้ามชาติ เป็นแรงงานไม่จดทะเบียน และจะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย แรงงานข้ามชาติจึงมีความกังวลและกลัวต่อการเกิดปัญหาต่างๆ อันส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงได้ก่อให้เกิดปัญหาการทะเลาะกับเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะแรงงานไทยด้วย (ร้อยละ 16.9) ซึ่งแรงงานไทยก็มีความตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวเช่นกัน เนื่องจากพื้นที่มีแรงงานข้ามชาติ ซึ่งไม่จดทะเบียนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่ยากต่อการควบคุมได้

ภาพที่ 6.4 แรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้จดทะเบียนเข้ามาทำงานในโรงงานกับสภาพที่อยู่อาศัย

สาเหตุปัญหาแรงงานข้ามชาติที่เกิดขึ้น มีสาเหตุมาจากการขาดระบบระเบียบในการจดทะเบียนแรงงาน จึงได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังนี้

(1) **รองนายกเทศมนตรี เสนอว่า** “สำนักงานแรงงานจังหวัด ควรร่วมมือกับสำนักงานสถิติจังหวัด เทศบาล และภาคประชาชนในท้องถิ่น โดยมีแนวทางในการบริหารจัดการดูแลแรงงานข้ามชาติให้อยู่ในระบบมากขึ้น และสามารถตรวจสอบประวัติได้ รวมถึงมีการจดทะเบียนสำหรับการอยู่อาศัยด้วยว่าอยู่ที่ไหน สภาพการอยู่อาศัยเป็นอย่างไร อันจะนำไปสู่การควบคุมปัญหาต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น”

(2) **ผู้นำชุมชนต่างๆ เสนอว่า** “คนในพื้นที่ชุมชน ควรช่วยกันสอดส่อง ดูแล และตรวจสอบในพื้นที่อย่างเข้มงวด ว่าปัจจุบันพื้นที่ชุมชนตนมีประชากรเท่าไร อย่างไร จะต้องวางแผนและแก้ไขปัญหาอะไรบ้าง นอกจากนี้การกำหนดกฎหมายหรือข้อกำหนดใช้บังคับเฉพาะพื้นที่ (เทศบัญญัติ) อาจจะเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาและควบคุมแรงงานข้ามชาติที่เกิดขึ้นได้”

6.4 ปัญหาการเงินกับการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัย

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม พบว่า **แรงงานไทยจะมีความสามารถในการเก็บออม น้อยกว่า แรงงานข้ามชาติ** เนื่องด้วยมีจำนวนบุตร (3-4 คน ร้อยละ 45) และมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนมากกว่า โดยเฉพาะค่าอาหาร และค่าเบ็ดเตล็ด ในขณะที่ **แรงงานข้ามชาติ มีเงินออม และสามารถส่งเงินกลับบ้านได้** (ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 5 หน้า 83) และมีรูปแบบของการเช่าห้องพักพาร์ทเมนต์ และห้องแถว (ร้อยละ 61.1) ซึ่งมีค่าเช่าห้องให้กับผู้ประกอบการธุรกิจที่อยู่อาศัยประเภทเช่า ประมาณ 2,000-3,000 บาท/เดือน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าแรงงานข้ามชาติที่ไม่จดทะเบียนมีความสามารถในการเก็บออมมากกว่า แต่ไม่สามารถนำเงินส่วนนี้มาใช้ในการฟื้นฟูพื้นที่ ที่เสื่อมโทรมอันเกิดจากการเข้ามาอาศัยอยู่และบริโภคทรัพยากรในพื้นที่ ได้เลย ซึ่งรายได้ของแรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่จะเข้าไปสู่กลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มเจ้าของที่อยู่อาศัยให้เช่า เท่านั้น จึงได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังนี้

(1) **รองนายกเทศมนตรี เสนอว่า** “เทศบาลนครจังหวัดสมุทรสาคร ควรจะมีการ ออกแบบเครื่องมือ หรือนโยบายแนวใหม่ว่า “ทำอย่างไร จะได้เงินบางส่วนจากแรงงานข้ามชาติ คืนกลับมาเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัย”

(2) **รองผู้ว่าราชการจังหวัด เสนอว่า** “ในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย และแรงงานข้ามชาติ ไม่ควรเป็นบทบาทหน้าที่ของภาครัฐและภาคประชาชนในพื้นที่เพียงอย่างเดียว แต่กลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มเจ้าของที่อยู่อาศัยให้เข้าควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วย เนื่องจากสาเหตุหลักของปัญหามาจากผู้ประกอบการและเจ้าของกิจการที่ดึงแรงงานภายนอกพื้นที่เข้ามาเป็นจำนวนมาก จากการก่อสร้างที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นและเติบโตอย่างต่อเนื่อง (ดังที่กล่าวมาแล้ว ในบทที่ 4 หน้า 68-69) อันก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาอาจจะใช้หลักการ “ผู้ได้ประโยชน์ เป็นผู้จ่าย ” โดยใช้เครื่องมือทางการเงินเพื่อการฟื้นฟูเมืองเข้ามาใช้ซึ่ง อาจจะเป็นลักษณะของการระดมทุนจากส่วนเพิ่มภาษี (Tax Increment Financing) การประเมิน พิเศษ (Special Assessment Levy) หรือค่าผลกระทบ เป็นต้น

6.5 สรุปประเด็นความเชื่อมโยงของปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานต่าง ๆ

เมื่อเกิดการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงในพื้นที่ จะส่งผล เชื่อมโยงกับกลุ่มคนหลายฝ่าย โดยเฉพาะกลุ่มที่สำคัญ 5 กลุ่ม ก็คือ กลุ่มแรงงาน, ผู้ประกอบการ, ภาคประชาชน, เจ้าของธุรกิจให้เช่าที่อยู่อาศัย, และภาครัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กันใน เรื่องของระบบเศรษฐกิจ (การเงิน) กล่าวคือ

- (1) แรงงาน จะมีรายได้จากการจ้างงานอาชีพแรงงานจากโรงงานอุตสาหกรรม
- (2) ผู้ประกอบการ จะมีรายได้จากการผลิตของอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง
- (3) ภาคประชาชน จะมีรายได้จากการค้าขายและการบริการของคนในพื้นที่
- (4) เจ้าของธุรกิจให้เช่าที่อยู่อาศัย จะมีรายได้จากการเช่าที่อยู่อาศัยของแรงงาน
- (5) ภาครัฐ จะมีรายได้จากเศรษฐกิจอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงเติบโต

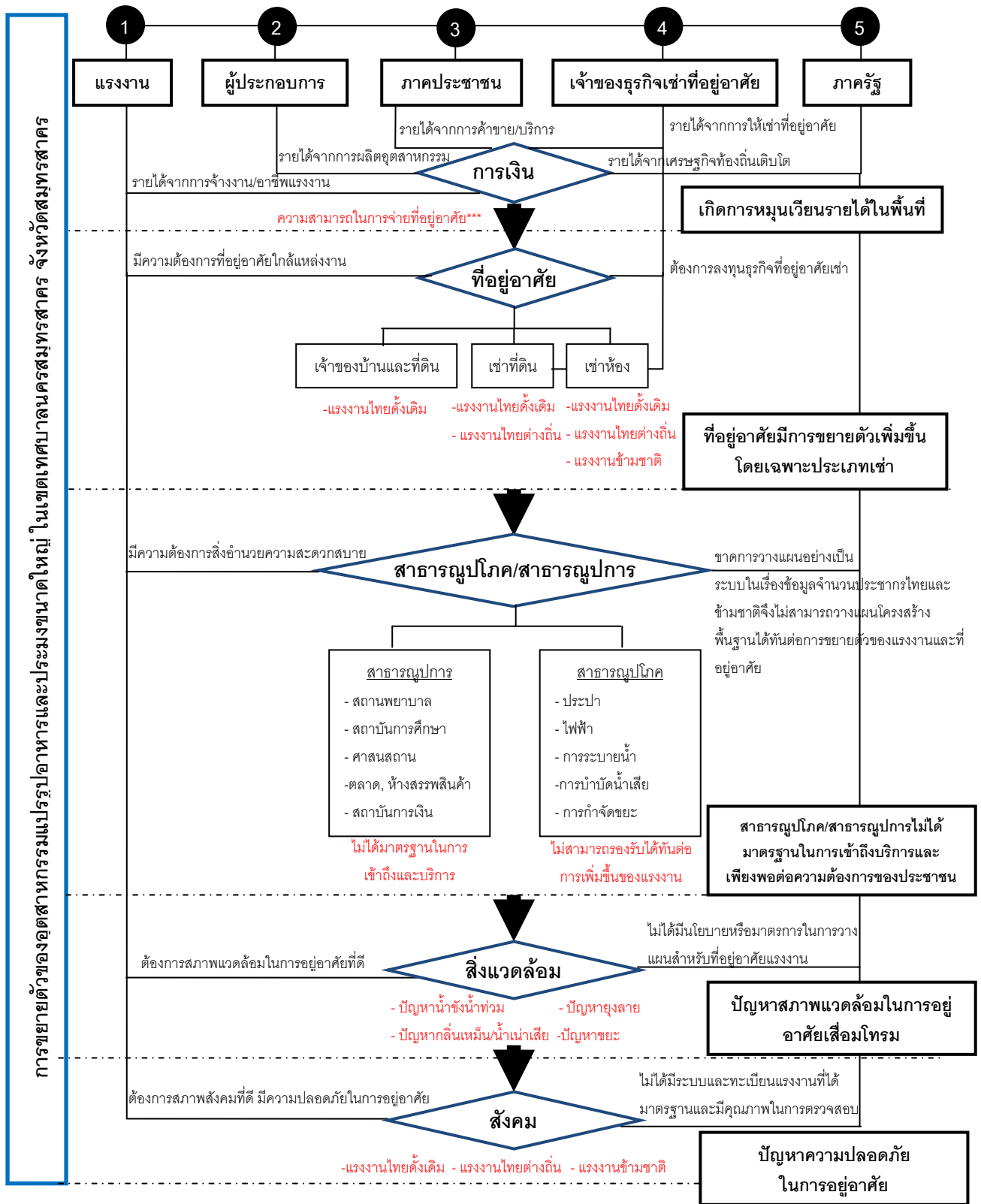
โดยจะเห็นได้ว่า การขยายตัวของอุตสาหกรรมดังกล่าวได้ส่งผลต่อการหมุนเวียนรายได้ใน พื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก ก็คือ ที่อยู่อาศัยและ ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการสำหรับแรงงาน ที่จำเป็นต้องมีการจัดหาให้ที่อยู่ใกล้แหล่งงาน แม้ว่าในปัจจุบันการลงทุนธุรกิจให้เช่าที่อยู่อาศัยในพื้นที่จะมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่ง สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงาน แต่ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการยังไม่สามารถ วางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานในการเข้าถึงและการใช้บริการ อีกทั้งยังไม่

เพียงพอต่อความต้องการและการเพิ่มขึ้นของแรงงานด้วย สิ่งเหล่านี้จึงทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัย อาทิเช่น ปัญหาน้ำขังน้ำท่วม ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาขยะ ปัญหากลิ่นเหม็น ซึ่งปัญหาต่างๆ นี้ก็ได้นำไปสู่ปัญหาสุขอนามัยและคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยตามมา รวมถึงปัญหาสภาพแวดล้อมชุมชนที่อยู่อาศัยเสื่อมโทรมที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

นอกจากนี้ปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่ง ก็คือ ปัญหาทางด้านสังคม เนื่องจากการมีจำนวนแรงงานภายนอกเข้ามาในพื้นที่จำนวนมาก ทั้งแรงงานไทยต่างถิ่น และแรงงานข้ามชาติ (ไม่จดทะเบียน) ซึ่งภาครัฐยังไม่มีระบบตรวจสอบ และการจัดระบบทะเบียนประชากรไว้อย่างมีคุณภาพ จึงทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ที่ยากต่อการควบคุมและแก้ไขปัญหาทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของการอยู่อาศัย ปัญหาปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมไปถึงการจัดการวางแผนในเรื่องต่างๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจำนวนประชากรที่แท้จริง

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในการมีโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่เข้าไปตั้งกิจการในพื้นที่ ได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย และลักษณะประชากรในพื้นที่อย่างมาก รวมทั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนหลายฝ่ายซึ่งทุกกลุ่มล้วนได้ประโยชน์ และเสียประโยชน์ด้วยกันทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ก็ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมคิด ร่วมแก้ไขจัดการปัญหาร่วมกันไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน

ภาพที่ 6.5 ความเชื่อมโยงของปัญหาที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างๆ

6.6 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต

- 1) จากการศึกษพบว่า แรงงานไทย มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับรายจ่าย มากกว่าแรงงานข้ามชาติ กล่าวคือ ไม่สามารถเก็บออมเงินได้ อันก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินตามมา ทั้งๆ ที่แรงงานไทยถือได้ว่าเป็นกลุ่มแรงงานที่สามารถจะนำรายได้จากการประกอบอาชีพมาฟื้นฟูสภาพแวดล้อมพื้นที่ได้ (จากการเก็บภาษี) ในขณะที่กลุ่มแรงงานข้ามชาติ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานไม่จดทะเบียนและมีความสามารถในการเก็บออมมากกว่า ไม่สามารถนำเงินส่วนนี้มาใช้ในการฟื้นฟูพื้นที่ได้เลย ดังนั้นควรจะมีการศึกษาเพิ่มเติม ว่ามีสาเหตุที่แท้จริงมาจากอะไร เพื่อที่จะได้นำไปกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป รวมถึงอาจจะมีการออกแบบเครื่องมือ หรือนโยบายแนวใหม่ว่า “ทำอย่างไร จะได้เงินบางส่วนจากแรงงานข้ามชาติ คืนกลับมาเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในการอยู่อาศัยอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น อันเกิดจากการเข้ามาอาศัยอยู่ของกลุ่มแรงงานข้ามชาติเอง
- 2) ปัญหาความขัดแย้งระหว่างแรงงานไทย และแรงงานข้ามชาติ ควรมีการศึกษาเชิงลึก ว่าเป็นอย่างไร จากผลการศึกษางานวิจัยอื่นๆ พบว่า แรงงานข้ามชาติบางพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันกับแรงงานไทย อีกทั้งยังมีพลังชุมชนภายในกลุ่มอีกด้วย บางพื้นที่กลับมีปัญหาทะเลาะวิวาทกัน ดังนั้น ควรมีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวเพิ่มเติม และสำหรับการวางแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงาน ผู้กำหนดนโยบายควรมีความตระหนักและพิจารณาถึงสาเหตุและปัจจัยต่างๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ก่อนที่จะวางแผนที่อยู่อาศัย ว่า “ควรอยู่ร่วมกัน” หรือ “แยกกันอยู่” อยู่อย่างไรจึงจะก่อให้เกิดปัญหาน้อยกว่ากัน และอยู่อย่างไรจึงจะมีความเท่าเทียมกัน
- 3) ในการศึกษาครั้งนี้ได้ข้อสังเกตเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์คนในชุมชนว่า ในพื้นที่ศึกษาปัจจุบัน ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะไม่ใช้คนในพื้นที่ แต่จะเป็นคนต่างถิ่นและเป็นแรงงานข้ามชาติ ในขณะที่คนในพื้นที่เองกลับไปอาศัยอยู่ข้างนอก โดยเฉพาะจังหวัดกรุงเทพมหานคร และปล่อยพื้นที่ที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อการเช่าเป็นส่วนใหญ่ ปრაกฏการณ์ดังกล่าวนี้เองทำให้เกิดปัญหาสำคัญคือ ปัญหาความเสื่อมโทรมของพื้นที่ที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เนื่องจากคนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่จริงๆ ต้องการมาเช่าอาศัยอยู่ชั่วคราว เพื่อมาหางานทำเท่านั้น แต่ขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่ จึงทำให้พื้นที่เสื่อมโทรมขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังส่งผลให้คนในพื้นที่เดิมไม่ยอมอาศัยอยู่ในพื้นที่มากยิ่งขึ้นอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามก็ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องจำนวนการย้ายออกและย้ายเข้า ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อที่จะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

4) ในการศึกษาครั้งนี้ มีข้อจำกัดในด้านระยะเวลาในการศึกษา และการขออนุญาตในการเข้าเก็บข้อมูลเป็นไปได้ยาก จึงทำให้การคัดเลือกประชากรกำหนดเฉพาะในกลุ่มแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่ เท่านั้น ทำให้ผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรภายใน โรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมง ได้ทั้งหมด ในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร ดังนั้นควรมีการศึกษากลุ่มแรงงานที่ทำงานในโรงงาน อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดต่างๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- คุณทลทิพย์ พานิชภักดิ์ . พัฒนาการตามแนวแกนระหว่างเมืองในภาคมหานคร : กรณีศึกษาแนวแกนด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต , สาขาวิชาวางแผนภาคและเมือง ภาควิชาวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- กัมพล เกื้ออนณอม . ปัจจัยในการตัดสินใจซื้อที่อยู่อาศัยและความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกของพนักงานระดับปริญญาตรีขึ้นไปในโรงงานอุตสาหกรรม : กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปอาหารภายในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- โครงการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับเมือง แผนป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดระดับพื้นที่ ภายใต้กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาที่อยู่อาศัย กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง กลุ่ม 2
- ชรัตน์ หาญจงกล . การศึกษาการเปลี่ยนแปลงและความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรม : กรณีศึกษา บริเวณถนนเทพารักษ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต , สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- จักรภพ กาบทอง . สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน สำหรับผู้ใช้แรงงานในโรงงานผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรมนวนคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- นโรตม์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา . ภูมิศาสตร์อุตสาหกรรม : แนววิเคราะห์ระดับจุลภาค , กรุงเทพมหานคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ประพจน์ ศรีสินทรัพย์ . การจัดหาที่อยู่อาศัยของผู้ใช้แรงงานในโรงงานขนาดใหญ่บริเวณนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต , สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

- ประภาศรี จิตพัฒนไพบูรณ์. การจัดหาที่อยู่อาศัยของลูกจ้างแรงงานย่านอุตสาหกรรม กรณีศึกษา
อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ
 ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- พัลลภ กฤตยานวัช . การปรับเปลี่ยนนโยบายที่อยู่อาศัยในโลกยุคใหม่ , วารสารธนาคารอาคาร
 สงเคราะห์ ฉบับที่ 49 (1 มิถุนายน 2550): 68-71.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมประมง, สัมมนาประมงทะเล, 2529.
- วรวจน์ พงศ์สวัสดิรักษา . รูปแบบสวัสดิการที่อยู่อาศัยสำหรับลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม
อิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนในนิคมอุตสาหกรรมทางตอนเหนือของกรุงเทพมหานคร .
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรม
 ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- วิภาวรรณ สัตตบุษย์สุทธิ . ความต้องการที่อยู่อาศัยของผู้ที่ทำงานในนิคมอุตสาหกรรม :
กรณีศึกษา นิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต , สาขาวิชา
 เคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ศิริมานะ ศาตมัย . การจัดหาที่อยู่อาศัยของแรงงานในเขตอุตสาหกรรมของเอกชน : กรณีศึกษา
สวนอุตสาหกรรมเครือสหพัฒน์ฯ ศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
 , สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2538.
- สมลักษณ์ โตสกุล. อุตสาหกรรมประมงไทย, จุลสารธนาคารกรุงเทพ, 2521 หน้า 67.
- เอกสารคำสอนวิชานโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์,
 ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ภาษาอังกฤษ

- Abraham, M. A Theory of Human Motivation, 1943.
- Alonso, W. Cities and City Planners, 1963.
- American Planning Association. Planning and Urban Design Standards. U.S.A.: John
 Wiley & Sons, Inc., New Jersey.2006. pp. 31.
- Kain, J.F., and Quigley, J.M. Housing Markets and Racial Discrimination: A
 microeconomic Analysis, National Bureau of Economic Research and Columbia
 University Press, New York, 1975.

- Lean, W., and Goodal, B. Aspects of Land Economics. London : The Estate Gazette Limited, 1977.
- Miller, W. Manufacturing: a Study of Industrial Location. PA: The Pennsylvania State University, 1977.
- Murphy. The American City: An Urban Geography, 1975.
- Needham, B. How Cities Work: an Introduction. Oxford: Pergaman Press, 1977.
- Richard B. Howarth. Sustainability and the Fair-Sharing Principle [Online].Available <http://www.epa.gov/Sustainability/pdfs/howarth-epa-ord-paper.pdf>. [2010, Feb 25].
- Seriregen, P.D. Urban Design: The Architecture of Town and Tower and Cities. New York: McGraw-Hill,
- Wingo, L. Transportation and Urban land. Washington D.C. Resource for the Fulfillment Chicago, 1969.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม
สำหรับงานวิทยานิพนธ์ของนิสิตภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553

วิทยานิพนธ์ : สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่
กรณีศึกษา เทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ผู้ดำเนินการวิจัย : นางสาว สิรินทร นรินทร์ศิลป์

วิธีการรวบรวมข้อมูล : แบบสอบถามแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและประมงขนาดใหญ่
ในเทศบาลนครสมุทรสาคร

****แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิทยานิพนธ์ โปรดให้ข้อมูลตรงตาม
ความเป็นจริง เพื่อเป็นวิทยาทานในการวิจัยเชิงวิชาการ****

บันทึกลำดับที่แบบสอบถาม.....วันที่.....ช่วงเวลา.....
ชื่อผู้สัมภาษณ์.....บริเวณที่ทำการสำรวจ.....

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา **สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและ
ประมงขนาดใหญ่ กรณีศึกษาเทศบาลนครสมุทรสาคร** โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยและปัญหาที่อยู่อาศัยของ
แรงงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง จึงได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของท่านด้วยแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อมูล
ทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล, ข้อมูลแหล่งงานและที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน และ ทัศนคติต่อที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลของท่าน
จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยและเสนอแนะเชิงนโยบายด้านที่อยู่อาศัยต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ 18-30 ปี 31-40 ปี 41-50 ปี 50 ปีขึ้นไป
3. สัญชาติ ไทย อื่นๆ ระบุ
4. กรณีที่ท่านเป็นแรงงานต่างสัญชาติชาติ ท่านเป็น แรงงานจดทะเบียน
 แรงงานไม่จดทะเบียน
5. ระดับการศึกษา
 ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี

- สูงกว่าปริญญาตรี อื่นๆ ระบุ.....
6. สถานภาพ
 โสด สมรสแล้ว หย่าร้าง ม่าย
7. สมาชิกในที่พักอาศัย.....คน
8. จำนวนบุตรในครัวเรือน.....คน
9. ลักษณะการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ในครัวเรือน
 ไม่ได้ทำงาน เกษตรกรรม ระบุ.....
 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ระบุ พนักงานบริษัท ระบุ.....
 ค้าขาย ระบุ..... รับจ้าง ระบุ.....
 ธุรกิจส่วนตัว ระบุ..... อื่นๆ.....
10. รายได้ครัวเรือน
 ต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน 3,001-5,000 บาทต่อเดือน
 5,001-10,000 บาทต่อเดือน 10,001-15,000 บาทต่อเดือน
 15,001-20,000 บาทต่อเดือน 20,001-30,000 บาทต่อเดือน
 มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน
11. รายจ่ายครัวเรือน
 ค่าใช้จ่ายเพื่อที่อยู่อาศัย.....บาทต่อเดือน
 ค่าประปา-ไฟฟ้า.....บาทต่อเดือน
 ค่าอาหาร.....บาทต่อเดือน
 ค่าเดินทางไปยังแหล่งงาน.....บาทต่อเดือน
 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ.....บาทต่อเดือน
12. รายได้ของครอบครัวเพียงพอกับรายจ่ายหรือไม่
 ไม่เพียงพอ สำหรับค่าใช้จ่าย ขนาดประมาณ.....บาท/เดือน
 เพียงพอ
 เพียงพอ และสามารถเก็บออมได้ประมาณ.....บาท/เดือน โดยมีแหล่งเก็บออมดังนี้
 เก็บไว้ในบ้าน ฝากธนาคาร ฝากกลุ่มออมทรัพย์ อื่นๆ(ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลแหล่งงานและที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

13. ภูมิลำเนาเดิม อำเภอ.....จังหวัด.....
 ในพื้นที่เทศบาล
 นอกพื้นที่เทศบาล
 ในพื้นที่เทศบาล
 นอกพื้นที่เทศบาล

14. ที่พักอาศัยปัจจุบัน อำเภอ.....จังหวัด.....
15. ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในที่อยู่ปัจจุบัน.....ปี.....เดือน
16. ท่านเคยมีการย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ ไม่เคย
 เคย ย้ายมาแล้ว.....ครั้ง
17. หากท่านเคยย้ายที่อยู่อาศัย ท่านย้ายบ่อยแค่ไหน
 1 ครั้ง / เดือน 2-3 ครั้ง/ปี 1 ครั้ง/ปี อื่นๆ ระบุ.....
18. หากมีการย้ายที่อยู่อาศัย สาเหตุที่ย้าย เพราะอะไร
 เพื่อมาหางานทำ เพื่อแต่งงานตามสามี/ภรรยา
 ใกล้สถานศึกษาของบุตร อื่นๆ(ระบุ).....
19. ในอนาคตคาดว่าจะมีการย้ายที่อยู่อาศัยอีกหรือไม่ () ไม่มี () มี จะย้ายอีก.....ปีข้างหน้า
มีสาเหตุเพราะ
 เพื่อมาหางานทำ เพื่อแต่งงานตามสามี/ภรรยา
 ใกล้สถานศึกษาของบุตร อื่นๆ(ระบุ)
20. ลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน
 บ้านเดี่ยว บ้านแบ่งให้เช่า ห้องแถว/ตึกแถว ทาวน์เฮาส์
 หอพักให้เช่า/อพาร์ทเมนต์ เช่าที่ปลูกบ้าน อื่นๆ (ระบุ).....
21. ลักษณะการครอบครอง
 เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน
() ซื้อที่ดินปลูกบ้านเอง () ซื้อบ้านพร้อมที่ดิน(ชำระหมดแล้ว) () ซื้อบ้านพร้อมที่ดิน(กำลังผ่อนชำระ)
() กรณีที่ท่านเป็นเจ้าของบ้าน ที่อยู่อาศัยที่ท่านอยู่มีราคาประมาณ.....บาท
() กรณีที่ท่านกำลังผ่อนส่งบ้าน ท่านต้องชำระเงินค่างวด.....บาท ผ่อนส่งเดือนละ.....บาท
มีระยะเวลาผ่อนส่ง.....ปี.....เดือน ว่าง.....ถึง.....
- เป็นเจ้าของตัวบ้านแต่ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน
() เช่าที่ดินระยะยาว(เช่า) () เช่าที่ดินระยะสั้น () ที่ดินนุกเบิก () ที่ดินญาติพี่น้อง(ไม่เสียค่าเช่า)
- เช่าบ้านที่ดิน
() เช่าบ้านและที่ดิน () เช่าที่ดิน () เช่าบ้าน () เช่าห้อง
() กรณีที่ท่านเช่าที่ดิน, เช่าบ้าน หรือเช่าห้อง ท่านต้องเสียค่าเช่า.....บาท/เดือน
- เป็นผู้อยู่อาศัย
() บ้านพักสวัสดิการ () อาศัยบิดา-มารดา-คู่สมรส-บุตร () อาศัยเพื่อน-ญาติ

- [] อื่นๆ ระบุ.....
22. สภาพที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน
 [] สมบูรณ์ดี [] พอใช้ [] ทรุดโทรม
23. จำนวนชั้นอาคาร.....ชั้น
24. วัสดุอาคาร
 [] วัสดุเหลือใช้ ไม้อัด/เศษไม้ [] ไม้ไผ่ [] ไม้ทั้งหลัง
 [] ครึ่งปูนครึ่งไม้ [] ก่ออิฐ/คอนกรีต [] กระเบื้องแผ่นเรียบ
 [] ไม้จาก [] อื่นๆ (ระบุ).....
25. ขนาดแปลงที่ดิน.....ตร.ม. พื้นที่เฉพาะตัวบ้านหรือห้องที่อาศัยอยู่.....ตร.ม.
26. จำนวนห้องนอน.....ห้อง จำนวนห้องน้ำ.....ห้อง
27. สถานที่ทำงาน (ระบุสถานที่.....) อำเภอ.....จังหวัด.....
28. ทำงานในสถานประกอบการนี้มา.....ปี ช่วงเวลาทำงาน [] 7.00-16.00 น.
 [] 16.00-24.00 น.
 [] 24.00-7.00 น.
29. มีสัญญาว่าจ้างการทำงานหรือไม่ [] ไม่มี [] มี สัญญา.....เดือน
30. ลักษณะการเดินทางไปยังสถานที่เหล่านี้ จากที่พักอาศัยของท่าน

สถานที่ (จากบ้าน)	ชื่อสถานที่	เส้นทางที่ใช้ในการเดินทาง (ชื่อถนน)	เวลาเดินทาง (นาที)	ระยะทาง (กม.)	วิธีการเดินทาง	ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (บาท/ครั้ง)	จำนวนครั้งที่ไป/สัปดาห์
ที่ทำงาน							
ตลาด							
ห้างสรรพสินค้า							
ศาสนสถาน							
สวนสาธารณะ							
โรงพยาบาล							
โรงเรียน							
สถาบันการเงิน							

31. ชื่อชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบัน.....มีจำนวน.....ครัวเรือน
32. ท่านรู้จักเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียงที่อยู่อาศัยของท่านหรือไม่
 [] ไม่รู้จัก
 [] รู้จัก () สนทนมนมมาก () ความสัมพันธ์ปานกลาง () ความสัมพันธ์น้อย () อื่นๆ ระบุ.....

33. ในชุมชนของท่านมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมชุมชนหรือไม่ ไม่มี มี บ่อยแค่ไหน.....

34. หากมีการรวมกลุ่มกัน ได้ทำกิจกรรมชุมชนอะไร ระบุ.....
.....

35. ใกล้เคียงอาศัยของท่านมีศูนย์ทำกิจกรรมชุมชนหรือไม่ ไม่มี มี ไม่ทราบ

36. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนหรือไม่ () ไม่ร่วม () ร่วม (ระบุ).....

37. ในชุมชนของท่านมีผู้นำชุมชนหรือไม่ ไม่มี มี

ตอนที่ 3 ทศนคติต่อที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

38. ความต้องการในการเลือกที่อยู่อาศัย (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

สาเหตุที่เลือก		สาเหตุที่เลือก	
1) ที่ตั้ง		2) ตัวบ้าน	
(1.1) การคมนาคมสะดวก		(2.1) ตัวบ้านมีความมั่นคง	
(1.2) ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก		(2.2) รูปแบบบ้าน	
(1.3) ใกล้ที่ทำงาน		(2.3) เหมาะต่อการทำการค้า/ทำงาน	
(1.4) ใกล้โรงเรียนลูก		(2.4) พื้นที่ใช้สอยเหมาะสม	
(1.5) ใกล้บ้านญาติ		(2.5) ราคาเหมาะสม	
(1.6) ใกล้ที่อยู่อาศัยเดิม			
(1.7) ใกล้ศาสนสถาน			
3) สภาพแวดล้อม		4) เพื่อนบ้านและชุมชน	
(3.1) ไม่มีปัญหาน้ำท่วม		(4.1) มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน	
(3.2) ไม่มีเสียงรบกวน		(4.2) พึ่งพาอาศัยเพื่อนบ้านได้	
(3.3) ไม่มีกลิ่นรบกวน		(4.3) การดูแลชุมชน	
(3.4) มีสาธารณูปโภค/สาธารณูปการครบถ้วน		(4.4) ชุมชนโดยรอบน่าอยู่	
(3.5) มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน		(4.5) สามารถบริหารได้โดยองค์กรชุมชน	

39. ท่านมีปัญหาที่อยู่อาศัยหรือไม่

[] ไม่มีปัญหา

[] มีปัญหา (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ) ดังนี้

ปัญหาที่อยู่อาศัย		ปัญหาที่อยู่อาศัย	
1) ปัจจัยที่ตั้ง		4) ปัจจัยความปลอดภัย	
(1.1) ไกลจากที่ทำงาน		(4.1) เสี่ยงต่อเพลิงไหม้	
(1.2) ไกลจากโรงเรียนลูก		(4.2) เสี่ยงต่ออาชญากรรม	
(1.3) ไกลจากตลาด		(4.3) เสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ	
(1.4) ไกลจากสิ่งอำนวยความสะดวก		5) ปัจจัยการเงิน	
(1.5) ไกลจากศาสนสถาน		(5.1) ค่าผ่อน/ค่าเช่าสูงเกินความสามารถในการจ่าย	
(1.6) ติดถนนมากเกินไป		6) ปัจจัยสภาพแวดล้อม	
(1.7) เสียเวลาค่าใช้จ่ายเดินทางมาก		(6.1) น้ำท่วม	
2) ปัจจัยตัวบ้าน		(6.2) ชะงักค้าง	
(2.1) โครงสร้างไม่แข็งแรงไม่ถาวร		(6.3) เสี่ยงรบกวน	
(2.2) มีความแออัด		(6.4) กลิ่นเหม็น	
(2.3) หลังคารั่ว		(6.5) น้ำนอง	
(2.4) ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ		7) ปัจจัยความมั่นคงในการถือครอง	
3) ปัจจัยสาธารณูปโภค		(7.1) กำลังถูกไล่รื้อ	
(3.1) ประปา		(7.2) กำลังบอกเลิกสัญญาเช่า	
(3.2) ไฟฟ้า		(7.3) ไม่มีกรรมสิทธิ์ที่ดิน	
(3.3) โทรศัพท์		(7.4) กำลังถูกเวนคืนเพื่อสร้างถนน	
(3.4) การรักษาความปลอดภัย		8) ปัจจัยเพื่อนบ้าน	
(3.5) การกำจัดขยะ		(8.1) ทะเลาะวิวาท	
(3.6) การบำบัดน้ำเสีย		(8.2) รู้จักเพื่อนบ้านน้อย	
		(8.3) ที่จอดรถ	

อื่นๆ โปรดระบุ.....

40. ท่านมีแนวทางในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยอย่างไร

.....

41. ท่านอยากให้หน่วยงานหรือองค์กรใดเข้ามาช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

(ระบุ).....

แบบสำรวจลักษณะทางกายภาพของที่อยู่อาศัย

ภาพร่างแปลนที่อยู่อาศัย

ข้อมูลองค์ประกอบที่อยู่อาศัย

สถานที่สำรวจ บริเวณถนน _____ วันที่ _____ เวลา _____ น.

สภาพที่อยู่อาศัย () สมบูรณ์ดี () พอใช้ () ทลุโทรม

ความสูงอาคารชั้น อายุอาคารปี

ลักษณะอาคารที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน

- () บ้านเดี่ยว () บ้านแบ่งให้เช่า
- () ห้องแถว/ตึกแถว () ทาวน์เฮาส์
- () หอพักให้เช่า/อพาร์ทเมนต์ () เซาที่ปลูกบ้าน
- () อื่นๆ(ระบุ).....

วัสดุที่ใช้ () วัสดุเหลือใช้ ไม้อัด/เศษไม้ () ไม้ใหม่

- () ไม้ทั้งหลัง () ครึ่งปูนครึ่งไม้ () ก่ออิฐ/คอนกรีต
- () โปจาก () กระเบื้องแผ่นเรียบ () อื่นๆ(ระบุ).....

ขนาดแปลงที่ดินตารางวา

พื้นที่เฉพาะตัวบ้าน หรือห้องที่อาศัยอยู่.....ตารางเมตร

หมายเหตุ* องค์ประกอบที่อยู่อาศัยอื่น ๆ จะใช้การร่างภาพ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว สิรินทร นรินทรศิลป์ เกิดเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ.2530 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาผังเมืองบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาการวางผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2551 ภายหลังเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร เคนพัฒนาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552

ประสบการณ์ในการทำงาน

ผู้ช่วยวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พ.ศ.2551-2553)

ปี พ.ศ.	การทำงาน
2551	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการศึกษาปัจจัยเสี่ยงทำให้เกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ชนท้าย 2. แผนแม่บทจราจรและการขนส่งจังหวัดพัทลุง 3. โครงการสำรวจความต้องการของประชาชนต่อโครงการรถไฟฟ้าสายสีแดงส่วนต่อขยาย (ช่วงรังสิต-มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต) 4. โครงการการศึกษาปัจจัยของเมืองที่ส่งผลต่อความปลอดภัยทางถนน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน 5. โครงการศึกษาความปลอดภัยของรถโดยสารประจำทางในประเทศไทย
2553	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการศึกษาอิทธิพลของการเจริญเติบโตของเมืองต่อความปลอดภัยทางถนน

บทความวิชาการ

1. ดร. ภาวิณี เขี่ยมตระกูล และ สิรินทร นรินทรศิลป์. 2553, การประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อความปลอดภัยทางถนน. ในการประชุม ระดับประเทศ “The 15th HKSTS International Conference Transportation and Urban Sustainability” เมื่อวันที่ 11-14 ธันวาคม พ.ศ. 2553
2. ดร. ภาวิณี เขี่ยมตระกูล , ภาสกร สติชอบ และ สิรินทร นรินทรศิลป์. 2553, การเปรียบเทียบประสิทธิภาพขององค์ประกอบเมืองในพื้นที่บริการขนส่งมวลชน . ในการประชุม “7th International Symposium on Lowland Technology” เมื่อวันที่ 16-18 กันยายน พ.ศ. 2553 ณ เมืองซากะ ประเทศญี่ปุ่น
3. ดร. ภาวิณี เขี่ยมตระกูล, ผศ.ดร. ยงนรินทร์ พิมลเสถียร และ สิรินทร นรินทรศิลป์. 2553, การศึกษาปัจจัยของเมืองที่ส่งผลต่อความปลอดภัยทางถนน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน. ในวารสารวิชาการสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (JARS), เล่ม 7, หมายเลข 2